

Aktualizacja
strategii rozwoju gminy Bytów 2015-2025
z perspektywą do roku 2030

Diagnoza

czerwiec 2021

Spis treści

I.	Założenia do opracowanej diagnozy.....	5
1.	Grupy porównawcze.....	5
II.	Ogólna charakterystyka przestrzenna gminy	6
1.	Podstawowe dane	6
2.	Uwarunkowania zewnętrzne	7
2.1.	Dostępność komunikacyjna.....	7
2.2.	Dostęp do infrastruktury przesyłu energii elektrycznej	11
2.3.	Dostęp do infrastruktury przesyłu gazu ziemnego.....	12
2.4.	Dostęp do infrastruktury szerokopasmowego internetu	12
2.5.	Uwarunkowania dotyczące rozwoju odnawialnych źródeł energii	14
3.	Tereny zabudowane	15
4.	Grunty rolne.....	16
5.	Lesistość.....	18
6.	Wody stojące i płynące	19
7.	Bogactwa naturalne.....	19
8.	Obszary dziedzictwa kulturowego	19
III.	Zagospodarowanie przestrzenne.....	21
1.	Stan obecny oraz kierunki rozwoju.....	21
2.	Obszary wymagające szczególnej interwencji	28
IV.	Charakterystyka infrastruktury wraz z uwarunkowaniami jej rozwoju	29
1.	Infrastruktura drogowa	29
1.1.	Drogi gminne i miejsca parkingowe	29
1.2.	Ścieżki rowerowe	34
2.	Pojazdy.....	37
3.	Infrastruktura wodno-ściekowa	39
4.	Sieć gazowa.....	45
5.	Sieć ciepłownicza	47
6.	Infrastruktura zagospodarowująca wody opadowe	49
V.	Gospodarka mieszkaniowa	49
1.	Zasoby komunalne.....	49
2.	Charakterystyka rynku komercyjnego w zakresie mieszkalnictwa.....	51
VI.	Stan techniczny infrastruktury społecznej.....	56
1.	Szkoły	56
2.	Przedszkola	58
3.	Obiekty kultury i sportu	59
4.	Świetlice wiejskie i remizy strażackie OSP	60
5.	Cmentarze komunalne.....	61
VII.	Ochrona środowiska i zasoby przyrodnicze.....	62
1.	Formy ochrony środowiska przyrodniczego (obszary chronione).....	62
2.	Obszary cenne przyrodniczo.....	63
2.1.	Park Krajobrazowy Dolina Słupi.....	63
2.2.	Rezerваты przyrody	63
2.3.	Użytki ekologiczne	64
2.4.	Pomniki przyrody	64
2.5.	Obszary Natura 2000	64
2.6.	Ścieżki przyrodnicze:.....	66
2.7.	Szlaki turystyczne:.....	66
VIII.	Gospodarka niskoemisyjna	68
1.	Efektywność energetyczna - redukcja dwutlenku węgla.....	68

2.	Termomodernizacja obiektów	72
3.	Oświetlenie	72
3.1.	Oświetlenie zewnętrzne	72
3.2.	Oświetlenie wewnętrzne	73
4.	Źródła energii odnawialnej	73
5.	Zieleń urządzona w przestrzeni miejsko – wiejskiej	75
IX.	Gospodarka odpadami	78
X.	Demografia	81
1.	Liczba mieszkańców zameldowanych na pobyt stały	81
2.	Liczba stałych mieszkańców wg struktury wiekowej mieszkańców gminy Bytów	84
3.	Liczba ludności gminy Bytów – podział na sołectwa	85
4.	Statystyka urodzeń, zgonów i przyrostu naturalnego w gminie Bytów	85
5.	Migracje – zameldowania i wymeldowania	87
XI.	Pomoc społeczna	88
1.	Zakres udzielanej pomocy społecznej	88
2.	Problemy uzależnień i przemocy w rodzinie	90
3.	Formy udzielanej pomocy społecznej przez MOPS	92
4.	Wydatki poniesione na świadczenia związane z pomocą społeczną	95
5.	Domy Pomocy Społecznej	98
6.	Dzieci w systemie pieczy zastępczej	99
7.	Pomoc osobom starszym i niepełnosprawnym	99
8.	Pomoc rodzinom wielodzietnym	102
9.	Dodatki mieszkaniowe i energetyczne	104
10.	Bezdomność	104
11.	Reintegracja społeczno-zawodowa	105
XII.	Edukacja, opieka i wychowanie	106
1.	Dostępność do przedszkoli i żłobków	106
1.1.	Opieka nad dziećmi do lat 3	106
1.2.	Udział dzieci w wieku 3-5 lat w opiece przedszkolnej	108
1.3.	Prognoza	111
2.	Szkolnictwo w gminie Bytów	112
3.	Struktura kadry pedagogicznej w gminie Bytów	115
4.	Subwencja oświatowa w wydatkach z budżetu na oświatę	118
XIII.	Bezpieczeństwo	120
1.	Przestępczość w gminie Bytów w latach 2016-2020	120
2.	Wspieranie gminy w działaniach policji	121
XIV.	Kultura, sport i turystyka	122
1.	Poziom czytelnictwa w gminie Bytów	122
2.	Bytowskie Centrum Kultury	124
3.	Muzeum Zachodniokaszubskie w Bytowie	125
4.	Kompleks basenowo – rekreacyjny w Bytowie sp. z o. o. 2016-2020	127
5.	Działalność sportowa	128
6.	Turystyka	131
6.1.	Ścieżki przyrodnicze na terenie gminy Bytów	132
6.2.	Szlaki rowerowe i piesze	132
6.3.	Atrakcje turystyczne - obiekty zabytkowe	133
6.4.	Urządzenia turystyczne / miejsca rekreacji	133
7.	Dotacje gminy na sport, turystykę i kulturę	134
XV.	Profilaktyka prozdrowotna	134
1.	Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii	134

2.	Działania związane z uzależnieniami od środków psychoaktywnych i przeciwdziałaniem przemocy	135
3.	Działania profilaktyczne skierowane do dzieci, młodzieży i dorosłych.....	137
4.	Placówki wsparcia dziennego i świetlice opiekuńcze	137
XVI.	Organizacje pozarządowe	137
XVII.	Gospodarka i przedsiębiorczość	140
1.	Kierunki działalności gospodarczej	140
2.	Działania gminy wspierające lokalnych przedsiębiorców	143
2.2.	Ulgi w podatkach	146
2.3.	Kaszubski Inkubator Przedsiębiorczości	147
2.4.	Spotkania informacyjno - konsultacyjne z przedsiębiorcami	148
3.	Organizacje przedsiębiorców.....	153
4.	Dane ilustrujące rolnictwo w gminie Bytów	154
5.	Liczba osób przyjeżdżających i wyjeżdżających do pracy	155
6.	Przeciętne wynagrodzenie.....	156
7.	Dochody gminy	158
8.	Wydatki gminy	159
XVIII.	Wskaźniki rozwoju gminy	159
1.	Ogólny wskaźnik rozwoju gminy.....	160
2.	Wskaźnik rozwoju - wymiar gospodarczy	161
3.	Wskaźnik rozwoju - wymiar społeczny	162
4.	Wskaźnik rozwoju - wymiar środowiskowy	163
XIX.	Badania ankietowe mieszkańców	165
1.	Wyniki ankietowania	171
	Pytanie 1. Który z wymienionych czynników ma największy wpływ na atrakcyjność osiedleńczą w naszej gminie?	171
	Pytanie 2. Który z wymienionych w pytaniu nr 1 czynników powinien w naszej gminie ulec zdecydowanej poprawie?	173
	Pytanie 3. Które elementy przestrzeni publicznej wymagają szczególnej interwencji?.....	175
	Pytanie 4. Realizacja których przedsięwzięć, Twoim zdaniem, miałaby największy wpływ na rozwój społeczno-gospodarczy gminy Bytów?	176
	Pytanie 5. Który z wymienionych czynników może mieć znaczący wpływ na rozwój naszej gminy?.....	177
	Pytanie 6. Oceń, jakie są główne problemy społeczne mieszkańców gminy Bytów.	178
XX.	Analiza SWOT.....	179
1.	Mocne strony.....	179
2.	Słabe strony	180
3.	Szanse	181
4.	Zagrożenia.....	181
XXI.	Najważniejsze wnioski i rekomendacje wynikające z diagnozy przeprowadzonej na potrzeby opracowania aktualizacji strategii rozwoju gminy Bytów.	182
	Zestawienie tabel.....	193
	Spis wykresów	196
	Wykaz map	199

I. Założenia do opracowanej diagnozy

Przystępując do sporządzenia diagnozy na potrzeby aktualizacji strategii Rozwoju Gminy Bytów na lata 2015-2025, przyjęto kilka podstawowych założeń. Pierwszym było przejście dłuższej perspektywy czasowej funkcjonowania strategii. Zgodnie z uchwałą Rady Miejskiej ta perspektywa ma sięgać roku 2030. Drugim założeniem była uzasadniona potrzeba weryfikacji podstawowych wskaźników ujętych w diagnozie dotychczasowej strategii. Kolejnym było ustalenie perspektywy wstecznej do badania zmian wskaźników w kolejnych latach. Ostatecznie w tym założeniu przyjęto okres ostatnich pięciu lat. Mając na uwadze wskazania ustawy regulującej sposób i treść przyjmowanych przez gminy strategii diagnozę sporządzono dla trzech podstawowych obszarów: przestrzennego, społecznego i gospodarczego. Zarządzeniem Burmistrza powołano, więc trzy adekwatne grupy robocze, które sporządziły dla tych obszarów materiał diagnostyczny. Był on następnie weryfikowany przez Grupę Koordynacyjno-Planistyczną (GKP), którą kierował Burmistrz Bytowa. Grupa GKP ustaliła również regionalną i krajową grupę gmin miejsko – wiejskich dla potrzeb porównawczych. W załączonej diagnozie zawarto więc wiele zestawień porównawczych, których dokonano wykorzystując zasoby znajdującego się w Internecie FOLDERU „Polska w Liczbach” oraz opracowanego przez Związek Miast Polskich „Systemu Analiz Samorządowych” (SAS).

Pracując nad diagnozą grupy robocze oprócz danych GUS-owskich brały pod uwagę również dostępne informacje z zasobów własnych. Ponadto w ogólnych wnioskach diagnostycznych zawartych w zaktualizowanym dokumencie strategicznym zawarto również te, które wypływały z analizy przeprowadzonego badania ankietowego, z rzetelnie przedyskutowanej analizy SWOT oraz przeprowadzonych konsultacji.

Wnioski i uwagi dotyczące rozwoju społeczno-gospodarczego gminy Bytów zawarte w materiale podsumowującym ujmują również spostrzeżenia i uwagi dotyczące uwarunkowań realizacji wielu programów i projektów ostatniego dziesięciolecia. Wiedza i doświadczenie osób bezpośrednio odpowiedzialnych za realizację dotychczasowej strategii rozwoju, przyczyniła się również do wypracowania bardziej obiektywnych wskazań zawartych w jej aktualizacji.

1. Grupy porównawcze

Pierwszą grupą porównawczą, wykorzystaną do analiz diagnostycznych jest grupa siedmiu miast różnej wielkości wybrana losowo z grupy 41 wskazanych w „Systemie Analiz Samorządowych”. Są to miasta będące siedzibą władz gmin miejsko – wiejskich. Ich wykaz i podstawowe informacje prezentujemy poniżej:

Tabela 1: pierwsza grupa porównawcza

lp.	nazwa miasta	liczba ludności w gminie (GUS-2019 r.)	województwo
1.	Bytów	25 420	pomorskie
2.	Jarocin	45 731	wielkopolskie
3.	Końskie	35 112	świętokrzyskie
4.	Nakło n. Notecią	31 668	kujawsko-pomorskie
5.	Olkusz	48 601	małopolskie
6.	Opoczno	34 108	łódzkie
7.	Sokółka	25 352	podlaskie
8.	Środa Wielkopolska	32 649	wielkopolskie

Drugą grupą są wskazane poniżej gminy miejsko-wiejskie z woj. pomorskiego: Bytów, Brusy, Czersk, Gniew, Kartuzy, Miastko, Pelplin, Władysławowo. Trzecią grupę stanowią generalnie miasta będące siedzibą sąsiednich powiatów: Bytów, Słupsk, Lębork, Kartuzy, Kościerzyna, Chojnice.

W uzasadnionych przypadkach wskaźniki dotyczące gminy Bytów porównywano ze wskaźnikiem uśrednionym regionalnym lub krajowym. W prezentowanych diagnostycznych materiałach wszelkie przywołane informacje opatrzone są adnotacją dotyczącą źródła ich pochodzenia.

II. Ogólna charakterystyka przestrzenna gminy

1. Podstawowe dane

Gmina Bytów jako jednostka terytorialna należy do gmin miejsko-wiejskich, która obejmuje miasto Bytów oraz miejscowości wiejskie skupione w ramach sołectw. Jest położona w zachodniej części województwa pomorskiego, w powiecie bytowskim. Siedzibą władz samorządowych, zarówno na szczeblu gminnym, jak i powiatowym, jest miasto Bytów. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego (dane za rok 2020 r.), gmina Bytów zajmuje powierzchnię 196,92 km² (ok. 9% powierzchni powiatu). Miasto Bytów zajmuje powierzchnię 8,72 km², a pozostałą powierzchnię gminy stanowi obszar 15 sołectw: Dąbie, Gostkowo, Grzmiąca, Mądrzechowo, Mokrzyń, Niezabyszewo, Płotowo, Pomysk Mały, Pomysk Wielki, Rekowo, Rzepnica, Sierzno, Świątkowo, Udorpie i Ząbinowice.

Od strony zachodniej gmina Bytów graniczy z gminami Tuchomie i Borzytuchom, od północy z gminą Czarna Dąbrówka, od wschodu z gminami Parchowo i Studzienice, a od południa z gminą Lipnica.

Położenie gminy Bytów na tle województwa pomorskiego i powiatu bytowskiego prezentuje poniższa mapa.

Mapa 1: położenie gminy Bytów na tle województwa pomorskiego

Źródło: commons.wikimedia.org

2. Uwarunkowania zewnętrzne

2.1. Dostępność komunikacyjna

2.1.1. Komunikacja - drogi

Obsługę komunikacyjną gminy Bytów zapewnia system dróg o znaczeniu krajowym, regionalnym, powiatowym i lokalnym. Głównym szlakiem komunikacyjnym jest droga krajowa nr 20, łącząca Stargard z Gdynią. Na terenie gminy droga ta przebiega przez sołectwa Mokrzyn, Ząbinowice, Mądrzechowo, Udorpie, Niezabyszewo oraz ulicami 1 Maja, Wolności, Dworcową, mjr. Sucharskiego i Miasteczką na terenie miasta Bytowa. Wykaz dróg wojewódzkich i powiatowych przedstawiony został w tabeli poniżej.

Ponadto na układ zewnętrznych powiązań komunikacyjnych składają się drogi wojewódzkie przebiegające przez gminę, które odpowiadają za powiązania z aglomeracją trójmiejską oraz ośrodkami regionalnymi województwa pomorskiego, takimi jak Słupsk, Lębork, Kartuzy, Chojnice:

- droga wojewódzka nr 209 (DW209) relacji Bytów - Sławno stanowi powiązanie gminy Bytów z północno-zachodnią częścią województwa pomorskiego oraz północno – wschodnią częścią województwa zachodniopomorskiego. Droga pośrednio poprzez drogę krajową nr 21 łączy gminę Bytów z ośrodkiem regionalnym I rzędu – Słupskiem. Droga o klasie technicznej drogi zbiorczej Z. na terenie gminy przebiega przez miejscowość Świątkowo;
- droga wojewódzka nr 228 (DW228) relacji Bytów – Kartuzy łączy gminę Bytów z centralną częścią województwa pomorskiego oraz z aglomeracją trójmiejską (najkrótsza trasa). Droga o klasie technicznej drogi zbiorczej Z. na terenie gminy przebiega przez miejscowość Pomysk Wielki oraz w pobliżu Pomyska Małego;
- droga wojewódzka nr 212 (DW212) relacji Cewice – Bytów – Chojnice stanowi podstawową południkową oś komunikacyjną gminy Bytów. Droga stanowi powiązanie gminy Bytów zarówno z północną, jak i z południowo – zachodnią częścią województwa pomorskiego. Najważniejsze ośrodki, do których droga prowadzi, to ośrodek regionalny I rzędu – Chojnice oraz ośrodek regionalny II rzędu – Lębork. Droga na obszarze gminy ma parametry klasy technicznej Z. Na terenie gminy przebiega przez miejscowości: Gostkowo, Dąbie, Udorpie oraz Rekowo.

Mapa 2: odległości i czasy dojazdu do Gdańska, sąsiednich powiatów oraz Miastka

Źródło: opracowanie własne na podstawie serwisu emapi.pl (2021)

Na powyższej mapie zaprezentowano położenie siedziby gminy – Bytów – oraz jej otoczenia komunikacyjnego wraz z czasem dojazdu do Miastka, siedzib sąsiednich powiatów oraz miasta wojewódzkiego. Bytów zlokalizowany jest ok. 95 km od stolicy województwa – Gdańska, do którego dojazd odbywa się drogą krajową nr 20, a następnie od Żukowa drogą krajową nr 7. Dzięki wybudowaniu obwodnicy okalającej miasto Kościerzyna, w porównaniu do danych z 2015 r. czas dojazdu z Bytowa do Gdańska nieznacznie się skrócił.

Tabela 2: drogi wojewódzkie i powiatowe położone na terenie gminy

L.p.	Numer drogi	Przebieg
Wojewódzkie		
1.	209	Warszkowo – Suchorze – Bytów (ul. Nad Borują – Drzymały)
2.	212	Osowo Lęborskie – Bytów (ul. Lęborska – Sikorskiego – 1 Maja – Sucharskiego) – Chojnice – Zamarte
3.	228	Bytów (ul. Gdańska) – Klukowa Huta – Kartuzy
Powiatowe		
1.	1201G	Budowo – Krosnowo – Bytów (ul. Mickiewicza)
2.	1334G	Oskowo – Pomysk Wielki
3.	1726G	Tuchomie – Bytów
4.	1727G	Tuchomko – Brynki Rekowskie
5.	1754G	Gostkówko – Gostkowo
6.	1758G	Pomysk Mały – Jamno
7.	1759G	Pomysk Wielki – Pomysk Mały
8.	1760G	Cechyny – DK nr 20 (Mokrzyn)
9.	1769G	Niezabyszewo – Sierzno – DP 1780G
10.	1770G	Niezabyszewo – Rekowo
11.	1771G	Płotówko – Płotowo
12.	1772G	Mądrzechowo – Rabacino
13.	1779G	DK nr 20 – Udorpie
14.	1780G	Udorpie – Sominy – Dziemiany – DW nr 235
15.	1790G	ul. Kochanowskiego
16.	1791G	ul. Mickiewicza
17.	1792G	ul. Mierosławskiego (na odcinku od ul. 1 Maja do ronda Unii Europejskiej)
18.	1795G	ul. Polna
19.	1796G	ul. Prosta
20.	1797G	ul. Przemysłowa
21.	1798G	ul. Styp-Rekowskiego (na odcinku od 1 Maja do sklepu Żabka)
22.	1800G	ul. Wieża Wodna
23.	1803G	ul. Bydgoska
24.	1804G	ul. Kąpielowa
25.	1805G	ul. Gryfa Pomorskiego

Źródło: Dane Zarządu Dróg Wojewódzkich w Gdańsku i Zarządu Dróg Powiatowych w Bytowie

Sieć drogową na terenie gminy Bytów uzupełniają drogi gminne przebiegające przez miasto oraz poszczególne sołectwa.

Niekorzystnie wygląda sytuacja skomunikowania Bytowa z resztą kraju. Z Bytowa do najbliższej autostrady (A1) należy pokonać 85 km, kierując się do węzła w Pruszczu Gdańskim lub 103 km do węzła w Kopytkowie. Zwykle czas przejazdu tych odcinków o to około 1,5 godziny, co powoduje znaczne wydłużenie czasu przejazdu do miejsca docelowego, właśnie przy wykorzystaniu połączenia autostrady czy kategorii dróg krajowych. W pobliżu siedziby gminy nie jest położona żadna droga szybkiego ruchu. Dlatego wyjazd w każdym kierunku, prowadzącym do dużych ośrodków miejskich lub za granicę, jest niezwykle utrudniony. Czas potrzebny na pokonanie trasy takiego samego odcinka jest nieporównywalny do czasu przejazdu z innych miejscowości województwa, które mogą korzystać z dróg o wyższych standardach. Dojazd samochodem, wybierając najszybszą trasę, z Bytowa do stolic województw graniczących z województwem pomorskim układa się następująco (wg mapy Google):

- Szczecin: 278 km – 202 minut
- Poznań: 242 km – 235 minut
- Bydgoszcz: 143 km – 141 minut
- Toruń: 199 km – 160 minut
- Olsztyn: 256 km – 183 minut

Natomiast dojazd z Bytowa do Warszawy, odcinek 447 km (m.in. przez autostradę A1 i A2), zajmuje średnio ok. 291 minut. Powyższe informacje zaprezentowano na załączonym wykresie.

Mapa 3: odległości i czasy dojazdu do stolicy i wybranych metropolii

Źródło: opracowanie własne na podstawie serwisu emapi.pl (2021)

2.1.2. Komunikacja – transport pasażerski

Przez obszar gminy Bytów przebiegają lub przebiegały linie kolejowe:

- nr 212 relacji Lipusz – Korzybie (dł. 72,1 km) ze stacją kolejową w Bytowie. Linia na odcinku Bytów – Lipusz (dł. 24,2 km) jest użytkowana obecnie dla cyklicznych przewozów towarowych oraz sporadycznie/sezonowo w celach turystycznych. Obsługą zajmuje się prywatny przewoźnik. Regularny ruch pasażerski został na tym odcinku wstrzymany w 1999 r. Natomiast odcinek Bytów – Korzybie od 1991 r. nie jest użytkowany i obecnie nie jest także przejezdny;
- nr 237 relacji Łębork – Bytów ze stacją w Bytowie i Pomysku Wielkim. Linia nie jest czynna od końca II wojny światowej;
- Bytów – Miastko ze stacją w Bytowie i Niezabyszewie. Linia nie jest czynna od lat 50-tych XX wieku. W terenie wyraźnie widoczny jest ślad linii. Stacja kolejowa w Bytowie została zamknięta dla ruchu pasażerskiego w 2004 r. Po remoncie torowisk w 2007 r. oraz przejęciu ich przez Gminę Bytów, wznowiono okresowy ruch towarowy oraz pasażerski (głównie turystyczny). Są to jednak działania szczątkowe, zmierzające przy tym, z uwagi na fatalny stan techniczny torowisk i całej infrastruktury, do całkowitego zaniechania jej wykorzystywania.

Obecnie prowadzone są zabiegi zmierzające do przywrócenia na stałe ruchu kolejowego do Bytowa. Przywrócenie ruchu na odcinku trasy nr 212 Bytów - Lipusz pozwoli na otwarcie regionu bytowskiego i połączenie go drogą kolejową do stolicy województwa. Inwestycja w tym zakresie jest wielce oczekiwana, nie tylko przez mieszkańców czy przedsiębiorców gminy Bytów. Stan obecny wyklucza cały region z możliwości korzystania z szybkiego i sprawnego połączenia nie tylko z terenem województwa, ale także z terenem całego kraju. Dla sprawnej obsługi ruchu pasażerskiego, w tym kolejowego, gmina Bytów rewitalizuje rozległy obszar położony wzdłuż linii kolejowej, wraz z obiektami dworca i całą infrastrukturą, która winna być dopełnieniem koniecznego połączenia kolejowego tej części województwa pomorskiego.

Gmina Bytów posiada czynny dworzec autobusowy, z którego odjeżdżają codziennie autobusy do głównych miast województwa pomorskiego, a także w ramach kursów dalekobieżnych do większych ośrodków miejskich w kraju. Głównym podmiotem oferującym usługi transportu pasażerskiego jest Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej w Bytowie S.A. Firma zapewnia liczne połączenia lokalne oraz dalekobieżne (m.in. z Warszawą, Krakowem, Łodzią, Poznaniem czy Bydgoszczą). Na terenie gminy funkcjonuje sieć przystanków autobusowych wykorzystywanych głównie do obsługi połączeń lokalnych. Ponadto na terenie gminy w 2021 roku została uruchomiona nieodpłatna komunikacja miejska, której obsługą zajmuje się wybrany operator, jakim został PKS w Bytowie.

2.1.3. Komunikacja - ścieżki rowerowe

Obserwowane duże zainteresowanie turystką rowerową powoduje ciągłe poszukiwanie możliwości rozwoju infrastruktury w tym zakresie. Tak gmina Bytów, jak i inne podmioty, coraz szerzej podejmują działania w zakresie uzupełnienia oferty w zakresie komunikacji, także poprzez urządzanie i budowanie ścieżek rowerowych, spełniających swą rolę także jako szlaki turystyczne. Poza ścieżkami rowerowymi, które buduje tutejszy samorząd, przez teren gminy Bytów przebiega siedem wyznaczonych lub projektowanych tras rowerowych. Są to często tereny nieurządzone, stanowiące jedynie urządzone szlaki turystyczne czy sportowe.

W studium gminy Bytów zostały wymienione następujące ścieżki rowerowe:

- Międzynarodowa trasa rowerowa nr 4 „Trasa Tysiąca Jezior” (nawiązująca do systemu Euro-Velo). Długość trasy na obszarze gminy: 17,9 km. Trasa jest również zwana „szlakiem zwiniętych torów”;
- Międzyregionalna trasa rowerowa nr 12 „Trasa Zamków Polski Północnej”. Długość trasy na obszarze gminy: 27,0 km;
- Międzyregionalna trasa rowerowa nr 14. Długość trasy na obszarze gminy: 8,0 km;
- Międzyregionalna trasa rowerowa nr 15. Długość trasy na obszarze gminy: 14,7 km;
- Regionalna trasa rowerowa nr 137 „Pętla Bytowska”. Długość trasy na obszarze gminy: 14,1 km;
- Regionalna trasa rowerowa nr 130. Długość trasy na obszarze gminy: 14,8 km;
- Trasa MTB im. Marka Cichosza. Długość szlaku ok. 30,4 km.

Poza wymienionymi wyżej odcinkami gmina buduje ścieżki rowerowe, które są w pełni urządzone, a które przebiegają wzdłuż dróg publicznych bądź stanowią samoistną infrastrukturę. Takie odcinki ścieżek rowerowych scharakteryzowane zostały w rozdziale dotyczącym infrastruktury drogowej, stanowiącej komunikację na terenie gminy.

2.2. Dostęp do infrastruktury przesyłu energii elektrycznej

Źródłem zaopatrzenia gminy w energię elektryczną jest stacja GPZ Bytów (110/15kV). Funkcję niezależnego operatora systemu dystrybucyjnego (OSD) energii elektrycznej na terenie gminy pełni Energa Operator S.A. Jest to podmiot odpowiedzialny za wszelkie działania w zakresie rozwoju sieci, w tym przyłącza elektroenergetyczne. Przez teren gminy przebiegają linie elektroenergetyczne wysokiego napięcia:

- Dwutorowa 400 kV Gdańsk Przyjaźń – Żydowo Kierzkowo,
- 110 kV Bytów – Gałąźnia Mała,
- 110 kV Ostrowite – Bytów.

Zapotrzebowanie na energię elektryczną w gminie jest zaspokajane w 100%, gdyż istniejąca sieć elektroenergetyczna zapewnia stałe, względnie bezawaryjne (system promieniowy, linie rezerwują się wzajemnie) dostarczenie mocy i energii elektrycznej, na poziomie aktualnych potrzeb miasta i gminy. Zasilanie w energię elektryczną odbywa się z dwóch stacji GPZ 110/15kV: Bytów, Gałąźnia Mała. W obu stacjach istnieją duże rezerwy mocy czynnej, możliwej do dostarczenia bez konieczności rozbudowy stacji w wielkości około 16 MW. Spowodowane jest to faktem, że stopień obciążenia stacji nie jest wysoki (pobór mocy w okresie grzewczym wynosi maksymalnie 13MW, obciążenie GPZ Bytów wynosi ok. 25%, a GZP Gałąźnia Mała do 8%). Stan sieci oceniany jest jako dobry, a dostawy energii odbywają się bez zakłóceń. Energia do mieszkańców dostarczana jest poprzez sieć stacji transformatorowych 15/04 kV (słupowych, kontenerowych, wieżowych) zasilanych z sieci średniego napięcia. Stan sieci średniego napięcia oceniany jest jako dobry.

Tereny wskazane w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego pod rozwój funkcji produkcyjnej i usługowej posiadają dobre warunki w zakresie dostępności sieci elektroenergetycznej. Przez tereny objęte planami: „Udorpie-Południe” oraz „Udorpie-Zachód II” przebiegają linie SN 15kV. Konieczny jest jedynie rozwój sieci dystrybucyjnej wewnątrz obszarów objętych ww. planami. Ponadto obszar objęty planem pn. „Udorpie-Południe” przylega bezpośrednio do linii WN 400kV, co może stanowić dodatkowe możliwości dla rozwoju funkcji produkcyjnej na tym terenie.

Obszar objęty projektem planu miejscowego pn. „Przylesie II”, również posiada dostęp do sieci elektroenergetycznej w postaci linii 15 kV oraz 0,4 kV. Ponadto na obszarze zlokalizowana jest stacja transformatorowa.

2.3. Dostęp do infrastruktury przesyłu gazu ziemnego

Na obszarze gminy eksploatowany jest gazociąg wysokiego ciśnienia DN 200 (6,3 MPa) relacji Pszczółki - Łubiana – Bytów stanowiący odgałęzienie magistrali relacji Włocławek – Wybrzeże, poprzez stację redukcyjną IO w Dąbiu o przepustowości 3000 Nm³/h. Drugim elementem systemu gazowego gminy jest gazociąg wysokiego ciśnienia Słupsk – Bytów, którego zakończenie zlokalizowane jest w stacji redukcyjnej w Dąbiu.

Rozprowadzanie gazu po terenie gminy Bytów odbywa się poprzez sieć wysokiego, średniego i niskiego ciśnienia za pośrednictwem czterech stacji zasilających (w Dąbiu, w Bytowie przy ulicach: Styp-Rekowskiego, Św. Huberta i Parkowej). Cały gazociąg przesyłowy otacza miasto niejako okręgiem, co pozwala na sprawne rozprowadzenie tego paliwa do miejsc jego użytkowania.

Dostępna w gminie sieć gazowa obejmuje teren miasta Bytów oraz część sołectw Dąbie, Rzepnica i Mądrzechowo. Liczba czynnych przyłączy gazowych ogółem sięga 1995 sztuk. Natomiast ogólna liczba odbiorców gazu wynosi 5195. Według danych z GUS (z roku 2019) na terenie gminy eksploatowane są gazociągi:

- przesyłowe – długość z przyłączami 18 187 m
- rozdzielcze – długość z przyłączami 68 854 m

Zauważa się, że sieć gazowa na terenie gminy Bytów jest stosunkowo dobrze rozbudowana, bowiem wskaźnik osób korzystających w gminie Bytów z instalacji gazowej jest znacznie wyższy od wskaźnika dla województwa pomorskiego, jak również jest wyższy od średniej dla całego kraju. Dane szczegółowe w tym zakresie zostały zaprezentowane w dalszej części dokumentu.

Obecnie realizowana jest dalsza gazyfikacja gminy Bytów m.in. w miejscowościach Udorpie i Rzepnica, co czyni się poprzez budowę gazociągu średniego ciśnienia. Projektowany jest również gazociąg wysokiego ciśnienia relacji Bytów-Chojnice, który ma dodatkowo zabezpieczać dostawy gazu do gminy Bytów.

2.4. Dostęp do infrastruktury szerokopasmowego internetu

Gmina Bytów wyposażona jest w sieć telekomunikacyjną kablową i napowietrzną. Duże znaczenie w zakresie telekomunikacji mają obecnie nadajniki bezprzewodowe. Na terenie gminy Bytów zlokalizowanych jest siedem nadajników GSM (wszystkich działających w kraju operatorów). Cztery nadajniki znajdują się w Bytowie: przy ulicach: Jana Pawła II 22, Pochylej 3, Drzymały 26, Przemysłowej 5 oraz po jednym w: Udorpiu, Pomysku Wielkim, Ząbinowicach. Koszty realizacji nowych sieci telekomunikacyjnych przewodowych oraz budowa infrastruktury zapewniającej dostęp do szerokopasmowego Internetu w powiecie bytowskim zostały zaliczone do najwyższych w województwie (prawdopodobnie ze względu na gęstość zabudowy oraz ukształtowanie terenu).

Niedostatecznie jest jednak rozwinięta sieć służąca dostępowi do szerokopasmowego internetu. Oczekiwania mieszkańców, a przede wszystkim przedsiębiorców są wielokrotnie zgłaszane jako postulaty do przedstawicieli gminy. Przedsiębiorcy informują, że bez możliwości szybkiego porozumiewania się ze światem, pozostają z tyłu za tymi regionami kraju, które mogą pochwalić się znacznie lepiej rozbudowaną siecią dostępową w zakresie internetu.

Poniższa mapa przedstawia dostęp do szerokopasmowego Internetu w gminie Bytów. Kolorem czarnym przedstawione zostały lokalizacje z dostępem do sieci o prędkości powyżej

Mapa 4: dostęp do szerokopasmowego internetu w gminie Bytów

2.5. Uwarunkowania dotyczące rozwoju odnawialnych źródeł energii

Gmina Bytów posiada względnie korzystne warunki do rozwoju infrastruktury fotowoltaicznej. Wartość promieniowania słonecznego jest stosunkowo wysoka i wynosi 1186 kWh/m²/rok, gdzie średni wskaźnik dla całego kraju waha się w przedziale 1022-1048 kWh/m²/rok, co teoretycznie powinno sprzyjać rozwojowi instalacji solarnych. Na terenie gminy silnie widoczny jest trend budowy indywidualnych instalacji fotowoltaicznych, najczęściej w postaci paneli lokalizowanych na dachach budynków mieszkalnych czy produkcyjnych. Poza indywidualnymi instalacjami fotowoltaicznymi funkcjonują 4 farmy fotowoltaiczne, wszystkie zlokalizowane w obrębie miejscowości Świątkowo. Obserwuje się przy tym trend postępującego zainteresowania budową podobnych farm w innych częściach gminy. Aktualnie w gminie brak jest pracujących elektrowni wodnych, a potencjał hydroenergetyczny gminy jest niewielki.

Gmina ze względu na lesistość posiada wysoki potencjał pod względem pozyskiwania energii z biomasy. Głównym źródłem biomasy w gminie jest drewno. Poniższa tabela zawiera dane dotyczące pozyskiwania drewna w lasach Nadleśnictwa Bytów w latach 2015-2020.

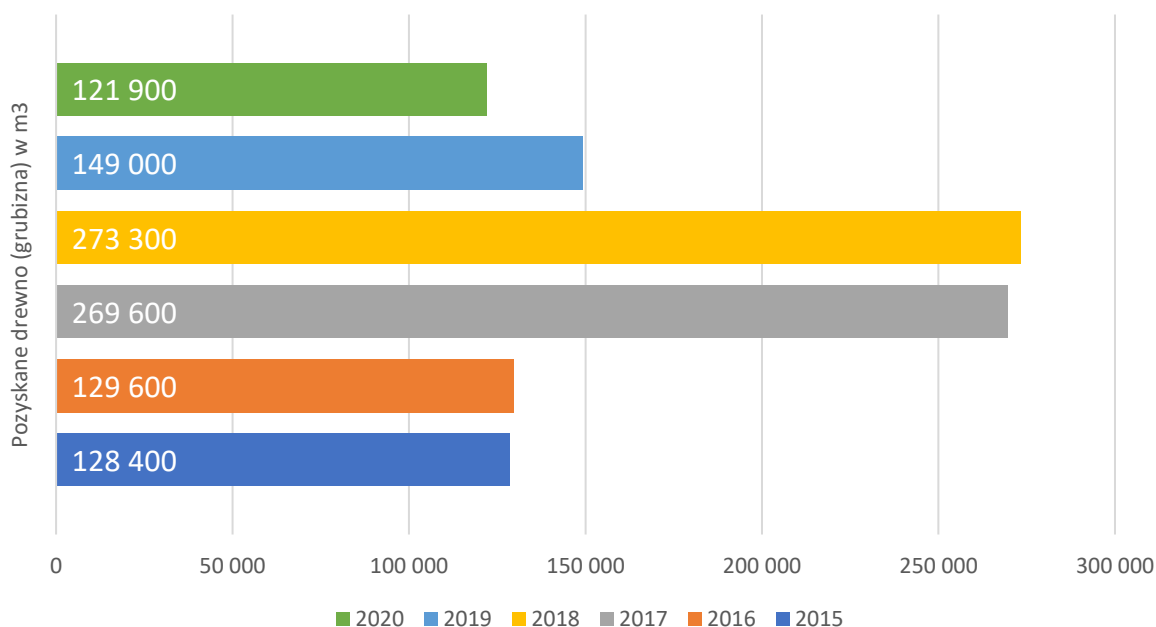
Tabela 3: pozysk drewna z terenu gminy w obrębie Nadleśnictwa Bytów

rok	2015	2016	2017*	2018*	2019	2020
pozyskane drewno (grubizna) w m ³	128 400	129 600	269 600	273 300	149 000	121 900

* w latach 2017 i 2018 zwiększone pozyskiwanie drewna związane z klęską żywiołową z 12.08.2017 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Nadleśnictwa Bytów

Wykres 1: pozysk drewna z terenu gminy w obrębie Nadleśnictwa Bytów

Obowiązujące przepisy prawa dotyczące odnawialnych źródeł energii praktycznie wykluczają na terenie gminy realizację dużych siłowni wiatrowych, które ponadto są często przedmiotem konfliktów społecznych związanych z potencjalnym oddziaływaniem na środowisko oraz na zdrowie ludzi. Gmina posiada predyspozycje do lokalizacji tego typu inwestycji, choćby ze

względem na korzystne ukształtowanie terenu. Jednak to właśnie ukształtowanie terenu oraz walory krajobrazowe, jak również inne uwarunkowania takie jak: położenie samego miasta w dolinie, różnorodność krajobrazową i przyrodniczą, pełnienie przez miasto roli centrum obsługi ruchu turystycznego, stanowią istotny element ograniczający realizację tego typu inwestycji na dużą skalę. Te uwarunkowania (obok ograniczeń prawnych wynikających z przepisów odrębnych, np. o ochronie przyrody) stanowią wyraźną barierę rozwoju energetyki wiatrowej opartej na standardowych i popularnych obecnie rozwiązaniach.

3. Tereny zabudowane

W celu zestawienia zmian w zagospodarowaniu przestrzennym w gminie Bytów do analizy przyjęte zostały dane zebrane w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego z 2012 r. (zmienione w 2014 r.) oraz ze studium obecnie obowiązującego (uchwalone w 2019 r.). Oba opracowania nieznacznie różnią się w kwestii delimitacji i nazewnictwa poszczególnych terenów funkcjonalnych. W związku z tym do porównania zostały wybrane najistotniejsze dla struktury funkcjonalno-przestrzennej tereny. Studium z lat 2012 i 2019 dzieli obszar gminy Bytów na dwie strefy: miejską oraz wiejską, tak też zostały zestawione zmiany w zagospodarowaniu przestrzennym. W badanym okresie widoczny jest znaczny wzrost zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej (+4,8 ha) i jednorodzinnej (+54,2 ha) w strefie miejskiej. Podobna sytuacja dotyczy strefy wiejskiej, gdzie w badanym okresie przybyło 53,7 ha nowej zabudowy (mieszkaniowej i usługowej). Zauważalny jest również przyrost zabudowy produkcyjnej - w strefie miejskiej przybyło 17,3 ha, a w strefie wiejskiej 4,9 ha. W strefie miejskiej przybyło również terenów usługowych – to aż 3,8 ha nowych terenów. W związku z rozwojem zabudowy ubyło terenów wykorzystywanych rolniczo - w strefie miejskiej to spadek o 48,4 ha, a w strefie wiejskiej o 295,8 ha.

Tabela 4: zmiany w strefie wiejskiej gminy Bytów w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania z lat 2012 i 2019

funkcja (wykształcona struktura funkcjonalno-przestrzenna)	powierzchnia w granicach strefy wiejskiej w ha (studium z 2012r)	powierzchnia w granicach strefy wiejskiej w ha (studium z 2019r.)	wzrost/ spadek powierzchni w ha
strefa zabudowy mieszkaniowa i usługowa (strefa zabudowy wielofunkcyjnej wiejskich jednostek osadniczych)	302,6	356,3	+ 53,7
strefa zabudowy produkcyjno-składowo-usługowa	61,5	66,4	+ 4,9
strefa urządzeń infrastruktury technicznej	11,2	11,8	+ 0,6
strefa istniejących lasów	8 079,4	8 089,03	+ 9,63
strefa łąk i pastwisk	1 181,7	1 174,08	- 7,62
wody powierzchniowe	437,6	419,76	+ 17,84
tereny rolne	7 895,7	7 599,9	- 295,8
tereny i obszary górnicze	18,1	7,13	- 10,97
tereny zamknięte	19,6	19,16	- 0,44

Źródło: opracowanie własne na podstawie studium z 2012 i 2019 r.

Tabela 5: zmiany w strefie miejskiej gminy Bytów w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania z lat 2012 i 2019

rodzaj zabudowy	powierzchnia w granicach strefy miejskiej w ha (studium z 2012r)	powierzchnia w granicach strefy miejskiej w ha (studium z 2019r.)	wzrost/ spadek powierzchni w ha
centralny obszar wielofunkcyjny	44,8	50,1	+ 5,3
tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej	49,1	53,9	+ 4,8
tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej	253,4	307,6	+ 54,2
tereny zabudowy usługowej	10,9	14,7	+ 3,8
tereny usług publicznych	21,1	21,7	+ 0,6
tereny zabudowy produkcyjno-składowej	114,9	132,2	+ 17,3
tereny urządzeń infrastruktury technicznej	5,5	5,1	- 0,4
tereny sportowo-rekreacyjne	8,8	10,1	+ 1,3
tereny zieleni urządzonej	9,5	7,8	- 1,7
tereny ogrodów działkowych	29,8	28,9	- 0,9
tereny cmentarzy	15,5	15,3	- 0,2
tereny zieleni naturalnej	274,0	239,4	- 34,6
tereny wód powierzchniowych	104,3	104,3	0
tereny leśne	178	175,3	- 2,7
tereny rolne	613,5	565,1	- 48,4
tereny zamknięte	34,4	35,9	+1,5
razem	1767,5	1767,5	

Źródło: opracowanie własne na podstawie studium z 2012 i 2019 r.

4. Grunty rolne

Warunki glebowe na obszarze gminy Bytów uwarunkowane są ściśle geologiczną przeszłością Pomorza i zmiennością litologicznych utworów powierzchniowych. Największy obszar zajmują gleby bielcowe na piaskach gliniastych, z niewielką koncentracją gleb brunatnych i torfowych. Procesy bielcowania zachodzą w glebach ubogich w wapń, lekkich, głównie pod roślinnością borową (lasy iglaste) w warunkach silnie kwaśnego odczynu glebowego. Bielice wytworzone z piasków luźnych i słabo gliniastych stanowią gleby leśne, ubogie w składniki pokarmowe.

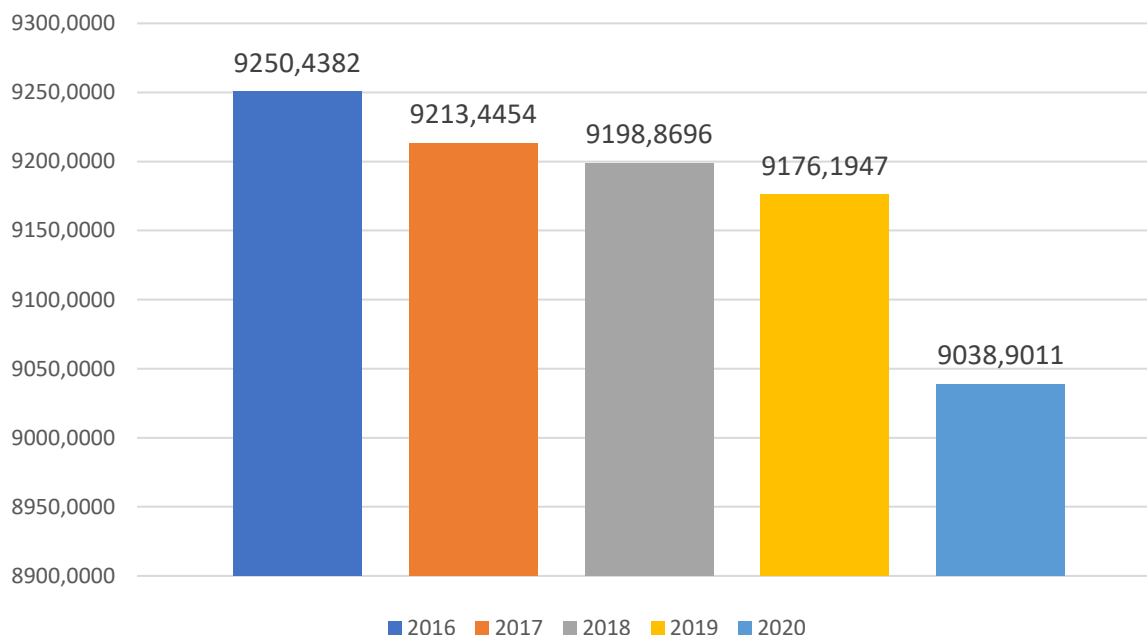
Ogólna powierzchnia gruntów rolnych jest wielkością zmienną. Podyktowane to jest poprzez urządzenie gruntów rolnych na terenach nieużytków. Poniżej przedstawiono łączną powierzchnię gruntów rolnych w gminie oraz występujące zmiany tego arealu.

Tabela 6: powierzchnia gruntów rolnych (w ha)

rok	2016	2017	2018	2019	2020
łączna powierzchnia gruntów rolnych (w ha)	9250,4382	9213,4454	9198,8696	9176,1947	9038,9011

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych wydziału finansowego UM

Wykres 2: łączna powierzchnia gruntów rolnych (w ha)

Na obszarze gminy przeważają użytki gruntowe niższych klas bonitacyjnych. Jedynie 256 ha (3,6% wszystkich gruntów rolnych) to grunty klasy III (IIIa, IIIb). Jest to najwyższa klasa bonitacyjna gleb występująca w gminie Bytów. Największe powierzchnie pól uprawnych zlokalizowane są w środkowej, środkowo-wschodniej i północno-wschodniej części gminy. Największe powierzchnie gruntów chronionych III klasy bonitacyjnej znajdują się na obszarze obrębu Udorpie (ok. 72 ha) oraz w obrębach Świątkowo i Gostkowo (po ok. 50 ha). Nieco mniej gruntów klasy III występuje ponadto w obrębach: Niezabyszewo (ok. 33 ha) i Ząbinowice (ok. 30 ha).

W gminie największa część areалу z gruntów rolnych, stanowiących grunty orne, należy do IV klasy bonitacyjnej (gleby średnie) – 54,25%, 42,48% to grunty orne klasy V i VI (słabe i bardzo słabe), a grunty orne klasy III (RIIIa, RIIIIb) w ilości 187 ha to 3,27% ogólnej powierzchni tych gruntów. Łączna powierzchnia trwałych użytków zielonych wynosi 1 395 ha, z czego łąki zajmują 62,65%, a pastwiska 37,35%. Wśród tych gruntów również występują gleby chronione, III klasy bonitacyjnej. Powierzchnia łąk klasy III sięga 5,6% ogólnej ich powierzchni, a jedynie 3,8% ogólnej powierzchni w przypadku pastwisk.

5. Lesistość

Powierzchnia lasów na terenie gminy Bytów wynosi 7 880,54 ha, co w ujęciu procentowym daje wskaźnik lesistości na poziomie 39,1% (w tym powierzchnia lasów w mieście wynosi 78,14 ha - GUS, 2019r.).

Lesistość gminy jest przestrzennie dość mocno zróżnicowana – najmniejsza w centrum, wokół Bytowa, a największa na południe od linii łączącej miejscowości Niezabyszewo, Sierzno i Ugoszcz. Dominującymi kompleksami są lasy mieszane (z przewagą sosny, świerka, brzozy, buka), charakterystyczne dla warunków klimatyczno-glebowych oraz orograficznych obszarów Pomorza. Lesistość gminy Bytów w skali powiatu jest względnie niska, gdyż lasy powiatu bytowskiego stanowią ponad 52,5% jego powierzchni. Jednakże biorąc pod uwagę średnią lesistość województwa pomorskiego (36,4%) oraz Polski (29,6%) stopień zalesienia gminy Bytów kształtuje się na poziomie znacznie przewyższającym średnią lesistość kraju i województwa (GUS, 2019 r.).

Analizując powierzchnię gminy Bytów należy wskazać, że lesistość gminy na przestrzeni ostatnich lat kształtuje się na równym poziomie, przy czym zauważalny jest nieznaczny wzrost powierzchni lasów w samym mieście.

Wykres 3: powierzchnia lasów (w ha) - gmina Bytów

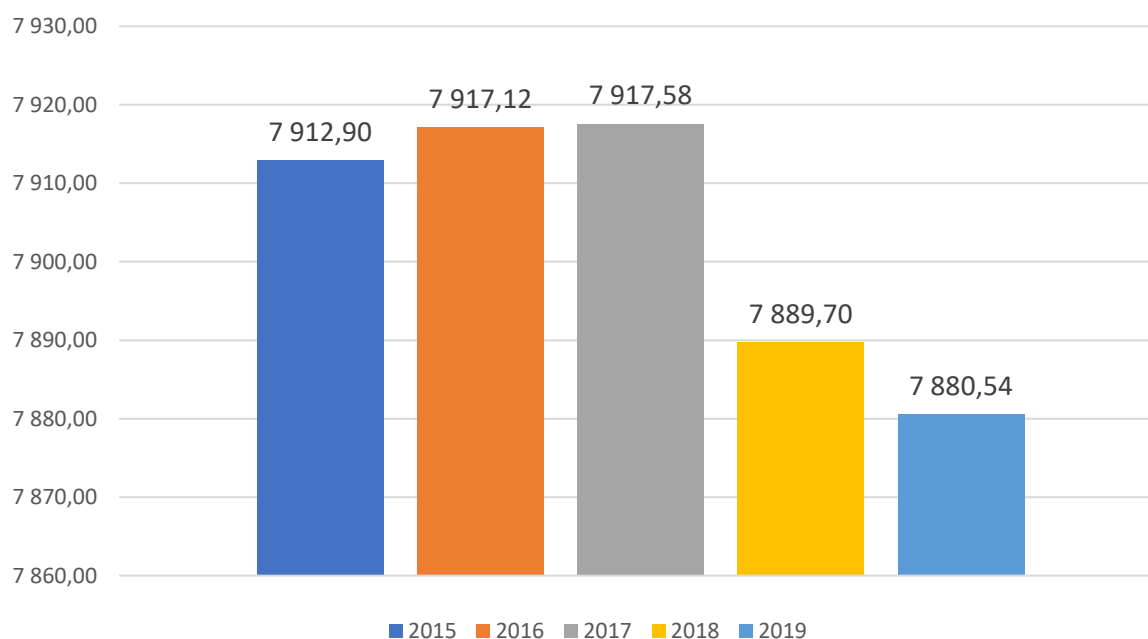

Tabela 7: lesistość (w procentach)

l.p.	obszar	2015	2016	2017	2018	2019
1.	gmina Bytów	39,2	39,2	39,3	39,1	39,1
2.	część miejska	8,1	8,1	8,1	8,9	8,9
3.	część wiejska	40,7	40,7	40,7	40,5	40,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (2021)

Tabela 8: powierzchnia lasów (w ha)

l.p.	obszar	2015	2016	2017	2018	2019
1.	gmina Bytów	7 912,90	7 917,12	7 917,58	7 889,70	7 880,54
2.	część miejska	71,27	71,17	71,17	78,15	78,14
3.	część wiejska	7 841,64	7 845,95	7 846,41	7 811,55	7 802,40

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (2021)

6. Wody stojące i płynące

Na wody powierzchniowe gminy Bytów składają się:

- Rzeka Bytowa – lewobrzeżny dopływ rzeki Słupi, wypływający z jeziora Gromadzkiego. Długość rzeki na terenie gminy wynosi 22,6 km;
- Rzeka Boruja – lewobrzeżny dopływ rzeki Bytowy wypływający z jeziora Boruja Duża. Długość rzeki na terenie gminy wynosi 11,8 km;
- 47 jezior o całkowitej powierzchni 591,52 ha i objętości wody szacowanej na wartość 313.232 tys. m³.

Charakterystycznym elementem krajobrazu gminy Bytów są licznie występujące jeziora – głównie rynnowe i wytopiskowe, które powstały w skutek erozji terenu przez wody polodowcowe. Największym jeziorem na terenie gminy jest jezioro Jeleń o powierzchni 88,9 ha i maksymalnej głębokości 33,2 m. Na terenie gminy położonych jest 12 jezior lobeliowych, będących niezwykle cennym walorem przyrodniczym. Porośnięte są przez rzadko spotykaną rośliną – lobelia jeziorna. Na terenie Polski lobelia uznana została za gatunek narażony na wyginięcie i objęta ochroną gatunkową.

7. Bogactwa naturalne

Surowce mineralne występujące na obszarze gminy pochodzą z okresu plejstocenu. Są to przede wszystkim piaski, żwiry i iły. Surowce te są stanowią niewielki potencjał rozwoju gospodarki na terenie gminy, a wykorzystywane są w budownictwie czy podczas budowy infrastruktury drogowej. Poniżej zaprezentowano miejsca występowania wymienionych surowców.

Tabela 9: złoża naturalne występujące na obszarze gminy Bytów

nazwa złoża	Grzmiąca	Niezabyszewo	Świątkowo	Dąbie
opis położenia	Grzmiąca dz. 17	Niezabyszewo	dz. nr 30/1 obręb Świątkowo	dz. nr 72/14 obręb Dąbie
typ kopaliny	kruszywo naturalne	surowce ilaste ceramiki budowlanej	kruszywo naturalne	kruszywo naturalne
podtyp kopaliny	piasek	ił	piasek	piasek
powierzchnia złoża	1,64 ha	7,3 ha	1,97 ha	1,14 ha
stan zagospodarowania	złoże rozpoznane szczegółowo, złożo zagospodarowane	eksploatacja złoża zaniechana	złoże zagospodarowane	złoże rozpoznane szczegółowo

Źródło: Studium Gminy Bytów na podstawie bazy PGI (www.geoportal.pgi.gov.pl)

8. Obszary dziedzictwa kulturowego

Krajobraz kulturowy gminy ukształtowany został w oparciu o następujące uwarunkowania, mające wpływ na aktywność społeczną regionu w czasach historycznych:

- słabe warunki glebowe niesprzyjające rozwojowi rolnictwa,

- przygraniczne położenie i wielokulturowość (Kaszubi, Polacy, Niemcy, Ukraińcy, Żydzi),
- słabo rozwiniętą sieć komunikacyjną,
- znaczne zniszczenia wojenne.

Aktywność ekonomiczna regionu i działalność jego mieszkańców pozostawały i pozostają w ścisłym związku z jego walorami terenowymi i położeniem politycznym. Na terenie gminy Bytów znajduje się 21 zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków (tabela poniżej), w tym 2 stanowiska archeologiczne. Są to jedne z najcenniejszych elementów krajobrazu kulturowego na terenie gminy. Obiekty te objęte są wszelkimi rygorami prawnymi wynikającymi z treści odpowiednich aktów prawnych, w tym przede wszystkim - rygorami ochrony konserwatorskiej wynikającymi z przepisów ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Wszelkie działania podejmowane przy tego typu obiektach wymagają pisemnego pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków.

Gmina Bytów realizuje politykę w dziedzinie ochrony zabytków i krajobrazu kulturowego oraz upowszechniania i promowania dziedzictwa kulturowego w oparciu o „Gminny program opieki nad zabytkami gminy Bytów na lata 2019-2022”, który został przyjęty uchwałą Nr IV/25/2019 z dnia 23 stycznia 2019 r. przez Radę Miejską w Bytowie. Sformułowane w programie zadania są realizowane m.in. poprzez skierowanie środków finansowych z budżetu gminy na ratowanie lub trwałe zachowanie obiektów zabytkowych pozostających własnością osób fizycznych lub jednostek organizacyjnych.

Poza wymienionymi na terenie gminy Bytów zlokalizowane są 332 zabytki nieruchome, ujęte w Gminnej Ewidencji Zabytków, na którą składają się obiekty z wojewódzkiej ewidencji, wpisane do rejestru zabytków oraz obiekty wyznaczone dodatkowo przez Burmistrza. Ponadto na terenie gminy zidentyfikowano 245 stanowisk archeologicznych.

Tabela 10: zabytki nieruchome wpisane do rejestru zabytków gminy Bytów

l.p	miescowosc	adres	nr	obiekt	nr rejestru zabytków	data wpisu
1	Bytów	Bytów		układ urbanistyczny	62	1956-09-04
2	Bytów	pl. św. Katarzyny	2	kościół pw. św. Katarzyny - ob. wieża	338	1963-08-16
3	Bytów	1-go Maja	2	dom	374	1965-04-16
4	Bytów	Bauera	3	dom	1367	1992-06-08
5	Bytów	Jana Pawła II	10	kamienica	371	1965-04-16
6	Bytów	Jana Pawła II	12	kamienica	373	1965-04-16
7	Bytów	Jana Pawła II	14	kamienica	372	1965-04-16
8	Bytów	Jana Pawła II	16	kościół parafialny pw. św. Katarzyny Aleksandryjskiej wraz z terenem otaczającym	1809	2007-07-10
9	Bytów	Młyńska	6	młyn zamkowy	370	1965-04-16
10	Bytów	Nad Borują		most kolejowy na rzece Borui	1624	1997-03-27
11	Bytów	Ogrodowa	10	spichlerz	369	1965-05-16
12	Bytów	Slipyja	2	kościół pw. św. Jerzego wraz z terenem d. cmentarza	153	1960-03-19
13	Bytów	Wojska Polskiego	10	poczta konna	375	1965-04-16

14	Bytów	Wojska Polskiego	22	kamienica	376	1965-04-16
15	Bytów	Zamkowa	2	zespół zamku krzyżackiego	29	1953-03-31
16	Gostkowo	Gostkowo	1	zespół pałacowo-parkowy (pałac, park)	154	1960-03-19
17	Płotowo Małe	Płotowo Małe	32	dom Dwór Styp	380	1965-04-16
18	Pomysk Wielki	Św. Floriana	33	kościół parafialny pw. Niepokalanego Serca NMP	1648	1997-12-10
19	Pyszno	Pyszno		cmentarz ewangelicki	1495	1994-11-29
stanowiska archeologiczne						
20	Gostkowo	stanowisko archeologiczne - epoka żelaza, cmentarzysko ciałopalne, AZP 14-33/52 m. 1			C-19	1964-10-01
21	Udorpie	stanowisko archeologiczne - średniowieczne grodzisko, AZP 16-33/10 m. 5			C-122	1970-08-06

Źródło: dane UM w Bytowie

III. Zagospodarowanie przestrzenne

1. Stan obecny oraz kierunki rozwoju

Polityka przestrzenna gminy stanowi jeden z elementów całego procesu rozwoju gospodarczego obszaru. Gmina Bytów realizuje politykę przestrzenną opartą na zasadzie zrównoważonego rozwoju, podporządkowaną ochronie dziedzictwa kulturowego, zasobów przyrodniczych oraz walorów krajobrazowych. Ramy prowadzonej polityki przestrzennej zostały wyznaczone w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Bytów, uchwalonym 26 czerwca 2019 r. Do zasadniczych celów tej polityki zaliczono m.in.:

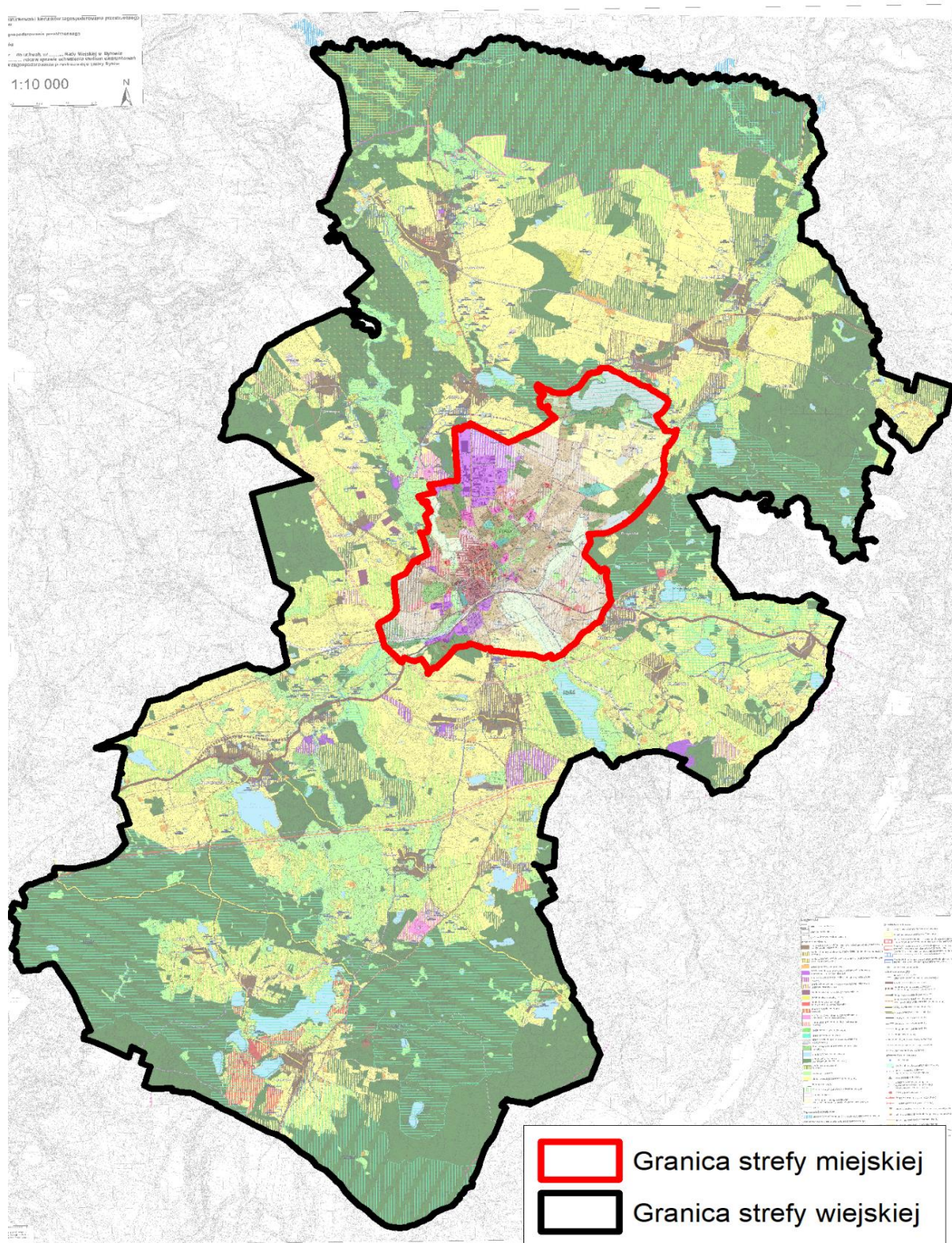
- poprawa jakości środowiska życia mieszkańców, w tym ograniczenie szkodliwych skutków poprzedniego modelu rozwoju polegająca na:
 - rewitalizacji obszarów byłych Państwowych Gospodarstw Rolnych,
 - rewitalizacja zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej,
- utrzymanie stabilnego i wysokiego wzrostu gospodarczego,
- tworzenie wysokiej jakości miejsc pracy, co z jednej strony stwarza korzystny klimat gospodarczy, a więc przyczynia się do dynamizacji rozwoju, z drugiej zaś bezpośrednio prowadzi do pełniejszego zaspokojenia potrzeb mieszkańców,
- stworzenie dogodnych warunków osadnictwa dla osób poszukujących w gminie Bytów lepszych warunków do życia,
- wzmocnienie pozycji miasta Bytowa jako silnego ośrodka subregionalnego, jednego z 6 wytypowanych w województwie pomorskim,
- ochrona obszarów o bardzo wysokim potencjale przyrodniczym i kulturowym.

Pod względem funkcjonalnym obszar gminy Bytów dzieli się na dwie strefy:

- 1) strefę miejską, obejmującą obszar miasta Bytowa (w granicach administracyjnych) oraz fragmenty obrębów geodezyjnych: Udorpie, Mądrzechowo, Rzepnica, Pomysk Wielki, Dąbie, Świątkowo. Powierzchnia strefy miejskiej wynosi 1 796,3 ha (ok. 9% pow. gminy), z czego 872 ha przypada na miasto Bytów, a pozostała wartość 924,3 ha to obszary sąsiadujące;

- 2) strefę wiejską, obejmującą pozostałą część obszaru gminy, charakteryzującą się ukształtowaną siecią osadniczą, zrównoważonym stopniem urbanizacji oraz wysokimi walorami przyrodniczo-krajobrazowymi.

Mapa 5: granice strefy miejskiej i wiejskiej na tle studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych gminy

Strefę miejską charakteryzuje bipolarny układ przestrzenny, oparty na dwóch ośrodkach koncentracji usług i handlu: (1) ośrodku śródmiejskim, wielofunkcyjnym, intensywnie zabudowanym wokół rynku w granicach historycznego układu urbanistycznego, wiążącego główne przestrzenie publiczne w mieście, ważne usługi i handel oraz (2) ośrodku ukształtowanym w okresie współczesnym w północno-wschodniej części miasta, w obszarze koncentracji powojennej zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i jednorodzinnej oraz dynamicznego rozwoju centrów usług i handlu. W warunkach małego miasta, funkcjonowanie konkurujących ośrodków doprowadziło do niekorzystnej asymetrii w rozwoju przestrzennym, skutkującej pogorszeniem sprawności systemu komunikacyjnego i infrastrukturalnego. Strefę miejską uzupełniają monofunkcyjne tereny zabudowy: mieszkaniowej wielorodzinnej, jednorodzinnej oraz obszar wysokiej koncentracji zabudowy produkcyjno-składowej i usługowej zlokalizowanej w północnej części miasta.

Struktura strefy miejskiej jest w większości czytelna, a układ zabudowy klarowny i harmonijnie rozlokowany o wyraźnych cechach zachowania ładu przestrzennego. Uwzględnia lokalne uwarunkowania funkcjonalne, historyczne i kulturowe. Dominującymi procesami zmian w strukturze przestrzennej będzie rozwój zabudowy na terenach dotąd niezainwestowanych o korzystnych uwarunkowaniach do lokalizacji nowej zabudowy – w szczególności na obrzeżach miasta w jego granicach administracyjnych – w strefie miejskiej, kontynuacja i uzupełnianie zabudowy w rejonach już zainwestowanych, o wykształconej strukturze funkcjonalno-przestrzennej.

Największy przyrost terenów zainwestowanych pod zabudowę mieszkaniową (jedno i wielorodzinną) w strefie miejskiej nastąpił i wciąż następuje w rejonie Rzepnicy, Mądrzechowa oraz w mieście przy ulicach: Szarych Szeregów, Sychty, Bursztynowej, Chojnickiej i osiedla Przy Lesie w Bytowie. W ostatnich latach zauważalny jest intensywny rozwój zabudowy usługowej w rejonie ulic Przemysłowej i Wybickiego w północnej części Bytowa.

Dla strefy miejskiej obowiązujące studium wskazuje trzy rodzaje podstawowych działań urbanistycznych:

- a) kontynuację i uzupełnianie zabudowy – działanie obejmujące zainwestowane obszary (wraz z ich rezerwami przestrzennymi), które pozwalają na dalszy rozwój zabudowy i zainwestowania, stanowiący kontynuację i uzupełnienie dotychczas ukształtowanej struktury funkcjonalnej. Istotnym elementem tego działania powinno być wspieranie procesów wypełniania zabudową terenów zurbanizowanych niezabudowanych;
- b) przekształcenie zabudowy – działanie obejmujące zainwestowane obszary (wraz z ich rezerwami przestrzennymi), które utraciły swoje pierwotne walory funkcjonalne i użytkowe i wymagają rewitalizacji lub przekształcenia;
- c) rozwój zabudowy – działanie obejmujące obszary niezainwestowane pozwalające na rozwój zabudowy i kształtowanie struktury funkcjonalnej. W pierwszej kolejności dotyczyć to będzie obszarów najlepiej predysponowanych do rozwoju, czyli charakteryzujących się najlepszym dostępem do sieci drogowej, infrastruktury technicznej i społecznej, położonych w sąsiedztwie ukształtowanych struktur.

Strefę wiejską charakteryzuje równomierne rozmieszczenie ośrodków wiejskich w relacji do obszaru gminy. Procesy urbanizacyjne w tej strefie zostały podporządkowane planom ochrony cennych obszarów środowiskowych. Podejmowane są także starania mające na celu przeciwdziałanie rozproszaniu zabudowy. Mając na uwadze priorytety prowadzonej polityki

przestrzennej, w tym zwłaszcza ochronę szczególnych walorów przyrodniczych i krajobrazowych, przyjęto negatywne stanowisko w sprawie lokalizacji siłowni wiatrowych na terenie gminy Bytów, co znalazło swój wyraz w obowiązującym studium, w postaci niewyznaczenia obszarów o takim przeznaczeniu.

Dla strefy wiejskiej w studium wskazano dwa rodzaje działań urbanistycznych:

- a) kontynuację i przekształcanie zabudowy - działanie obejmujące obszary zainwestowane (wraz z ich rezerwami przestrzennymi wewnątrz ukształtowanych struktur), które umożliwiają realizację nowej zabudowy, zazwyczaj w formie dopełnienia lub wypełnienia wykształconej już struktury ruralistycznej oraz w mniejszym stopniu obejmujące jej przekształcenie (w szczególności dotyczyć to będzie zabudowy byłych państwowych gospodarstw rolnych). Celem tego działania urbanistycznego powinno być również dążenie do ograniczenia rozprzestrzeniania się nowych terenów zabudowy, nieracjonalnego wykorzystania powierzchni oraz w konsekwencji środków publicznych przeznaczonych na infrastrukturę techniczną i komunikacyjną;
- b) rozwój zabudowy – działanie obejmujące obszary niezainwestowane pozwalające na rozwój zabudowy i kształtowanie struktury funkcjonalnej na terenach dotąd nieobjętych procesami inwestycyjnymi. Dotyczyć będzie przede wszystkim terenów położonych na obrzeżach istniejących jednostek osadniczych.

Realizacja przyjętych w studium założeń polityki przestrzennej dokonuje się poprzez opracowywanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Obecnie na terenie gminy obowiązuje 24 plany miejscowe, w tym obejmujące tereny kluczowe dla dalszego rozwoju miasta w warunkach przestrzegania ładu przestrzennego, jak również tereny najcenniejsze pod względem przyrodniczym i kulturowym. Jednocześnie, mając na uwadze wyznaczenie w studium nowych terenów inwestycyjnych, planuje się sukcesywne opracowywanie kolejnych planów miejscowych. Obecnie miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego obejmują obszar o łącznej powierzchni ok. 1560 ha, co stanowi 7,9% powierzchni gminy (stan na 2021 r.).

Obowiązujące na terenie gminy Bytów plany miejscowe:

- 1) Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego osiedla „Gdańska”;
- 2) Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Bytowa dotycząca trasy gazociągu Bytów – Słupsk – Wierszyno – Redzikowo;
- 3) Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Bytów dotycząca trasy gazociągu Bytów – Słupsk – Wierszyno – Redzikowo;
- 4) Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Bytowa dla działek nr: 160/1, 160/2, 161/1, 161/2, części dz. 129/3 i 150/2, obręb 102 przy ul. Mierosławskiego w Bytowie;
- 5) Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Bytów dla obszaru działek oznaczonych wg ewidencji gruntów numerami: 196, 353 i 295/2P w Pomysku Małym, dz. 49 w Niezabyszewie i dz. 196 w Ząbinowicach;
- 6) Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Bytów dla działek nr: 73 i 74/4 w Mądrzechowie;
- 7) Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Bytów dla działki nr 60/3 w Mądrzechowie;
- 8) Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Bytów dla działek nr: 37/1, 37/4, 38, 39, 42/1, 49, 50, 51 i 232 w Mądrzechowie;

- 9) Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego strefy równowagi przyrodniczo-krajobrazowej jeziora Jeleń;
- 10) Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Bytów dla strefy równowagi przyrodniczo- krajobrazowej zespołu jezior Płoczyca – Boruja Mała – Boruja Duża;
- 11) Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Bytów w części działki nr 362 w Niezabyszewie;
- 12) Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Bytów dla działek nr: 140/1,140/2, 141 w obrębie 101 przy ul. Mierosławskiego w Bytowie;
- 13) Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego strefy równowagi przyrodniczo-krajobrazowej jeziora Jeleń dla części działki nr 173/12 w Pomysku Wielkim w obszarze oznaczonym symbolem 82UT;
- 14) Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego „Przy Lesie” w Bytowie;
- 15) Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla obszaru pomiędzy ulicami Styp-Rekowskiego a Mierosławskiego z połączeniem komunikacyjnym do ulicy Księdza Domańskiego w Bytowie;
- 16) Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenów położonych w obrębie geodezyjnym Sierzno w gminie Bytów „Uroczone”;
- 17) Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego pn.: „Miastecka” dla terenów położonych w obrębie geodezyjnym nr 105 w Bytowie pomiędzy ulicami Miastecka, Leśna i Majora Henryka Sucharskiego;
- 18) Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego odcinka trasy napowietrznej linii elektroenergetycznej 2x400 KV relacji Gdańsk Przyjaźń- Żydowo Kierzkowo w gminie Bytów;
- 19) Miejscowy Plan zagospodarowania przestrzennego pn.” Gdańska 1” dla terenów położonych w obrębie geodezyjnym 101 przy ul. ks. dra Bernarda Sychty w Bytowie;
- 20) Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego pn. „Udorpie-Zachód” dla terenów położonych w obrębie geodezyjnym Udorpie;
- 21) Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego pn.: „ Południowa obwodnica Bytowa” dla terenów położonych w obrębach geodezyjnych nr: 102, 104 i 105 w Bytowie oraz w obrębie Udorpie;
- 22) Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego pn. „Wzgórze Mądrzechowskie” dla terenów położonych w obrębach geodezyjnych Mądrzechowo i Rzepnica;
- 23) Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego pn. „Udorpie-Południe” dla terenów położonych w obrębie geodezyjnym Udorpie;
- 24) Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego pn. „Udorpie-Zachód II” dla terenów położonych w obrębie geodezyjnym Udorpie.

W tabeli poniżej przedstawiono udział poszczególnych funkcji w ogólnej powierzchni planów miejscowych obowiązujących w gminie Bytów w 2021r.

Wykres 4: udział poszczególnych funkcji w planach miejscowych w gminie Bytów

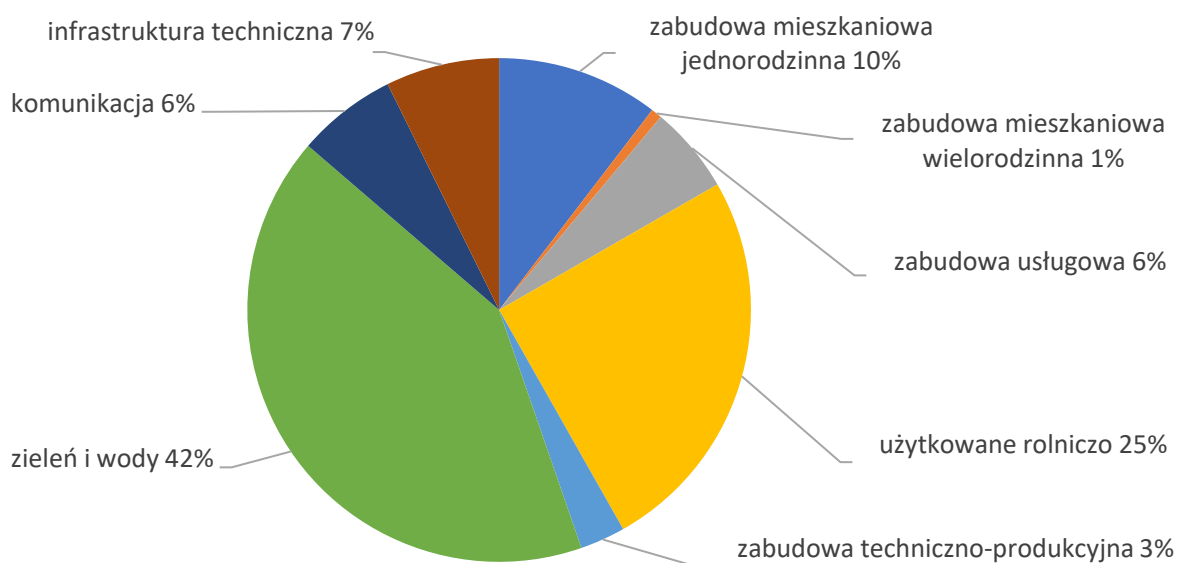

Tabela 11: udział poszczególnych funkcji w planach miejscowych w gminie Bytów

funkcja	powierzchnia w ha	udział procentowy [%]
zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna	160,21	10,4
zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna	10,8	0,7
zabudowa usługowa	84,28	5,6
użytkowane rolniczo	390	25,1
zabudowa techniczno-produkcyjna	44,6	2,9
zielen i wody	646,28	41,6
komunikacja	100,3	6,4
infrastruktura techniczna	113,23	7,3

Źródło: opracowanie własne

Celem zbadania tendencji w zakresie podejmowania działań w zakresie tworzenia planów zagospodarowania przestrzennego poniżej zaprezentowano tabelę, w której dla porównania umieszczono gminy miejsko – wiejskie, rozmiarów podobnych do gminy Bytów.

Wykres 5: odsetek pokrycia miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego 2019 roku

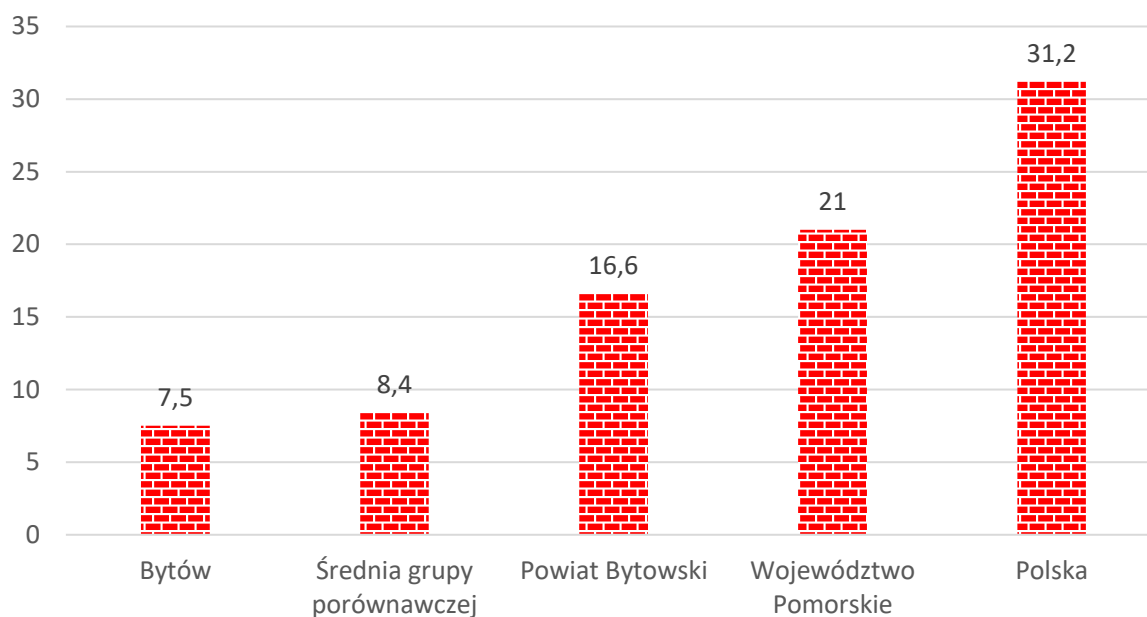

Tabela 12: procent pokrycia miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego

lp.	jednostka	2015	2016	2017	2018	2019
1.	Bytów	6,9	6,9	7,1	7,1	7,5
2.	Opoczno	11,7	12,5	12,7	12,7	12,7
3.	Jarocin	7,1	7,8	7,8	8,6	8,6
4.	Końskie	7,2	7,4	7,4	7,4	7,4
5.	Nakło n. Notecią	6,1	6,2	6,2	6,2	6,3
6.	Olkusz*	100	100	100	100	100
7.	Środa Wielkopolska	6,6	6,6	6,6	6,6	6,7
8.	Sokółka	9,4	9,4	9,5	9,3	9,3
9.	Średnia grupy porównawczej	7,9	8,1	8,2	8,3	8,4
10.	Kartuzy	4,6	4,6	4,6	4,7	4,9
11.	Powiat Bytowski	16,8	16,6	16,5	16,5	16,6
12.	Województwo Pomorskie	19,9	20,2	20,5	20,7	21,0
13.	Polska	29,7	30,1	30,5	30,8	31,2

* Gmina wyłączona z grupy porównawczej (średniej) z uwagi na 100% pokrycia mpzp

Źródło: Bank Danych Lokalnych – GUS (dostęp: 2021.04.15)

Z uwagi na dostępność danych dotyczących stopnia pokrycia gmin miejsko-wiejskich planami miejscowymi, do analizy wzięto okres od 2015 do 2019 roku. W związku z powyższym w przypadku gminy Bytów nie zostały ujęte dwa miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego uchwalone w 2020r. o łącznej powierzchni ok. 78 ha.

Analizując powyższe dane zauważa się, że w badanym okresie nastąpił nieznaczny wzrost pokrycia powierzchni gminy Bytów planami miejscowymi. Taki stan rzeczy wpisuje się w ogólny trend zdiagnozowany w grupie porównawczej – w niemal wszystkich gminach przybywa terenów pokrytych planami miejscowymi. Wyjątek stanowią gmina Olkusz (100% pokrycia w całym

okresie badawczym) oraz Sokółka, w której powierzchnia ta w ostatnich latach się nieznacznie zmniejszyła. Pokrycie gminy Bytów planami miejscowymi w 2019 roku jest zbliżone do pokrycia w gminach takich jak: Końskie czy Środa Wielkopolska (różnica mniejsza niż 1 pkt procentowy). Niemniej jednak średnie pokrycie planami miejscowymi w gminach stanowiących grupę porównawczą jest o 0,9 pkt procentowego wyższe niż w gminie Bytów. Poza grupą porównawczą w tabeli ujęto również gminę z regionu województwa pomorskiego - Kartuzy, w której pokrycie planami miejscowymi jest znacznie mniejsze niż w gminie Bytów (o 3,6 pkt procentowego). Większa dysproporcja zauważalna jest pomiędzy Gminą Bytów a Powiatem Bytowskim – 9,1 pkt procentowego. Pokrycie planami miejscowymi w województwie Pomorskim jest niemal 3 krotnie wyższe niż w gminie Bytów (21 %), a ponad 4 krotnie wyższe w ujęciu całego kraju. Mając na powyższe na uwadze, należy stwierdzić, że pokrycie planami miejscowymi w gminie Bytów stoi na przeciętnym poziomie. Choć sytuacja planistyczna jest zbliżona do gmin miejsko-wiejskich ujętych w grupie porównawczej, to bez wątpienia znacznie odbiega od poziomu wojewódzkiego czy krajowego.

Należy zauważyć, że gmina Bytów posiada miejscowe plany dla terenów najcenniejszych przyrodniczo i krajobrazowo, jak również plany wskazujące nowe tereny pod realizację zabudowy mieszkaniowej, które jeszcze nie zostały w całości wypełnione. W 2019 r. uchwalony został miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego pod nazwą „Wzgórze Mądrzechowskie”. Obszar ten obejmuje powierzchnię ponad 100 ha, przeznaczony jest pod budownictwo mieszkaniowe dla ok. 2 tys. mieszkańców. W trakcie opracowania jest projekt planu dla śródmieścia Bytowa, ważnego z uwagi na rolę i znaczenie wielofunkcyjnej strefy centralnej dla zrównoważonego rozwoju miasta. Ponadto w 2020 r. zostały uchwalone 2 plany miejscowe w miejscowości Udorpie, które wyznaczyły nowe tereny pod zabudowę produkcyjno-składową i usługową. Tereny te mają stanowić przeciwwagę dla strefy produkcyjno-usługowej zlokalizowanej w północnej części Bytowa. Ponadto w opracowaniu jest plan miejscowy pod nazwą „Kwiatowa” o powierzchni ok. 52 ha, którego głównym przeznaczeniem ma być zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna.

W 2017 r. Rada Miejska w Bytowie podjęła uchwałę w sprawie aktualności studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Bytów i miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. W wyniku przeprowadzonej analizy na potrzeby ww. dokumentu sformułowane zostały wnioski odnoszące się do struktury przestrzennej gminy oraz określone zostały kierunki dalszych działań w planowaniu przestrzennym gminy, które mają swoje odzwierciedlenie w obowiązującym studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania uchwalonym w 2019 r.

W związku z tym w studium wyznaczonych zostało 12 terenów wymagających opracowania nowych planów miejscowych o łącznej powierzchni 689,32 ha, z czego 2 zostały już uchwalone („Udorpie-Południe” oraz „Udorpie-Zachód II”). Poza tym studium wskazuje potrzebę weryfikacji i aktualizacji obowiązującego planu miejscowego dla strefy równowagi przyrodniczo-krajobrazowej zespołu jezior Płoczyca – Boruja Mała – Boruja ze szczególną koniecznością zachowania stref ochrony wyłączonych z intensywnego zainwestowania wokół jezior lobeliowych jako stref równowagi przyrodniczo-krajobrazowej wraz z wytycznymi wynikającymi z obowiązującego miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, a także zasad i ograniczeń wskazanych w planach zadań ochronnych obszarów Natura 2000.

2. Obszary wymagające szczególnej interwencji

Na terenie gminy Bytów obszarami wymagającymi rewitalizacji są obszary wskazane w Lokalnym Programie Rewitalizacji Bytowa na lata 2017 – 2023. Za najbardziej zdegradowany pod względem społecznym, gospodarczym i przestrzennym uznano obszar zlokalizowany

w Bytowie pn. „Miła”, obejmujący 5,6% powierzchni miasta, o funkcji mieszkaniowo - usługowej, zamieszkały przez ok. 17% mieszkańców miasta. Obszar ten wyznaczają ulice: Gdańska, Sychty, Domańskiego, Sikorskiego oraz od str. południowo-wschodniej ul. gen. Mierosławskiego. Wszelkie procesy i działania związane z rewitalizacją obszarów zdegradowanych określono w programie rewitalizacji. Realizacja programu rewitalizacji wpłynie na poprawę estetyki przestrzeni miejskiej, uporządkowanie zabudowy historycznej miasta, rewaloryzację obiektów infrastruktury społecznej oraz obiektów o wartościach architektonicznych i znaczeniu historycznym, a także na dostosowanie współczesnej zabudowy do historycznego kontekstu przestrzennego. Ponadto rewitalizacja ma na celu ożywienie przestrzeni przy udziale lokalnej społeczności wraz ze zmianami funkcjonalnymi tej przestrzeni i dostosowanie jej do potrzeb mieszkańców i użytkowników.

Innym potencjalnym obszarem działań rewitalizacyjnych jest obszar „Boruja” obejmujący 5,3% powierzchni miasta, o funkcji mieszkaniowo - usługowej, zamieszkały przez ok. 9% mieszkańców Bytowa. Zlokalizowany jest w centralnej części miasta, pomiędzy ulicami: Drzymały, Stary Dworzec, Wolności i rzeką Bytową. Stanowić on może kolejny etap programu rewitalizacji obejmującego całą gminę Bytów.

Poza wyżej wymienionymi obszarami wskazuje się również tereny proponowane do objęcia procesami rehabilitacji i rewaloryzacji, zablokowania procesów degradacji, wykreowania nowych funkcji - na terenach zabudowanych i zagospodarowanych byłych państwowych gospodarstw rolnych w: Gostkowie, Pomysku Wielkim, Udorpiu, Chomicach. W przypadku terenu w Udorpiu uchwalony został plan miejscowy określający możliwość zainwestowania w kierunku produkcyjno-usługowym. Część z obiektów po byłym gospodarstwie hodowlanym jest już obecnie wykorzystana pod działalność gospodarczą.

Rewitalizacją zabudowy powinna zostać również objęta zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna wiejskich jednostek osadniczych zlokalizowana w sąsiedztwie byłych PGR-ów (prace powinny objąć również także sieci i urządzenia infrastruktury technicznej, w tym zmianę sposobu zaopatrzenia w ciepło).

Obok terenów zabudowy rewitalizacją powinna zostać objęta linia kolejowa nr 212 relacji Bytów – Lipusz. Modernizacja tej linii ma na celu poprawę przetaczania taboru towarowego i ponowne uruchomienie kolejowego ruchu pasażerskiego. Przywrócenie połączenia z Kościerzyną jako ważnym węzłem komunikacyjnym w tej części województwa pomorskiego jest oczekiwaną inwestycją przez mieszkańców i przedsiębiorców rejonu bytowskiego.

IV. Charakterystyka infrastruktury wraz z uwarunkowaniami jej rozwoju

1. Infrastruktura drogowa

1.1. Drogi gminne i miejsca parkingowe

Wśród dróg należących do tutejszego samorządu terytorialnego występują dwa rodzaje dróg gminnych. Drogi, które posiadają status dróg publicznych oraz pozostałe drogi wewnętrzne, a stanowiące własność gminy Bytów. Obie kategorie dróg mogą być urządzone w różny sposób, gdzie zabiega się, aby jak największa liczba kilometrów tych szlaków posiadała utwardzoną nawierzchnię. Utwardzenie tej nawierzchni występuje w różnej technologii, w tym między innymi technologii asfaltowej czy betonowej. Poniżej w tabeli przedstawiono długości dróg gminnych publicznych w latach 2015 – 2019 wraz z określeniem długości dróg o utwardzonej nawierzchni, w stosunku do długości wszystkich dróg gminnych publicznych. Tabela przedstawia także długości

dróg wewnętrznych stanowiących własność gminy Bytów w latach 2015 – 2019 wraz ze wskazaniem długości tych dróg posiadających nawierzchnię utwardzoną.

Tabela 13: drogi gminne (w km)

drogi gminne/rok		2015	2016	2017	2018	2019
drogi ogółem/w tym		216,352	218,690	218,690	218,690	218,690
publiczne	ogółem	63,082	69,925	69,925	69,925	121,867
	o powierzchni utwardzonej	36,083	36,408	36,316	37,971	53,673
wewnętrzne	ogółem	153,27	148,765	148,765	148,765	96,823
	o powierzchni utwardzonej	0	19,7	21,83	23,478	7,776

Źródło: opracowanie własne

Powyższe dane wskazują, że w okresie od 2015 r. do 2018 r. długość dróg gminnych publicznych, jak i długość dróg wewnętrznych, utrzymywały się na podobnym poziomie. Obserwuje się natomiast, że w roku 2019 znacznie wzrosła długość dróg gminnych publicznych, a spadła długość dróg wewnętrznych. Jest to podyktowane podjęciem uchwał przez Radę Miejską w Bytowie w sprawie zaliczenia dróg wewnętrznych na terenie gminy Bytów do kategorii dróg gminnych publicznych i ustalenia ich przebiegu. Wymienione w tabeli drogi wewnętrzne, zaliczone do kategorii dróg gminnych, stanowią uzupełnienie sieci dróg służących miejscowym potrzebom mieszkańców gminy Bytów. Stanowią one duże uzupełnienie sieci wszystkich dróg, jednak wymagają często dużego zainwestowania i poprawy infrastruktury.

Wśród całej siatki dróg, jakie położone są na terenie gminy, poza drogami kategorii krajowej, wojewódzkiej i powiatowej, długość dróg gminnych jest znaczna i sięga niemal 220 km. Niestety tak duża liczba kilometrów nie przekłada się na wysoki poziom funkcjonalności układu komunikacyjnego, w szczególności na terenie miejskim.

Topograficzne położenie Bytowa sprawiło, że najbardziej uciążliwym dla komunikacji drogowej stał się obszar ścisłego Śródmieścia. Szczególnie obciążona ruchem jest wojewódzka droga tranzytowa nr 212. Potwierdziły to m.in. badania prowadzone przez przedstawicieli dróg wojewódzkich na ul. Sikorskiego. Dokonane w trzech datach (od 12.03 do 7.07.2020 r., w godzinach od 6.00 do godz. 21.00) pomiary wykazały, że w tym czasie poruszało się od 23 tys. do 40 tys. pojazdów na badanym odcinku drogi. Tak wielkie natężenie ruchu jest niezwykle kłopotliwe nie tylko dla mieszkańców Bytowa, ale także dla uczestników ruchu tranzytowego.

Obciążenie i tworzenie się zatorów na głównych ciągach komunikacyjnych w mieście, a należących do innych kategorii dróg niż drogi gminne, skłania do podejmowania działań w zakresie rozładowania natężenia ruchu kołowego i wyprowadzenia go poza centrum miasta. Duża w tym rola właścicieli dróg, w szczególności tych wojewódzkich i drogi krajowej nr 20. Działania właściwych podmiotów w tym zakresie są jednak wciąż niewystarczające, a możliwości finansowe samorządu nie pozwalają na rozwiązanie problemów z korkowaniem się ulic miasta. Gmina ze swej strony ciągle podejmuje działania w zakresie rozbudowy infrastruktury drogowej w taki sposób, aby odciążać istniejące kanały komunikacyjne. Dokonuje się to poprzez projektowanie nowych dróg gminnych, łączących te ulice, które stanowią główne ciągi komunikacyjne. Dlatego pożądanym jest budowa takich odcinków drogowych, jak ul. Brzozowa i Sportowa, połączenie drogi wojewódzkiej nr 212 z drogą powiatową (przez tzw. ul. Przyborzycką) czy przedłużenie ul. Domańskiego w kierunku ul. Styp Rekowskiego i dalej przez Mądrzechowo w stronę drogi krajowej nr 20. Podobne

odcinki, stanowiące swego rodzaju obwodnice, winny być wyznaczane także na pozostałych kierunkach wylotowych z miasta, aby udrażniać ruch kołowy w zbyt obciążonym Śródmieściu.

Tabela 14: wykaz parkingów i miejsc postojowych w mieście

ulica	lokalizacja	ilość miejsc postojowych	w tym inwalidów
Dąbrowskiej	w pasie drogi gminnej	8	
Broniewskiego	w pasie drogi gminnej	14	
Dunikowskiego	w pasie drogi gminnej	14	
Kolonia Jezioraki	w pasie drogi gminnej	28	
Tetmajera	w pasie drogi gminnej	19	
Wyspiańskiego	w pasie drogi gminnej	11	
Nałkowskiej	w pasie drogi gminnej	8	
Staffa	w pasie drogi gminnej	12	
Przemysłowa	w pasie drogi powiatowej	21	
Przemysłowa	droga wewnętrzna	40	
Wybickiego	przy bazie PKS	20	
	przy PCEZ	30	2
Lęborska	w pasie drogi wojewódzkiej	10	
Lęborska / Ceynowy	przy skrzyżowaniu ulic	25	
Ceynowy	przed blokiem 32 i 34	16	
	łącznik Ceynowy - Gdańska	33	
Zwycięstwa	w pasie drogi gminnej	68	4
	teren BSM przy dyskoncie handlowym	58	
	przy blokach 4 i 6 BSM	28	
	przy blokach 3i5 BSM	32	
Sienkiewicza	w pasie drogi gminnej	52	2
	przy bloku 14 BSM	21	
	między blokami 8 i 10 BSM	53	1
	przy bloku 16A BSM	26	
Domańskiego	w pasie drogi gminnej	58	3
Mierosławskiego	w pasie drogi gminnej	27	
	w pasie drogi powiatowej	16	
	przy budynkach 25 i 29	18	
Górna	w pasie drogi gminnej	31	1
Pochyła dolna	przy punkcie handlowym	1	
	w dolnej części ulicy	10	1
	przy bloku Górna 6 BSM	29	
	przy punkcie handlowym Husqwarna	15	2
	przy punkcie handlowym Husqwarna (nawierzchnia gruntowa)	16	
Pochyła osiedle	na terenie osiedla	30	
Pochyła - Górna	w pasie drogi gminnej	101	4
Miła	w pasie drogi gminnej	14	
	plac przy budynku Miła 26	51	6

	przy bloku Miła 28	6	
	przy blokach Miła 1-3 i 5-7	29	3
	przy bloku 8-12 BSM	20	
Pogodna	w pasie drogi gminnej	46	
	przy bloku 6-8 BSM	8	3
	przy bloku 2 BSM	10	
Słoneczna	w pasie drogi gminnej	27	
	przy bloku 24 BSM	10	1
Popiełuszki	przy cmentarzu komunalnym	68	
Styp Rekowskiego	w pasie drogi gminnej	8	
	w pasie drogi powiatowej	7	
	przy siedzibie policji	10	
Kościszki	droga ślepa	4	
	przy siedzibie policji	7	
	w pasie drogi gminnej	4	
Działkowa	w pasie drogi gminnej	31	
	przy garażach BSM	6	
Gdańska	w pasie drogi wojewódzkiej	24	
	na terenie osiedla TBS	56	1
osiedle słoneczne	przy bloku Gdańska 14	37	
	przy bloku 32	37	3
Niemcewiczka	w pasie drogi gminnej	24	
Trembeckiego	w pasie drogi gminnej	4	
Małachowskiego	w pasie drogi gminnej	9	
Kołatąja	w pasie drogi gminnej	5	
Naruszewicza	w pasie drogi gminnej	12	
Rejtana	w pasie drogi gminnej	4	
Podzamcze / Wolności	plac parkingowy	93	3
Podzamcze	w pasie drogi gminnej	36	3
Młyńska	w pasie drogi gminnej	5	
Wojska Polskiego	w pasie drogi gminnej	68	5
Szkolna	w pasie drogi gminnej	8	
Jana Pawła	w pasie drogi gminnej	5	1
	przy budynku inkubatora	43	
Kościelna	w pasie drogi gminnej	5	5
Ogrodowa	w pasie drogi gminnej	64	4
Szeroka	w pasie drogi gminnej	19	1
Kochanowskiego	przy bloku 11-17 BSM	24	1
	przy bloku 8-10 BSM	46	1
Mickiewicza	przy basenie NIMFA	37	1
Brzozowa	przy boisku	38	2
Armii Krajowej	w pasie drogi gminnej	12	1
Armii Krajowej - Kochanowskiego	przy budynku 1 i 3	34	
ul. Śródmiejska	w pasie drogi gminnej (lewa strona)	23	1

	w pasie drogi gminnej (prawa strona)	13	
Bauera	w pasie drogi gminnej	13	1
Zielona	przy skrzyżowaniu Zielona / Zaułek Słowiczy	10	
	w pasie drogi gminnej	7	
Drzymały	w pasie drogi gminnej	7	
	przy markecie handlowym	4	
Plac Krofeya	plac parkingowy	91	3
Slipyja	w pasie drogi gminnej	8	1
Chojnicka	w pasie drogi gminnej	38	1
Dworcowa	w pasie drogi gminnej	13	
Derdowskiego	plac parkingowy	41	1
Urząd Miejski	plac parkingowy	29	1
Dworzec (węzeł integracyjny)	plac parkingowy	238	13
RAZEM		2649	87

Pomimo wyznaczonych licznych miejsc parkingowych na terenie Bytowa obserwuje się ciągły deficyt w tym zakresie. Zauważalne jest to w szczególności w miejscach przylegających do centrum miasta. Miejsca parkingowe urządzane są podczas budowy i przebudowy gminnych odcinków drogowych, ale także w ramach dostosowywania terenów zurbanizowanych, mieszkaniowych czy produkcyjnych. Tutaj inwestorami są deweloperzy lub przedsiębiorcy, w szczególności podmioty prowadzące działalność handlową. Także gmina podczas prowadzenia inwestycji drogowych podejmuje wyznaczanie i budowę nowych miejsc służących, jako parkingi dla pojazdów. Niewątpliwie sytuację w zakresie ilości miejsc parkingowych poprawi budowa kompleksu prawie 250 takich miejsc na terenie węzła transportu zbiorowego, który zostanie oddany do użytku w końcówce 2021 roku. Zakłada się, że działania w zakresie wyznaczania nowych miejsc parkingowych winny być także podejmowane podczas projektowania i budowy dróg posiadających charakter zbiorczy, jak np. ul. Brzozowa, czy ul. Prosta w Bytowie. Z uwagi na obserwowany w ostatnich latach znaczny wzrost ilości pojazdów, jakie są zarejestrowane w gminie Bytów, należy także wyznaczać parkingi w skupiskach dzisiejszych osiedli mieszkaniowych, choćby zlokalizowanych w okolicach ulic Pochyłej, Zwycięstwa czy Domańskiego w Bytowie. Pożądanym jest także sytuowanie miejsc parkingowych poza ścisłym centrum miasta. Przyczyniłoby się to do wyprowadzenia wzmożonego ruchu pojazdów na obrzeża miasta, ale także pozwoliłoby na równomierne rozłożenie potrzebnych miejsc parkingowych.

Biorąc pod uwagę stan techniczny wszystkich dróg gminnych oraz długość utwardzonych nawierzchni, remontu lub przebudowy wymaga 71,317 km dróg gminnych publicznych oraz 93,128 km dróg wewnętrznych. Poniższa tabela przedstawia udział wydatków przeznaczonych na drogi w stosunku do wydatków ogółem gminy na przełomie lat 2015 – 2019, z porównaniem do przykładowych gmin miejsko-wiejskich.

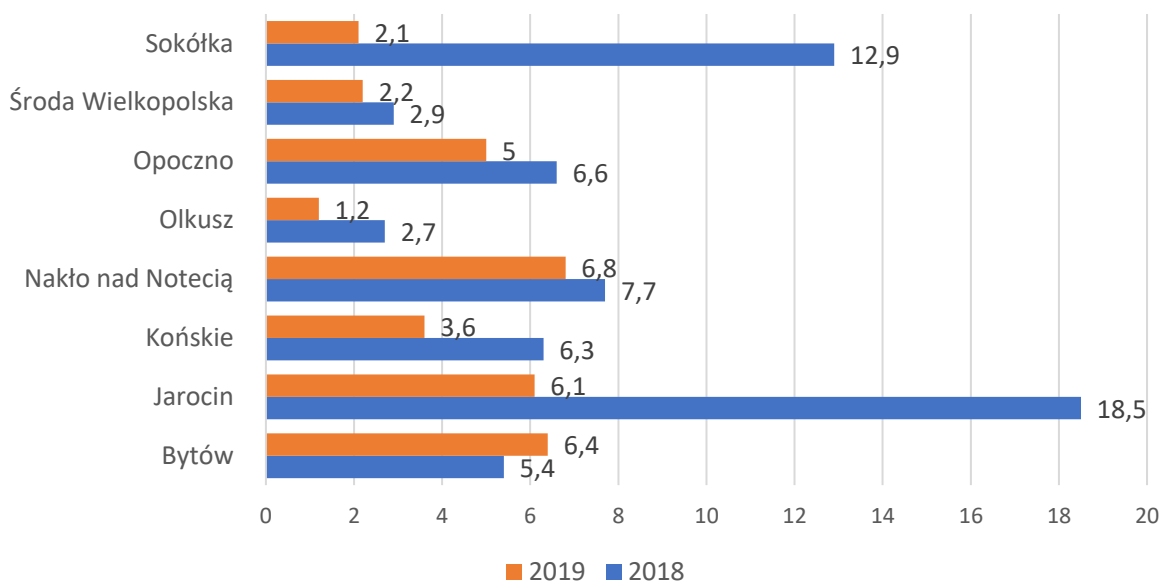
Tabela 15: udział wydatków na drogi w wydatkach ogółem gminy (%)

	2015	2016	2017	2018	2019
Bytów	9,6	4,5	4,7	5,4	6,4
Jarocin	6,5	11,6	8,1	18,5	6,1
Końskie	8,4	6,2	6,7	6,3	3,6
Nakło nad Notecią	21,5	8,2	6,2	7,7	6,8
Olkusz	3,7	2,6	3,6	2,7	1,2
Opoczno	4,9	5,4	7,0	6,6	5,0
Środa Wielkopolska	2,6	3,2	4,0	2,9	2,2
Sokółka	10,4	10,3	14,8	12,9	2,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Z powyższej tabeli można wyciągnąć wniosek, że począwszy od roku 2016 wydatki gminy Bytów ponoszone na budowę i utrzymanie dróg, w stosunku do ogólnych wydatków gminy, sukcesywnie rosną. Są one przy tym, w porównaniu z podobnymi gminami miejsko-wiejskimi w kraju, na stosunkowo wysokim poziomie.

Wykres 6: udział wydatków na drogi w wydatkach ogółem gminy (wskaźnik procentowy)

1.2. Ścieżki rowerowe

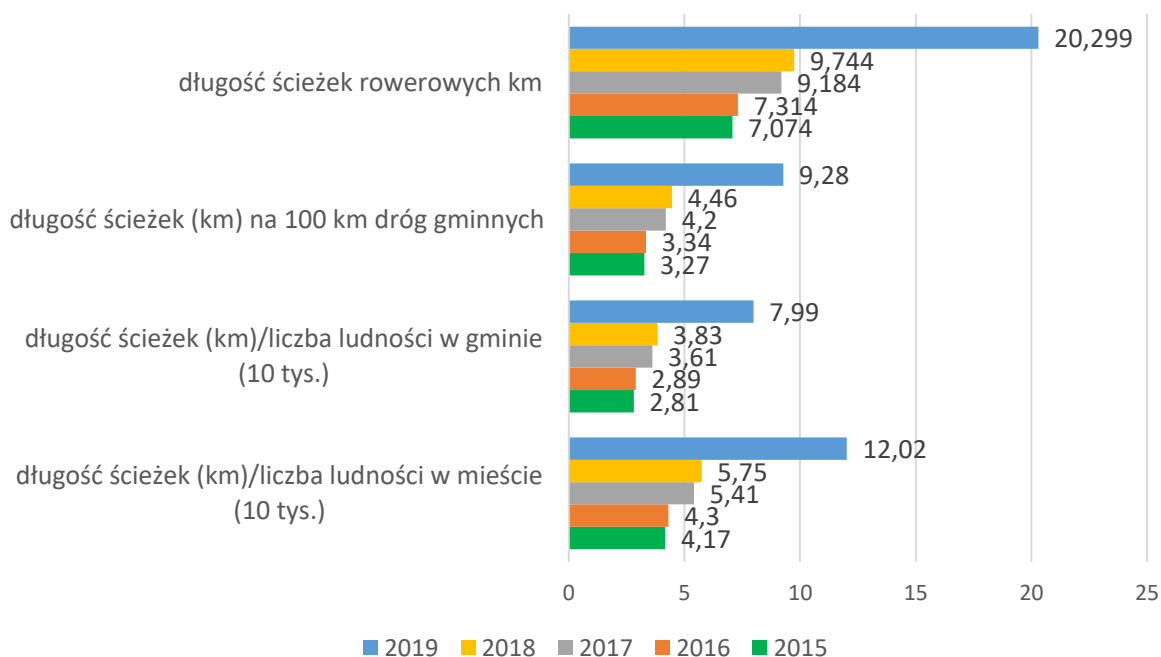
Na przestrzeni ostatnich lat obserwuje się duże zapotrzebowanie w zakresie rozbudowy infrastruktury dla potrzeb uprawiania turystyki rowerowej. Coraz więcej osób korzysta z budowanych ścieżek rowerowych, tak występujących w mieście, jak i tych wybudowanych poza obszarem miejskim, a w szczególności pozwalających obcować z przyrodą. Poniżej zaprezentowano dane liczbowe dotyczące długości ścieżek rowerowych budowanych przez gminę Bytów, w zestawieniu z danymi pozostałej infrastruktury drogowej, w ujęciu na przestrzeni lat 2015-2020.

Tabela 16: rzeczywisty rozwój ścieżek rowerowych na terenie gminy

Statystyka dotycząca długości ścieżek rowerowych w poszczególnych latach					
lata	2015	2016	2017	2018	2019
długość ścieżek rowerowych w km	7,074	7,314	9,184	9,744	20,299
liczba ludności w mieście	16971	17029	16983	16954	16881
liczba ludności w gminie	25198	25346	25406	25471	25420
długość dróg gminnych w km	216,35	218,69	218,69	218,69	218,69
długość ścieżek (w km)/na 10 tys. ludności w mieście	4,17	4,30	5,41	5,75	12,02
długość ścieżek (w km)/na 10 tys. ludności w gminie	2,81	2,89	3,61	3,83	7,99
długość ścieżek (w km) na 100 km dróg gminnych	3,27	3,34	4,20	4,46	9,28

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych portalu Polska w liczbach

Wykres 7: rzeczywisty rozwój ścieżek rowerowych na terenie gminy

Z powyższego zestawienia wynika, że od 2017 r. w gminie Bytów nastąpił znaczący progres w budowie ciągów komunikacji rowerowej, gdzie największy wzrost zanotowano w 2019 roku. Tutejsza gmina wpisuje się w ogólnopolską tendencję rozbudowy ścieżek służących turystyce, w tym rowerowej. Dla rozwoju omawianej infrastruktury podstawowe znaczenie mają procesy zmiany struktury osiedleńczej i przestrzennej, wpływające na utrwalenie się nawyków komunikacyjnych

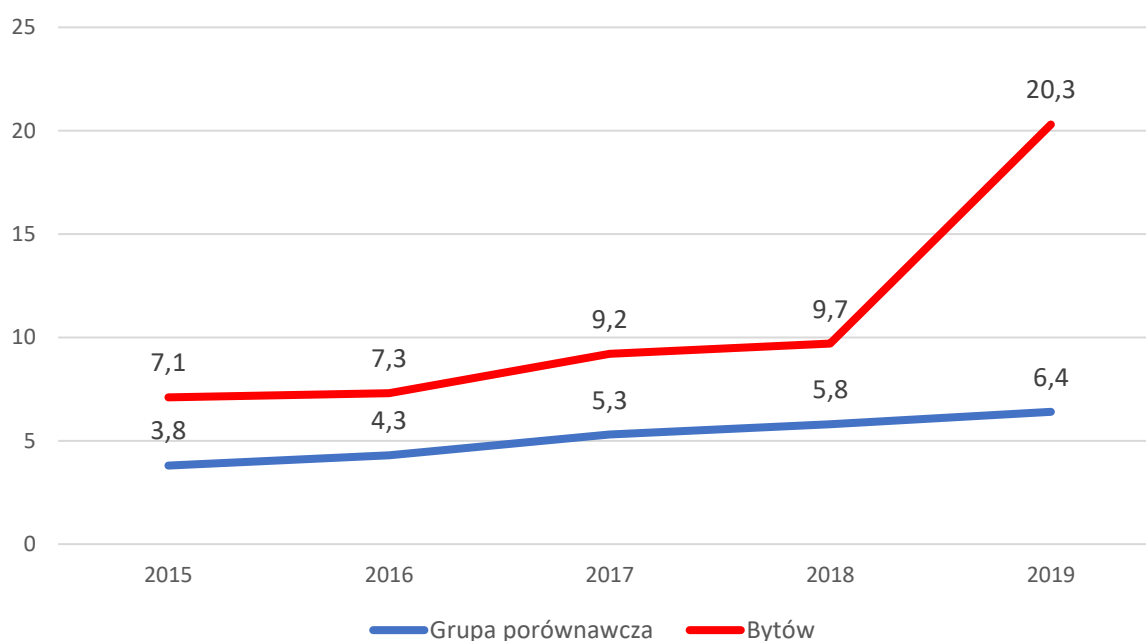
oraz zmiany sposobu życia, który stawia na większą aktywność. Poniżej dokonuje się porównania długości ścieżek rowerowych kilku wybranych gmin, porównywalnych wielkością z gminą Bytów.

Tabela 17: rzeczywisty rozwój ścieżek rowerowych - długość w km

lp.	nazwa	będących pod zarządem gmin				
		2015	2016	2017	2018	2019
1	Jarocin	10,5	13,5	13,5	15,6	16,4
2	Końskie	3,1	3,1	3,1	3,1	3,9
3	Nakło nad Notecią	0,0	0,5	2,8	2,8	3,9
4	Olkusz	1,6	1,6	1,6	1,6	2,2
5	Opoczno	6,7	6,7	6,7	8,0	8,0
6	Sokółka	0,7	0,7	0,7	0,7	1,8
7	Środa Wielkopolska	3,8	4,2	8,7	8,7	8,7
Grupa porównawcza		3,8	4,3	5,3	5,8	6,4
8	Bytów	7,1	7,3	9,2	9,7	20,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 8: rzeczywisty rozwój ścieżek rowerowych (km) gmina Bytów - grupa porównawcza

Reasumując gmina Bytów statystycznie wpisuje się we właściwy rozwój długości ścieżek rowerowych. Warto jednak zauważyć, iż na zdecydowaną poprawę statystyk w zakresie oddania nowych ścieżek rowerowych miało wybudowanie w 2019 r. „Lobeliowej trasy rowerowej”. Służy ona w głównej mierze rekreacji turystycznej. Wykorzystanie roweru poprawia dostępność najbardziej atrakcyjnych miejsc, przedłuża sezon turystyczny w powiązaniu z systemem komunikacji publicznej pomaga w przekraczaniu barier społecznych. Promocja ruchu rowerowego może być także katalizatorem rozwoju społeczeństwa. Zauważa się, że mieszkańcy gminy są obecnie gotowi przyczyniać się do poprawy warunków ruchu rowerowego poprzez zgłaszanie potrzeby

projektowania i budowy wydzielonych sieci dróg rowerowych. Także dzięki temu gmina Bytów staje się regionem o coraz wyższej jakości życia, atrakcyjnym dla mieszkańców, inwestorów i turystów.

2. Pojazdy

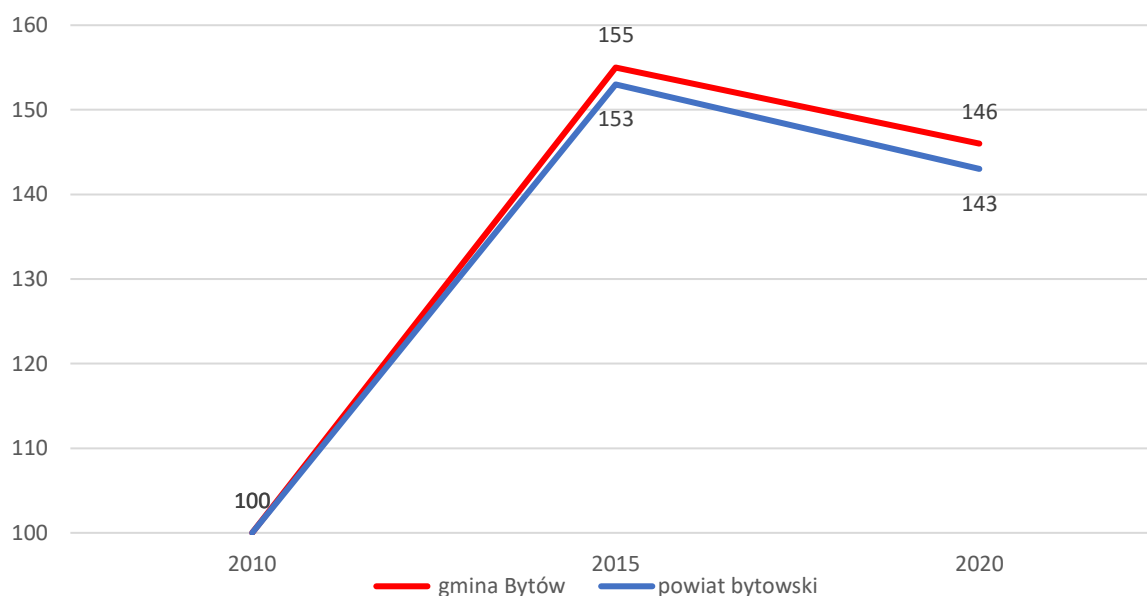
Na przestrzeni ostatnich dwóch dekad przyrost pojazdów zarejestrowanych na terenie gminy, jak i w całym powiecie, bardzo dynamicznie wzrastał. W 2000 r. w gminie Bytów było 2 103 zarejestrowanych pojazdów, a w całym powiecie liczba ta wynosiła 8 131 sztuk pojazdów. Dalsze lata, począwszy od roku 2010 zobrazowano w poniższej tabeli.

Tabela 18: dynamika wzrostu liczby pojazdów w gminie Bytów

		2010	2015	2020
liczba zarejestrowanych pojazdów ogółem na terenie gminy Bytów	szt.	11 243	17 432	25 543
	dynamika w %	100	155	146
liczba zarejestrowanych pojazdów ogółem w powiecie bytowskim	szt.	38 037	58 342	83 557
	dynamika w %	100	153	143

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze Starostwa Powiatowego

Wykres 9: dynamika wzrostu liczby pojazdów (%) w gminie Bytów w porównaniu do powiatu bytowskiego

Powyżej przedstawiono, jak kształtuje się ogólna liczba zarejestrowanych pojazdów na terenie gminy Bytów w stosunku do pojazdów zarejestrowanych w powiecie bytowskim. Dane te wskazują liczbę zarejestrowanych pojazdów w latach 2010 – 2020, gdzie zauważyć można bardzo szybki przyrost zarejestrowanych pojazdów na przełomie ostatnich 10 lat. Należy zauważyć, iż współczynnik przyrostu zarejestrowanych pojazdów na terenie gminy Bytów wynosi średnio 150% na okres 5 lat. Co więcej, spośród wszystkich pojazdów zarejestrowanych w powiecie, pojazdy zarejestrowane na terenie gminy Bytów stanowią 30% tej wartości (tabela poniżej).

Poniższe zestawienie przedstawia liczbę pojazdów rejestrowanych na terenie gminy Bytów w poszczególnych latach, z wyszczególnieniem pojazdów ciężarowych z określeniem wskaźnika procentowego liczby pojazdów ciężarowych w stosunku do liczby pojazdów ogółem. Dane te nie

obejmują pojazdów wyrejestrowanych, które wpływają na ogólną ilość notowanych pojazdów w gminie.

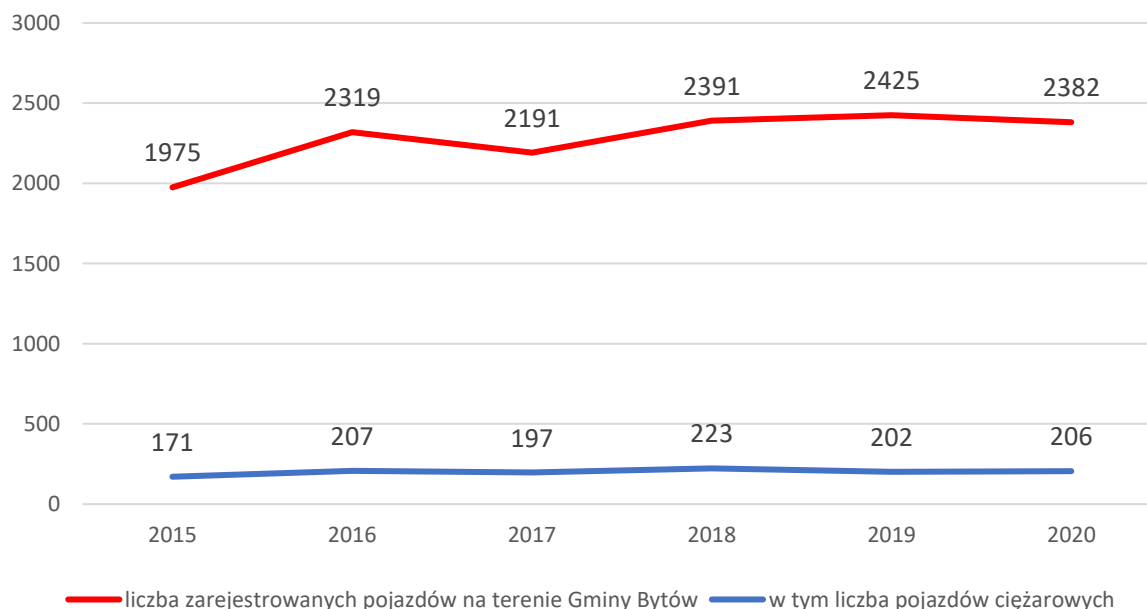
Tabela 19: liczba rejestrowanych pojazdów w gminie Bytów

Liczba rejestrowanych pojazdów/rok		2015	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba	Ogółem	1975	2319	2191	2391	2425	2382
	Pojazdy ciężarowe	171	207	197	223	202	206
Stosunek ilości pojazdów ciężarowych do pojazdów ogółem (w %)		8,70	8,90	9,00	9,30	8,30	8,60

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze Starostwa Powiatowego

Zawarte powyżej informacje dotyczące ilości rejestrowanych pojazdów, w tym także ciężarowych, są jednak niepełne, bowiem wiadomym jest, że dość znaczna część pojazdów użytkowanych przez przedsiębiorców rejestrowana jest w siedzibach firm leasingowych. Obserwuje się ponadto zjawisko rejestrowania pojazdów ciężarowych w gminach ościennych, przez przedsiębiorców faktycznie działających na terenie gminy Bytów. Jest to związane z regulacjami podatkowymi i poszukiwaniem samorządów, które stosują niższe stawki podatku od środków transportowych samorządów. Nie są przy tym znane wartości liczbowe przypadków rejestracji pojazdów w innych gminach. Jednak z rozmów czynionych z osobami prowadzącymi działalność gospodarczą na terenie gminy Bytów wynika, że w stosunku do pojazdów ciężarowych wartości te mogą się wahać w przedziale 20-40% wszystkich pojazdów ciężarowych wykorzystywanych przez przedsiębiorców na terenie gminy Bytów.

Wykres 10: liczba rejestrowanych pojazdów w gminie Bytów

Analizując przedstawione dane można zauważyć, iż średnio co roku na terenie Gminy Bytów rejestruje się ok. 2 000 pojazdów. W trakcie analizowanych lat, najwięcej pojazdów zarejestrowano

w 2019 roku. Średnia liczba pojazdów ciężarowych zarejestrowanych w latach 2015 – 2020 wynosi 200 pojazdów rocznie, co stanowi 8,8% liczby pojazdów zarejestrowanych ogółem.

3. Infrastruktura wodno-ściekowa

Gmina Bytów posiada dobrze rozwiniętą sieć wodociągową oraz sieć kanalizacji sanitarnej. Gospodarką wodno-ściekową, w tym poborem, uzdatnianiem i dostarczaniem wody oraz odprowadzaniem i oczyszczaniem ścieków zarządzają Wodociągi Miejskie Bytów Sp. z o.o. Spółka ta działa w zakresie dostawy wody i odprowadzania ścieków na terenie miasta Bytów oraz wsi: Dąbie, Grzmiąca, Gostkowo, Mądrzechowo, Mokrzyn, Niezabyszewo, Płotowo, Pomysk Mały, Pomysk Wielki, Rekowo, Rzepnica, Sierzno, Ząbinowice, Udorpie. W zakresie dostawy wody również: Chomice, Mała Wieś, Międzygórze, Nieczulice, Świątkowo.

Dokonując analizy istniejącego stanu w zakresie liczby osób korzystających z infrastruktury wodno-kanalizacyjnej, zestawiono gminę Bytów w porównaniu z podobnymi gminami w kraju, dokonując porównania z podziałem na obszary wiejskie i obszar miejski gmin. Dane dotyczące procentu ludności korzystającej z systemu sieci wodno-kanalizacyjnej na wsi oraz w mieście obrazują poniższe tabele.

Tabela 20: korzystający z sieci wodociągowej i kanalizacyjnej - porównania

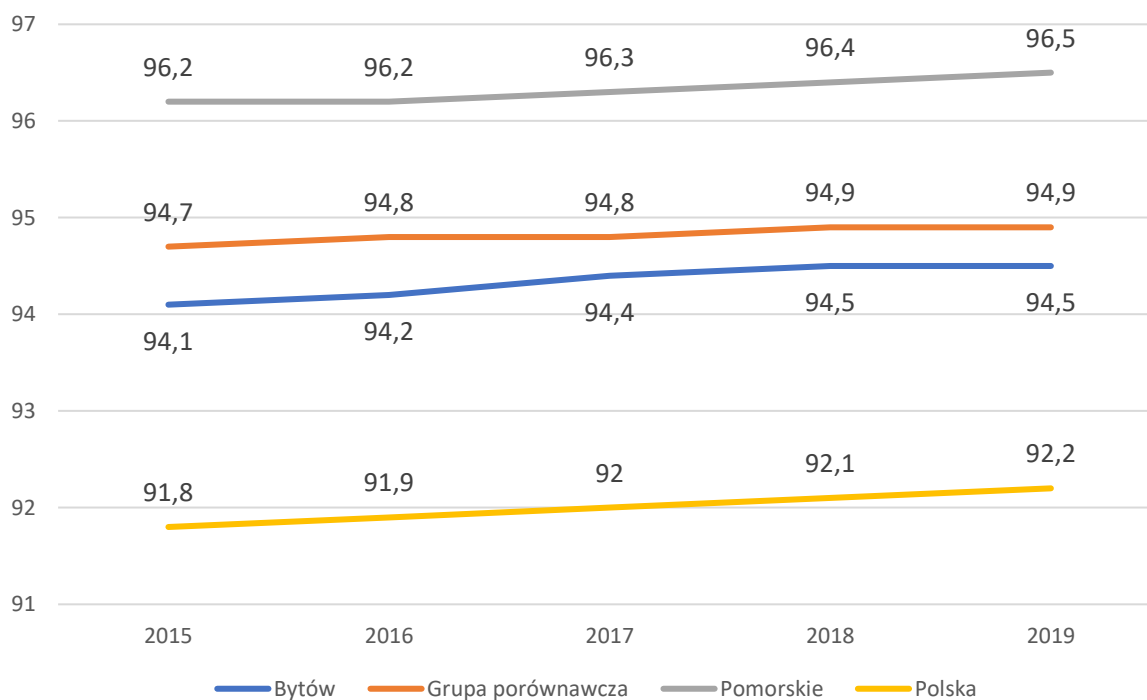
korzystający z instalacji wodociągowej % ogółu ludności					
jednostka terytorialna	w mieście				
	2015	2016	2017	2018	2019
Bytów	98,5	98,5	98,5	98,6	98,6
Jarocin	98,7	98,7	98,6	98,6	98,6
Końskie	95,3	95,3	95,4	95,4	95,4
Nakło nad Notecią	99,4	99,4	99,4	99,3	99,3
Olkusz	99,9	99,9	99,9	99,9	99,9
Opoczno	96,6	96,6	96,6	96,7	96,7
Sokółka	97,2	97,2	97,1	97,2	97,2
Środa Wielkopolska	100	100	100	100	100
Grupa porównawcza	98,2	98,2	98,1	98,2	98,2
Pomorskie	98,7	98,8	98,8	98,8	98,8
Polska	96,5	96,5	96,6	96,6	96,6
korzystający z instalacji wodociągowej % ogółu ludności					
jednostka terytorialna	na wsi				
	2015	2016	2017	2018	2019
Bytów	84,9	85,3	86	86,3	86,5
Jarocin	98,6	98,6	98,6	98,6	98,6
Końskie	81,1	81,7	82	82,3	82,4
Nakło nad Notecią	98,2	98,2	98,3	98,3	98,3
Olkusz	99,9	99,9	99,9	99,9	99,9
Opoczno	86,9	87,1	87,3	87,6	87,7
Sokółka	50,4	51,6	51,7	52,3	52,7
Środa Wielkopolska	100	100	100	100	100
Grupa porównawcza	87,9	88,2	88,3	88,4	88,5

Pomorskie	91,5	91,7	92,0	92,3	92,5
Polska	84,7	84,9	85,1	85,3	85,5
korzystający z instalacji wodociągowej % ogółu ludności					
jednostka terytorialna	ogółem gmina				
	2015	2016	2017	2018	2019
Bytów	94,1	94,2	94,4	94,5	94,5
Jarocin	98,7	98,7	98,6	98,6	98,6
Końskie	88,9	89,2	89,3	89,4	89,5
Nakło nad Notecią	98,9	98,9	98,9	98,8	98,9
Olkusz	99,9	99,9	99,9	99,9	99,9
Opoczno	93	93	93,1	93,2	93,2
Sokółka	83,8	84,1	84	84,3	84,4
Środa Wielkopolska	100	100	100	100	100
Grupa porównawcza	94,7	94,8	94,8	94,9	94,9
Pomorskie	96,2	96,2	96,3	96,4	96,5
Polska	91,8	91,9	92,0	92,1	92,2
korzystający z instalacji sanitarnej % ogółu ludności					
jednostka terytorialna	w mieście				
	2015	2016	2017	2018	2019
Bytów	93,3	93,4	93,5	93,7	93,8
Jarocin	92,7	92,7	92	92,1	92,2
Końskie	82,2	82,4	82,7	82,9	83
Nakło nad Notecią	90,4	90,4	90,5	89,5	89,6
Olkusz	91,1	91,8	91,9	92	92,1
Opoczno	91,9	91,9	91,9	92,1	92,1
Sokółka	83,7	83,9	83,7	83,9	83,2
Środa Wielkopolska	83,9	84,2	81,8	81,9	85,1
Grupa porównawcza	88,0	88,2	87,8	87,8	88,2
Pomorskie	70,2	70,4	70,5	69,9	69,7
Polska	71,6	71,4	71,2	71,2	71,4
korzystający z instalacji sanitarnej % ogółu ludności					
jednostka terytorialna	na wsi				
	2015	2016	2017	2018	2019
Bytów	77,3	77,8	78,3	78,7	79,1
Jarocin	91,1	91,2	91,1	91,2	91,2
Końskie	69,5	69,8	70	66,1	66,4
Nakło nad Notecią	51,8	52,4	53,7	52,4	53,5
Olkusz	10,4	11,6	11,8	11,8	11,8
Opoczno	50,4	50,9	51,8	52,3	52,5
Sokółka	2,7	2,9	2,9	2,8	2,9
Środa Wielkopolska	76,9	72,3	79,5	79,9	79,9
Grupa porównawcza	50,4	50,2	51,5	50,9	51,2
Pomorskie	60,7	61,5	62,1	62,4	64,2

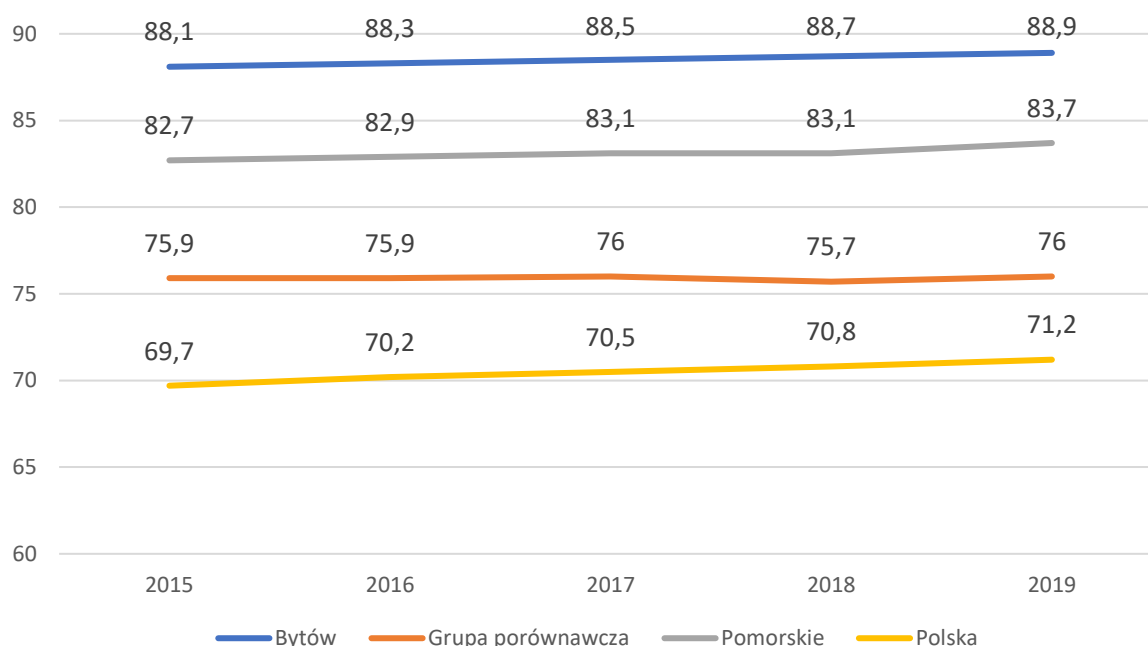
Polska	39,2	40,3	40,8	41,3	42,2
korzystający z instalacji sanitarnej % ogółu ludności					
jednostka terytorialna	ogółem gmina				
	2015	2016	2017	2018	2019
Bytów	88,1	88,3	88,5	88,7	88,9
Jarocin	92	92,1	91,6	91,7	91,8
Końskie	76,5	76,7	76,9	75,3	75,4
Nakło nad Notecią	74,4	74,5	75	73,8	74,2
Olkusz	69,4	70,2	70,1	70	69,9
Opoczno	76,4	76,5	76,8	77	76,9
Sokółka	60,5	60,6	60,4	60,6	60,1
Środa Wielkopolska	81,9	80,8	81,1	81,3	83,6
Grupa porównawcza	75,9	75,9	76,0	75,7	76,0
Pomorskie	82,7	82,9	83,1	83,1	83,7
Polska	69,7	70,2	70,5	70,8	71,2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 11: odsetek mieszkańców korzystających z sieci wodociągowej

Wykres 12: odsetek mieszkańców korzystających z instalacji kanalizacyjnej

Na tle średniej krajowej gmina Bytów ma bardzo wysoki wskaźnik udziału ludności podłączonych do sieci wodociągowej, jak również kanalizacyjnej. W przypadku porównania z województwem pomorskim również mieścimy się w średniej wojewódzkiej. Reasumując powyższe należy przyjąć, że gmina Bytów należy do wysoko rozwiniętej pod względem uzbrojenia miejscowości w sieć wodno-kanalizacyjną.

Tabela 21: podstawowe dane dotyczące sieci wodociągowej i kanalizacyjnej (dane: 2019 r.)

Lp.	wskaźnik	wartość
1.	długość czynnej sieci wodociągowej	183,5 km
2.	przyłącza wodociągowe prowadzące do budynków	3 239 szt.
3.	długość czynnej sieci kanalizacyjnej	114,8 km
4.	przyłącza kanalizacyjne prowadzące do budynków	2 955 szt.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na terenie gminy działa oczyszczalnia ścieków zlokalizowana w Przyborzycach. Jest to oczyszczalnia mechaniczno-biologiczna o przepustowości 3400 m³/d w rozumieniu przepustowości hydraulicznej, natomiast równoważna liczba mieszkańców (RLM) wynosi 26 520. Odbiornikiem ścieków oczyszczonych jest rzeka Bytowa – lewobrzeżny dopływ rzeki Słupi.

Przepustowość hydrauliczna oczyszczalni na poziomie 3400 m³/d została określona w dokumentacji projektowej, oznacza maksymalne obciążenie oczyszczalni wyrażone przepływem dobowym średnim oczyszczanych ścieków, a zatem określa maksymalną ilość ścieków, jaką oczyszczalnia jest w stanie przyjąć, aby spełnić zakładaną efektywność działania i osiągnąć stężenia zanieczyszczeń w ściekach oczyszczonych poniżej dopuszczalnych wartości. Aktualne obciążenie oczyszczalni wyrażone przepływem dobowym średnim oczyszczanych ścieków wynosi 2 614 m³/d.

Równoważna liczba mieszkańców RLM odnosi się do wskaźnika BZT5 dla scharakteryzowania wielkości oczyszczalni - jej obciążenia ładunkiem zanieczyszczeń. Wartość tę oblicza się przyjmując

dla jednego równoważnego mieszkańca jednostkowy ładunek BZT5 równy 60 gO₂/d. Maksymalne obciążenie oczyszczalni wyrażone poprzez RLM wynosi 26 520, natomiast aktualne obciążenie wynosi 19 954 RLM.

Z powyższego wynika, że zarówno w przepustowości hydraulicznej, jak i obciążenia ładunkiem zanieczyszczeń oczyszczalnia posiada rezerwę. Obecnie nie ma planów, które mówiłyby o zmianie wielkości lub charakteru zlewni oczyszczalni ścieków w Przyborzycach. Gmina Bytów jest obecnie w dużym procencie skanalizowana (patrz tabela 19), ogólne prognozy demograficzne nie wskazują na zmiany rzutujące na gospodarkę ściekową, nie ma też żadnych przesłanek wskazujących na pojawienie się nowych znaczących źródeł ścieków z przemysłu lub usług w mieście lub gminie Bytów.

W związku z powyższym nie ma potrzeby w najbliższym dziesięcioleciu planować rozbudowy oczyszczalni w celu zwiększenia jej globalnej przepustowości. Istotnym natomiast problemem jest jej niezawodność związana z dekapitalizacją zastosowanych urządzeń. Biorąc pod uwagę, że mamy do czynienia z infrastrukturą krytyczną, należy pilnie zaplanować modernizację tego obiektu. Skutki czynników zaburzających funkcjonowanie oczyszczalni mogą się nasilać w miarę upływu czasu, stąd już na obecnym etapie należy temu przeciwdziałać i podejmować odpowiednie środki zaradcze.

Problemy występujące na poszczególnych obiektach oczyszczalni prezentuje poniższe zestawienie:

Stan techniczny istniejących obiektów

nazwa obiektu	uwagi
pompownia główna	- występuje tylko jedna krata – przy jej wyłączeniu (awarie, remonty itp.) ścieki nie są oczyszczane ze skratek - istniejąca krata i prasopłuczka obmarzają i nie działają przy większych mrozach - pompy są wyeksploatowane - wydajność pompowni nie jest płynna - zmienia się skokowo w miarę załączania kolejnych pomp, które nie mają regulacji wydajności - instalacja w komorze zasuw jest zużyta oraz ma tylko jeden zbiorczy rurociąg tłoczny - wnętrze komory zasuw wymaga renowacji
pompownia wewnętrzna	- pompy są wyeksploatowane - instalacja w komorze zasuw jest zużyta - obiekt wymaga renowacji
budynek krat	- występuje tylko jedna krata – przy jej wyłączeniu (awarie, remonty itp.) ścieki nie są cedzone - krata ma niewystarczającą przepustowość – przy maksymalnych dopływach dochodzi do przelewania się ścieków w kanale przed budynkiem krat - przy awarii kraty ścieki nie są automatycznie kierowane do kanału obejściowego, co nawet przy mniejszych dopływach ścieków grozi ich wylaniem się wskutek nadmiernego spiętrzenia ścieków przez niepracującą kratę - zastawki w budynku są wyeksploatowane - obiekt wymaga renowacji
piaskownik przedmuchiwany	- zbyt niskie położenie przelewów uchylnych w bocznych komorach do separacji tłuszczów powodujące przelewanie się ścieków do tych komór przy dużych przepływach ścieków - obiekt wymaga renowacji
zbiornik retencyjny	zgarniacz osadu z obrotowym pomostem i stalowe koryto przelewowe są umiarkowanie skorodowane

selektor, komora predenitryfikacji, komora defosfatacji	• ścieki po oczyszczeniu mechanicznym wprowadzane są tylko do komory selektora KS – brak źródła węgla dla denitryfikacji w poprzedzającej selektor komorze predenitryfikacji KPDN • mieszadła w komorach są wyeksploatowane • obiekt wymaga renowacji
reaktory biologiczne	• ruszty napowietrzające są wyeksploatowane • dmuchawy na reaktorach są wyeksploatowane i awaryjne, • eksploatacja dmuchaw oraz dostęp do nich jest trudny ze względu na ich usytuowanie na pomostach w reaktorach biologicznych • mieszadła w komorach są wyeksploatowane • pompy recyrkulacji wewnętrznej są wyeksploatowane • sondy pomiarowe są wyeksploatowane • w reaktorze RBB.1 izolacja wewnętrzna ścian z folii PVC jest zerwana i wymaga usunięcia i zastąpienia nową • potrzeba przeglądu ścian reaktorów RBB.2 i RBB.3 i ewentualne naprawy i/lub konserwacja ścian • obiekt wymaga renowacji
osadnik wtórny	• w centralnym deflektorze gromadzą się części pływające, których usunięcia wymaga użycia wozu asenizacyjnego i jego dojazdu w pobliże osadnika
koryto pomiarowe	• glazura, jaką pokryte są wewnętrzne ściany koryta, jest znacznie zużyta • obiekt wymaga renowacji
pompownia osadu recyrkulowanego i nadmiernego	• pompy są wyeksploatowane • obiekt wymaga renowacji

Ponadto w ramach kompleksowej gospodarki odpadami ściekowymi gmina Bytów przystępuje do przebudowy i rozbudowy części osadowej oczyszczalni ścieków w Przyborzycach, gdzie utylizowane mają być osady zbierane z terenu gminy, ale także będzie istniała możliwość zagospodarowania takich osadów wytwarzanych na terenach innych gmin. Odbywać się to będzie na zasadzie komercji, gdzie spółka Wodociągi będzie mogła zawierać odrębne umowy na zagospodarowanie takich osadów.

Projektowane rozwiązania obejmują działania w obrębie części osadowej oczyszczalni. Planowana przebudowa i rozbudowa części osadowej ma na celu zwiększenie przepustowości niektórych węzłów (np. węzła grawitacyjnego zagęszczania osadu poprzez budowę trzeciego zagęszczacza czy węzła do mechanicznego odwadniania osadu poprzez zainstalowanie nowej linii odwadniającej, jak i wprowadzenie jakościowo nowych procesów technologicznych. Tym zasadniczym nowym procesem jest produkcja nawozu organiczno-mineralnego (PNMO) z odwodnionych osadów ściekowych. Przeróbce na nawóz poddawany będzie osad powstający zarówno na oczyszczalni w Przyborzycach, jak i osady dowożone. W ramach przedmiotowego zadania zostanie wdrożona nowoczesna technologia, a wyprodukowane nawozy zostaną wprowadzone do obrotu handlowego. Będą one posiadały wszystkie pozwolenia dostępu, w tym odpowiednie certyfikaty i zezwolenia z tym związane. Efektem dostarczonej technologii mają być produkty o właściwościach umożliwiających wykorzystanie ich jako środka poprawiającego właściwości glebowe lub nawóz organiczno-mineralny, posiadający wysokie zdolności regulacji pH gleby. W każdym przypadku osad musi utracić kod odpadu i uzyskać kwalifikację produktu nawozowego w rozumieniu ustawy o nawozach i nawożeniu.

Podsumowując, pomimo podejmowanych działań w rozwój infrastruktury technicznej doprowadzającej wodę i odbierającej ścieki komunalne, wciąż występują nieliczne miejsca, które nie zostały podłączone do sieci wodociągowej czy kanalizacyjnej. W zakresie rozwoju sieci kanalizacyjnej zauważa się, że z uwagi na występujące rozproszenie terenów zabudowanych, nie jest właściwym z punktu widzenia ekonomicznego budowanie sieci odbioru ścieków

w każdym terenie. W takim przypadku dopuszczone są instalacje w postaci przydomowych oczyszczalni ścieków bądź budowa zbiorników bezodpływowych. Podjęcia ciągłych działań wymaga też rozprawienie sieci wodociągowej, w szczególności do tych miejsc, w których występują zabudowania mieszkalne.

4. Sieć gazowa

W chwili obecnej gmina Bytów jest zgazyfikowana gazem ziemnym wysokometanowym na obszarze miasta Bytów oraz miejscowości sąsiadujących z obszarem miejskim. Część mieszkańców rejonów peryferyjnych miasta oraz miejscowości wiejskich gminy, gdzie nie ma infrastruktury gazowej, użytkuje paliwa gazowe, tj. gaz płynny typu LPG lub gaz płynny mieszany LPBG, głównie dla potrzeb bytowych oraz w niewielkich ilościach do celów grzewczych. Zużycie gazu na terenie gminy Bytów wynosi około 3 136 tys. m³, z czego 2 855 tys. m³ zużywane jest na terenie miasta, a pozostała część na terenach wiejskich.

Dane dotyczące procentu ludności korzystającej z sieci gazowej na wsi oraz w mieście obrazują poniższe tabele. Tutaj, podobnie jak w przypadku instalacji wodno-kanalizacyjnych, dokonano porównania z podobnymi gminami w kraju.

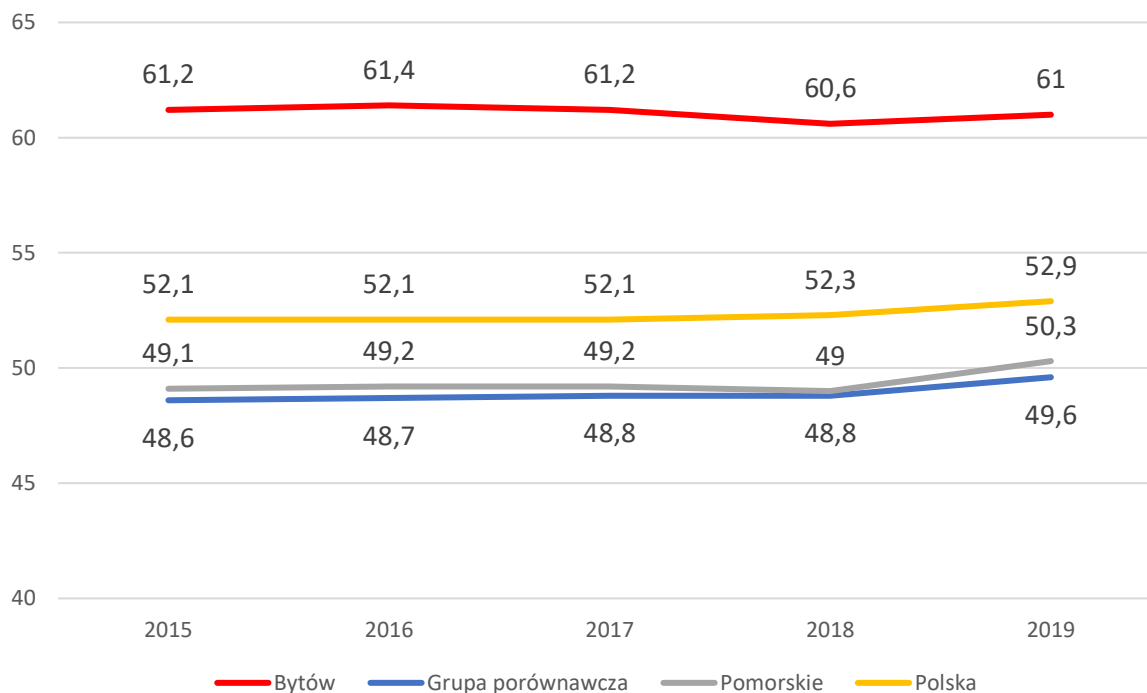
Tabela 22: korzystający z sieci gazowej (%) - porównania

korzystający z instalacji gazowej % ogółu ludności					
jednostka terytorialna	w mieście				
	2015	2016	2017	2018	2019
Bytów	82,8	83	83,3	82,8	82,8
Jarocin	80,5	81	83	81,5	81,1
Końskie	83,4	84,2	84,3	85	85,2
Nakło nad Notecią	82,9	82,8	82,5	81,9	83,4
Olkusz	95,2	95,2	94,9	91,7	92,3
Opoczno	42	42	42,1	42,9	43,2
Sokółka	0	0	0	0	0
Środa Wielkopolska	90	90,4	91,1	91,5	93,2
Grupa porównawcza	67,7	67,9	68,3	67,8	68,3
Pomorskie	70,2	70,4	70,5	69,9	69,7
Polska	71,6	71,4	71,2	71,2	71,4
korzystający z instalacji gazowej % ogółu ludności					
jednostka terytorialna	na wsi				
	2015	2016	2017	2018	2019
Bytów	16,5	17	16,6	16,4	17,9
Jarocin	15,4	16,6	15,6	21,3	26,5
Końskie	5,6	5,8	6	6,5	6,6
Nakło nad Notecią	10,4	10,5	10,5	11,2	14,2
Olkusz	65,7	65,5	65,9	67,5	69,2
Opoczno	1,1	1,7	1,6	1,1	1,2
Sokółka	0	0	0	0	0
Środa Wielkopolska	24,4	24,4	25,4	22,5	21,9
Grupa porównawcza	17,5	17,8	17,9	18,6	19,9
Pomorskie	10,9	11,2	11,6	12,4	16,5
Polska	22,6	23,0	23,3	24,0	25,2
korzystający z instalacji gazowej % ogółu ludności					

jednostka terytorialna	ogółem gmina				
	2015	2016	2017	2018	2019
Bytów	61,2	61,4	61,2	60,6	61
Jarocin	53	53,7	54,4	55,8	57,7
Końskie	48,4	48,8	48,9	49,3	49,3
Nakło nad Notecią	52,9	52,6	52,1	52	53,9
Olkusz	87,3	87,2	87	85,1	85,9
Opoczno	26,7	26,8	26,8	27	27,1
Sokółka	0	0	0	0	0
Środa Wielkopolska	71,6	71,9	72,6	72,2	73,2
Grupa porównawcza	48,6	48,7	48,8	48,8	49,6
Pomorskie	49,1	49,2	49,2	49,0	50,3
Polska	52,1	52,1	52,1	52,3	52,9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 13: odsetek ogółu ludności korzystających z instalacji gazowej - porównania

W przypadku uzbrojenia terenów w sieć gazową gmina Bytów zajmuje czołowe miejsce na tle średniej krajowej w dostawie gazu na terenie miejskim. Znacznie słabiej kształtuje się wskaźnik udziału ludności podłączonych do sieci gazowej na wsi, co przekłada się również na ogólny współczynnik osób zamieszkałych w gminie, a korzystających z dostaw gazu. W przypadku porównania z województwem pomorskim, gmina mieści się w średniej wojewódzkiej. Reasumując powyższe należy przyjąć, że sposób korzystania z sieci gazowej w gminie Bytów nie odbiega od średniej krajowej, jak również wojewódzkiej pod względem uzbrojenia gminy w sieć gazową.

Obecnie, kiedy wyklucza się spalanie paliw stałych, bardzo wzrasta zapotrzebowanie i oczekiwanie mieszkańców terenów wiejskich, aby sieć gazową rozbudowywać i dostarczać potrzebne paliwo. Uzbrojenie w sieć gazową konieczne jest ponadto na nowych terenach przemysłowych, które wyznaczane są tworzonymi planami zagospodarowania przestrzennego.

5. Sieć ciepłownicza

Wśród źródeł ciepła wykorzystywanych na terenie gminy Bytów funkcjonują:

- ciepłownia miejska opalana węglem (miął węglowy) oraz gazem ziemnym (źródło zapasowe). Jako główne paliwo ciepłowni wykorzystywany jest jednak miął węglowy. Zaopatruje w ciepło budynki wielorodzinne, użyteczności publicznej oraz nieliczne budynki jednorodzinne na terenie miasta Bytów poprzez miejską sieć ciepłowniczą;
- lokalne kotłownie opalane gazem ziemnym, olejem opałowym, węglem i odpadami drewna, zasilające obiekty użyteczności publicznej i usługowe na terenach miejskich i wiejskich;
- indywidualne źródła w domach mieszkalnych jednorodzinnych oraz obiektach usługowych, opalane gazem ziemnym oraz w nielicznych przypadkach gazem LPG, na paliwa stałe – głównie węgiel i drewno oraz w szczątkowej formie na olej opałowy, dostarczające energię cieplną na potrzeby centralnego ogrzewania i przygotowania ciepłej wody;
- niewielka część budynków, głównie jednorodzinnych, ogrzewanych poprzez wykorzystanie energii odnawialnej (fotowoltaika, pompy ciepła);
- część budynków mieszkalnych wielorodzinnych zaopatrywane jest w ciepło z urządzeń indywidualnych opalanych gazem ziemnym lub paliwami stałymi (tzw. ogrzewanie etażowe) oraz z pieców kaflowych zlokalizowanych w pomieszczeniach mieszkalnych.

Zapotrzebowanie mocy na terenie gminy Bytów szacuje się na około 88 MW_t, z czego blisko 69 MW_t na terenie miasta Bytowa i 19 MW_t na terenach wiejskich.

Miejski system ciepłowniczy opiera się na ciepłowni miejskiej eksploatowanej przez Veolia Północ Sp. z o.o. – Zakład Ciepłowniczy w Bytowie, znajdującej się przy ul. Przemysłowej 5. Jest ona podstawowym źródłem ciepła dla miasta Bytów, wykorzystującym do produkcji ciepła dwa kotły wodne, ciśnieniowe, węglowe, opalane miiałem węglowym, firmy SEFAKO Sędziszów, typu WR-10 (konstrukcja z lat 70 i 80-tych) o projektowanej mocy nominalnej 9,2 MW_t każdy oraz dwa kotły płomienicowo-płomieniówkowe, wodne, gazowe firmy LOOS zainstalowane w 1998 r., w tym jeden kocioł typu UTH-2280 o mocy nominalnej 2,28 MW_t i drugi kocioł typu UTH-11200 o mocy nominalnej 8 MW_t każdy z palnikami gazowymi. Paliwem w kotłach gazowych jest gaz ziemny wysokometanowy E (dawne oznaczenie GZ-50) o wartości opałowej 34,43 MJ/Nm³. Całkowita moc nominalna ciepłowni wynosi 33,54 MW_t.

W ostatnich latach paliwem podstawowym jest miął węglowy, z uwagi na znacznie wyższe koszty produkcji ciepła przy zastosowaniu gazu ziemnego.

Aktualnie kocioł gazowy UTH – 2280 o mocy 2,28 MW_t przewidziany jest do pracy w okresie letnim natomiast kocioł UTH 11200 o mocy 8MW_t jest kotłem rezerwowym.

Kotły węglowe (miiałowe) opalane są węglem kamiennym drobnym, spalany na ruchomym ruszcie taśmowym. W okresie eksploatacji kotły miiałowe podlegały częściowej modernizacji, która miała na celu podniesienie ich sprawności i polegała na: modernizacji układu podmuchu, montażu falowników dla wentylatorów spalin i powietrza, montażu ekonomizerów w układzie wylotu spalin, montażu automatyki procesu spalania oraz wymianie w 2014 r. układu odpylania.

W ciepłowni miejskiej został zainstalowany komputerowy system nadzoru nad pracą systemu ciepłowniczego, który zapewnia regulację mocy kotłów zgodnie z wymaganiami odbiorców ciepła i optymalizację pracy urządzeń kotłowni. Aktualnie kotłownia produkuje ciepło na potrzeby

centralnego ogrzewania (c.o.) i przygotowania ciepłej wody użytkowej (c.w.u.) dla: wielorodzinnych budynków mieszkalnych (Spółdzielnia Mieszkaniowa, wspólnoty mieszkaniowe, budynki komunalne), obiektów użyteczności publicznej, szkół, obiektów usługowych i przemysłowych oraz indywidualnych odbiorców.

Podstawowe dane techniczne kotłowni:

• Moc cieplna zainstalowana	- 28,68 MWt;
• Moc cieplna osiągalna	- 28,68 MWt;
• Moc cieplna zamówiona (c.o.)	- 21,84 MWt;
• Moc cieplna zamówiona (c.w.u.)	- 2,37 MWt;
• Moc cieplna zamówiona (c.o. + c.w.u.)	- 24,21 MWt;
• Potrzeby własne kotłowni	- 0,050 MWt;
• Straty sieciowe	- 2,33 MWt;
• Zapotrzebowanie na moc cieplna loco kotłownia	- 26,59 MWt;
• Rezerwa mocy cieplnej	- 2,09 MWt.

Na podstawie danych dotyczących zużycia paliwa oraz produkcji ciepła w ciepłowni miejskiej określono, że średnia sprawność źródła ciepła w roku 2020 wyniosła około 86%. Łączna długość sieci ciepłowniczych wysokoparametrowych, którymi dostarczane jest ciepło z ciepłowni miejskiej w Bytowie do węzłów u poszczególnych odbiorców lub do węzłów grupowych wynosi 16,56 km, natomiast niskoparametrowych (zewewnętrznych instalacji odbiorczych za węzłami grupowymi) wynosi 2,325 km. Całkowita długość sieci wynosi 18,885 km. W technologii preizolowanej wybudowanych jest 13,8 km, w tym 12,4 km sieci wysokoparametrowych i 1,4 km sieci niskoparametrowych, co oznacza, że blisko 74 % sieci w Bytowie wykonana jest w technologii preizolowanej. Na podstawie danych dotyczących sprzedaży i produkcji ciepła określono, że aktualne średnie straty ciepła na przesyłce wynoszą około 7 - 8%.

System ciepłowniczy miasta Bytów składa się z 181 wymiennikowych węzłów cieplnych. Węzły grupowe zasilają odbiorców o łącznej mocy 10,54 MW, co stanowi 47 % wszystkich odbiorców zasilanych z miejskiej sieci ciepłowniczej. Pozostali odbiorcy ciepła zasilani są z indywidualnych węzłów zlokalizowanych w obiektach.

Według informacji pozyskanej od dystrybutora ciepła stan infrastruktury ciepłowniczej jest dobry i pozwala na bezawaryjną ciągłą dostawę ciepła do odbiorców. Układy automatyki węzłów ciepłowniczych zostały zmodernizowane i wyposażone w układy telemetrii, co pozwala na przegląd wszystkich parametrów określających aktualny standard dostawy ciepła oraz stan pracy urządzeń w węzłach.

Według informacji podanych przez Zakład Ciepłowniczy Veolia, do roku 2030 plan dekarbonizacji dla całej Veolii w Polsce przewiduje całkowitą likwidację jednostek kotłowych opartych o węgiel. W przypadku systemu ciepłowniczego w Bytowie podjęte działania przewidują w latach 2023 – 2025 likwidację jednego z kotłów opalanych miałem węglowym. W to miejsce zostanie zbudowana wysokosprawna kogeneracja gazowa o mocy cieplnej i elektrycznej 1 MW, kocioł na biomasę o mocy 3 MW oraz nastąpi ponowne włączenie do ruchu kotła gazowego UTH 11200 o mocy 8 MW, jako kotła szczytowego (obecnie w rezerwie – wyłączony czasowo z eksploatacji). Ostatnim etapem – do roku 2030 – będzie modernizacja ostatniego kotła WR 10, dostosowująca jednostkę do spalania paliwa biomasowego.

6. Infrastruktura zagospodarowująca wody opadowe

Na terenie miasta w pasach drogowych zlokalizowana jest sieć kanalizacji deszczowej. Większość wód opadowych odprowadzana jest za pomocą zamkniętych systemów kanalizacji po podczyszczeniu w separatorach do odbiorników rzeki Borui oraz rzeki Bytowa. Pozostała część odprowadzona jest do zbiorników retencyjno-rozsączających. Liczbę zbiorników retencyjnych wykorzystywanych w poszczególnych latach obrazuje poniższa tabela.

Tabela 23: liczba zbiorników i urządzeń retencjonujących wody opadowe

liczba zbiorników i urządzeń retencjonujących wody opadowe	2015	2016	2017	2018	2019	2020
miasto	3	3	3	3	3	4
wieś	0	0	2	2	2	3
ogółem	3	3	5	5	5	7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych gminy

Cała sieć kanalizacji deszczowej wymaga permanentnej konserwacji i rozbudowy. Z racji powiększających się terenów utwardzonych oraz przyrostem powierzchni budynków, w tym w dużej mierze budynków produkcyjnych i magazynowych, koniecznym jest dokonanie analizy możliwości retencjonowania wód opadowych. Gospodarka wodami opadowymi winna zmierzać nie tylko do kierowania tych wód do odbiorników rzecznych, ale przede wszystkim winna przewidywać budowę urządzeń retencji tych wód. Co zobrazowano w tabeli powyżej, gmina podejmuje działania w zakresie budowy zbiorników rozsączająco - retencyjnych, jednak zauważa się wciąż występujący w tym zakresie niedostatek tej infrastruktury.

V. Gospodarka mieszkaniowa

1. Zasoby komunalne

Na mieszkaniowy zasób gminy składają się lokale mieszkalne znajdujące się w budynkach rozproszonych wspólnot mieszkaniowych, tj. mieszkania do tej pory niewykupione przez najemców oraz lokale mieszkalne znajdujące się w budynkach stanowiących w 100% własność gminy. Na koniec 2020 r. w zasobie gminy Bytów odnotowano liczbę 155 lokali mieszkalnych, z czego 144 tych lokali położonych było na terenie miasta. Ogólna powierzchnia użytkowa lokali mieszkalnych, jakie znajdują się na terenie gminy, przekracza 5 320 m².

Porządkując sprawy własnościowe, gmina na przestrzeni lat uwalniała powstające wspólnoty mieszkaniowe, dokonując sprzedaży lokali mieszkalnych na rzecz dotychczasowych najemców. Dzieje się to tylko w tych przypadkach, gdzie budynek mieszkalny nie należy w całości do gminy, a stanowi współwłasność większej ilości podmiotów. Jak wskazano w poniższej tabeli, w latach 2016 – 2020 gmina dokonała sprzedaży 14 lokali mieszkalnych, które wchodziły w skład odrębnych wspólnot mieszkaniowych.

Tabela 24: sprzedaż mieszkań z zasobu gminy Bytów

mieszkanie z zasobu gminy	2016	2017	2018	2019	2020
sprzedaż - miasto	5	2	1	0	3
sprzedaż - wieś	0	0	0	3	0
razem sprzedaż	5	2	1	3	3

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych gminy

Gmina nie dysponuje dużą ilością mieszkań, a przy tym są to lokale, które powstawały głównie w sposób wtórny, poprzez adoptowanie i remont budynków już istniejących. Nie podejmowano w ostatnich latach budowy odrębnych budynków, które miałyby posłużyć jako oferta w zakresie podaży komunalnych lokali mieszkalnych. Ogólna powierzchnia lokalowa, przy podejmowanych sprzedażach mieszkań położonych w budynkach wchodzących w skład wspólnot, ulega obniżeniu. Dlatego też podjęto decyzję o wyznaczeniu miejsc budowy wielomieszkaniowych budynków komunalnych, co będzie w dalszym etapie prowadziło do realizacji celu w postaci inwestycji w zakresie powiększenia infrastruktury lokalowej.

Tabela 25: lokale mieszkalne z zasobu gminy Bytów

mieszkalnictwo w zasobie gminnym		2016	2017	2018	2019	2020
miasto	liczba mieszkań	155	153	152	152	144
	powierzchnia użytkowa (m ²)	5 117,58	5 018,21	4 970,75	4 970,75	4 682,54
wieś	liczba mieszkań	14	14	14	11	11
	powierzchnia użytkowa (m ²)	848,62	848,62	848,62	637,87	637,87
razem liczba mieszkań		169	167	166	163	155
łączna powierzchnia użytkowa mieszkań (m ²)		5 966,2	5 866,83	5 819,37	5 608,62	5 320,41

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych gminy

Bieżąca ocena ilości posiadanej substancji mieszkaniowej skłania do postawienia tezy, że baza ta nie jest wystarczająca. Dlatego, znając potrzeby w zakresie osób oczekujących na przydział komunalnego lokalu mieszkalnego, podejmuje się w gminie działania zmierzające do zwiększenia podaży takich mieszkań.

Dla potwierdzenia sytuacji zasobu mieszkań komunalnych, jaki notuje się w gminie Bytów, w tabeli poniżej dokonano porównania z przykładowymi gminami miejsko – wiejskimi w kraju, gdzie zestawiono nie tylko liczbę lokali, ale także ogólną powierzchnię mieszkalną tych lokali. Porównania tego dokonano na podstawie trzech wybranych lat, danych liczbowych dostępnych w rocznikach statystycznych GUS.

Tabela 26: lokale mieszkalne z zasobu komunalnego przykładowych gmin miejsko-wiejskich z kraju

Lp.	Jednostka terytorialna	2015		2016		2018	
		liczba mieszkań	liczba mieszkań na 1000 mieszk.	liczba mieszkań	liczba mieszkań na 1000 mieszk.	liczba mieszkań	liczba mieszkań na 1000 mieszk.
1	Bytów	175	6,94	169	6,67	166	6,52
2	Jarocin	36	0,79	15	0,33	10	0,22
3	Końskie	416	11,54	434	12,08	387	10,93
4	Nakło nad Notecią	619	19,17	609	18,94	607	19,06
5	Olkusz	965	19,49	970	19,61	961	19,60
6	Opoczno	605	17,36	598	17,25	577	16,80
7	Sokółka	383	14,68	382	14,79	379	14,83
8	Środa Wielkopolska	503	15,92	490	15,39	466	14,40

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Gmina Bytów, co wynika z powyższego, dysponuje niewielką liczbą mieszkań komunalnych. Analizując zaprezentowane zestawienie, można postawić wniosek, że pożądanym jest podjęcie inwestycji w zakresie powiększenia posiadanego zasobu mieszkań komunalnych w gminie. Tym samym, planując rozwój mieszkalnictwa komunalnego, w ramach tworzonego planu zagospodarowania przestrzennego obszaru pod nazwą „Kwiatowa”, gmina zamierza przystąpić do budowy budynków wielomieszkaniowych, które pozwolą na zaspokajanie oczekiwań mieszkańców gminy w zakresie dostępu do mieszkań komunalnych.

2. Charakterystyka rynku komercyjnego w zakresie mieszkalnictwa

Na przestrzeni omawianych poniżej pięciu lat na terenie gminy Bytów liczba mieszkań na rynku komercyjnym posiadała tendencję wzrostową – zarejestrowano wzrost liczby mieszkań o ponad 4% (z wartości 7 679 w 2015 roku do 8 020 w 2019 roku). Najwięcej nieruchomości mieszkalnych oddanych do użytku zanotowano w 2015 roku, gdzie przyrost liczby wyniósł 151 oddanych mieszkań. W kolejnych dwóch latach odnotowano mniejszy wzrost liczby nieruchomości oddanych do użytku: 2016 rok - 93 i w 2017 roku - 51 nieruchomości. Jednak już w 2018 roku nastąpił wzrost liczby nieruchomości oddanych do użytku, która wynosiła 86 oraz 131 w 2019 roku. W gminie obserwuje się systematyczny wzrost w zakresie ogólnej liczby mieszkań w przeliczeniu na 1 tysiąc mieszkańców, choć jest on niższy od wyniku w kraju oraz wyniku województwa pomorskiego. Ustabilizowanym wskaźnikiem w gminie Bytów pozostaje przeciętna liczba izb w mieszkaniu, która w latach 2010 - 2019 r. wynosiła średnio 4,1 izby w mieszkaniu (z wyjątkiem 2016 r. wówczas wskaźnik stanowił 4,0). Obecny wskaźnik jest wyższy od wskaźnika przeciętnej liczby izb w mieszkaniu dla kraju, gdzie wynosi on 3,82 oraz dla województwa pomorskiego, który wynosi 3,77.

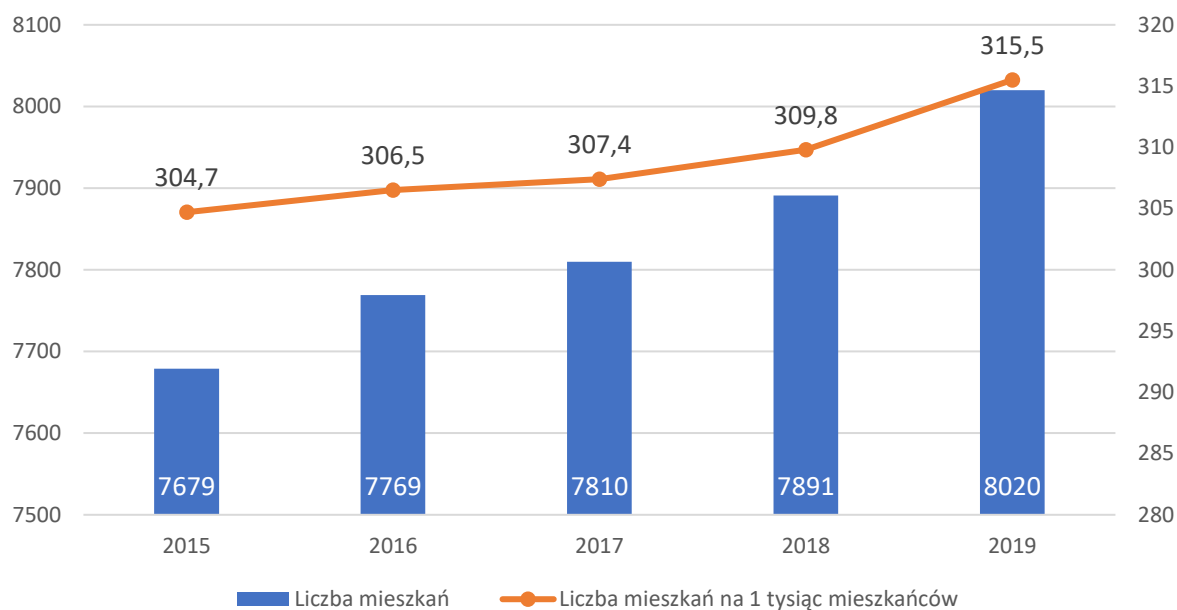
Zauważalnym jest, że w gminie Bytów notuje się systematyczny wzrost przeciętnego metrażu mieszkania. Tym samym występuje tendencja wzrostowa w zakresie przeciętnej powierzchni użytkowej mieszkania przypadającej na jedną osobę. Powyższe informacje zostały zawarte w poniższej tabeli.

Tabela 27: zasoby mieszkaniowe w gminie Bytów w latach 2015-2019

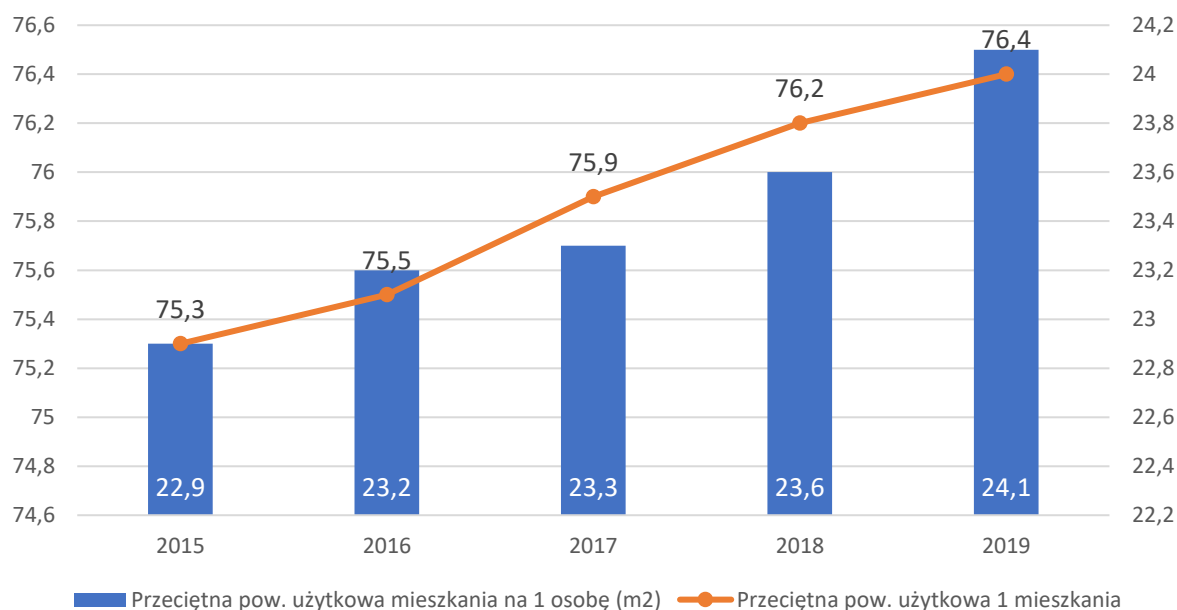
	2015	2016	2017	2018	2019
liczba mieszkań	7 679	7 769	7 810	7 891	8 020
liczba izb w mieszkaniu	4,1	4,0	4,1	4,1	4,1
liczba mieszkań na 1 tysiąc mieszkańców	304,7	306,5	307,4	309,8	315,5
przeciętna pow. użytkowa mieszkania na 1 osobę (m ²)	22,9	23,2	23,3	23,6	24,1
przeciętna pow. użytkowa 1 mieszkania	75,3	75,5	75,9	76,2	76,4
nieruchomości (lokal mieszkalny, dom) oddane do użytku	151	93	51	86	131

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Wykres 14: liczba mieszkań

Wykres 15: przeciętna powierzchnia mieszkania

W celu zobrazowania funkcjonowania gospodarki mieszkaniowej w gminie Bytów, poniżej zilustrowano dla porównania dane z 2019 roku, a dotyczące gmin miejsko-wiejskich z regionu oraz grupy wybranych gmin z kraju.

Gmina Bytów spośród wybranych siedmiu gmin miejsko-wiejskich spoza województwa pomorskiego, posiada najmniejszą ilość mieszkań oraz mieszkań na 1000 mieszkańców. Nie są to jednak różnice bardzo znaczące, bo zaprezentowane wielkości liczbowe są dosyć porównywalne. Także dane dla wskaźnika przeciętnej powierzchni użytkowej mieszkania na jedną osobę są

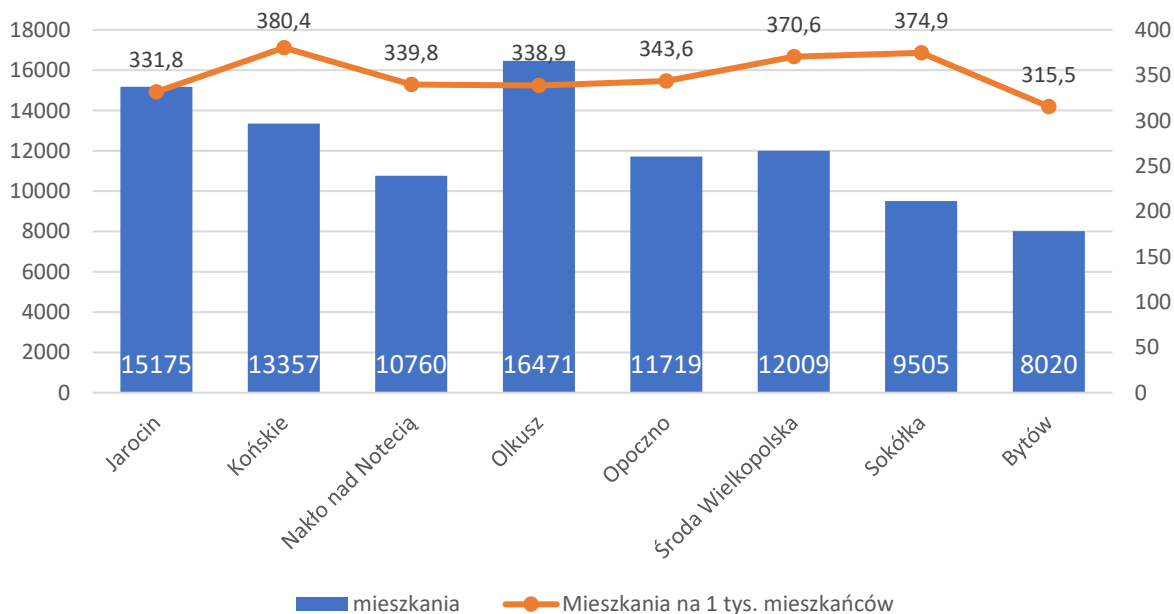
zbliżone, jednak obserwuje się, że wskaźnik ten plasuje gminę Bytów w przedziałach o wartościach niższych. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania w gminie Bytów wynosi 76,2 m², pięć gmin posiada niższy wskaźnik (67,9 najniższy), natomiast dwie gminy wyższy (82,9 najwyższy). Korzystnie przedstawia się natomiast wskaźnik liczby wszystkich oddanych mieszkań na rynku. Spośród wybranych jednostek do porównań tylko w gminach Jarocin i Środa Wielkopolska zanotowano większą liczbę nieruchomości oddanych do użytku. Powyższe informacje zostały przedstawione w tabeli poniższej.

Tabela 28: zasoby mieszkaniowe w gminach miejsko-wiejskich z kraju w 2019 roku

Jednostka terytorialna	Jarocin	Końskie	Nakło nad Notecią	Olkusz	Opoczno	Środa Wielkopolska	Sokółka	Bytów
mieszkania	15175	13357	10760	16471	11719	12009	9505	8020
izby	4,3	3,7	3,7	4	4	3,8	4,1	4,1
mieszkania na 1 tys. mieszkańców	331,8	380,4	339,8	338,9	343,6	370,6	374,9	315,5
przeciętna pow. użytkowa mieszkania na 1 osobę (m ²)	27,5	27,3	23,1	24,5	25,9	28,1	29,3	24,1
przeciętna pow. użytkowa mieszkania	82,9	71,7	67,9	73,8	75,4	75,7	78	76,4
nieruchomości oddane do użytku	237	45	67	127	45	310	103	131

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Wykres 16: zasoby mieszkaniowe w gminach miejsko-wiejskich z kraju w 2019 roku - porównania

Podobne analizy, jakie przeprowadzono dla gmin spoza województwa, dokonano w porównaniu z gminami z regionu. Analizując dane dla gmin miejsko-wiejskich z regionu wynika, że wskaźnik mieszkań na 1 tysiąc mieszkańców w gminie Bytów jest na wysokim poziomie. Osiągany przez gminę Bytów poziom przekracza jedynie gmina Władysławowo ze wskaźnikiem wynoszącym 456,2. Jest to niewątpliwie podyktowane charakterem tej gminy, jako miejsca stawiającego na turystykę i wypoczynek. Można założyć hipotezę, że wartości dotyczące liczby mieszkań na 1 tys. mieszkańców, czy powierzchnia użytkowa mieszkania w rejonie nadmorskim gminy Władysławowo, odbiega od danych porównywanych z innymi gminami z powodu budowy i przystosowania lokali mieszkalnych z przeznaczeniem na krótkoterminowy najem dla potrzeb turystycznych. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na jedną osobę w 2019 roku wynosiła w gminie Bytów 24,1 m². Wartość ta jest niższa niż dla całego obszaru województwa pomorskiego, gdzie notuje się wartość na poziomie 27,20 m² oraz wskaźnik wyliczony dla całego kraju, który wynosił 28,20 m². Świadczy to o bardziej intensywnym zagęszczeniu osób w zajmowanym lokalu, a tym samym mniejszej niż podane wartości średnie dla województwa i kraju powierzchni użytkowej mieszkania przypadającej na jedną osobę.

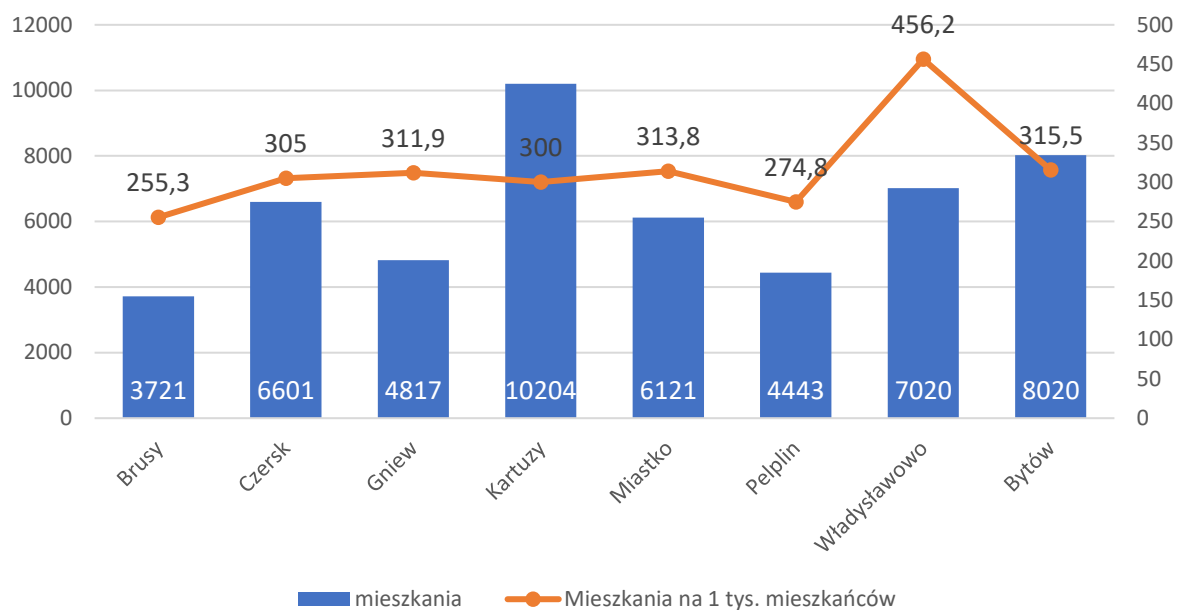
Pod względem przeciętnej powierzchni użytkowej mieszkania, bo wynoszącej na koniec 2019 r. 76,4 m², wartości w gminie Bytów nie odbiegają jednak znacząco od większości gmin z regionu, a przy tym przewyższają wynik przeciętnej powierzchni użytkowej mieszkania zanotowany dla całego kraju (74,20 m²) oraz powyższy wynik zanotowany dla obszaru województwa pomorskiego (72,20 m²). Dla powyższych informacji dane szczegółowe zawarto w poniższej tabeli oraz zobrazowano je na wykresach.

Tabela 29: zasoby mieszkaniowe w gminach miejsko-wiejskich z regionu w 2019 roku

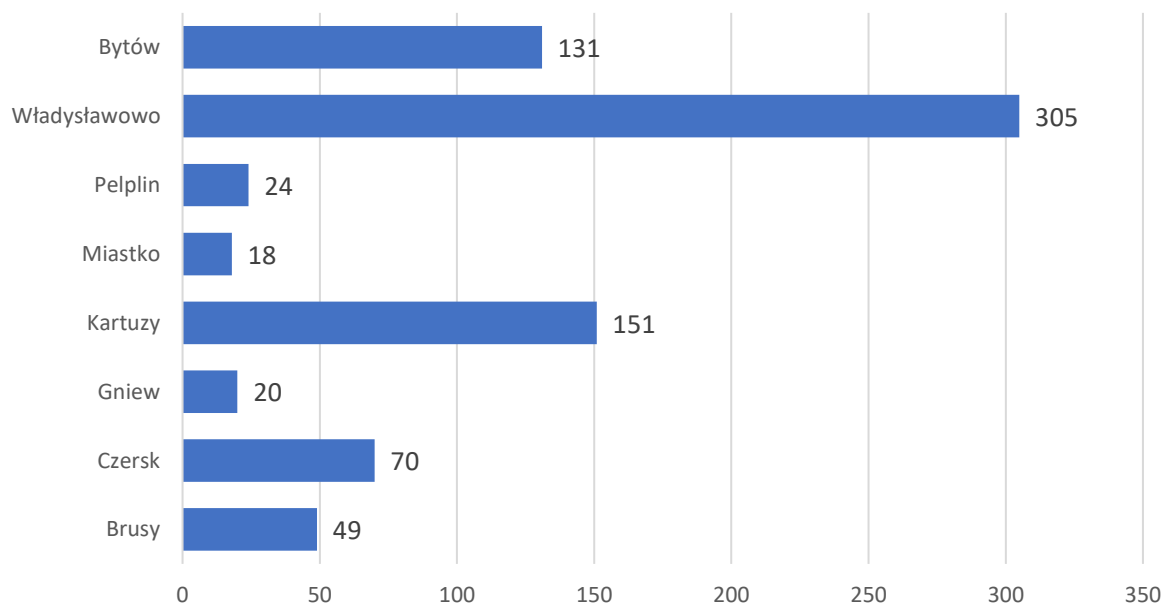
	Brusy	Czersk	Gniew	Kartuzy	Miastko	Pelplin	Władysławowo	Bytów
mieszkania	3721	6601	4817	10204	6121	4443	7020	8020
izby	4,8	4,4	3,7	4,2	3,9	3,8	5,8	4,1
mieszkania na 1 tys. mieszkańców	255,3	305	311,9	300	313,8	274,8	456,2	315,5
przeciętna pow. użytkowa mieszkania na 1 osobę (m ²)	25,6	26,1	21,6	27,3	22,5	19,7	55,6	24,1
przeciętna pow. użytkowa mieszkania	100,4	85,4	69,1	90,9	71,8	71,6	121,9	76,4
nieruchomości oddane do użytku	49	70	20	151	18	24	305	131

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS

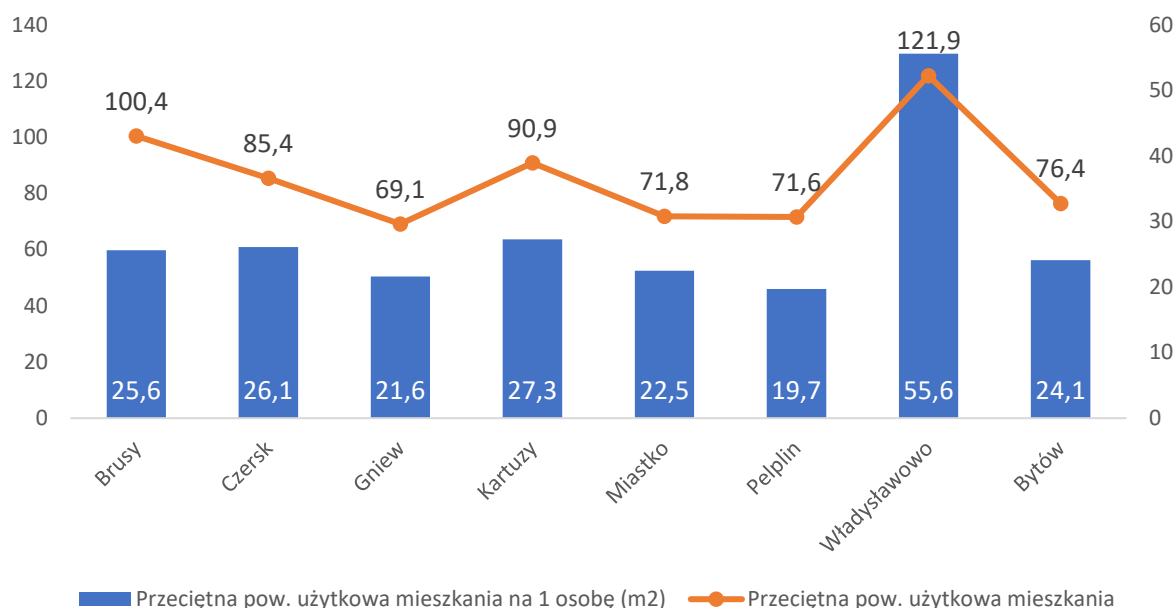
Wykres 17: zasoby mieszkaniowe w gminach miejsko-wiejskich z regionu w 2019 roku

Wykres 18: liczba mieszkań oddanych do użytku w 2019 roku

Wykres 19: Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę w 2019 r.

VI. Stan techniczny infrastruktury społecznej

Gmina Bytów posiada znacznie rozbudowaną bazę budynków użyteczności publicznej, Wśród nich występują budynki szkół, przedszkoli, remiz strażackich, świetlic wiejskich, czy budynki służące działaniom w zakresie opieki społecznej, kultury i sportu.

1. Szkoły

Edukacja szkolna w gminie Bytów prowadzona jest w oparciu o sześć jednostek, z tego trzy jednostki to podstawowe szkoły miejskie i trzy podstawowe szkoły wiejskie, z czego szkoła posiadająca siedzibę w Niezabyszewie zarządza także filią (powstałą z przekształcenia w 2017 roku szkoły podstawowej) zlokalizowaną w Rekowie. Do roku 2019, tj. do czasu reformy szkolnictwa, gmina prowadziła dwie szkoły gimnazjalne, z których jedna weszła w struktury szkoły podstawowej, a jedna została zlikwidowana.

Gmina obecnie posiada następujące placówki oświatowe:

- Szkoła Podstawowa nr 1, ul. gen. L. Mierosławskiego 7 Bytów
- Szkoła Podstawowa nr 2, ul. ks. dr B. Domańskiego 13 Bytów
- Szkoła Podstawowa nr 5 im. mjr Henryka Sucharskiego, ul. Młyńska 11 Bytów
- Szkoła Podstawowa im. gen. Józefa Wybickiego, Gostkowo nr 20
- Szkoła Podstawowa im. św. Jana Pawła II, ul. Gdańska 33 Pomysk Wielki
- Szkoła Podstawowa im. Marszałka Józefa Piłsudskiego, ul. Bytowska 10 Niezabyszewo z Filią w Rekowie

Stan techniczny i funkcjonalność budynków w placówkach oświatowych prowadzonych w obiektach gminy Bytów uznaje się za dobry. To dzięki stałym, znacznym nakładom finansowym, czynionym przez organ prowadzący, udaje się utrzymać wysoki poziom sprawności technicznej tych nieruchomości. Czynione inwestycje i remonty owej infrastruktury, pozwalają ponadto na

zmniejszenie kosztów eksploatacji. Uzyskuje się to między innymi poprzez działania termomodernizacyjne, w tym zmianę sposobu ogrzewania przedmiotowych budynków.

W roku szkolnym 2016/2017 na poprawę warunków pracy placówek oświatowych gminy Bytów (budynki szkół i przedszkoli) wydano blisko 4,24 mln zł w ramach modernizacji i remontów obiektów oraz ok. 129 tys. zł na zakupy sprzętu dydaktycznego oraz wyposażenia. Z tego ponad 3,5 mln zł wydano na realizację projektu pn. „Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej na terenie gminy Bytów w latach 2016-2017”, w zakresie którego ocieplono budynki szkół w Gostkowie i w Pomysku Wielkim oraz Przedszkola nr 1. Dodatkowo zostało zmodernizowane oświetlenie wewnętrzne w budynku dawnego Gimnazjum nr 1 (obecnie SP nr 1) oraz szkołach położonych w Pomysku Wielkim i Gostkowie. Środki pochodzące z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego 2014-2020 stanowiły 74,86% kosztów kwalifikowalnych i wyniosły sumę ponad 2,6 mln zł. Zadanie polegające na likwidacji barier architektonicznych w Gimnazjum nr 1 (w tym remont korytarzy, budowa podjazdu, wymiana drzwi, zakup urządzenia ułatwiającego pokonywanie schodów osobom na wózkach) zostało dofinansowane w 50% środkami z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (kwota blisko 94 tys. zł).

W roku szkolnym 2017/2018 na poprawę warunków pracy placówek oświatowych gminy Bytów wydano łącznie ponad 770 tys. zł w ramach modernizacji i remontów obiektów. Znaczna część środków przeznaczona była na opracowanie dokumentacji technicznej na przeprowadzenie prac budowlanych w kolejnych latach, w tym dotyczące budynku Szkoły Podstawowej nr 5 w Bytowie oraz Szkoły Podstawowej w Pomysku Wielkim.

W roku szkolnym 2018/2019 na poprawę warunków pracy placówek oświatowych gminy Bytów wydano łącznie ponad 700 tys. zł w ramach modernizacji i remontów obiektów. Część środków zaangażowana była na opracowanie dokumentacji technicznej na przeprowadzenie prac budowlanych w kolejnych latach.

Ze względu na ograniczenia finansowe wynikające ze stanu pandemii zakres działań remontowo-inwestycyjnych w roku szkolnym 2019/2020 był bardzo ograniczony. Wykonano jedynie te przedsięwzięcia, które wynikały z decyzji służb i inspekcji oraz mające na celu utrzymanie obiektów w należytym stanie technicznym. Ogólne wydatki inwestycyjne, jakie zostały poniesione na utrzymanie i poprawę stanu budynków stanowiących placówki oświatowe gminy Bytów, z podziałem na szkoły i przedszkola, przedstawiono w poniższych tabelach.

Pomimo znacznych nakładów finansowych na utrzymanie i rozwój szkolnych placówek oświatowych zajmowane budynki wymagają niekiedy rozbudowy lub dostosowania do stawianych potrzeb, w tym związanych z wprowadzoną reformą oświaty, likwidującą w roku 2017 gimnazja. Budynek zajmowany przez Szkołę Podstawową w Pomysku Wielkim, z uwagi na wzrastającą liczbę uczniów, a tym samym liczbę oddziałów klasowych, wymaga rozbudowy w takim zakresie, aby poprawić sytuację lokalową uczęszczających do tej szkoły uczniów. Ponadto pilnej interwencji wymaga budynek Szkoły Podstawowej nr 5 w Bytowie, gdzie należy przebudować układ komunikacyjny klatek schodowych, w tym umożliwiający dostępność dla uczniów niepełnosprawnych ruchowo.

Tabela 30: nakłady inwestycyjne poniesione na budynki szkół w latach 2015 - 2020

Szkoła podstawowa	2015	2016	2017	2018	2019	2020
SP 1 Bytów	-	101 000,00	201 750,99	29 415,00	151 346,00	7 002,00
SP 2 Bytów	-	15 692,95	1 205,17	302 641,02	217 608,64	11 305,82
SP 5 Bytów	-	-	-	141 670,00	27 299,99	42 023,80
SP Gostkowo	27 885,00	52 835,90	1 478 599,86	224 516,29	52 177,43	25 694,31
SP Pomysk Wielki	-	21 500,00	709 843,23	75 000,00	123 070,00	148 651,70
SP Niezabyszewo	-	69 797,89	21 309,93	38 318,65	72 500,00	-
SP Rekowo	12 360,92	12 360,92	-	-	-	-
Gimnazjum nr 1 Bytów	-	-	555 427,12	-	-	-
Razem	40 245,92	273 187,66	2 968 136,30	811 560,96	644 002,06	234 677,63

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych gminy

2. Przedszkola

Gmina jest w posiadaniu sześciu obiektów, w których prowadzone są przedszkola i żłobki. W dwóch budynkach prowadzone są przedszkola samorządowe (Przedszkole nr 1 i 2), a pozostałe budynki oddane są do prowadzenia jednostek przez osoby prowadzące komercyjną działalność gospodarczą. Stan techniczny wszystkich budynków jest zadowalający, pilnego remontu wymaga budynek przedszkola w Udorpiu, gdzie niezbędna jest kompleksowa naprawa pokrycia dachowego. Budynek przy ulicy Jana Bauera 9, w którym zlokalizowano Przedszkole nr 2 pomimo dobrego stanu technicznego (adoptowany biurowiec), nie spełnia podstawowych standardów budynku przedszkolnego. Na majątek gminy, w których prowadzi się placówki przedszkole i żłobki, składają się:

- Przedszkole publiczne nr 1 w Bytowie przy ul. 1-go Maja 17
- Przedszkole publiczne nr 2 w Bytowie przy ul. Bauera 9
- Przedszkole niepubliczne przy ul. gen. L. Mierosławskiego 2 w Bytowie
- Przedszkole niepubliczne przy ul. Słonecznej 22 w Bytowie
- Przedszkole niepubliczne w Udorpiu 40
- Żłobek przy ul. gen. W. Sikorskiego 47 w Bytowie

Tabela 31: nakłady inwestycyjne poniesione na budynki przedszkoli w latach 2015 – 2020 (w zł)

Przedszkole	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Nr 1 Bytów	-	-	2 002 539,64	7 000,00	4 000,00	17 110,35
Nr 2 Bytów	-	-	7 000,00	36 000,00	52 000,00	25 189,42
Przedszkole ul. Mierosławskiego Bytów	95 728,99	-	22 553,03	-	26 180,62	-
Przedszkole ul. Słoneczna Bytów	10 959,15	-	-	5 358,90	738,00	-
Przedszkole Udorpie	6 100,00	21 105,00	-	5 753,12	9 707,49	-
Żłobek ul. Sikorskiego Bytów	56 179,76	-	-	-	-	-
razem	168 967,90	21 105,00	2 032 092,67	54 112,02	92 626,11	42 299,77

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych gminy

Zauważa się, że budynki zajmowane przez przedszkola samorządowe posiadają pewne dysfunkcje wynikające z dostępności tych obiektów. Są to budynki adaptowane, które nie były budowane z przeznaczeniem na pobyt dzieci przedszkolnych. Przy tym, pomimo istnienia dużej liczby miejsc dla dzieci przedszkolnych w placówkach prywatnych, obserwuje się znaczne zainteresowanie umieszczeniem dzieci w przedszkolach samorządowych. Dostosowanie budynków przedszkoli samorządowych, w tym dla potrzeb dzieci z niepełnosprawnością, może się okazać bardzo kosztowne, bądź nawet niemożliwe. Dlatego warto poszukiwać rozwiązań zmierzających do ograniczenia wykorzystywania tych obiektów dla dzisiejszej funkcji, a przy tym lokować zadania gminy w zakresie wychowania przedszkolnego także w innych miejscach tak, aby zapewnić dostęp do tego rodzaju placówek dla szerokiego grona mieszkańców całej gminy.

3. Obiekty kultury i sportu

Niewątpliwym, o niebagatelnym znaczeniu dla gminy, jest obiekt zamku krzyżackiego, stanowiący zabytek o unikalnych walorach. XIV-wieczny zamek, który góruje nad miastem, obecnie mieści siedzibę Bytowskiego Centrum Kultury, Muzeum Zachodnio-Kaszubskiego oraz Biblioteki Miejskiej. Poza zamkiem gmina posiada inne obiekty, które wzbogacają ofertę turystyczną, sportową i kulturalną. Wśród nich występuje chociażby most kolejowy nad rzeką Borują z XIX wieku, budynki zlokalizowane przy ul. Adama Mickiewicza w Bytowie, które wykorzystywane są dla potrzeb uprawiania sportu, czy obiekty należące do Bytowskiego Centrum Kultury.

Wszystkie wymienione obiekty wymagają ogromnego wsparcia finansowego na ich utrzymanie, ale także na poprawę stanu technicznego. Największych nakładów finansowych na utrzymanie infrastruktury wymagają obiekty zabytkowe. W poniższej tabeli zobrazowano dla przykładu wydatki gminy, jakie zostały w ostatnich latach poniesione na utrzymanie obiektu zamkowego.

Tabela 32: nakłady inwestycyjne poniesione na obiekt zamku w latach 2016 – 2020 (w zł)

	2016	2017	2018	2019	2020
razem	48 509,35	61 217,38	72 458,44	236 122,80	787 169,10

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych gminy

W posiadaniu gminy jest też znacznie rozbudowana infrastruktura dla uprawiania sportu i rekreacji. Spółka z o.o. Nimfa, której właścicielem jest gmina Bytów, prowadzi kompleks basenowy przy ul. Adama Mickiewicza w Bytowie. Spółka ta zarządza ponadto majątkiem wchodzącym w skład ośrodka sportu zlokalizowanego w sąsiedztwie wymienionego basenu. Ośrodek sportu składa się ze stadionu piłkarskiego oraz lekkoatletycznego, a ponadto treningowego boiska ze sztuczną murawą. Do kompleksu tego przynależy także skatepark, jako miejsce rozrywki dla uprawiania dedykowanego tam sportu. Kompleks ten dopełniają: budynek określany, jako „Dom piłkarza” (służący obsłudze boiska piłkarskiego), budynek hotelowy „Dom sportowca” oraz budynek wykorzystywany do obsługi organizowanych w tamtejszym rejonie wydarzeń.

Budynek hotelowy, a przede wszystkim budynek główny, służący do obsługi wydarzeń, wymagają znacznych remontów, bądź nawet przebudowy i dostosowania ich do istniejących potrzeb. Budynek główny ośrodka to obiekt zabytkowy, który winien otrzymać określone przeznaczenie. Wymaga on jednak znacznego nakładu finansowego, poczynając od wykonania projektów sposobu jego zagospodarowania, a w konsekwencji podjęcia gruntownego i kompleksowego remontu.

Niezbędną inwestycją, jaka dzisiaj jest oczekiwana w dziedzinie kultury, to niewątpliwie budowa nowych obiektów z przeznaczeniem dla siedziby domu kultury. Istniejący budynek, zlokalizowany przy ul. Wojska Polskiego w Bytowie nie spełnia warunków technicznych stawianych podobnym placówkom, zwłaszcza wymogów dostępności dla osób niepełnosprawnych.

Niezwykle też oczekiwaną przez mieszkańców gminy inwestycją jest wyznaczenie i budowa kortów tenisowych, które po wielu latach nieobecności (na miejscu dawnych kortów posadowiony został budynek basenu), winny zostać przywrócone.

4. Świetlice wiejskie i remizy strażackie OSP

Gmina dysponuje sześcioma budynkami komunalnymi wykorzystywanymi na terenach wiejskich jako remizy strażackie, trzy z tych budynków (Rekowo, Gostkowo i Pomysk Wielki) mieści ponadto sale wiejskie służące mieszkańcom jako miejsce spotkań, prowadzenia zebrań czy podejmowania innych działań na rzecz społeczności lokalnej. Ponadto w skład majątku komunalnego gminy wchodzi odrębne budynki stanowiące sale wiejskie, a które położone są na terenach miejscowości wiejskich gminy. Corocznie przeznacza się środki finansowe, które pozwalają na utrzymanie budynków służących wiejskiej części mieszkańców gminy Bytów. Poza bieżącymi remontami tych budynków dokłada się starań na działania inwestycyjne, w ramach których powiększa się stan posiadania budynków remiz czy świetlic wiejskich. Nakłady poniesione na inwestycje i remonty budynków, gdzie ulokowane są świetlice oraz remizy strażackie, przedstawiono w poniższej tabeli.

Na przestrzeni lat 2015 – 2020 w zakresie podejmowanych inwestycji nastąpiło zwiększenie bazy lokalowej, stanowiącej mienie komunalne. I tak, wybudowano remizę strażacką w Niezabyszewie (2017 r.) oraz świetlicę wiejską w Grzmiącej (2020 r.). Wykonano też nadbudowę i przebudowę budynku remizy strażackiej w Pomysku Wielkim. Podjęto ponadto modernizację budynku świetlicy wiejskiej w Udorpiu oraz wykonano kompleksową wymianę źródeł ciepła w świetlicy w Ząbinowicach oraz w budynkach remiz strażackich w Pomysku Wielkim i Gostkowie.

Na majątek, który wyżej opisany składają się:

1. Remizy strażackie (trzy z budynków obejmują ponadto świetlice wiejskie):
 - a. Płotowo 41
 - b. Sierzno 21B
 - c. Niezabyszewo, ul. Strażacka 6
 - d. Gostkowo 23 (remiza/świetlica)
 - e. Rekowo 10 (remiza/świetlica)
 - f. Pomysk Wielki, ul. Główna 28 (remiza/świetlica)
2. Świetlice wiejskie:
 - a. Niezabyszewo, ul. Bytowska 21
 - b. Ząbinowice 19
 - c. Mądrzechowo, ul. Brylantowa 6
 - d. Sierzno 26a
 - e. Udorpie 12
 - f. Grzmiąca 25A

Tabela 33: wydatki remontowe i inwestycyjne poniesione na budynki remiz i świetlic (w zł)

L.p.	Świetlice i remizy	2015	2016	2017	2018	2019	2020
1.	Gostkowo remiza/ świetlica	-	-	-	799,50	-	36 139,05
2.	Grzmiąca świetlica	-	-	-	-	-	481 435,28
3.	Mądrzechowo świetlica	-	-	-	4 420,00	-	-
4.	Niezabyszewo świetlica	1 800,00	4 200,00	-	-	27 034,68	95 249,60
5.	Niezabyszewo remiza	-	-	347 996,68	8 983,99	-	-
6.	Pomysk Wielki remiza/ świetlica	-	-	-	4 674,00	35 500,00	272 713,43
7.	Płotowo remiza	29 964,10	-	-	-	-	-
8.	Rekowo remiza/ świetlica	-	19 320,40	13 119,86	7 999,99	5 946,68	30 910,80
9.	Sierzno świetlica	11 323,86	-	12 560,00	-	21 239,51	1 980,00
10.	Sierzno remiza	-	-	-	180,07	-	-
11.	Udorpie świetlica	-	-	-	152 854,83	-	-
12.	Ząbinowice świetlica	18 999,99	-	-	3 200,00	2 080,00	85 139,06
	Razem	62 087,95	23 520,40	373 676,54	183 112,38	91 800,87	1 003 567,22

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych gminy

Stałe przeznaczanie środków finansowych na utrzymanie i rozwój infrastruktury pozwala na utrzymanie budynków komunalnych we właściwym stanie. Co zaprezentowano w tabeli powyżej, na przestrzeni lat 2015 -2020 wydatki gminy w tym zakresie przekroczyły 1,7 mln zł. Dlatego też stan techniczny budynków remiz strażackich ocenia się na dobry bądź bardzo dobry. Także stan ogólny świetlic należy ocenić jako zadowalający. Nie spełnia swojej roli jedynie pomieszczenie świetlicy w miejscowości Mądrzechowo. Mieszkańcy sołectwa Mądrzechowo od lat zgłaszają potrzebę budowy nowej siedziby świetlicy. Znając stan posiadania w tym zakresie oraz oczekiwania mieszkańców, gmina przystępuje do projektowania oraz budowy takiego obiektu.

Ponadto w ramach projektu pn. „Senio-RITA-Rehabilitacja, Integracja, Teleopieka i Asystentura dla seniorów, niepełnosprawnych, przewlekle chorych oraz ich opiekunów w powiecie bytowskim”, który jest współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskich Funduszy Strukturalnych i Inwestycyjnych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Pomorskiego na lata 2014 – 2020, zostaną przeprowadzone remonty w świetlicach wiejskich w Niezabyszewie i Ząbinowicach. Przyczyni się to do poprawy warunków w tych obiektach, a przy tym pozwoli na większe wykorzystanie istniejących pomieszczeń.

5. Cmentarze komunalne

Na terenie gminy funkcjonują dwa cmentarze komunalne, które zlokalizowane są przy ul. Gdańskiej w Bytowie i przy ul. ks. Jerzego Popiełuszki w Rzepnicy. Zarząd nad nieruchomościami, na których znajdują się nekropolie, obecnie wykonuje zewnętrzną spółka prawa handlowego.

Podmiot ten w imieniu gminy prowadzi właściwą ewidencję, utrzymuje teren zajęty przez oba cmentarze, gospodaruje i wyznacza miejsca grzebalne, a także wykonuje wszelkie inne czynności związane z zarządzaniem tymi obszarami. Na terenie cmentarza położonego w Rzepnicy znajduje się kaplica, w której przeprowadza się nabożeństwa pogrzebowe. Nie stwarza ona jednak komfortowych warunków do sprawowania obrządków religijnych, nie jest też dostatecznie przygotowana do spełniania funkcji domu pogrzebowego. Ponadto stan obiektu oceniany jest jako zły, przy tym nie spełniający oczekiwań gminy, jakie wymagane są dla tego typu obiektów.

Pożądanym jest podjęcie prac zmierzających do inwestycji, w ramach której po pierwsze doprowadzi się do budowy domu pogrzebowego, jaki będzie spełniał oczekiwania inwestora, ale i mieszkańców gminy, a po wtóre będzie to budynek, który wpisywać się będzie w założenia koncepcyjne zagospodarowania terenu cmentarza. Już dzisiaj gmina jest w trakcie opracowywania założeń koncepcyjnych, w ramach których doprowadzi się do oprojektowania sposobu zagospodarowania terenu obu cmentarzy, wykonania właściwego ogrodzenia, wyposażenia terenu w konieczne parkingi, a przede wszystkim budowy nowego domu pogrzebowego.

VII. Ochrona środowiska i zasoby przyrodnicze

1. Formy ochrony środowiska przyrodniczego (obszary chronione)

W gminie Bytów znaczącą rolę odgrywa rolnicze użytkowanie terenu. Użytki rolne zajmują łącznie ok. 39% powierzchni gminy, z czego zdecydowaną większość stanowią grunty orne. Podobną powierzchnię na terenie gminy zajmują lasy, a szatę roślinną na obszarze gminy Bytów tworzą przede wszystkim:

- grunty rolne,
- zbiorowiska łąkowo-pastewne w użytkowaniu rolniczym,
- zbiorowiska leśne,
- śródpolne zadrzewienia i zakrzewienia,
- szpalery i aleje drzew występujące wzdłuż dróg oraz cieków i rowów melioracyjnych,
- pojedyncze drzewa,
- przydomowe sady i ogrody,
- roślinność cmentarna i parkowa,
- roślinność ruderalna na terenach zainwestowania osadniczego.

Środowisko naturalne to niewątpliwym atut gminy Bytów. Położenie na obszarze Pojezierza Bytowskiego, charakteryzującego się największą koncentracją torfowisk wysokich, przejściowych i jezior lobeliowych, tworzy atrakcyjny przyrodniczo mikroklimat. Na terenie gminy Bytów znajduje się 12 jezior lobeliowych, co stanowi niemal dziesiątą część wszystkich zbiorników wodnych tego typu w Polsce. Niezwykle wysoka koncentracja torfowisk oraz oligotroficznym i mezotroficznym jezior stawia gminę Bytów wśród obszarów o najwyższych walorach przyrodniczych kraju. Stąd też istnieje silnie rozbudowany system obszarów chronionych. Łąki i pastwiska reprezentowane są przez zbiorowiska roślinne łąk, wilgotnych i świeżych. Zajmują z reguły powierzchnie wzdłuż cieków lub lokalnych zagłębień terenu, wzdłuż brzegów jezior i oczek wodnych.

2. Obszary cenne przyrodniczo

2.1. Park Krajobrazowy Dolina Słupi

Park Krajobrazowy utworzony został w 1981 roku i jest jednym z najstarszych parków krajobrazowych w Polsce. W granicach Parku znajduje się północna część gminy Bytów, natomiast w jego otulinie znajduje się pozostały obszar gminy. Park Krajobrazowy Dolina Słupi jest parkiem typu dolinnego, ukształtowanym w okresie topnienia lądolodu północnoatlantyckiego, co przyczyniło się do bogactwa form krajobrazu i znacznego zróżnicowania wysokościowego terenu. Znamionną cechą Parku jest jego lesistość, gdyż aż 72% jego powierzchni zajmują lasy. Większość stanowią bory sosnowe, przybierające formę dwóch zbiorowisk: boru czerniczowego i bagiennego. Lasy liściaste stanowią głównie buczyny niżowe: kwaśna i żyzna. Do bardzo interesujących formacji należą także torfowiska, wśród nich szczególnie cenne torfowiska wysokie. Nieodłącznym elementem krajobrazu Parku są rozmaite jeziora, wśród których przeważają jeziora polodowcowe, głównie rynnowe i wytopiskowe tzw. „oczka”. Wśród ponad 50 jezior znajduje się również 10 jezior lobeliowych, szczególnie cennych i zasługujących na ochronę.

Cały obszar Parku został uznany za jedną ze 118 ostoi ptaków w Polsce oraz obszar specjalnej ochrony ptaków w sieci Natura 2000. Na obszarze Parku stwierdzono także 41 gatunków ssaków, m.in.: jeleni, sarnę, dzik oraz drapieżniki: borsuk, lis, jenot, kuna, tchórz. Roślinność Parku liczy 748 gatunków roślin naczyniowych, wśród których 24 gatunki podlegają całkowitej ochronie, zaś 9 jest chronionych częściowo. Występują także liczne porosty – 97 gatunków, z czego 10 jest objętych ochroną całkowitą, a jeden gatunek ochroną częściową. Wśród grzybów 3 gatunki podlegają ochronie całkowitej, a pozostałe są objęte ochroną częściową.

2.2. Rezerваты przyrody

Na terenie gminy Bytów zlokalizowanych jest 5 rezerwatów przyrody, o łącznej powierzchni (wraz z otulinami) wynoszącej 238,9 ha. Są to:

- *Bukowa Góra nad Pysznem* – rezerwat leśny o powierzchni 6,18 ha, utworzony w 1982 roku w celu ochrony drzewostanu bukowego. Obejmuje teren wzgórz morenowych nad jeziorem Pysznem. W drzewostanie występują liczne pomnikowe okazy drzew liczących ok. 220 lat. W runie występują m.in.: bluszcz pospolity, perłówka jednokwiatowa, groszek skrzydłasty i krupkówka Aschersona.
- *Gołębia Góra* – rezerwat leśno-krajobrazowy o powierzchni 6,95 ha, utworzony w 1981 roku w celu ochrony cech krajobrazu środkowego biegu rzeki Słupi. Rezerwat w całości porośnięty lasem – m.in. olszyną bagienną, kwaśnymi buczynami, lasem mieszanym z dębem szypułkowym, grabem, brzozą, sosną i świerkiem. Wyróżnić można także takie gatunki roślin jak: tajeżę jednostronną, widłaka goździstego, kokoryczkę okółkową, wawrzynka wilczełyko.
- *Jezioro Głębowczko* – rezerwat o powierzchni 24,32 ha, utworzony w 1976 roku w celu ochrony jeziora lobeliowego wraz z jego reliktową roślinnością. Jezioro położone jest w zróżnicowanym wysokościowo krajobrazie wysoczyzny morenowej. Na terenie rezerwatu sklasyfikowano gatunki takie jak: poryblin jeziorny, lobelia jeziorna i brzeżyca jednokwiatowa.
- *Las nad jeziorem Mądrzechowskim* – rezerwat utworzony w 1998 roku o powierzchni 25,34 ha. Ochroną objęty jest las mieszany ze starodrzewem na zachodnim zboczu polodowcowej rynny jeziora. Wśród chronionej roślinności można wyróżnić skrzyp olbrzymie.
- *Mechowiska Czaple* – rezerwat o powierzchni 9,70 ha utworzony w 2008 roku, położony w obrębie Parku Krajobrazowego Dolina Słupi. Obejmuje dolinę niewielkiego cieku (dopływu Słupi), w której wykształciła się mozaika różnorodnych ekosystemów, m.in. źródłiskowych

torfowisk wiszących. Bogata flora rezerwatu zawiera liczne rzadkie gatunki m.in.: kukułkę, turzycę obłą, nasięźrzał pospolity. Występują także cenne gatunki fauny: minóg strumieniowy, brodziec samotny, bekas kszysk.

- *Lisia Kępa* – rezerwat o powierzchni 313,39 ha utworzony w 2020 roku. Celem ochrony w rezerwacie jest zachowanie mozaiki ekosystemów: torfowisk wysokich i przejściowych, jezior dystroficznych oraz borów bagiennych i lasów bukowych. Teren ten leży w obrębie obszarów Natura 2000: Lasy Rekowskie PLH220098 oraz Pływające Wyspy pod Rekowem PLH220022. Najciekawszymi elementami rezerwatu są pływające wyspy pła mszarnego na Jeziorze Leniwym, zaś najcenniejszymi elementami przyrodniczymi są torfowiska przejściowe i wysokie z występującą roślinnością charakterystyczną dla tego typu środowisk (lasy.gov.pl).

2.3. Użytki ekologiczne

Użytki ekologiczne to formy ochrony przyrody, które stanowią pozostałości ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej (m.in. zbiorniki i oczka wodne, kępy drzew i krzewów, bagna, wydmy, torfowiska, siedliska chronionych gatunków roślin, zwierząt, grzybów i in.). Rada Miejska w Bytowie utworzyła 11 użytków ekologicznych, wśród których znalazło się 8 jezior lobeliowych: Płoczyca, Rekowskie, Gubisz, Ząbinowickie, Stary Staw, Jeleń, Mała Boruja, Wiejskie, jezioro dystroficzne z pływającymi wyspami – jezioro Leniwe oraz 2 torfowiska kotłowe w leśnictwie Płotowo i Bukowa Góra.

2.4. Pomniki przyrody

Pomnikami przyrody są pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej, szczególnie cenne ze względów naukowych, przyrodniczych, kulturowych lub krajobrazowych, odznaczające się indywidualnymi cechami.

Na terenie gminy Bytów za pomniki przyrody uznaje się 63 drzewa:

- 31 dębów szypułkowych (m.in. 300 letni dąb o obwodzie 560 cm rosnący przy dawnym Gimnazjum nr 2 w Bytowie),
- 11 kasztanowców zwyczajnych,
- 10 lip drobnolistnych i 2 lipy szerokolistne,
- 2 klony zwyczajne,
- 3 buki zwyczajne,
- 2 sosny zwyczajne,
- 1 jesion wyniosły,
- 1 grab pospolity.

2.5. Obszary Natura 2000

Sieć obszarów Natura 2000 to program ochrony zasobów przyrodniczych wdrożony przez wszystkie państwa członkowskie Unii Europejskiej mający na celu ochronę, zachowanie oraz odtwarzanie najcenniejszych siedlisk przyrodniczych oraz gatunków zwierząt i roślin. Podstawą tworzenia sieci są dwie dyrektywy unijne: Dyrektywa Ptasia i Dyrektywa Siedliskowa.

Na terenie gminy Bytów oraz w jej najbliższym sąsiedztwie wyznaczone zostały następujące obszary Natura 2000:

- *Dolina Słupi PLB220002*

Obszar specjalnej ochrony ptaków o całkowitej powierzchni 37 471,8 ha obejmujący dorzecze środkowego biegu rzeki Słupi oraz jej dopływów: Łupawy, Bytowy, Jutrzenki i Skotawy. Granice obszaru pokrywają się w większości z granicami Parku Krajobrazowego Dolina Słupi. W rzeźbie terenu przeważają formy polodowcowe – jeziora rynnowe i wytopiskowe, równiny sandrowe oraz moreny czołowe. Na terenie obszaru występuje ponad 50 jezior o powierzchni większej niż 1 ha, z których największe to: Jasień (577 ha) oraz Głębokie (108 ha), a także liczne jeziora dystroficzne oraz lobeliowe. Ponad 70% powierzchni obszaru zajmują lasy – głównie lasy bukowe, lasy mieszane z udziałem buka oraz bory sosnowe. Powierzchnia obszaru na terenie gminy Bytów wynosi 1 566,3 ha i obejmuje północne krańce gminy;

- *Dolina Rzeki Słupi PLH220052*

Specjalny obszar ochrony siedlisk o powierzchni 6 997,2 ha, w tym 452,3 ha na terenie gminy Bytów. Obejmuje dorzecze środkowego odcinka rzeki Słupi oraz jej dopływów: Bytowy, Jutrzenki i Skotawy. Obszar charakteryzuje się urozmaiconym krajobrazem polodowcowym z typowymi formami: jeziorami rynnowymi i wytopiskowymi, równinami sandrowymi oraz wzgórzami moren czołowych, które sięgają 160 m n.p.m. Na obszarze zinwentaryzowano, co najmniej 22 gatunki ptaków z załącznika I Dyrektywy Ptasiej. Szczególnie cennymi typami siedlisk są torfowiska i lasy łęgowe;

- *Bytowskie Jeziora Lobeliowe PLH220005*

Obszar o powierzchni 2 490,3 ha (1 401,9 ha na terenie gminy Bytów), obejmujący unikatowy zespół 12 jezior lobeliowych, rozproszonych w krajobrazie morenowym Pojezierza Bytowskiego. Obszar jest gęsto pokryty mozaiką lasów bukowych i drzewostanów sosnowych, wśród których występują torfowiska i płaty borów bagiennych oraz łąki. Jeziora lobeliowe są rzadko spotykane na terenie Polski i mają duże znaczenie dla zachowania zasobów przyrodniczych w skali Europy. Charakterystyczną cechą tych jezior jest przejrzysta woda o odczynie kwaśnym, uboga w biogeniczne substancje oraz piaszczyste dno. Główną roślinnością są lobelie jeziorne rosnące na dnie jezior, a także poryblin jeziorny, brzeżyca jednokwiatowa oraz elisma wodna;

- *Lasy Rekowskie PLH220098*

Obszar leżący wokół miejscowości Rekowo, o łącznej powierzchni 2 288,5 ha (w tym 2 264 ha na terenie gminy Bytów). Obszar obejmuje kompleks buczyn, borów bagiennych, torfowisk kotłowych, jezior dystroficznych oraz jezior lobeliowych. W jego granicach znajduje się Góra Siemierzyczna – najwyższe wzniesienie Bytowszczyzny. Torfowiska i jeziora lobeliowe są przedmiotem projektów czynnej ochrony. Na obszarze znajduje się 5 jezior lobeliowych: Duża Boruja, Mała Boruja, Płoczyca, Rekowskie (Rekówka) i Czornik;

- *Pływające wyspy pod Rekowem PLH220022*

Obszar o powierzchni 107,9 ha, leżący na wysokości 160 m n.p.m., obejmuje dwa torfowiska mszarne przy śródleśnych jeziorach w sąsiadujących ze sobą bezodpływowych zagłębieniach. Na jednym z torfowisk oderwane fragmenty tworzą liczne, pływające swobodne wyspy. Roślinność tworzą: brzezina bagienna, bór bagienno-łęgowy oraz bezleśny kompleks roślinności torfowiskowej. Torfowiska otoczone są lasami – głównie o charakterze kwaśnej dąbrowy i kwaśnej buczyny. Na obszarze wyróżniono 5 dobrze zachowanych, rzadkich rodzajów siedlisk z załącznika I Dyrektywy Siedliskowej, które zajmują 47% jego powierzchni. Na obszarze gniazdują i żerują żurawie.

2.6. Ścieżki przyrodnicze:

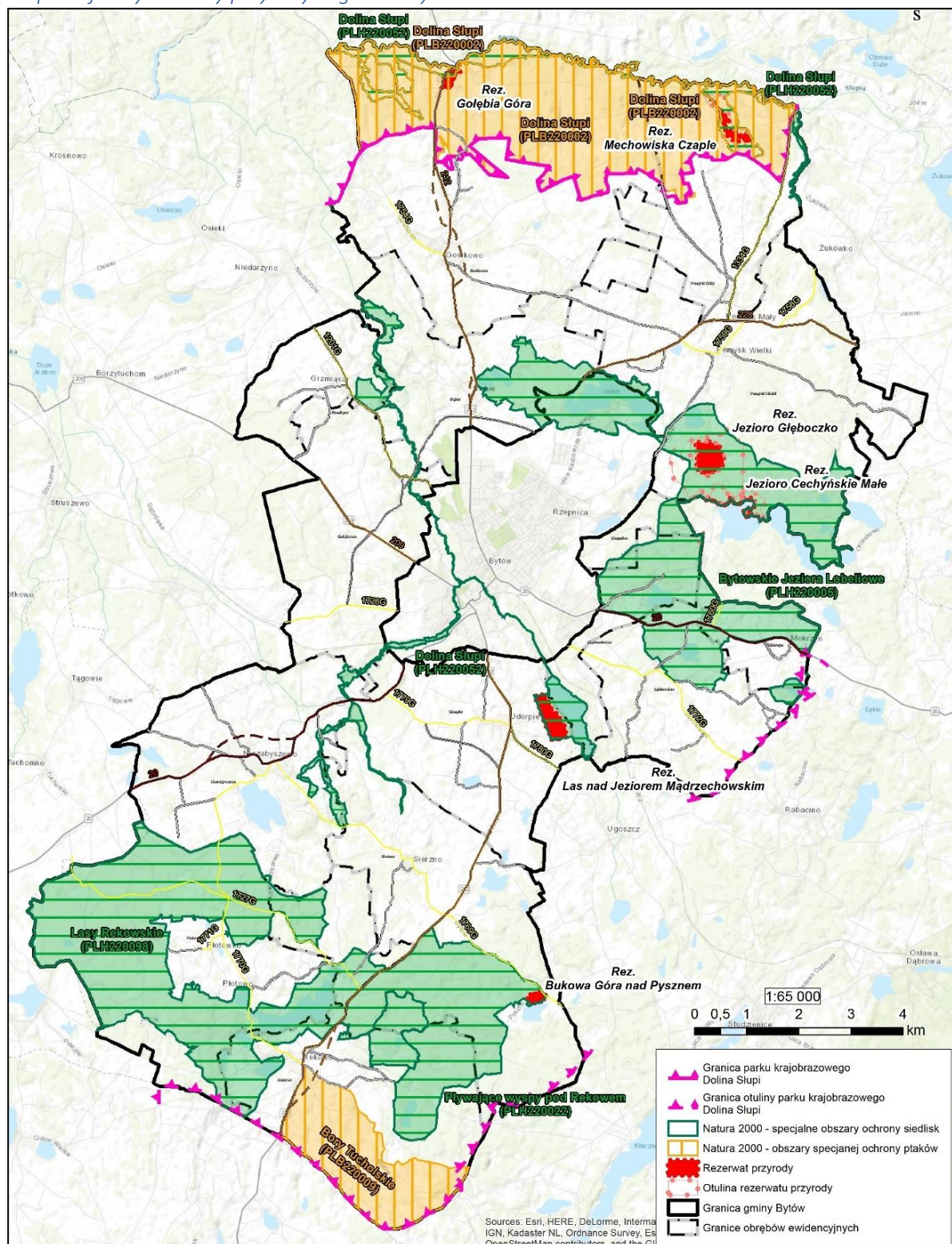
- *Gołębia Góra* – ścieżka przyrodnicza o długości 3 km, zlokalizowana w Gołębiej Górze, w granicach Parku Krajobrazowego Dolina Słupi; ścieżka prowadzi przez lasy mieszane i sosnowe oraz fragment doliny Słupi;
- *Leśne uroczysko* – ścieżka przyrodnicza o długości 4 km, zlokalizowana w okolicach Pomyska Wielkiego; ścieżka wiedzie przez kompleks jeziorzek dystroficznych oraz borów i brzezin bagiennych;
- *Szlakiem bytowskich jezior lobeliowych* – ścieżka przyrodnicza o długości 6 km, prowadząca przez lasy na południe od Pomyska Wielkiego; ścieżka biegnie w okolicach jezior: Głębocko i Stary Staw;
- *Dąbrowa Rzepnicka* – ścieżka przyrodnicza o długości 2 km zlokalizowana w okolicy jeziora Rzepnica; wiedzie przez morenowe pagórki i doliny wśród drzewostanów liściastych;
- *Las nad jeziorem Mądrzechowskim* – ścieżka o długości 1 km zlokalizowana po zachodniej stronie jeziora; prowadzi przez rezerwat, na terenie którego można podziwiać wielogatunkowy drzewostan liściasty;
- *Szlakiem Otto Smaliana w las* – ścieżka przyrodniczo-historyczna o długości 6 km poświęcona XIX-wiecznemu leśniczemu Otto Smalianowi; wiedzie przez rezerwat „Bukowa Góra nad Pysznem” i nad jeziorem Pyszno w Sołectwie Sierzno;
- *Wśród leśnych jezior i bagien* – ścieżka przyrodnicza o długości 8 km, zlokalizowana w obrębie obszaru Natura 2000 „Pływające wyspy pod Rekowem”; wiedzie przez lasy na wschód od Rekowa, wśród których podziwiać można ekosystemy wodne i bagienne;
- *Atrakcje przyrodnicze okolic Rekowa i Płotowa* – ścieżka przyrodniczo-turystyczna o długości 8 km przebiegająca w okolicach Płotowa i Rekowa; ścieżka wiedzie przez najwyższe na Pojezierzu Bytowskim wzniesienie morenowe, okolice jeziora lobeliowego Płoczyca oraz torfowiska i lasy.

2.7. Szlaki turystyczne:

- *Szlak Zwiniętych Torów* – szlak rowerowy o długości 161 km z Miastka przez Tuchomie, Bytów, Kozin, Lębork do Łeby. Na terenie gminy Bytów trasa ma długość 24 km, prowadzi od jeziora Długiego w okolicach Niezabyszewa do Soszycy i jest oznaczona kolorem niebieskim;
- *Kraina lasów i jezior* – szlak pieszy niebieski o długości 112 km z Żydowa przez Miastko, Rekowo, Płotowo, Sierzno, Bytów, Pomysk Wielki do Jasienia;
- *Dolina Słupi* – szlak pieszy żółty o długości 95 km z Bytowa przez Gostkowo, Gałąźnię Małą, Dębnicę Kaszubską, Słupsk do Ustki;
- Wśród atrakcji turystycznych na uwagę zasługuje również *Wieża widokowa* usytuowana na najwyższym wzniesieniu Pojezierza Bytowskiego, t.j. Góra Siemierzycka (256,4 m n.p.m), położonym na terenie sołectwa Płotowo, w okolicach wsi Rekowo. Na jego szczycie w 2020 r. wzniesiono nową wieżę widokową, o całkowitej wysokości 21,3 m. Na Górę Siemierzycką można wejść od strony Płotowa lub podążając wyznaczoną ścieżką turystyczną „Atrakcje przyrodnicze okolic Rekowa i Płotowa”, która rozpoczyna się przy Punkcie Informacji Turystycznej w Rekowie.

Na poniższej mapie wyróżniono najważniejsze obszary cenne przyrodniczo położone w granicach gminy Bytów.

Mapa 6: formy ochrony przyrody w gminie Bytów

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GDOŚ

VIII. Gospodarka niskoemisyjna

1. Efektywność energetyczna - redukcja dwutlenku węgla

Efektywność energetyczna gminy jest ściśle związana z gospodarką niskoemisyjną. Przeprowadzone analizy wykazały, że głównym emitentem dwutlenku węgla w gminie jest sektor społeczny. Kolejne to mieszkalnictwo, w tym mieszkalnictwo komunalne oraz przemysł. Nie bez znaczenia pozostaje także handel i usługi oraz znaczący ruch samochodowy.

Podstawowym nośnikiem energii, mającym wpływ na stan powietrza, jest węgiel wykorzystywany do produkcji energii elektrycznej oraz do ogrzewania w mieszkalnictwie. Najmniejszy udział w bilansie stosowanych paliw oraz emisji dwutlenku węgla ma olej opałowy oraz odnawialne źródła energii z wyjątkiem biomasy.

Głównymi źródłami zanieczyszczeń powietrza na terenie gminy są:

- źródła komunalno-bytowe: kotłownia miejska, kotłownie lokalne, indywidualne paleniska domowe, emitory z zakładów użyteczności publicznej - duży wpływ na lokalny stan zanieczyszczenia powietrza, emisja zanieczyszczeń pyłowych z zawartym w nich benzoapirenem i gazowych z lokalnych kotłowni węglowych i domowych pieców grzewczych, w których spalanie węgla odbywa się w nieefektywny sposób węglem tanim, o złej charakterystyce i niskich parametrach grzewczych,
- źródła transportowe – emisja zanieczyszczeń w postaci węglowodorów, tlenków azotu, tlenków węgla, pyłów, związków ołowiu, tlenków siarki,
- pylenie wtórne z odsłoniętej powierzchni terenu,
- zanieczyszczenia napływające spoza terenu gminy, zgodnie z dominującym kierunkiem wiatru.

Jednym z największych źródeł zanieczyszczenia powietrza na terenie gminy jest tzw. niska emisja, czyli emisja pyłów i szkodliwych gazów pochodząca z lokalnych kotłowni węglowych i domowych pieców grzewczych, w których spalanie węgla odbywa się w nieefektywny sposób najczęściej węglem tanim, a więc o złej charakterystyce i niskich parametrach grzewczych. Zjawisko to występuje na terenach zwartej zabudowy, tj. głównie na terenie miasta Bytów, gdzie nie ma możliwości przewietrzania. Elementem składowym niskiej emisji emitowanej podczas ogrzewania budynków są głównie pyły i zawarty w nich benzoapiren. Pomimo tego, iż sektor mieszkaniowy ma największy wpływ na wielkość emisji w gminie Bytów, to władze miasta mają ograniczony wpływ na cały sektor budownictwa. Gmina ma jedynie bezpośredni wpływ na jednostki budownictwa komunalnego, którego udział w całym sektorze wynosi poniżej 1%. Istotny jest natomiast wpływ pośredni poprzez dystrybutora ciepła, tj. Veolia Północ Sp. z o.o., którego udział w dostawie ciepła do budownictwa wielorodzinnego jest znaczny.

Przeprowadzone obliczenia dotyczące wielkości przewidywanej emisji dwutlenku węgla w perspektywie roku 2020 ze źródeł pochodzących z sektorów ciepłownictwa, paliw gazowych, elektroenergetyki oraz z sektora transportu, wskazują na ponad 93% udział sektorów energetycznych (produkujących ciepło na potrzeby grzewcze i technologiczne) w łącznym bilansie emisji dwutlenku węgla na terenie gminy.

Tabela 34: emisja dwutlenku węgla dla roku 2020

źródło emisji	emisje CO ₂ w (Mg)	udział (%)
obiekty komunalne	9078	5,61%
budownictwo mieszkaniowe	76524	47,30%
obiekty usługowo-użytkowe	12461	7,70%
obiekty przemysłowe	50557	31,25%
transport	11136	6,89%
oświetlenie	2028	1,25%
razem	161784	100%

Źródło: plan gospodarki niskoemisyjnej dla gminy Bytów na lata 2015-2020

Wykres 20: emisja dwutlenku węgla w roku 2020

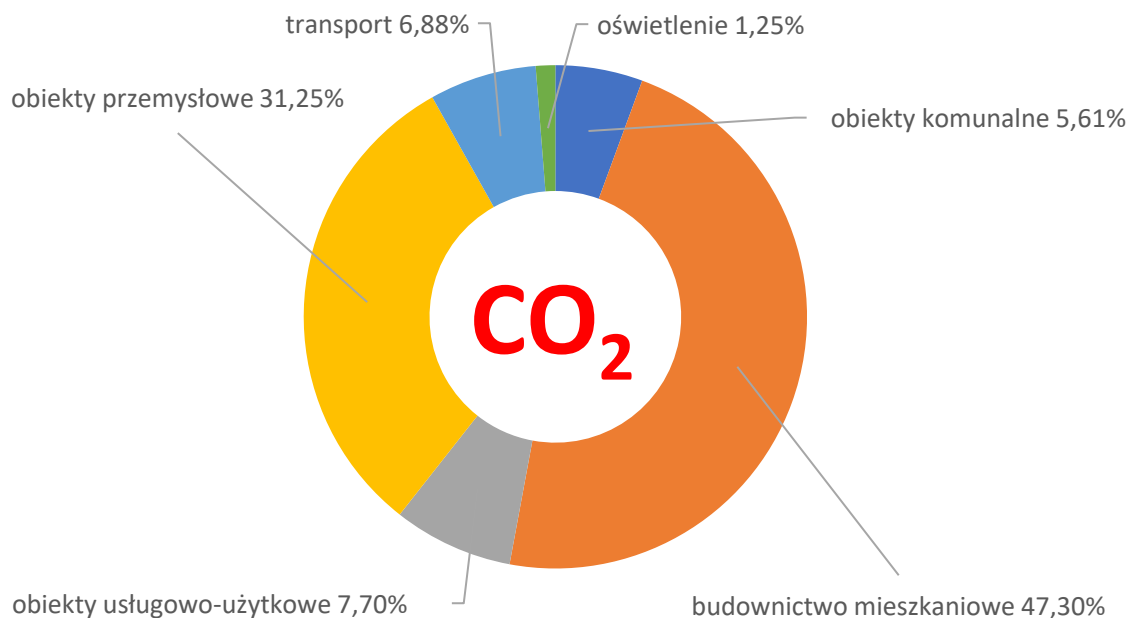
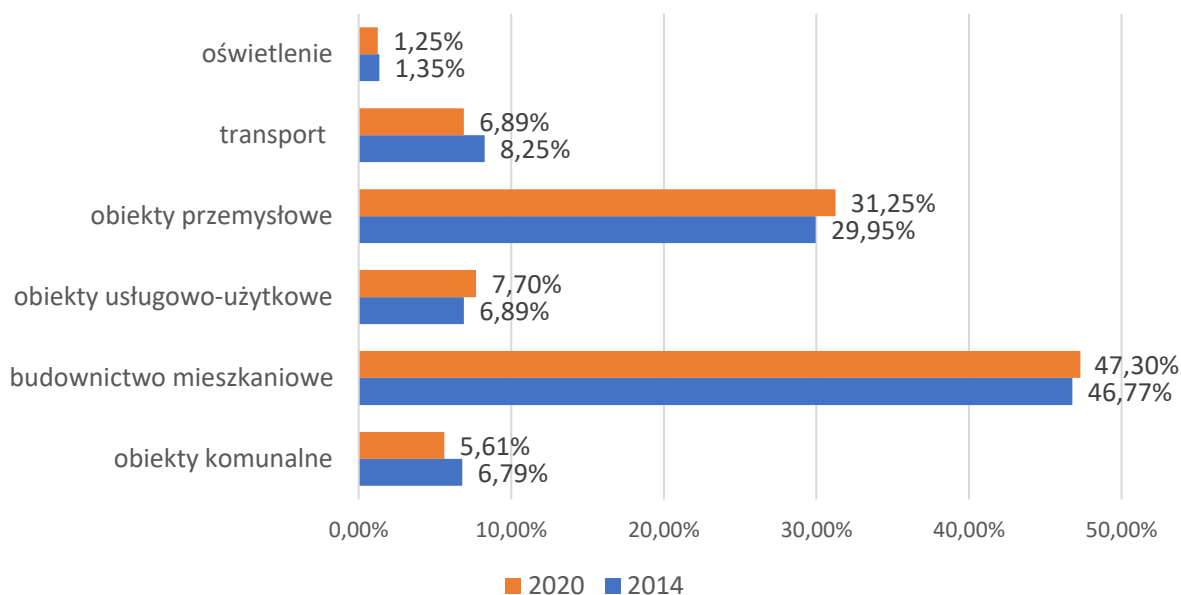

Tabela 35: wielkość emisji dwutlenku węgla w latach 2014 i 2020

źródło emisji	emisje CO ₂ w Mg		udział %	
	2014	2020	2014	2020
obiekty komunalne	11031	9078	6,79%	5,61%
budownictwo mieszkaniowe	76017	76524	46,77%	47,30%
obiekty usługowo-użytkowe	11199	12461	6,89%	7,70%
obiekty przemysłowe	48687	50557	29,95%	31,25%
transport	13406	11136	8,25%	6,89%
oświetlenie	2192	2028	1,35%	1,25%
razem	162532	161784	100%	100%

Źródło: plan gospodarki niskoemisyjnej dla gminy Bytów na lata 2015-2020

Wykres 21: wielkość emisji dwutlenku węgla w latach 2014 i 2020

Biorąc pod uwagę niską emisję, w łącznym bilansie emisji CO₂, ponad 82% jej wielkości obejmuje udział sektorów energetycznych, natomiast pozostała emisja CO₂ w wysokości około 17% przypada na sektor transportu.

Tabela 36: niska emisja dwutlenku węgla dla roku 2020

źródło emisji	emisje CO ₂ w Mg	udział %
obiekty komunalne	626	0,94%
budownictwo mieszkaniowe	32 799	49,45%
obiekty usługowo-użytkowe	1 133	1,71%
obiekty przemysłowe	20 634	31,11%
transport	11 136	16,79%
oświetlenie	0	0
razem	66 329	100%

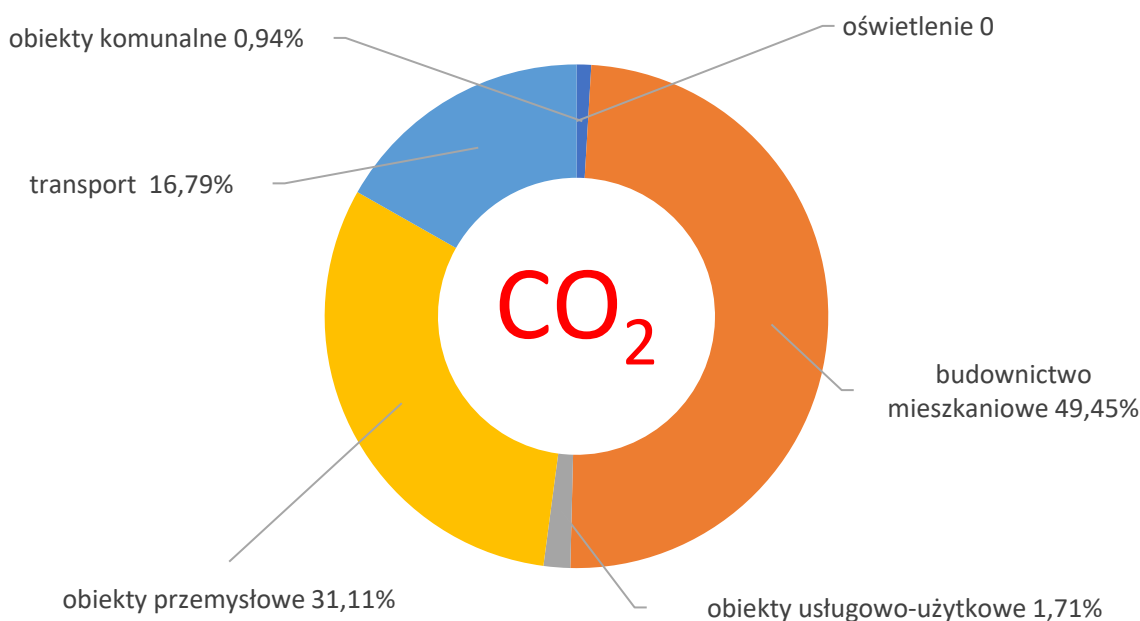
Źródło: plan gospodarki niskoemisyjnej dla gminy Bytów na lata 2015-2020

Tabela 37: wielkość niskiej emisji dwutlenku węgla w latach 2014 i 2020

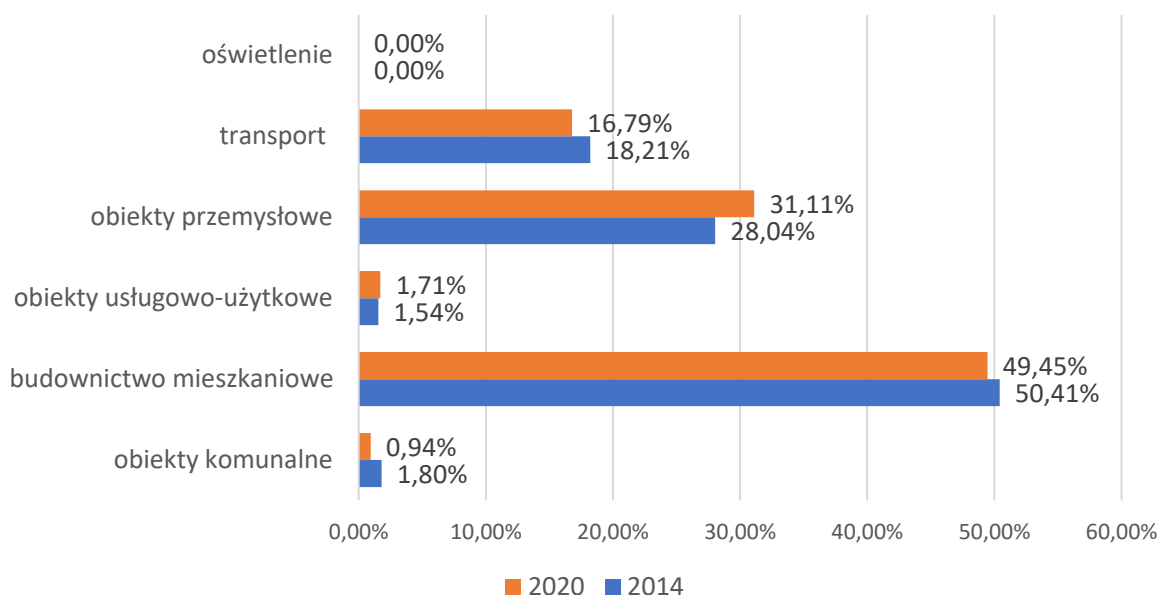
źródło emisji	emisje CO ₂ w Mg		udział %	
	2014	2020	2014	2020
obiekty komunalne	1 325	626	1,80%	0,94%
budownictwo mieszkaniowe	37 099	32 799	50,41%	49,45%
obiekty usługowo-użytkowe	1 133	1 133	1,54%	1,71%
obiekty przemysłowe	20 634	20 634	28,04%	31,11%
transport	13 406	11 136	18,21%	16,79%
oświetlenie	0	0	0,0%	0,0%
razem	73 597	66 328	100%	100 %

Źródło: plan gospodarki niskoemisyjnej dla gminy Bytów na lata 2015-2020

Wykres 22: niska emisja dwutlenku węgla w roku 2020

Wykres 23: wielkość niskiej emisji dwutlenku węgla w latach 2014 i 2020

Niewielki udział w niskiej emisji ma infrastruktura należąca do jednostki samorządowej, w tym oświetlenie. Rozwój usług, budownictwa mieszkaniowego i powstawanie nowych zakładów przemysłowych, niewątpliwie przyczynia się do wzrostu emisji. Podejmowane na bieżąco działania zmierzające do zastępowania starych technologii, winny zmierzać do ograniczania tej emisji w taki sposób, aby nie tylko ograniczać, ale także zmniejszać jej ilość.

Wśród działań, które gmina Bytów podjęła dla osiągnięcia celów gospodarki niskoemisyjnej, wymienić trzeba budowę węzła transportu zbiorowego wraz z powiązanymi z nim przedsięwzięciami m.in. zakup i modernizacja taboru transportu publicznego, co uczyniono poprzez

uruchomienie komunikacji miejskiej. Inne podejmowane działania to przestrzeganie zasad czyszczenia nawierzchni drogowych w sposób mechaniczny na mokro, co także ogranicza niską emisję i wtórny unos pyłów.

Podejmowane działania nie są wystarczające. Rozwój komunikacji miejskiej na pozostałe tereny miejskie, ale także na tereny wiejskie, winien spowodować obniżenie ruchu kołowego pojazdów samochodowych, a przy tym wpłynąć na poprawę notowanych wskaźników w zakresie niskiej emisji.

2. Termomodernizacja obiektów

Gmina ma ograniczony wpływ na podejmowane działania w zakresie termomodernizacji obiektów należących do osób i podmiotów prywatnych. Z posiadanych informacji wynika, że w latach 2015 – 2020 zostały zrealizowane działania termomodernizacyjne w sektorze budownictwa mieszkaniowego, które spowodowały oszczędności w zużyciu ciepła na poziomie 1.506 GJ oraz zmniejszenie emisji w wysokości 177,0 Mg CO₂ i niskiej emisji w wysokości 93,0 Mg CO₂.

W stosunku do obiektów komunalnych, Gmina prowadzi politykę sprowadzającą się do poprawy warunków termomodernizacyjnych posiadanych obiektów. Wśród najbardziej znaczących inwestycji ostatnich lat, jakie zostały wykonane, wymienić można termomodernizację budynków:

- Przedszkola nr 1 przy ul. 1-go Maja 17 w Bytowie o powierzchni użytkowej 802 m²,
- Urzędu Miejskiego przy ul. 1-go Maja 15 o powierzchni użytkowej 2 030 m²,
- świetlicy w Udorpiu o powierzchni użytkowej 345 m²,
- położonego przy ul. Slipyja 1 eksploatowanego przez Bytowskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o. o powierzchni użytkowej 960,8 m²,
- Szkoły Podstawowej w Pomysku Wielkim o powierzchni użytkowej 1 869 m²,
- Szkoły Podstawowej w Gostkowie o powierzchni użytkowej 1 388 m²,

Wykonane liczne działania termomodernizacyjne, a dotyczące budynków użyteczności publicznej, spowodowały oszczędności w zużyciu ciepła na poziomie 1 778 GJ oraz zmniejszenie emisji w wysokości 242 Mg CO₂.

3. Oświetlenie

3.1. Oświetlenie zewnętrzne

Urządzenia oświetlenia zewnętrznego placów i ulic rozlokowane w terenie stanowią w części własność gminy, a w części własność spółki Energa. Gmina bezpośrednio ponosi koszty modernizacji urządzeń w stosunku do posiadanego majątku. W tym wypadku ponosi też bezpośrednie koszty zużytej energii elektrycznej. W stosunku do pozostałych urządzeń, niestanowiących mienia gminnego, gmina Bytów ponosi jedynie koszty zlecenia oświetlenia miejsc, gdzie rozlokowane są punkty świetlne. W ramach umowy łączącej operatora z Gminą, Energa dokonuje ponadto sukcesywnej wymiany opraw lamp, przez co ilość nowoczesnych opraw oświetleniowych wzrasta.

W latach 2015 – 2018 gmina zrealizowała wymianę 192 lamp sodowych na źródła LED, co przyniosło zmniejszenie zużycia energii elektrycznej o około 29,4 MWh i zmniejszenie emisji dwutlenku węgla o ok. 35,2 Mg CO₂. W roku 2019 wymieniono także 50 opraw sodowych na źródła LED, co przyniosło dodatkowe oszczędności w zużyciu energii elektrycznej w wysokości 7,7 MWh i zmniejszenie emisji w wysokości 9,2 Mg CO₂.

Poniżej w tabeli przedstawiono ilość oprav lamp oświetleniowych, wskazując jednocześnie potrzeby wymiany starych nieefektywnych oprav na nowoczesne, przystosowane do zastosowania oświetlenia LED.

Tabela 38: ilość i rodzaj zamontowanych oprav oświetleniowych

	ilość oprav (stan obecny)		ilość oprav sodowych lub innych podlegających wymianie	szacunkowy koszt wymiany jednej oprawy	szacunkowy koszt wymiany wszystkich opraw
	ogółem	w tym LED			
gmina	1 474	424	1 050 szt.	1 000 zł	1 050 000 zł
Energa	1 240	173	1 067 szt.	1 000 zł	1 067 000 zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych gminy

Z tabeli wynika, że istnieje potrzeba wymiany ponad 2 tysięcy oprav, z czego prawie połowa stanowi majątek gminy. Szacuje się, że koszt wymiany takich oprav, które spowodują obniżenie zużycia energii elektrycznej, a także spadek emisji ciepła, łącznie przekracza kwotę 2 mln zł.

3.2. Oświetlenie wewnętrzne

W ramach działań mających na celu podniesienie efektywności energetycznej (w latach 2015 – 2018) zostało zmodernizowane oświetlenie wewnętrzne w następujących obiektach:

- budynku Przedszkola nr 1 o powierzchni użytkowej 802 m²,
- budynku Szkoły Podstawowej nr 5 w Bytowie o powierzchni użytkowej 1 755 m²,
- budynku Gimnazjum nr 1 w Bytowie (aktualnie Szkoła Podstawowa nr 1) o powierzchni użytkowej 3 129 m²,
- budynku Szkoły Podstawowej w Pomysku Wielkim o powierzchni użytkowej 1 870 m²,
- budynku Szkoły Podstawowej w Gostkowie o powierzchni użytkowej 1 388 m²,

Całkowita powierzchnia obiektów oświaty, w których została zrealizowana modernizacja oświetlenia wewnętrznego wynosi 8 944 m².

Powyższe działania przyniosły oszczędności w zużyciu energii elektrycznej w wysokości 31,5 MWh i związane z tym zmniejszenie emisji w wysokości 38 Mg CO₂. Działania takie, jak wymieniono wyżej, winny być prowadzone także w pozostałych obiektach użyteczności publicznej tak, aby powodować uzyskiwanie coraz to lepszych wskaźników w zakresie wykorzystywania nowoczesnych, niskoemisyjnych źródeł oświetlenia.

4. Źródła energii odnawialnej

W ramach ograniczenia emisji dwutlenku węgla Gmina podejmowała i wciąż podejmuje działania bezpośrednio wpływające na poprawę istniejącego stanu w zakresie niekorzystnej emisji tego gazu. I tak:

- w roku 2017 gmina Bytów aplikowała do Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Gdańsku o przyznanie dotacji na modernizację źródeł energii cieplnej na terenie gminy Bytów w ramach konkursu „Czyste powietrze Pomorza (edycja 2017);
- w roku 2018 gmina Bytów aplikowała o środki finansowe w ramach konkursu ogłoszonego przez Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Gdańsku

(WFOŚiGW) o dofinansowanie modernizacji źródeł energii cieplnej w budynkach wielorodzinnych;

- w roku 2019 r. podpisano z Województwem Pomorskim umowę o dofinansowanie projektu pn. „Kompleksowa wymiana źródeł ciepła w obiektach użyteczności publicznej na terenie Powiatu Bytowskiego”, w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020, Osi Priorytetowej 10 Energia, Działania 10.4 *Redukcja emisji*, współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego;
- w roku 2019 r. właściwą uchwałą Rady Miejskiej uruchomiono gminny program dofinansowania zadań związanych z likwidacją źródła ciepła wykorzystywanego do ogrzewania węglowego na terenie gminy Bytów. W ramach gminnego programu dofinansowania zadań związanych z likwidacją źródła ciepła wykorzystywanego do ogrzewania węglowego na terenie gminy Bytów, mieszkańcy gminy zlikwidowali łącznie 43 węglowych źródeł ciepła, w tym piece kaflowe oraz kotły c.o. w lokalach mieszkalnych. Prowadzony program posiada kontynuację, gdzie w roku 2021 przyjęto już 45 kolejnych wniosków w sprawie wymiany nieefektywnych źródeł ciepła;
- w 2020 r. Burmistrz Bytowa podpisał z Zarządzeniem Województwa Pomorskiego umowę o dofinansowanie projektu w zakresie produkcji energii z OZE pn. „Budowa instalacji odnawialnych źródeł energii w obiektach użyteczności publicznej na terenach gmin Bytów i Studzienice” w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020, Osi Priorytetowej 10 Energia, Działania 10.3 *Odnawialne źródła energii – wsparcie dotacyjne*, współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Poniżej przedstawiono wykaz podmiotów zaangażowanych w realizację projektu oraz realizowane przez nie zadania:
 - Gmina Bytów: remiza w Gostkowie, remiza w Pomysku Wielkim, sala wiejska w Niezabyszewie, remiza w Sierźnie, sala wiejska w Ząbinowicach, remiza w Płotowie, sala wiejska w Sierźnie, sala wiejska w Grzmiącej, sala wiejska w Udorpiu, sala wiejska w Niezabyszewie. Łączna moc instalacji 92 kW;
 - Wodociągi Miejskie Bytów: oczyszczalnia ścieków w Przyborzycach oraz budynek administracyjny oczyszczalni, główny budynek administracyjny, hydrofornia w Mokrzynie, hydrofornia w Rekowiu, hydrofornia w Pomysku Wielkim. Łączna moc instalacji 247 kW;
 - Zakład Zagospodarowania Odpadów Sierzno wybuduje instalacje fotowoltaiczne na potrzeby Zakładu o mocy 240 kW;
 - Spółka Kompleks Basenowo-Rekreacyjny NIMFA w Bytowie wybuduje dwie instalacje fotowoltaiczne o mocy 50 kW każda;
 - Fundacja JP II wybuduje Instalację fotowoltaiczną o mocy 30 kW oraz pompę ciepła o mocy 92 kW;
 - Gmina Studzienice wybuduje instalację fotowoltaiczną na terenie gminnej oczyszczalni ścieków w Ugoszczy o mocy 50 kW.

Dzięki realizacji projektu, dodatkowa zdolność wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych przez nowo zainstalowane urządzenia wyniesie ok. 750 kW. Łączne koszty zadania po stronie gminy Bytów szacuje się na kwotę 466 264,53 zł, z czego wartość dofinansowania to 365 678,65 zł.

Podejmowane działania oparte są o najnowocześniejszą technologię tak, aby osiągnąć efekty ekologiczne były jak największe. Obecnie najbardziej obiecujące źródła odnawialne to: wiatr, pompy ciepła, słoneczne ogrzewanie, fotowoltaika. Fotowoltaika dotychczas rzadko stosowana

ze względu na koszt teraz zaczyna być coraz bardziej atrakcyjna i w niej dopatruje się dużego rozwoju oraz znacznego udziału w bilansie energetycznym, a także w racjonalizacji gospodarki energią i w ochronie środowiska.

W ostatnich latach obserwuje się bardzo duże zainteresowanie podmiotów zewnętrznych, które podejmują działania inwestycyjne na terenie gminy Bytów, a które to związane są z budową instalacji OZE. Są to podmioty budujące farmy fotowoltaiczne, które mają produkować znaczne ilości energii elektrycznej, bo sięgające kilku megawat. Każda taka inwestycja wymaga ustaleń przestrzennych, gdzie stosownie do wymagań określa się warunki zabudowy takich instalacji.

Z uwagi na znaczny postęp technologiczny można zakładać, że także gmina, jako jednostka samorządu terytorialnego, w przyszłości stawiać będzie na własne inwestycje w zakresie odnawialnych źródeł energii, nie tylko wykorzystywanej dla potrzeb posiadanych obiektów, ale może też nastawionej na jej zbycie dla potrzeb zewnętrznych odbiorców.

5. Zieleń urządzona w przestrzeni miejsko – wiejskiej

Dla jakości powietrza i ogólnego ładu przestrzennego na terenie całej gminy prowadzi się gospodarkę w zakresie zieleni urządzonej. Szacowana łączna powierzchnia połaci trawnikowych będących w utrzymaniu gminy Bytów na terenach miejskich wynosi 451 769 m², na obszarach wiejskich jest to 207 380 m². W przeważającej części są to tereny zadrzewione, pełniące nie tylko funkcję ozdobną. Połacie trawnikowe są wzbogacane nasionami roślin kwitnących, a w krajobrazie miejskim tworzone są użytkowane ekstensywnie enklawy zieleni. Wszystkie te działania mają na celu ochronę przyrody we wszystkich jej aspektach.

W granicach administracyjnych miasta znajdują się parki:

- park Nad Borują wraz z kompleksem zieleni wokół cerkwi pw. św. Jerzego,
- park Jordanowski,
- park przy ul. Miłej,
- park przy ul. Domańskiego,
- park przy ul. Derdowskiego.

Tereny te są silnie zakorzenione w historii miasta. Część z nich została poddana rewitalizacji, która uporządkowała zieleni, małą architekturę i ciągi komunikacyjne. Dodatkowo na terenie miasta znajdują się tereny zieleni, takie jak:

- skwery, np. przy ul. Mickiewicza, ul. Kąpielowej, ul. Wolności, ul. Gdańskiej,
- place zabaw, boiska i tereny rekreacji czynnej, np. boisko i plac zabaw na os. Jeziorki, kompleks rekreacyjny nad jeziorem Jeleń, boisko przy ul. Bursztynowej, ul. Kwiatowa,
- fosa zamkowa wraz ze wzgórzem zamkowym,
- Rynek Miejski,
- Trakt Młyński,
- podwórka, np. ul. Wojska Polskiego,
- lasy komunalne, np. las przy ul. Mickiewicza ze ścieżką zdrowia i zieloną siłownią, las nad jeziorem Jeleń,
- aleje przydrożne drzew, np. aleje w pasie ulic: Sikorskiego, Wery, Pogodnej, Miłej, Cichej,
- pasy zieleni w obrębie pasa drogowego, np. ul. Wybickiego, Domańskiego oraz przy rondach w pasie ulic Miasteczkiej, Dworcowej, Drzymały, Gdańskiej, Wybickiego, Mierosławskiego, Przemysłowej

Część z tych założeń to nowe układy. Po remoncie dróg na nowo wykonano nasadzenia w pasach ulic miejskich, takich jak: Pogodna, Cicha i Domańskiego.

Na terenach wiejskich dodatkowo znajdują się nieczynne cmentarze ewangelickie, będące obecnie ogólnodostępnymi terenami zieleni.

Tabela 39: nieczynne cmentarze ewangelickie na terenie sołectw gminy Bytów

lp.	sołectwo	liczba cmentarzy ewangelickich
1.	Dąbie	1
2.	Gostkowo	2
3.	Grzmiąca	0
4.	Świątkowo	0
5.	Udorpie	1
6.	Niezabyszewo	1
7.	Rekowo	1
8.	Płotowo	0
9.	Sierzno	1
10.	Ząbinowice	1
11.	Mokrzyn	1
12.	Mądrzechowo	0
13.	Rzepnica	0
14.	Pomysk Wielki	0
15.	Pomysk Mały	0
	łącznie:	10

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych gminy

Zlokalizowane przy drogach gminnych aleje corocznie poddawane są rewitalizacji. Drzewa obejmowane są zabiegami pielęgnacyjnymi, a z założenia są odnawiane poprzez wykonywanie nasadzeń uzupełniających lub odtworzeniowych. Prace te mają na celu ochronę bioróżnorodności i ponowne wprowadzenie do krajobrazu drzew miododajnych, owocodajnych, odpowiednich do zasiedlenia przez owady i ptactwo. Większość wymienionych terenów zieleni jest użytkowana przez mieszkańców gminy. Znajduje się tam mała architektura ogrodowa, zieleń urządzona i urządzenia rekreacyjne. Tereny te są powiązane komunikacyjnie ze sobą, dzięki czemu tworzą sieć służącą osobom z niej korzystającym.

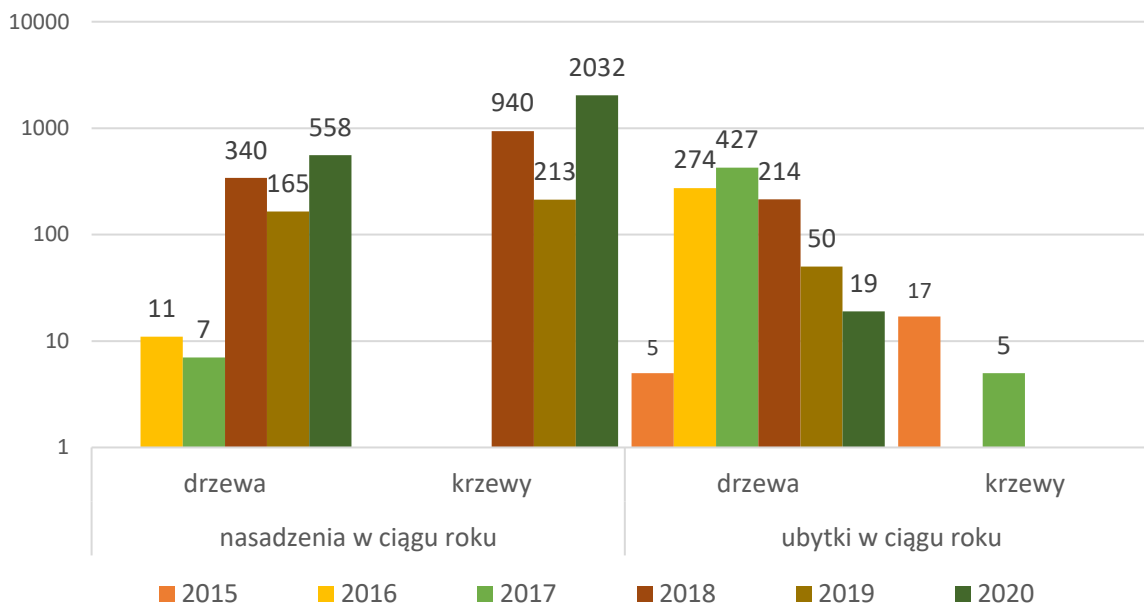
Gmina corocznie poddaje rewitalizacji obszary miasta, szczególną uwagę zwracając na zagospodarowanie terenów zieleni. W latach 2015 – 2020 na terenach miejskich posadzone zostały rośliny, które oprócz pełnienia funkcji ozdobnych wzbogacają krajobraz i jednocześnie wpływają na utrzymanie bioróżnorodności. Przestrzeń miejska jest szczególnie narażona na niekorzystne działania ruchu ulicznego i działania zakładów produkcyjnych, gdzie obserwuje się pogorszenie jakości powietrza. Dlatego też działania gminy w zakresie zwiększania ilości drzew i krzewów, które przyczyniają się do obniżania niepożądanych skutków w zakresie jakości powietrza, są niezwykle oczekiwane i pożądane.

Tabela 40: gospodarka zielenią na terenach miejskich

		2015	2016	2017	2018	2019	2020
nasadzenia w ciągu roku	drzewa	-	11	7	340	165	558
	krzewy	-	-	-	940	213	2032
ubytki w ciągu roku	drzewa	5	274	427	214	50	19
	krzewy	17	-	5	-	-	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych gminy

Wykres 24: gospodarka zielenią na terenach miejskich

Oprócz nasadzeń drzew i krzewów na terenie miasta i gminy zlokalizowane są donice, które pełnią funkcję ozdobną. W donicach wykonywane są nasadzenia z roślin jednorocznych i bylin. Znajdują się one głównie w centrum miasta i są to:

- betonowe i drewniane donice wolnostojące,
- donice w formie modułów rekreacyjnych,
- donice na lampach,
- skrzynki na kwiaty,
- wieże kwiatowe.

W najbliższych latach pożądanym jest, aby podejmować inwestycje, które tworzyć będą nowo projektowane tereny zieleni, a które jednocześnie wspierałyby retencję wód opadowych, a także tworzenie miejsc żerowania i zasiedlenia owadów, ptaków i ssaków. Miałyby one spełniać także funkcję miejsc wypoczynku mieszkańców.

Zauważa się, że wraz z powiększaniem terenów zajętych przez zielenią, znacząco rosną potrzeby finansowe na utrzymanie urządzanych miejsc. Skwery, parki i miejsca odpoczynku, które powstają przez zagospodarowanie nowych terenów, niewątpliwie zmieniają otoczenie, przez co stwarzają komfortowe warunki do przebywania w otwartej przestrzeni. Należy jednak liczyć się z potrzebą ciągłego zwiększania budżetu, koniecznego dla utrzymania istniejących i nowo tworzonych miejsc zieleni.

IX. Gospodarka odpadami

Odpady komunalne zebrane z terenu gminy Bytów przekazywane są do instalacji przetwarzania odpadów komunalnych Zakład Zagospodarowania Odpadów Sierzno Sp. z o.o., który posiada sortownię odpadów o mocy przerobowej pozwalającej na przyjmowanie odpadów z terenu powiatu bytowskiego, a także spoza powiatu. ZZO Sierzno Sp. z o.o. prowadzi nieustanne modernizacje zakładu, w tym rozbudowy mające na celu zwiększenie odzysku odpadów surowcowych.

Na przestrzeni lat 2015-2020 w gminie Bytów podejmowano działania mające pozytywnie wpłynąć na stan gospodarki odpadami komunalnymi. Do działań tych można zaliczyć m.in.:

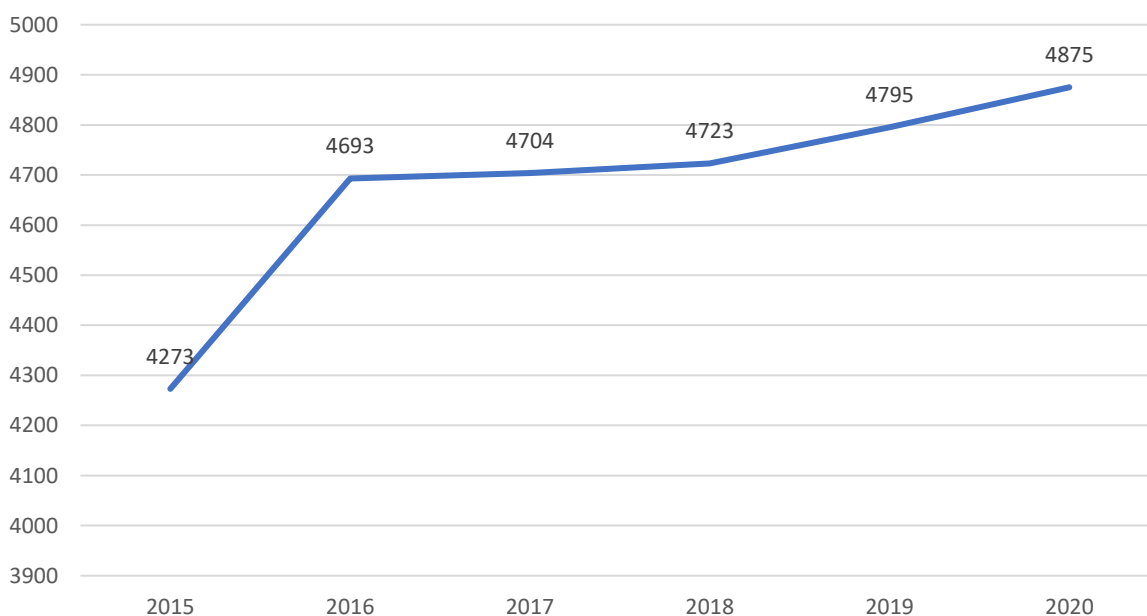
- nadzór nad działalnością firm zajmującymi się odbiorem odpadów komunalnych oraz opróżnianiem i transportem nieczystości ciekłych na terenie gminy Bytów;
- podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców, w szczególności w zakresie minimalizacji odpadów poprzez wspieranie akcji edukacyjnych;
- rozwój selektywnej zbiórki odpadów komunalnych;
- modernizację składowiska odpadów komunalnych w ZZO Sierzno Sp. z o.o..

Tabela 41: liczba nieruchomości zamieszkałych i niezamieszkałych objętych systemem gospodarowania odpadami komunalnymi w gminie Bytów

lata	2015	2016	2017	2018	2019	2020
liczba nieruchomości	4273	4693	4704	4723	4795	4875

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych gminy

Wykres 25: liczba nieruchomości objętych systemem gospodarowania odpadami komunalnymi w gminie Bytów

Jak zobrazowano powyżej, zauważalnym jest, że liczba nieruchomości zamieszkałych i niezamieszkałych objętych systemem gospodarki odpadami w gminie Bytów stale wzrasta. Jest to niewątpliwie powodowane intensywnym rozwojem budownictwa, tak mieszkaniowego, jak i w zakresie przemysłu.

Wraz ze wzrostem ilości miejsc zgłoszonych w ramach gospodarki odpadami zmienia się ilość wytwarzanych odpadów. Pocieszające jest, że w ostatnich latach w gminie Bytów obserwuje się spadek odebranych ilości odpadów zmieszanych. Jest to bez wątpienia zasługa pracy na rzecz właściwego gospodarowania odpadami i stawianie na ich segregację.

Tabela 42: masa niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
masa niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych o kodzie 20 03 01 [Mg]	5159,4	5481,61	5711,66	5937,4	5806,88	4254,97

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych gminy

Wykres 26: masa niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych

Z powyższych danych wynika, że w latach 2015 – 2019 masa niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych utrzymuje się na podobnym poziomie, natomiast w roku 2020 zauważa się znaczny spadek ich ilości. To zasługa wprowadzenia frakcji BIO, która niewątpliwie wpływa na obniżenie tonażu odpadów zmieszanych, z których znaczna część zostaje zutylizowana jako odpady biodegradowalne.

Gmina Bytów ma dobrze rozwinięty system selektywnego zbierania odpadów komunalnych typu papier, szkło, metale i tworzywa sztuczne, popiół oraz od stycznia 2020 r. także frakcja BIO. Segregowane odpady komunalne z nieruchomości zamieszkałych, jak i z firm odbierane są przez firmę przewozową w cykliczny sposób. Dopracowano tutaj obowiązujący harmonogram odbiorów, który umożliwia płynną zbiórkę wszelkich odpadów selekcyjonowanych. Dodatkowo funkcjonujący od początku 2014 r. Punkt Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych (PSZOK) na terenie

miasta Bytowa przy ul. Wybickiego 4A stał się na tyle popularny, że mieszkańcy masowo korzystają z możliwości przekazania w to miejsce wyselekcjonowanych odpadów. Z każdym miesiącem coraz więcej przyjmowanych jest w nim odpadów selektywnie zbieranych. Mieszkańcy gminy Bytów, w ramach uiszczanej opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi, chętnie korzystają z PSZOK, oddając w nim nadmiar odpadów zgromadzonych w nieruchomościach.

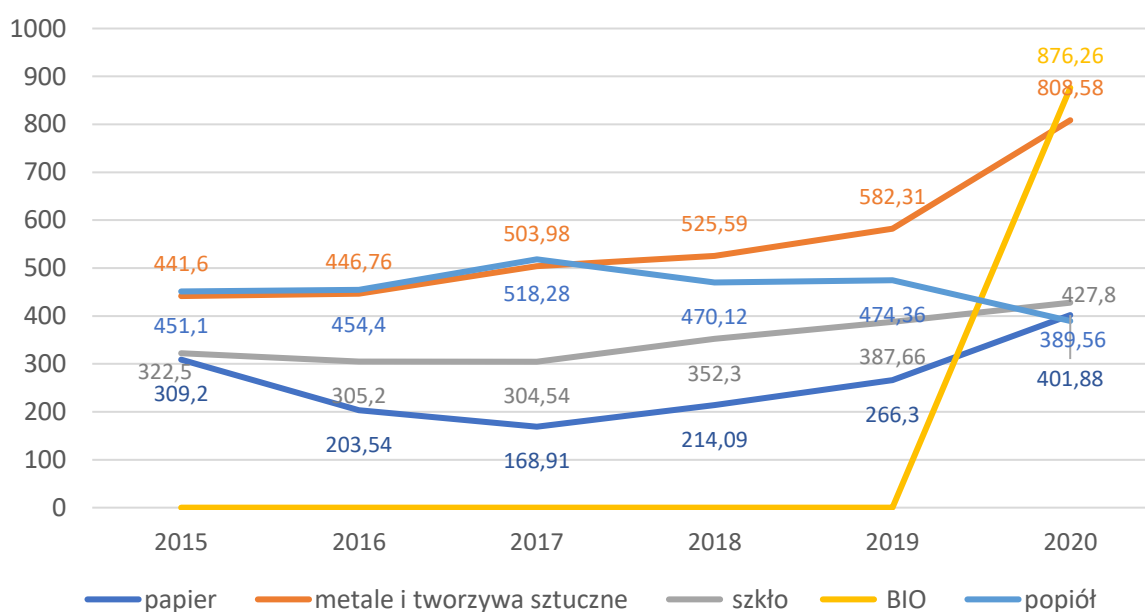
Pomimo funkcjonowania PSZOK-u zlokalizowanego na terenie miasta, wciąż nie jest to miejsce docelowe. Gmina winna zmierzać do tego, aby wyznaczyć miejsce docelowe na prowadzenie punktu zbiórki odpadów, przy czym winno ono być urządzone jako miejsce nowoczesne, spełniające nie tylko obowiązujące przepisy prawa, ale także spełniające oczekiwania mieszkańców w kwestii właściwej obsługi i możliwości pozostawienia wielu frakcji odpadów komunalnych, w tym także niebezpiecznych (leki, świetlówki i inne). Urządzenie takiego miejsca przez samorząd jest ponadto podyktowane tym, że każdorazowy przetarg na prowadzenie PSZOK-u wiąże się z ryzykiem zmiany jego lokalizacji. Dlatego właściwym byłoby posiadanie takiej bazy komunalnej, która by była wykorzystywana przez operatora publicznego lub prywatnego, w zależności od decyzji gminy, jednak w miejscu na stałe wyznaczonym.

Tabela 43: masa selektywnie zebranych i odebranych odpadów komunalnych w gminie Bytów w latach 2015 – 2020 [Mg]

masa odpadu [Mg]	rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020
papier		309,2	203,54	168,91	214,09	266,3	401,88
metale i tworzywa sztuczne		441,6	446,76	503,98	525,59	582,31	808,58
szkło		322,5	305,2	304,54	352,3	387,66	427,8
BIO		0	0	0	0	0	876,26
popiół		451,1	454,4	518,28	470,12	474,36	389,56

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych gminy

Wykres 27: masa selektywnie zebranych i odebranych odpadów komunalnych w gminie Bytów w latach 2015 – 2020 [Mg]

Zawarte powyżej dane przedstawiają masy selektywnie zebranych i odebranych odpadów komunalnych. Na przestrzeni lat zauważa się, że frakcja odpadów typu metale i tworzywa sztuczne oraz szkło ma tendencję wzrostową. Do 2017 r. masa frakcji typu popiół osiąga swoje maximum, następnie zauważa się spadek masy. W przypadku frakcji papieru masa odpadów występuje w kształcie paraboli (spadek do 2017 r., następnie wzrost). Wprowadzona w 2020 r. frakcja BIO osiąga w stosunku do pozostałych odpadów segregowanych najwyższy poziom. Odbiór frakcji BIO od stycznia 2020 r. powoduje znaczny spadek masy odpadów o kodzie 20 03 01 tj. odpadów niesegregowanych (zmieszanych), co pozwala założyć, że mieszkańcy przykładają uwagę do właściwego podziału frakcji.

Na podstawie w/w danych domniemywać można, że na przestrzeni lat 2015 – 2020 głównymi czynnikami wpływającymi na wzrost masy odpadów segregowanych są m.in.:

- częstsze kontrole mieszkańców pod kątem prawidłowej segregacji odpadów;
- wprowadzenie nowej frakcji BIO;
- edukacja ekologiczna, zwiększająca świadomość społeczeństwa;
- wprowadzenie gminnego programu wymiany ogrzewania węglowego, eliminującego możliwość niepożądanego spalania odpadów.

W zakresie zbiórki i segregacji poszczególnych frakcji wytwarzanych odpadów, należy podejmować ciągłe czynności, które będą zmierzać do zintensyfikowania dalszej segregacji odpadów. Pomimo optymistycznych trendów, wytwarzanych jest wciąż zbyt wiele odpadów zaliczanych do zmieszanych, które bezpośrednio i w bardzo znaczący sposób przyczyniają się do wzrostu kosztów obsługi systemu zagospodarowania ogółu odpadów gminy.

X. Demografia

1. Liczba mieszkańców zameldowanych na pobyt stały

Tabela 44: liczba ludności gminy Bytów w latach 2016-2020

rok	2016	2017	2018	2019	2020
miasto	16 426	16 294	16 222	16 115	15 955
obszar wiejski	8 146	8 240	8 318	8 340	8 326
liczba mieszkańców gminy Bytów	24 572	24 534	24 540	24 455	24 281

Źródło: dane Urzędu Miejskiego w Bytowie wg stanu na 31 grudnia danego roku

Wykres 28: liczba ludności gminy Bytów w latach 2016-2020

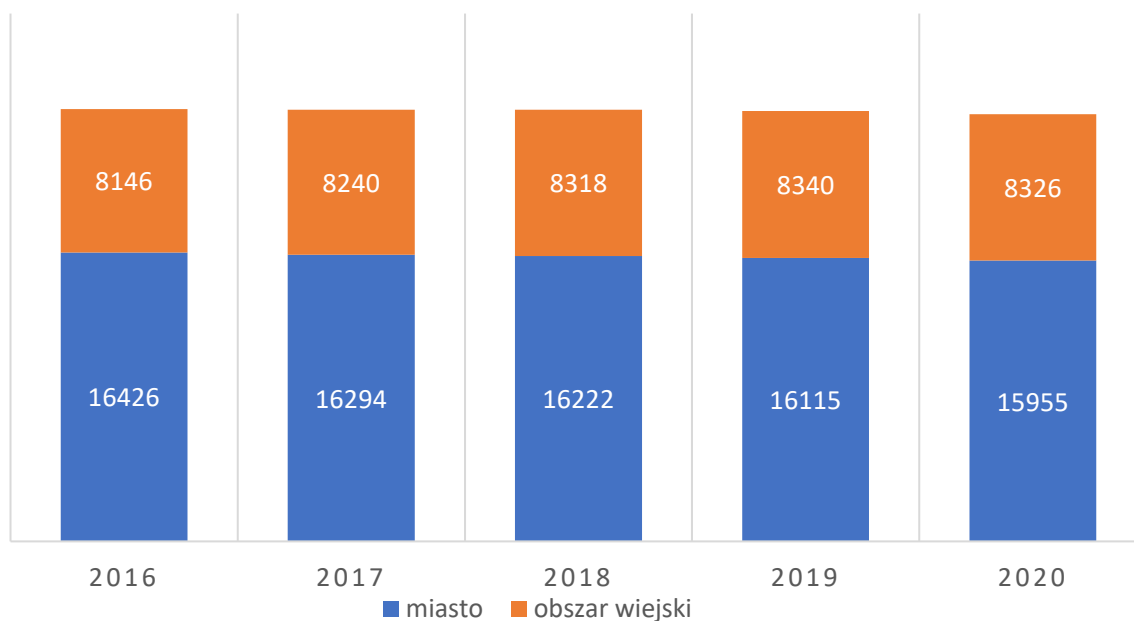

Tabela 45: liczba stałych mieszkańców

rok	2016	2017	2018	2019	2020
ogółem	24572	24534	24540	24455	24281
kobiety	12668	12669	12671	12623	12549
mężczyźni	11904	11865	11869	11832	11732

Źródło: dane Urzędu Miejskiego w Bytowie wg stanu na 31 grudnia danego roku

Wykres 29: mieszkańcy gminy Bytów

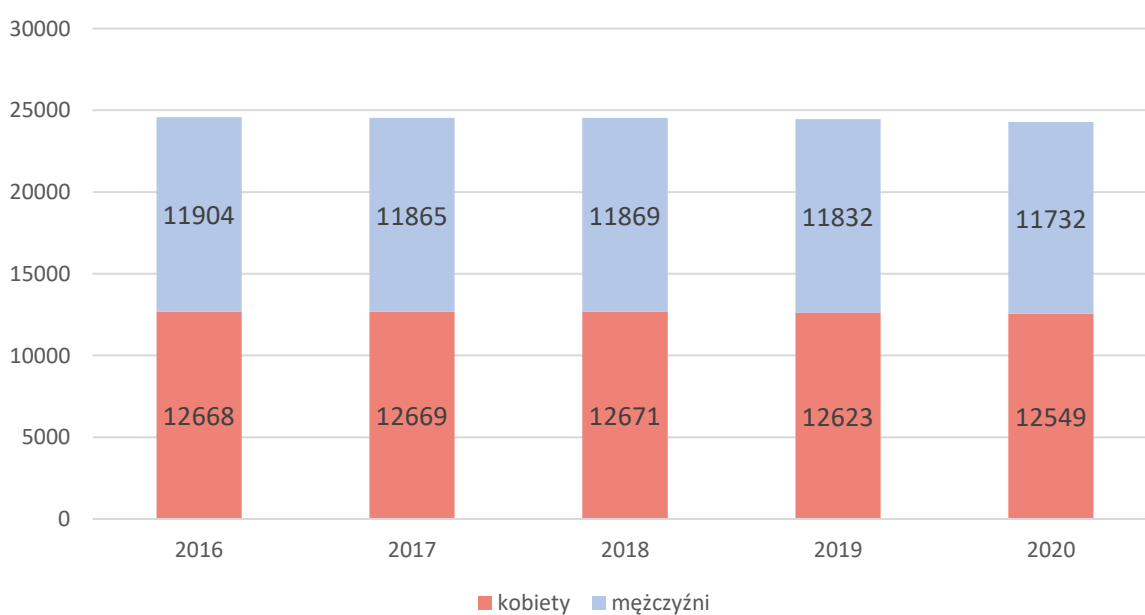
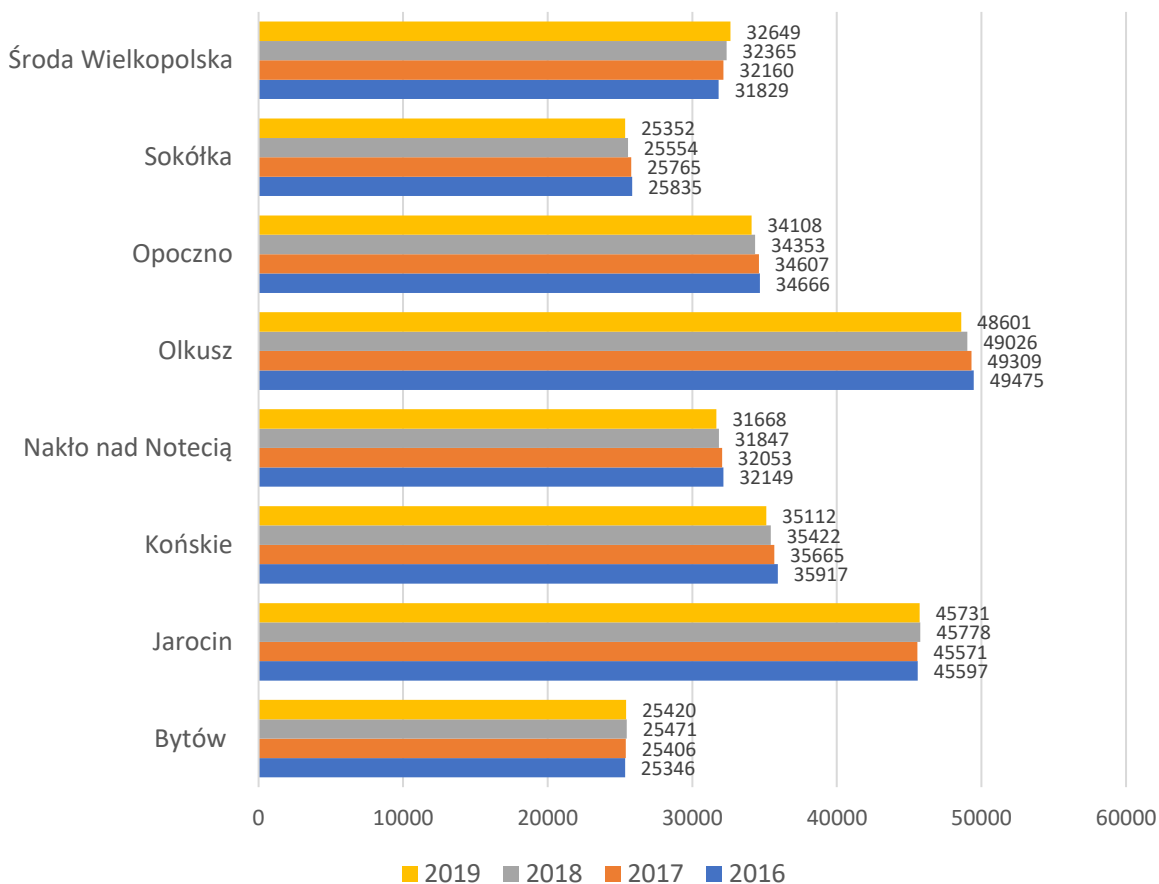

Tabela 46: liczba ludności dla gmin z grupy porównawczej wg faktycznego miejsca zamieszkania (stan na 31 XII)

L.p.	Nazwa jednostki	2016	2017	2018	2019
1	Bytów	25 346	25 406	25 471	25 420
2	Jarocin	45 597	45 571	45 778	45 731
3	Końskie	35 917	35 665	35 422	35 112
4	Nakło nad Notecią	32 149	32 053	31 847	31 668
5	Olkusz	49 475	49 309	49 026	48 601
6	Opoczno	34 666	34 607	34 353	34 108
7	Sokołka	25 835	25 765	25 554	25 352
8	Środa Wielkopolska	31 829	32 160	32 365	32 649

Źródło: dane GUS-u

Wykres 30: liczba ludności dla miast z grupy porównawczej

Liczba ludności pomiędzy danymi z rejestru mieszkańców gminy Bytów, a danymi z Głównego Urzędu Statystycznego różni się, ponieważ GUS bazuje na liczbie ludności tzw. spisowej z 2011 roku, która jest aktualizowana co 10 lat (kolejna aktualizacja właśnie trwa). Do liczby „spisowej” dodawane i odejmowane są urodzenia, zgony, dane migracji, jak również ujmowane są osoby, które nie posiadają zameldowania itp.

Według informacji uzyskanej z GUS-u wiadomo, iż takie rozbieżności zdarzają się w większości gmin w Polsce. Rejestr mieszkańców gminy Bytów jest aktualizowany codziennie, poprzez pobieranie danych z ogólnopolskiej bazy danych „Źródło”.

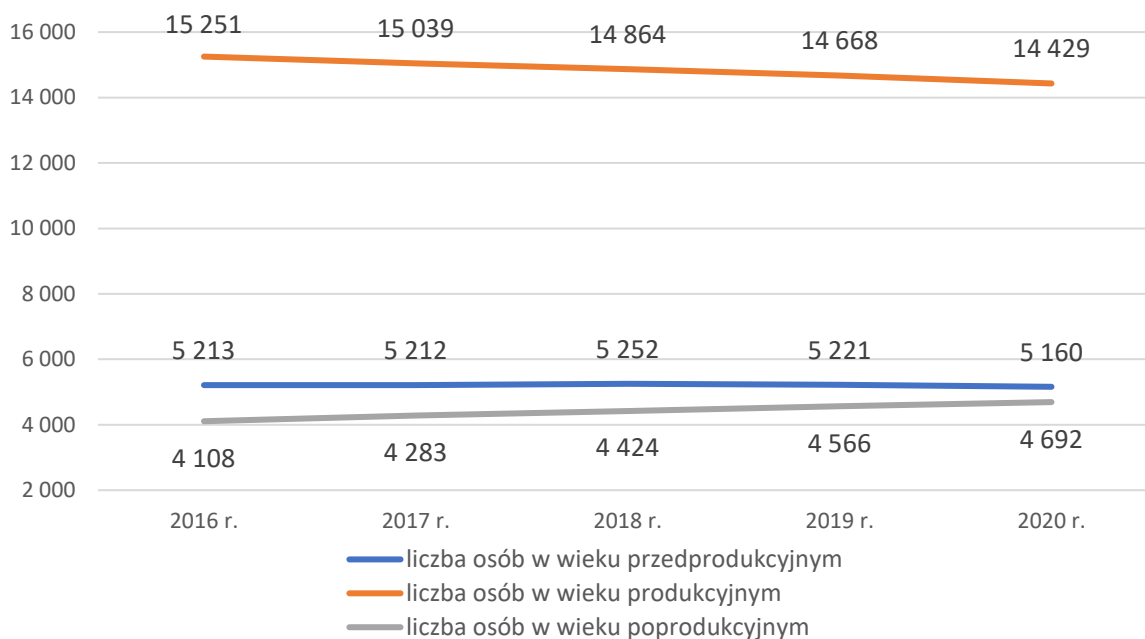
2. Liczba stałych mieszkańców wg struktury wiekowej mieszkańców gminy Bytów

Tabela 47: struktura wiekowa mieszkańców - dane z rejestru mieszkańców Urzędu Miejskiego w Bytowie

	2016	2017	2018	2019	2020
liczba osób w wieku przedprodukcyjnym	5 213	5 212	5 252	5 221	5 160
liczba osób w wieku produkcyjnym	15 251	15 039	14 864	14 668	14 429
liczba osób w wieku poprodukcyjnym	4 108	4 283	4 424	4 566	4 692
ogółem	24 572	24 534	24 540	24 455	24 281

Źródło: dane Urzędu Miejskiego w Bytowie wg stanu na 31 grudnia danego roku

Wykres 31: struktura wiekowa mieszkańców gminy Bytów

3. Liczba ludności gminy Bytów – podział na sołectwa

Tabela 48: liczba ludności gminy Bytów – podział na sołectwa

lp.	sołectwo	miejscowości wchodzące w skład sołectwa	rok				
			2016	2017	2018	2019	2020
1.	Dąbie	Dąbki	280	283	283	285	293
2.	Gostkowo	Sarniak, Zbysław	1 051	1 041	1 046	1 045	1 037
3.	Grzmiąca	Świerkówko	173	173	169	166	162
4.	Mądrzechowo		622	646	666	681	689
5.	Mokrzyn		161	164	163	158	161
6.	Niezabyszewo		827	830	833	831	848
7.	Płotowo		222	213	211	206	203
8.	Pomysk Mały	Leśno, Międzygórze	389	399	402	389	394
9.	Pomysk Wielki	Mała Wieś, Pomyski Młyn, Szarzyn	797	808	813	817	813
10.	Rekowo	Bory, Brynki Rekowskie, Pustkowie Rekowskie	415	415	415	417	412
11.	Rzepnica		1 180	1 236	1 266	1 304	1 309
12.	Sierzno	Pyszno, Sierzenko	220	225	232	228	228
13.	Świątkowo	Chomice, Nieczulice, Przyborzyce	270	267	259	258	248
14.	Udorpie	Półczynek	1 108	1 113	1 125	1 117	1 100
15.	Ząbinowice		431	427	435	438	429
	razem wieś		8 146	8 240	8 318	8 340	8 326
16.	Bytów		16 426	16 294	16 222	16 115	15 955
	razem gmina		24 572	24 534	24 540	24 455	24 281

Źródło: dane Urzędu Miejskiego w Bytowie wg stanu na 31 grudnia danego roku

4. Statystyka urodzeń, zgonów i przyrostu naturalnego w gminie Bytów

Tabela 49: przyrost naturalny w gminie Bytów

dane dotyczące zdarzeń w latach	2016	2017	2018	2019	2020
urodzenia	279	337	339	291	244
zgony	167	202	185	239	274
przyrost naturalny	+112	+135	+154	+52	-30

Źródło: dane Urzędu Miejskiego w Bytowie wg stanu na 31 grudnia danego roku

Wykres 32: przyrost naturalny

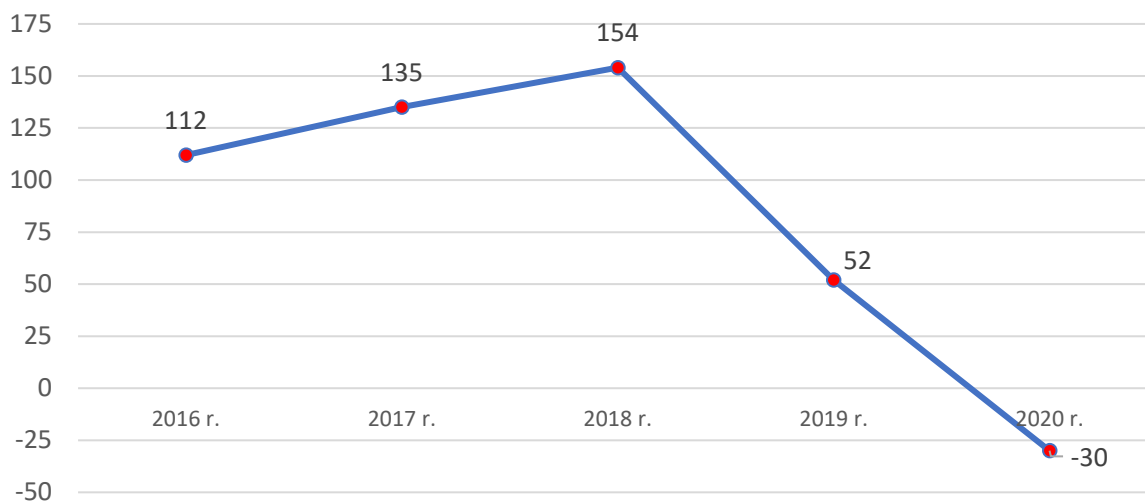
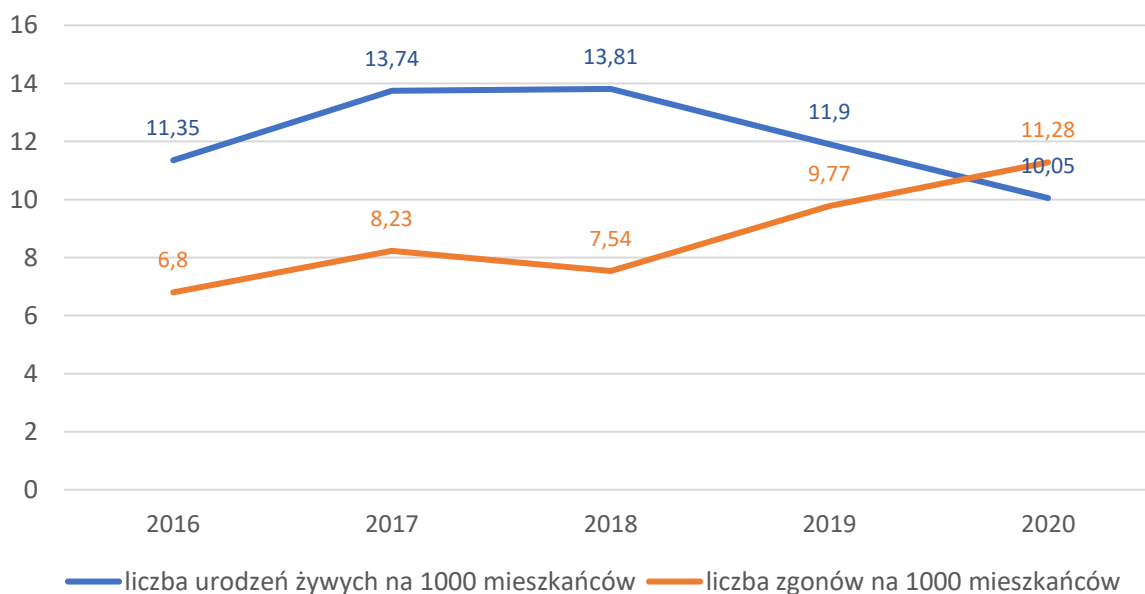

Tabela 50: liczba urodzeń - zgonów

lata	urodzenia żywe	zgony ogółem	liczba urodzeń żywych na 1000 mieszkańców	liczba zgonów na 1000 mieszkańców
2016	279	167	11,35	6,80
2017	337	202	13,74	8,23
2018	339	185	13,81	7,54
2019	291	239	11,90	9,77
2020	244	274	10,05	11,28

Źródło: dane Urzędu Miejskiego w Bytowie wg stanu na 31 grudnia danego roku

Wykres 33: liczba urodzeń - zgonów na 1000 mieszkańców

5. Migracje – zameldowania i wymeldowania

Tabela 51: ruch migracyjny wg gminnej ewidencji ludności

	2016	2017	2018	2019	2020
liczba zgłoszeń pobytu czasowego	396	352	617	963	1016
w tym liczba zgłoszeń pobytu cudzoziemców	47	100	320	732	761
liczba zgłoszeń pobytu stałego	677	728	594	605	448
liczba zgłoszeń wymeldowania	229	191	182	161	161

Źródło: dane Urzędu Miejskiego w Bytowie

Analizując dane demograficzne na przełomie lat 2016-2020 można stwierdzić, iż w latach 2016-2018 liczba mieszkańców gminy Bytów utrzymuje się na podobnym poziomie, natomiast w latach 2019-2020 występuje tendencja spadkowa. Na spadek liczby ludności mieszkańców ma wpływ wiele czynników, m.in. niższy i ujemny przyrost naturalny. W 2020 r. pierwszy raz od wielu lat liczba zgonów jest większa niż liczba urodzeń, co powoduje ujemny przyrost naturalny. W latach 2016-2019 liczba urodzeń była wyższa niż liczba zgonów, przyrost naturalny był więc wyrażony liczbą dodatnią.

Przeglądając tabelę struktury wiekowej mieszkańców gminy Bytów warto zwrócić uwagę na rozkład ludności w poszczególnych kategoriach wiekowych. Można zauważyć, iż w latach 2016-2019 liczba osób w wieku przedprodukcyjnym nieznaczaco się wahała, natomiast w 2020 roku widoczny jest już znaczny spadek. Jeśli chodzi o wiek produkcyjny ludności widoczna jest tendencja spadkowa, natomiast liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym stale rośnie. Analizowane dane wskazują na to, iż trend starzejącego się społeczeństwa w gminie, jak i w skali kraju, jest wyjątkowo wyraźny.

Dostrzegane zmiany demograficzne, ze szczególnym uwzględnieniem zjawiska starzenia się społeczeństwa, wymagają kompleksowego podejścia do sytuacji poszczególnych grup mieszkańców, poznania ich potrzeb i oczekiwań, co umożliwi wypracowanie odpowiednich rozwiązań sprzyjających zarówno rozwojowi społecznemu, jak i gospodarczemu gminy. Zaznaczyć należy, że proces starzenia się społeczeństwa jest również trendem ogólnopolskim i dotyczy w takim samym stopniu obszarów miejskich, jak i wiejskich.

Na uwagę zasługuje także znaczny wzrost liczby cudzoziemców w naszej gminie, który na przełomie ostatnich pięciu lat jest bardzo widoczny. W 2016 r. do tut. Urzędu wpłynęło łącznie 47 zgłoszeń pobytu cudzoziemców: w 2017 r. - 100, w 2018 r. - 320, w 2019 r. - 732, a w 2020 r. - 761. Powyższe dane wskazują na tendencję wzrostową meldowania cudzoziemców w gminie Bytów. Są to głównie obywatele Ukrainy, którzy przyjechali do kraju w celach zarobkowych. Coraz więcej z takich osób osiedla się na naszych terenach na stałe. Cudzoziemcy stanowią ważny element lokalnego rynku pracy.

XI. Pomoc społeczna

1. Zakres udzielanej pomocy społecznej

Na terenie gminy Bytów funkcjonuje Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Bytowie. Jest to jednostka organizacyjna gminy Bytów, która na poziomie lokalnym realizuje zadania skierowane na wsparcie i poprawę warunków życia mieszkańców gminy. Ośrodek udziela wsparcia w ramach:

- pomocy społecznej,
- świadczeń rodzinnych,
- świadczeń wychowawczych,
- funduszu alimentacyjnego.
- pomocy materialnej dla uczniów o charakterze socjalnym,
- wspierania rodzin w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej,
- wspierania kobiet w ciąży i ochrony macierzyństwa,
- przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- organizacji prac społecznie użytecznych.

Czynniki, które powodują marginalizację i zwiększają ryzyko wykluczenia społecznego osób są związane z obszarami problemowymi, z powodu których mieszkańcy gminy Bytów korzystają z pomocy społecznej. W poniższej tabeli przedstawiono zdiagnozowane powody trudności życiowych rodzin uzasadniające przyznanie pomocy.

Tabela 52: katalog trudnych sytuacji życiowych, liczba rodzin i osób objętych pomocą z powodu wystąpienia tych sytuacji

powody trudnej sytuacji życiowej	liczba rodzin ogółem					liczba osób w rodzinach				
	2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018	2019	2020
ubóstwo	525	441	366	323	320	1394	1128	864	738	708
sieroctwo	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0
bezdomność	45	34	33	30	37	48	34	33	30	37
potrzeba ochrony macierzyństwa	100	86	93	79	66	519	431	464	407	341
- w tym wielodzietność	74	62	61	58	55	417	348	350	324	300
bezrobocie	383	320	249	205	216	1167	904	697	553	535
niepełnosprawność	337	317	299	290	248	817	729	662	611	531
długotrwała lub ciężka choroba	455	430	412	376	309	1124	992	912	829	653
bezzadność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	202	163	145	123	136	814	629	559	463	540
- w tym rodziny niepełne	100	85	91	80	79	316	264	282	259	250
- w tym rodziny wielodzietne	68	57	43	34	54	395	317	242	187	294
przemoc w rodzinie	7	11	10	11	23	21	33	30	42	92
alkoholizm	140	119	122	113	107	228	188	191	175	143
narkomania	6	5	1	2	4	11	13	1	6	8
trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	17	14	23	18	22	21	19	38	35	39
zdarzenie losowe	2	3	12	1	1	4	7	30	1	5

Źródło: dane MOPS w Bytowie

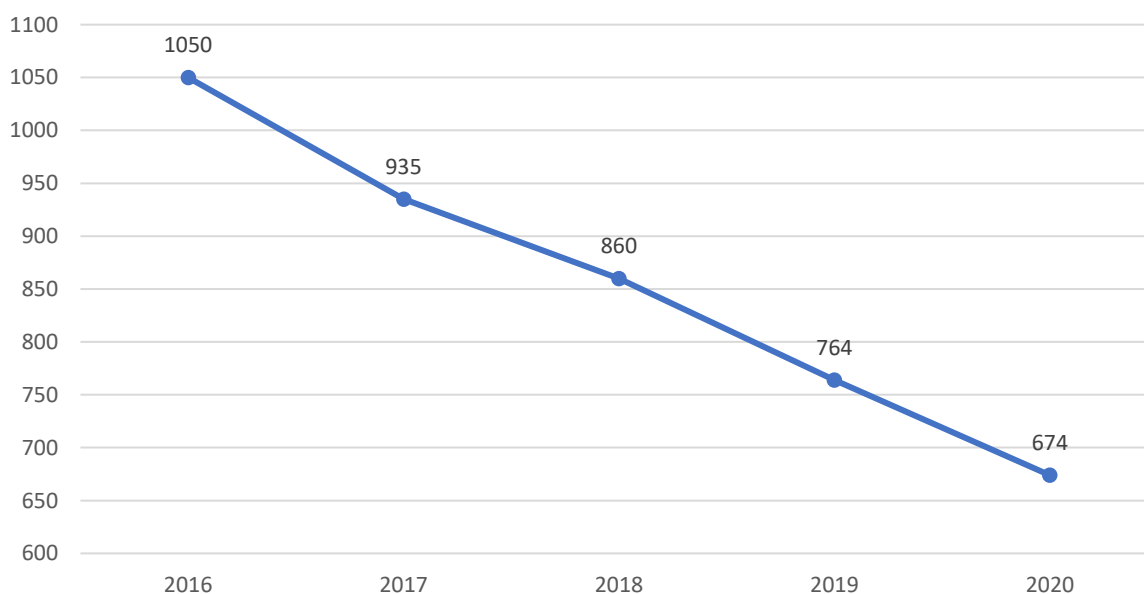
Odsetek mieszkańców objętych pomocą społeczną MOPS wynosił w ogólnej liczbie mieszkańców Bytowa: 8,75 % w 2016 roku, 7,34 % w 2017 roku, 6,76 % w 2018 roku, 5,83 % w 2019 roku, a 5,11 % w roku 2020. W ostatnich latach obserwuje się w Bytowie zmniejszenie liczby osób i rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej.

Tabela 53: liczba mieszkańców objętych pomocą społeczną MOPS

mieszkańcy objęci pomocą społeczną	2016	2017	2018	2019	2020
liczba osób, którym przyznano świadczenie	1050	935	860	764	674
liczba rodzin objętych pomocą	814	6709	662	585	534
liczba osób w rodzinach	2 149	1 802	1 658	1 426	1 240
udział liczby osób w rodzinach w ogólnej liczbie ludności gminy	8,75 %	7,34 %	6,76 %	5,83 %	5,11 %

Źródło: dane MOPS w Bytowie

Wykres 34: liczba osób, którym przyznano świadczenie

W okresie minionych 5 lat utrzymuje się tendencja malejąca liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej z różnych powodów związanych z trudną sytuacją życiową. Najczęstszymi powodami przyznawania świadczeń i usług z systemu pomocy społecznej w gminie Bytów były: długotrwała lub ciężka choroba oraz ubóstwo. W obu przypadkach na przestrzeni rozpatrywanego okresu liczba osób korzystających ze wsparcia z tych powodów systematycznie malała. Istotnymi powodami udzielania mieszkańcom gminy wsparcia było również bezrobocie oraz niepełnosprawność. Liczba osób w obu przypadkach malała w trakcie rozpatrywanego okresu. Kolejnymi zauważalnymi powodami przyznawania wsparcia były: malejąca pod względem liczby rodzin bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego oraz ulegający wahaniom pod względem liczby rodzin alkoholizm. Należy mieć jednak na uwadze, iż nie wszyscy potrzebujący zgłaszają się po pomoc. Część osób wymagających wsparcia nie jest widoczna w systemie pomocy. Przyczyną takiego stanu rzeczy najczęściej są subiektywne odczucia, emocje, a związane z poczuciem wstydu, niechęcią przed ujawnianiem relacji rodzinnych,

obawą przed reakcją otoczenia i stygmatyzacją, wewnętrzną potrzebą zachowania samodzielności lub wiąże się z brakiem akceptacji warunków wymaganych do spełnienia, aby uzyskać pomoc wynikającą z obowiązującego systemu prawnego.

2. Problemy uzależnień i przemocy w rodzinie

W latach 2016-2020 następuje spadek liczby rodzin korzystających z pomocy finansowej MOPS z powodu alkoholizmu. Korzystanie ze świadczeń z powodu narkomanii ulega wahaniom: w roku 2018 nastąpił dość duży spadek, od tego roku zauważalna jest tendencja narastająca. Z danych pochodzących z Zespołu Interdyscyplinarnego można zauważyć, że zjawisko przemocy domowej również ulega wahaniom.

Tabela 54: liczba rodzin korzystających z pomocy MOPS z powodu alkoholizmu

zakres danych	2016	2017	2018	2019	2020
liczba rodzin	140	119	122	113	107
liczba osób w rodzinach	228	188	191	175	143

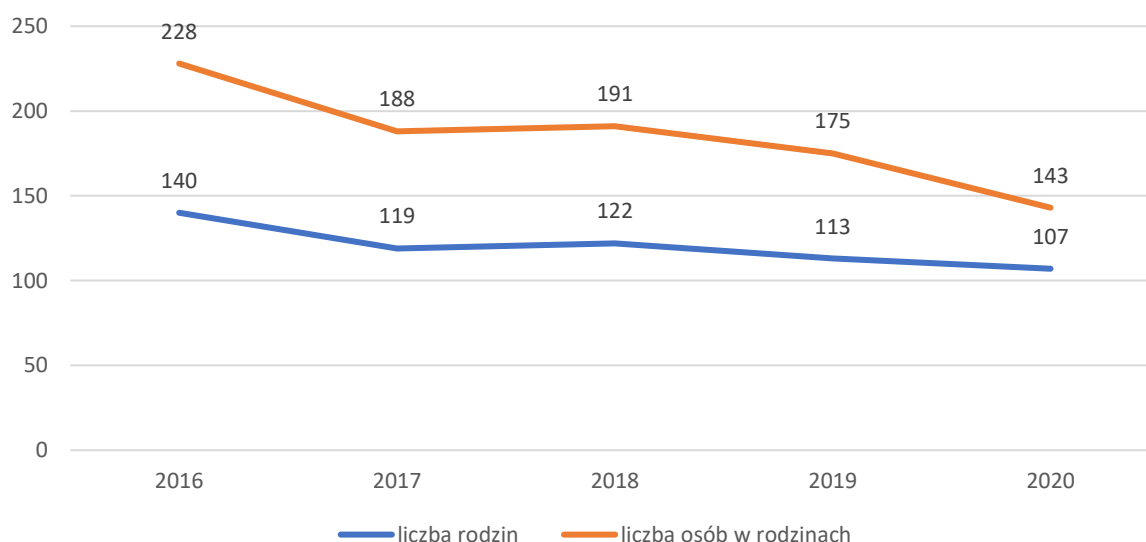
Źródło: dane MOPS w Bytowie

Tabela 55: liczba osób korzystających z pomocy MOPS z powodu narkomanii

zakres danych	2016	2017	2018	2019	2020
liczba rodzin	6	5	1	2	4
liczba osób w rodzinach	11	13	1	6	8

Źródło: dane MOPS w Bytowie

Wykres 35: liczba rodzin korzystających z pomocy MOPS z powodu alkoholizmu

Wykres 36: liczba osób korzystających z pomocy MOPS z powodu narkomanii

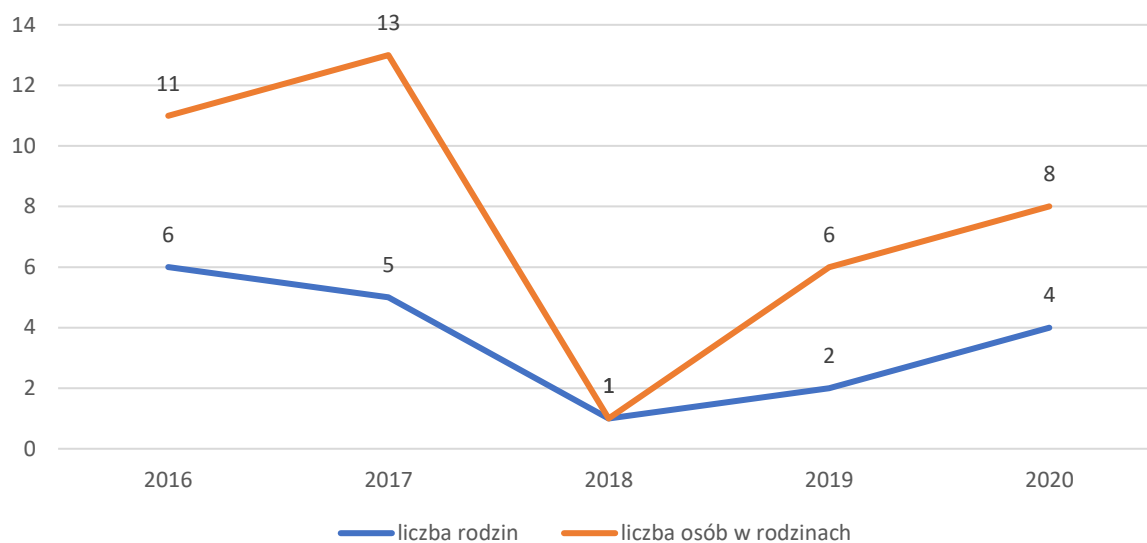
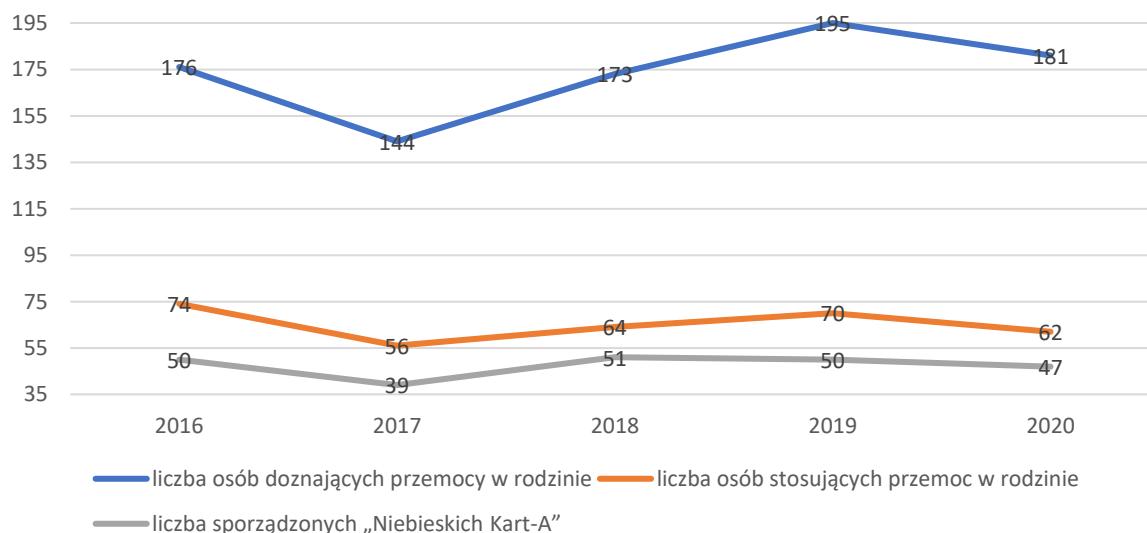

Tabela 56: dane dotyczące przemocy w rodzinie w gminie Bytów

zakres danych	2016	2017	2018	2019	2020
liczba osób doznających przemocy w rodzinie	176	144	173	195	181
liczba osób stosujących przemoc w rodzinie	74	56	64	70	62
liczba sporządzonych „Niebieskich Kart-A”	50	39	51	50	47

Źródło: dane MOPS w Bytowie

Wykres 37: dane dotyczące przemocy w rodzinie w gminie Bytów

Środki finansowe przeznaczone na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień oraz przeciwdziałania przemocy w rodzinie rokrocznie wzrastają.

3. Formy udzielanej pomocy społecznej przez MOPS

Wykres 38: wybrane formy pomocy (świadczenia)

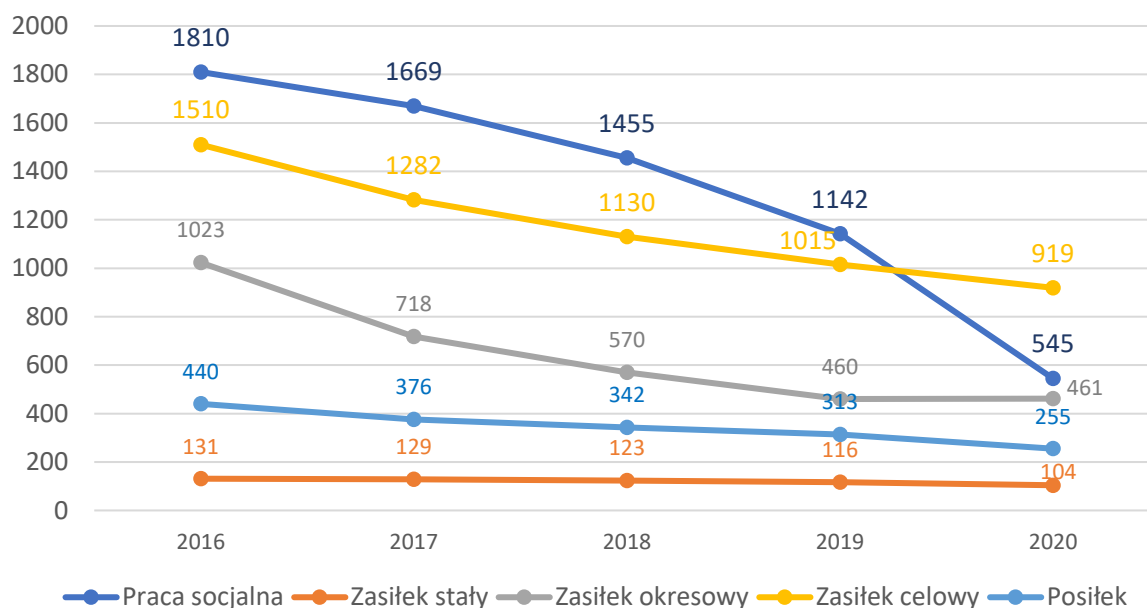

Tabela 57: formy udzielanej pomocy społecznej przez MOPS

świadczenie (forma pomocy)	2016	2017	2018	2019	2020
	liczba osób				
praca socjalna	1810	1669	1455	1142	545
zasiłek stały	131	129	123	116	104
zasiłek okresowy	1023	718	570	460	461
zasiłek celowy	1510	1282	1130	1015	919
posiłek	440	376	342	313	255
schronienie: ogrzewalnia, noclegownia, schronisko, schronisko z usługami opiekuńczymi	2	7	4	1	1
odpłatność za pobyt w domu pomocy społecznej	9	9	12	14	13
usługi opiekuńcze, w tym specjalistyczne	22	31	34	30	21
specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi	14	15	15	16	14
pobyt w ośrodku wsparcia: Środowiskowym Domu Samopomocy	44	44	46	45	46
usługi asystenta osoby niepełnosprawnej lub asystenta osobistego osoby niepełnosprawnej	-	-	-	-	3
system obsługi wsparcia finansowego ze środków PFRON	X	X	X	13	15
prace społecznie – użyteczne	68	65	46	50	35

grupa edukacyjno-wspierająca dla osób doznających przemocy w rodzinie	X	9	6	8	10
liczba rodzin/dzieci					
wspieranie rodzin przez asystenta rodziny	14	19	28	26	15
odpłatność za dzieci umieszczone w systemie pieczy zastępczej	17	23	33	46	48
liczba procedur					
uruchamianie procedur „Niebieskie Karty”	50	39	51	50	47

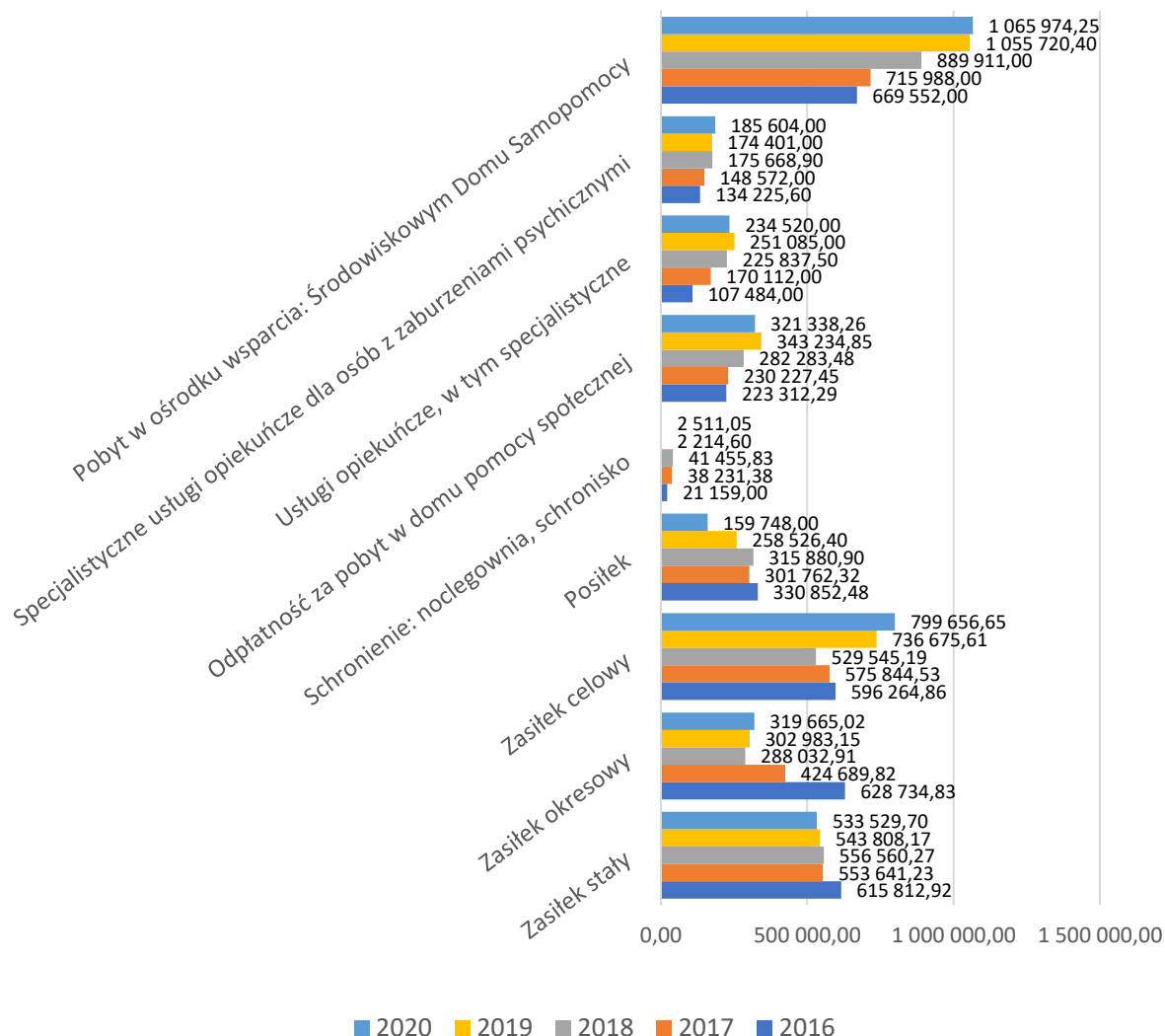
Źródło: dane MOPS w Bytowie

Tabela 58: wydatki poniesione w latach 2016 – 2020

świadczenie (forma pomocy)	2016	2017	2018	2019	2020
	kwota (w zł)				
praca socjalna	X	X	X	X	X
zasiłek stały	615 812,92	553 641,23	556 560,27	543 808,17	533 529,70
zasiłek okresowy	628 734,83	424 689,82	288 032,91	302 983,15	319 665,02
zasiłek celowy	596 264,86	575 844,53	529 545,19	736 675,61	799 656,65
posiłek	330 852,48	301 762,32	315 880,90	258 526,40	159 748,00
schronienie: ogrzewalnia, noclegownia, schronisko, schronisko z usługami opiekuńczymi	21 159,00	38 231,38	41 455,83	2 214,60	2 511,05
	10 000,00	9 750,00	12 700,00	10 000,00	53 945,99
			3 962,00	3 650,00	13 430,00
odpłatność za pobyt w domu pomocy społecznej	223 312,29	230 227,45	282 283,48	343 234,85	321 338,26
usługi opiekuńcze, w tym specjalistyczne	107 484,00	170 112,00	225 837,50	251 085,00	234 520,00
specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi	134 225,60	148 572,00	175 668,90	174 401,00	185 604,00
pobyt w ośrodku wsparcia: Środowiskowym Domu Samopomocy	669 552,00	715 988,00	889 911,00	1.055.720,4	1 065 974,25
usługi asystenta osoby niepełnosprawnej lub asystenta osobistego osoby niepełnosprawnej	X	X	X	X	22 269,22
system obsługi wsparcia finansowego ze środków PFRON	X	X	X	X	X
prace społecznie – użyteczne	43 861,50	33 633,52	23 988,96	19 684,30	17 291,76
grupa edukacyjno-wspierająca dla osób doznających przemocy w rodzinie	1 650,00	6 300,00	7 000,00	6 240,00	8 000,00
wspieranie rodzin przez asystenta rodziny	X	X	X	X	X
odpłatność za dzieci umieszczone w systemie pieczy zastępczej	91 587,88	105 136,17	120 202,97	182 605,18	272 665,54

Źródło: dane MOPS w Bytowie

Wykres 39: wydatki poniesione na niektóre formy świadczenia społecznego (zł)

Ośrodek realizuje dodatkowe zadania określone jako system świadczeń pieniężnych na rzecz rodziny, obejmujących przyznawanie i wypłatę:

- świadczeń rodzinnych:
 - zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami;
 - świadczeń opiekuńczych: zasiłków pielęgnacyjnych, świadczeń pielęgnacyjnych, specjalnych zasiłków opiekuńczych;
- świadczeń wychowawczych;
- jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka;
- świadczeń rodzicielskich;
- świadczeń „Za życiem”;
- zasiłków dla opiekuna;
- świadczeń alimentacyjnych

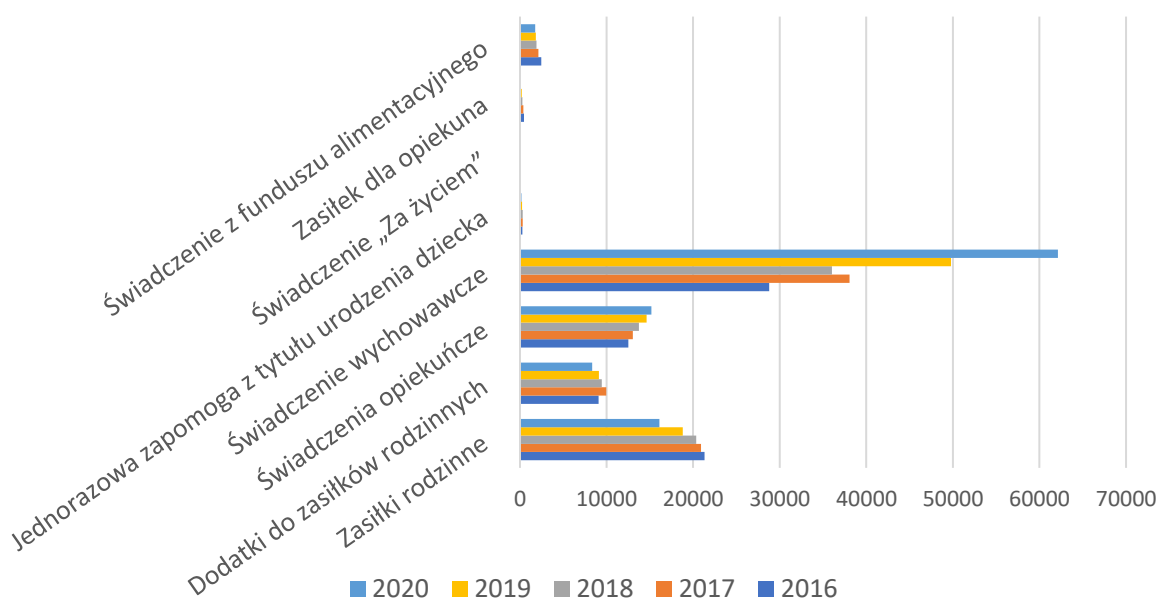
4. Wydatki poniesione na świadczenia związane z pomocą społeczną

Tabela 59: świadczenia pieniężne na rzecz rodziny wypłacane przez MOPS

lp.	rodzaj świadczenia	liczba przyznanych świadczeń				
		2016	2017	2018	2019	2020
1.	zasiłki rodzinne	21 326	20 924	20 356	18 792	16 090
2.	dodatki do zasiłków rodzinnych	9 076	9 964	9 435	9 120	8 343
A	urodzenie dziecka	142	159	179	124	55
B	opieka nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego	522	452	543	513	309
C	samotne wychowywanie dziecka	742	583	681	614	622
D	kształcenie i rehabilitacja dziecka niepełnosprawnego	1 521	1 742	1 526	1 468	1 369
E	rozpoczęcie roku szkolnego	1 203	2 134	1 930	2 022	1 630
F	pokrycie wydatków związanych z podjęciem nauki w szkole poza miejscem zamieszkania	1 138	1 118	882	788	1 108
G	wychowywanie dziecka w rodzinie wielodzietnej	3 808	3 757	3 694	3 591	3 250
3.	świadczenia opiekuńcze	12 506	13 033	13 731	14 626	15 183
A	zasiłek pielęgnacyjny	11 064	11 520	12 078	12 805	12 872
B	świadczenie pielęgnacyjne	1 080	1 166	1 312	1 418	2 137
C	specjalny zasiłek opiekuńczy	362	347	341	403	174
4.	świadczenie wychowawcze	28 792	38 057	36 028	49 769	62 149
5.	jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka	272	306	299	257	168
6.	świadczenie „Za życiem”	0	3	10	4	4
7.	zasiłek dla opiekuna	468	378	264	192	97
5.	świadczenie z funduszu alimentacyjnego	2 443	2 119	1 913	1 813	1 765

Źródło: dane MOPS w Bytowie

Wykres 40: liczba przyznanych świadczeń pieniężnych na rzecz rodziny wypłacane przez MOPS (wybrane formy)

Wydatki związane ze świadczeniami na rzecz rodziny finansowane są z budżetu państwa. Wysokość środków finansowych przeznaczanych na realizację świadczeń rodzinnych w latach 2006-2020 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 60: wydatki poniesione na wypłatę świadczeń na rzecz rodziny

lp.	rodzaj świadczenia	kwota (w zł)				
		2016	2017	2018	2019	2020
1.	zasiłki rodzinne	2 350 383,80	2 370 240,88	2 278 978,50	2 079 974,36	1 794 707,84
2.	dotatki do zasiłków rodzinnych	1 142 398,38	1 129 937,91	1 130 440,45	1 039 770,93	879 901,30
A	urodzenie dziecka	114 710,45	116 640,88	140 613,78	105 647,97	46 248,76
B	opieka nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego	204 073,76	173 456,43	203 469,07	195 322,25	115 586,78
C	samotne wychowywanie dziecka	138 791,90	134 773,34	126 203,60	119 133,01	121 828,71
D	kształcenie i rehabilitacja dziecka niepełnosprawnego	145 715,06	166 179,58	156 740,78	150 027,22	139 078,20
E	rozpoczęcie roku szkolnego	123 518,03	112 733,34	105 931,47	90 316,43	84 305,51
F	pokrycie wydatków związanych z podjęciem nauki w szkole poza miejscem zamieszkania	74 815,48	77 306,25	58 305,35	52 270,48	75 533,49
G	wychowywanie dziecka w rodzinie wielodzietnej	340 773,70	348 848,09	339 176,98	327 053,57	297 319,85
3.	świadczenia opiekuńcze	3 261 922,00	3 566 287,00	4 002 723,38	4 895 730,82	6 644 259,60
A	zasiłek pielęgnacyjny	1 692 792,00	1 762 560,00	1 910 109,98	2 426 097,62	2 766 366,00
B	świadczenie pielęgnacyjne	1 385 079,00	1 627 286,00	1 911 615,60	2 222 353,00	3 771 320,90
C	specjalny zasiłek opiekuńczy	184 121,00	176 441,00	180 997,80	247 280,20	106 572,70
4.	świadczenie wychowawcze	13 908 632,00	18 911 960,20	17 951 565,90	23 901 278,80	30 522 704,98
5.	jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka	272 000,00	306 000,00	299 000,00	257 000,00	168 000,00
6.	świadczenie „Za życiem”	0	12 000,00	40 000,00	16 000,00	16 000,00
7.	zasiłek dla opiekuna	251 995,90	190 421,30	139 320,10	118 378,60	59 520,00
5.	świadczenie z funduszu alimentacyjnego	927 533,33	817 065,00	742 861,24	719 255,00	731 910,45

W analizowanym okresie zauważalny jest wzrost wydatków na świadczenia opiekuńcze, w szczególności na zasiłek pielęgnacyjny oraz świadczenie pielęgnacyjne. Świadczenia te przysługują osobom lub członkom ich rodzin w przypadku orzeczonej niepełnosprawności w stopniu umiarkowanym i znacznym, wiążą się też z rezygnacją z zatrudnienia w celu sprawowania opieki nad osobą niepełnosprawną.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej udziela również pomocy materialnej uczniom o charakterze socjalnym w formie stypendiów i zasiłków szkolnych.

Tabela 61: pomoc materialna dla uczniów

lp.	rodzaj świadczenia	liczba rodzin					liczba uczniów				
		2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018	2019	2020
1.	stypendium szkolne	234	194	95	60	41	384	315	215	152	117
2.	zasiłek szkolny	4	4	12	4	6	8	7	19	6	8

Źródło: dane MOPS w Bytowie

Wykres 41: pomoc materialna dla uczniów - liczba świadczeń

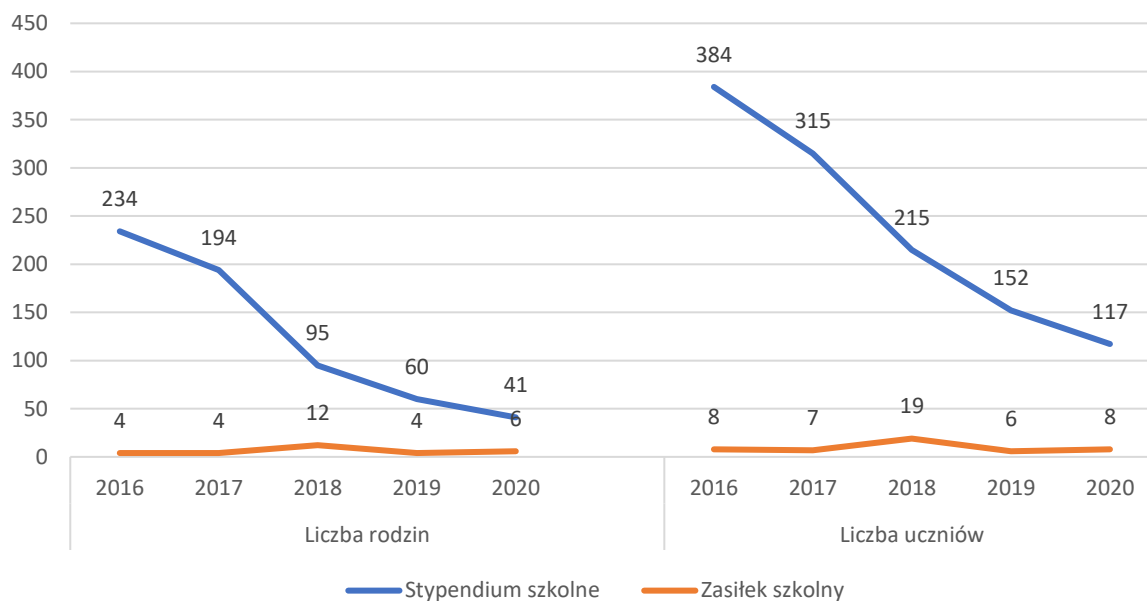

Tabela 62: wydatki związane z pomocą materialną dla uczniów

lp.	rodzaj świadczenia	kwota (w zł)				
		2016	2017	2018	2019	2020
1.	stypendium szkolne	390 309,37	306 330,00	222 850,00	152 600,00	104 258,28
2.	zasiłek szkolny	4 780,00	4 340,00	11 780,00	3 720,00	4 960,00

Źródło: dane MOPS w Bytowie

Analiza uprawnionych (rodzin/uczniów) oraz wydatków wskazuje na zmniejszającą się rokrocznie liczbę osób uprawnionych do pobierania świadczenia materialnego o charakterze socjalnym (stypendium szkolne). Analogicznie maleją również wydatki z tym związane. Na tendencję malejącą uprawnionych i wydatków wpływa niewzrastające kryterium uprawniające do stypendium szkolnego, wzrost zamożności obywateli, wprowadzenie świadczenia „Dobry Start” (300+) niezależnego od wysokości dochodów obywateli.

Inna działalność MOPS wspierająca osoby w trudnej sytuacji życiowej to:

- organizacja prac społecznie-użytecznych;
- poradnictwo psychologiczne, prawne;
- organizacja corocznej akcji świątecznej skierowanej do dzieci, osób samotnych, bezdomnych i niepełnosprawnych;
- współpraca z organizacjami pozarządowymi w zakresie:
 - * dystrybucji żywności pochodzącej z Banków Żywności;
 - * wspierania osób niepełnosprawnych i ich opiekunów;
 - * przeciwdziałania bezdomności, w szczególności prowadzenia placówki niskoprogowej (ogrzewalni) dla bezdomnych osób;

- * zlecenia realizacji zadań publicznych, takich jak: świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi wynikającymi ze szczególnego rodzaju schorzenia ze spektrum autyzmu, świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi w ośrodku wsparcia – środowiskowym domu samopomocy, prowadzenie dystrybucji żywności i działań o charakterze włączenia społecznego, prowadzenie ogrzewalni dla osób bezdomnych w okresie od 01.01.2021 r. do 31.12.2022 r., prowadzenie ośrodka wsparcia dziennego Domu „Senior+” w Bytowie w okresie od 01.01.2021 r. do dnia 31.12.2021 r.”;
- * rekrutacji dzieci i młodzieży na wypoczynek letni.

Zauważalna w okresie minionych 5 lat tendencja zmniejszania się liczby osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej oraz świadczeń na rzecz rodziny spowodowana jest:

- pozostawaniem na niezmiennym poziomie kryteriów dochodowych uprawniających do korzystania ze świadczeń,
- wzrostem poziomu wynagrodzeń,
- realizacją wielu rządowych programów osłonowych.

Na zmniejszanie się liczby adresatów ma wpływ także konsekwentna realizacja lokalnej polityki społecznej: budowa nowej lub modernizacja istniejącej infrastruktury, wzrost jakości oraz rozszerzanie świadczonych usług, realizacja wielu zadań publicznych przez sektor pozarządowy (np. POPŻ).

5. Domy Pomocy Społecznej

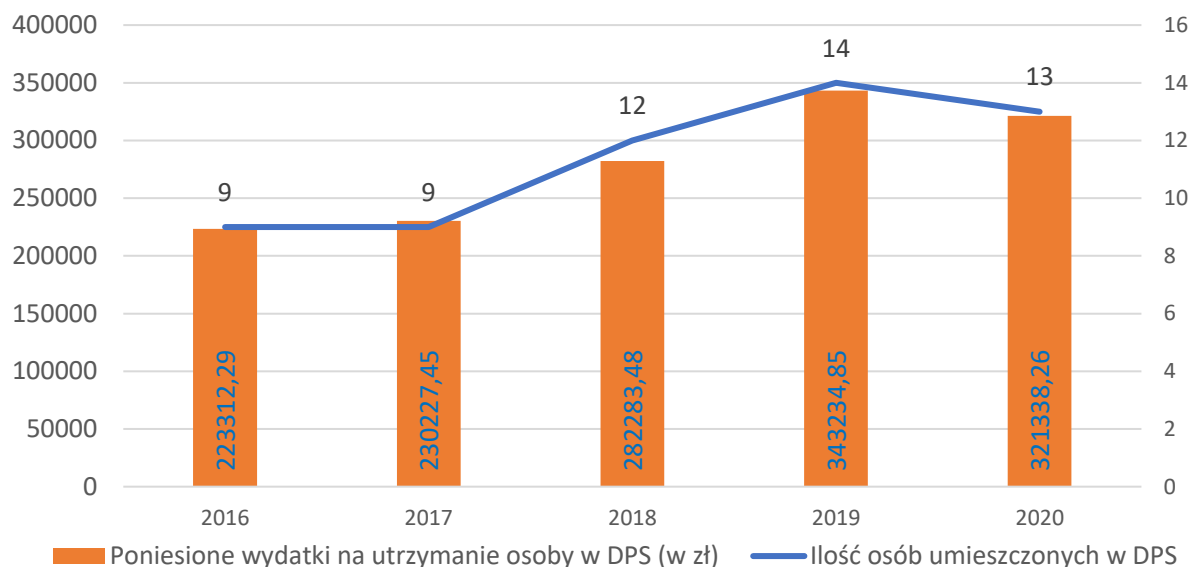
Osobom wymagającym całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, niemogących samodzielnie funkcjonować, którym nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych przysługuje prawo do umieszczenia w domu pomocy społecznej. Osoby te kierowane są do DPS odpowiedniego typu po uzyskaniu zgody tej osoby lub jej przedstawiciela ustawowego lub zgody Sądu na umieszczenie.

Tabela 63: dane ilustrujące świadczenia w zakresie pobytu w Domach Pomocy Społecznej

pobyt w Domach Pomocy Społecznej	2016	2017	2018	2019	2020
liczba osób umieszczonych w DPS	9	9	12	14	13
poniesione wydatki na utrzymanie osoby w DPS (w zł)	223 312,29	230 227,45	282 283,48	343 234,85	321 338,26

Źródło: dane MOPS w Bytowie

Wykres 42: dane ilustrujące świadczenia w zakresie pobytu w Domach Pomocy Społecznej

W analizowanym okresie widać wyraźny wzrost wydatków związanych z pobytem osób wymagających całodobowego wsparcia w Domach Pomocy Społecznej. Rokrocznie wzrastają miesięczne koszty pobytu osób w Domach Pomocy Społecznej.

6. Dzieci w systemie pieczy zastępczej

Gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem po raz pierwszy w pieczy zastępczej ponosi koszty związane z utrzymaniem dzieci w rodzinach zastępczych lub w placówkach opiekuńczo-wychowawczych. Koszty pobytu dzieci w pieczy zastępczej wynoszą:

- 10 % wydatków na opiekę, wychowanie dziecka w pierwszym roku
- 30 % wydatków na opiekę, wychowanie dziecka w drugim roku
- 50 % wydatków na opiekę, wychowanie dziecka w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka.

Tabela 64: liczba dzieci umieszczonych w systemie pieczy zastępczej oraz wydatki

piecza zastępcza	2016	2017	2018	2019	2020
liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej	8	7	13	6	11
poniesione wydatki (w zł)	91 587,88	105 136,17	120 202,97	182 605,18	272 665,54

Źródło: dane MOPS w Bytowie

7. Pomoc osobom starszym i niepełnosprawnym

Wyniki okresowych badań demograficznych pokazują, że społeczeństwo polskie ewoluuje w kierunku społeczeństwa, w którym coraz większy udział liczebny stanowią osoby starsze. Starzenie się społeczeństwa jest procesem naturalnym, jednak od drugiej połowy XX wieku

postępuje ono niespodziewanie szybko. Pogarszający się stan zdrowia, przewlekłe choroby oraz brak samodzielności osób zależnych (osób starszych, niepełnosprawnych, przewlekłe chorych) oznacza konieczność realizacji programów z zakresu pielęgnacji i wsparcia, a także narzuca instytucjom pomocowym zwiększenie dozoru w czynnościach dnia codziennego, zapewnienie towarzystwa, poświęcenie uwagi, integrowanie a także angażowanie w lokalne działania animacyjne. Gmina Bytów od wielu lat realizuje bądź animuje różne działania skierowane do seniorów, osób niepełnosprawnych, przewlekłe chorych z zakresu:

- usług świadczonych w miejscu zamieszkania i w placówkach dziennego pobytu, w tym także integracji usług realizowanych przy zwiększonym udziale sektora ekonomii społecznej ,
- profilaktyki i promocji zdrowia, bezpieczeństwa oraz aktywnego starzenia się,
- wsparcia opiekunów osób niesamodzielnych,
- aktywizacji i partycypacji seniorów,
- dostępności i przeciwdziałania wszelkim formom wykluczenia osób starszych i niepełnosprawnych.

Na przełomie lat 2016-2020 w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Bytowie zrealizowano łącznie 45 przedsięwzięć.

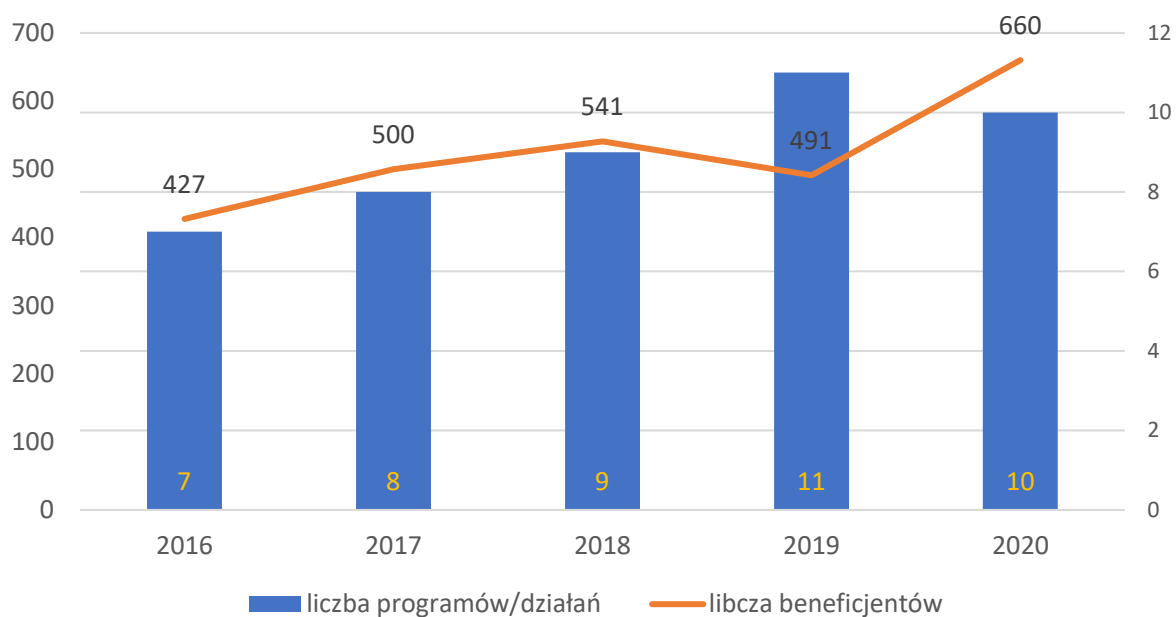
Poniższe zestawienie obrazuje zakres realizacji różnych programów, działań na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych, a także źródła finansowania. Dominującym donatorem działań był budżet państwa – 44,13%, fundusze Unii Europejskiej wspierały działania w 33,34%, budżet JST w 22,23%.

Tabela 65: liczba programów realizowanych przez MOPS oraz wartość pozyskanych środków dla beneficjentów z gminy Bytów

rok	liczba programów/działań	liczba beneficjentów	źródło finansowania
2016	7	427	JST – 366 121,15 zł BP – 779 988,42 zł UE – 259 610,07 zł
2017	8	500	JST – 432 077,27 zł BP – 844 614,53 zł UE – 351 869,16 zł
2018	9	541	JST – 535 280,50 zł BP – 1 053 379,90 zł UE – 675 486,79 zł
2019	11	491	JST – 599 305,47 zł BP – 1 248 892,52 zł UE – 610 728,34 zł
2020	10	660	JST – 698 467,65 zł BP – 1 297 913,47 zł UE – 2 084 158,26 zł

Źródło: dane MOPS w Bytowie

Wykres 43: liczba programów i beneficjentów

Wykres 44: kwoty oraz źródła pozyskanych środków

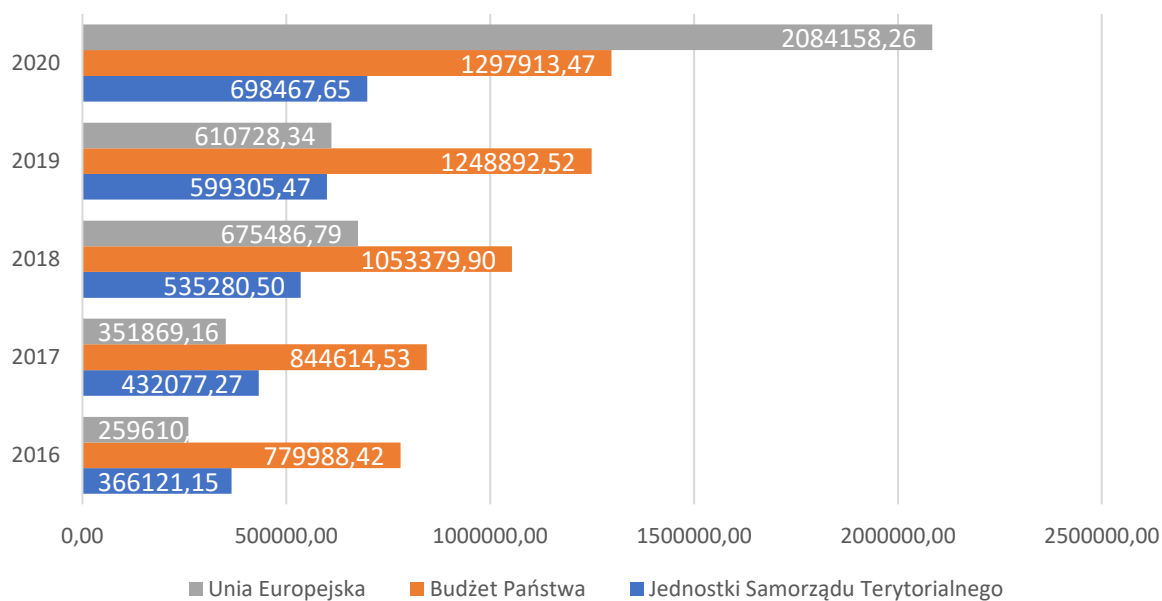

Tabela 66: programy wspierające dla osób starszych i osób niepełnosprawnych

	2016	2017	2018	2019	2020
działania skierowane do osób niepełnosprawnych	13	14	13	15	14
działania skierowane do osób starszych	2	1	2	4	3

Źródło: UM w Bytowie

Analiza problemowa dotycząca seniorów, osób niesamodzielnych i niepełnosprawnych ułatwia zrozumienie specyfiki, mechanizmów konsekwencji procesu wykluczenia społecznego i pauperyzacji seniorów, osób niepełnosprawnych i przewlekle chorych. W związku z rosnącą liczbą i udziałem osób zależnych diagnozowano najważniejsze problemy:

1. Rosnący udział osób starszych w populacji mieszkańców gminy Bytów.
2. Pogarszający się stan zdrowia seniorów skutkujący lawinowym przyrostem zapotrzebowania na usługi zdrowotne, opiekuńcze i społeczne.
3. Niedostosowane usługi opiekuńcze do wzrastających potrzeb seniorów, osób niepełnosprawnych oraz przewlekle chorych.
4. Bieda i stale obniżający się poziom życia seniorów i niepełnosprawnych, wynikający z niskich uposażeń emerytalno-rentowych.
5. Niemożność samodzielnego finansowania usług opiekuńczych, profilaktycznych, rehabilitacyjnych i medycznych.
6. Wykluczenie komunikacyjne, cyfrowe i społeczne spowodowane zamieszkiwaniem na obszarach o ponadprzeciętnym poziomie wykluczenia społecznego.
7. Utrudniony dostęp do publicznych i niepublicznych usług zdrowotnych i profilaktycznych.
8. Alienacja, odizolowanie i osamotnienie osób starszych, niepełnosprawnych i przewlekle chorych.
9. Brak skutecznych i sprawdzonych kanałów informacji oraz sposobów promocji wydarzeń i zajęć skierowanych do seniorów, osób zależnych i niepełnosprawnych.
10. Niski poziom wykształcenia seniorów i osób niepełnosprawnych.
11. Niechęć wobec profilaktyki, animacji, integracji środowiska senioralnego.
12. Trudności w przyswajaniu nowych technologii oraz niechęć do wykorzystywania nowinek technicznych usprawniających codzienne funkcjonowanie.
13. Niewystarczająca liczba opiekunów i kandydatów na opiekunów osób zależnych.
14. Niechęć opiekunów do samodoskonalenia się i korzystania z różnych form wsparcia, tj. szkolenia, warsztaty, kursy, grupy samopomocowe.
15. Niewykorzystany potencjał organizacji pozarządowych, brak wolontariatu.

Na zdiagnozowane wyżej problemy odpowiada partnerski projekt „Senio-RITA – Rehabilitacja, Integracja, Teleopieka i Asystentura dla seniorów, niepełnosprawnych, przewlekle chorych oraz ich opiekunów w powiecie bytowskim”, w ramach którego pozyskano 9 298 821,48 zł ze środków UE na rozwój usług społecznych, działania integracyjno-animacyjne oraz dostosowanie infrastruktury do realizacji w/w działań, w tym dla gminy Bytów 2 102 559,41 zł. Projekt swym zasięgiem obejmuje 9 gmin (Bytów, Borzytuchom, Kołczygłowy, Lipnica, Miastko, Parchowo, Studzienice, Tuchomie, Trzebielino) oraz samorząd powiatu bytowskiego i partnerów społecznych: Fundację Szpitala Powiatu Bytowskiego sp. z o.o. „Zdrowie nasze” i firmę społeczna Altra Consulting sp. z o.o.

8. Pomoc rodzinom wielodzietnym

Karta Dużej Rodziny jest jednym z elementów polityki prorodzinnej. Stanowi rozwiązanie, które z założenia ma przyczynić się do promocji modelu rodziny wielodzietnej. Jednak jej główną przesłanką jest zwiększenie szans rozwojowych dzieci wychowujących się w rodzinach wielodzietnych poprzez umożliwienie im dostępu ulg i zniżek oferowanych przez podmioty publiczne i prywatne, które podpisały umowy z ministrem pracy.

Prawo do posiadania Karty Dużej Rodziny przysługuje członkowi rodziny wielodzietnej, przez którą rozumie się rodzinę, w której rodzic (rodzice) lub małżonek rodzica mają lub mieli na

utrzymaniu łącznie co najmniej troje dzieci bez względu na ich wiek. Przez rodzica rozumie się także rodzica zastępczego lub osobę prowadzącą rodzinny dom dziecka. Prawo do Karty Dużej Rodziny przysługuje także dzieciom w wieku do 18. roku życia, w wieku do 25. roku życia – w przypadku dzieci uczących się w szkole lub szkole wyższej bez ograniczeń wiekowych w przypadku dzieci legitymujących się orzeczeniem o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności, ale tylko w przypadku, gdy w chwili składania wniosku w rodzinie jest co najmniej troje dzieci spełniających powyższe warunki.

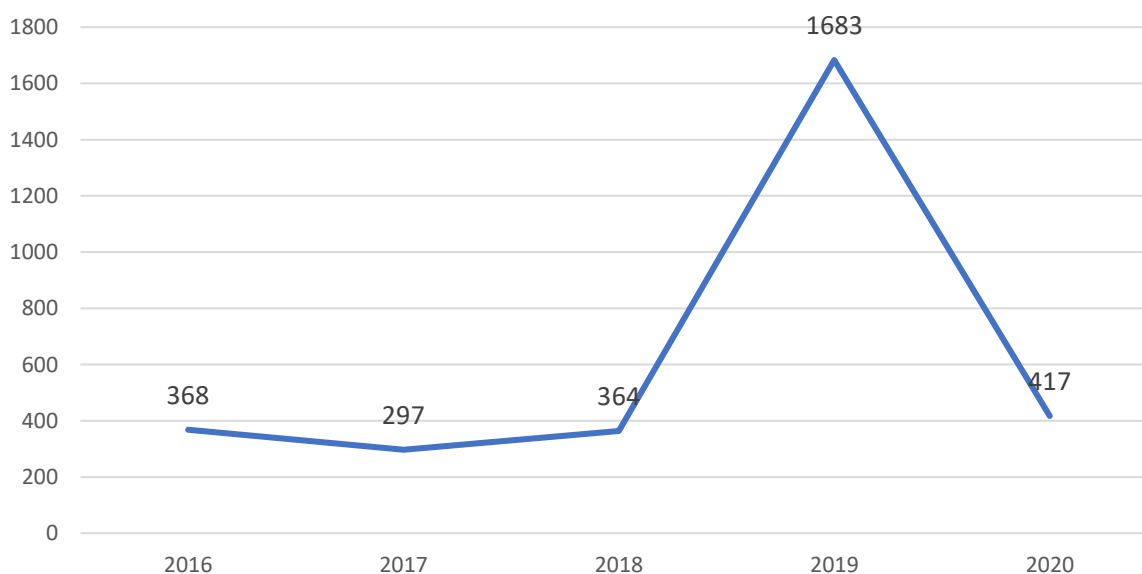
Tabela 67: liczba rodzin oraz liczba wydanych kart w gminie Bytów w latach 2016-2020 w ramach ustawy o Karcie Dużej Rodziny

rok	liczba rodzin						łącznie wydanych KDR	liczba dzieci objęta wsparciem
	z 3 dzieci	rodzina, która miała na utrzymaniu dzieci	z 4 dzieci	z 5 dzieci	z 6 dzieci	razem		
2016	54	0	5	0	3	62	368	212
2017	50	0	3	0	0	53	297	165
2018	54	0	5	2	1	62	364	201
2019	94	685	0	0	0	779	1 683	292
2020	50	85	0	0	0	135	417	154
razem	302	770	13	2	4	1 091	3 129	1 024

Źródło: dane UM w Bytowie

W latach 2016 - 2018 i 2020 przyznano Karty Dużej Rodziny średnio rocznie dla ok. 57 rodzin w ramach ustawy o Karcie Dużej Rodziny. Natomiast wzrost ilości rodzin zanotowano w roku 2019, spowodowany wejściem w życie zmiany do ustawy umożliwiającej uzyskanie karty przez rodziców lub rodzica, którzy mieli na utrzymaniu kiedykolwiek troje i więcej dzieci.

Wykres 45: liczba łącznie wydanych kart dużej rodziny

9. Dodatki mieszkaniowe i energetyczne

Tabela 68: wydatki związane z pomocą finansową w formie dodatków mieszkaniowych i energetycznych

lp.	rodzaj świadczenia	kwota (w zł)				
		2016	2017	2018	2019	2020
1.	dodatek mieszkaniowy	342 230,36	300 442,28	254 617,71	241 940,39	214 510,26
2.	dodatek energetyczny	12 245,62	9 354,61	8 198,11	6 522,62	4 276,63

Źródło: dane UM w Bytowie

Tabela 69: średnia wysokość wypłaconych dodatków mieszkaniowych w danym roku

L.p.	Nazwa jednostki	2016	2017	2018	2019
1	Bytów	144,46	154,25	152,56	153,22
2	Jarocin	177,44	177,77	175,34	179,45
3	Końskie	133,25	131,65	134,13	130,15
4	Nakło nad Notecią	199,05	199,05	202,03	206,23
5	Olkusz	193,59	195,42	195,85	197,1
6	Opoczno	161,93	163,77	172,68	167,7
7	Sokółka	132,62	134,32	141,06	143,62
8	Środa Wielkopolska	163,81	162,53	159,11	177,34

Źródło: system analiz samorządowych

Na podstawie ww. tabeli wśród wymienionych gmin miejsko-wiejskich gmina Bytów zajmuje trzecie miejsce pod względem średniej najniższej wartości wypłaconych dodatków mieszkaniowych na przełomie lat 2016-2019.

Tabela 70: średnia wysokość wypłaconych dodatków mieszkaniowych w danym roku

L.p.	Nazwa jednostki	2016	2017	2018	2019	2020
1	Bytów	144,46	154,25	152,56	153,22	160,92
2	Czersk	217,39	223,45	223,30	236,71	brak
3	Gniew	183,00	188,81	216,39	219,71	brak
4	Kartuzy	263,94	296,11	281,15	268,80	brak
5	Miastko	170,82	169,61	172,12	171,54	brak
6	Pelplin	222,00	212,20	214,27	194,31	brak
7	Władysławowo	231,70	239,33	237,88	256,58	brak

Źródło: system analiz samorządowych

Na podstawie ww. tabeli wśród wymienionych gmin miejskich, gmina Bytów zajmuje pierwsze miejsce pod względem średniej najniższej wartości wypłaconych dodatków mieszkaniowych na przełomie lat 2016-2019.

10. Bezdomność

Lata 2016-2020 to utrzymująca się mniej więcej na tym samym poziomie liczba osób wspierana przez MOPS z tytułu bezdomności:

2016 – 48
 2017 – 34
 2018 – 33
 2019 – 30
 2020 – 37

Wsparcie samorządu jest wielotorowe: zapewnienie ciepłych posiłków, wypłata świadczeń (zasiłków), zapewnienie tymczasowego schronienia (ogrzewalnia, noclegownia, schronisko i schronisko z usługami opiekuńczymi, realizacja projektów socjalnych, kwalifikowanie do POPŻ 2014-2020. Gmina prowadzi placówkę tymczasowego schronienia dla osób bezdomnych – ogrzewalnię, która w 2020 r. przeszła gruntowną modernizację dostosowującą ją do wymaganych standardów. Realizacja tego zadania została zlecona organizacji pozarządowej.

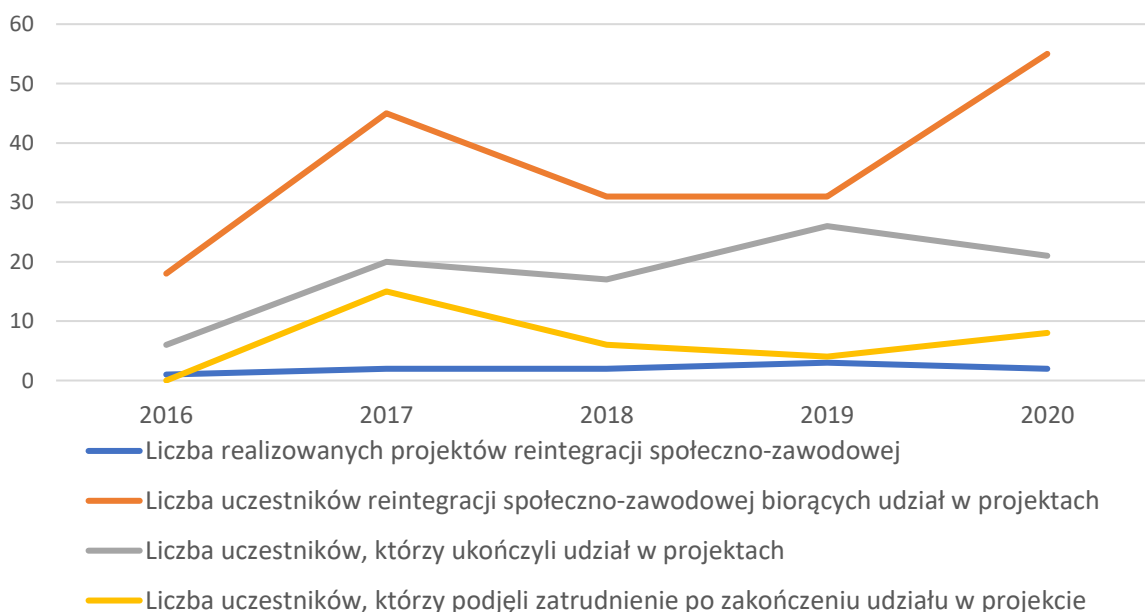
11. Reintegracja społeczno-zawodowa

Tabela 71: liczba uczestników zajęć reintegracji społeczno-zawodowej gminy Bytów w latach 2016-2020

L.p.	zakres danych	2016	2017	2018	2019	2020	łącznie
1.	liczba realizowanych projektów reintegracji społeczno-zawodowej	1	2	2	3	2	10
2.	liczba uczestników reintegracji społeczno-zawodowej biorących udział w projektach	18	45	31	31	55	180
3.	liczba uczestników, którzy ukończyli udział w projektach	6	20	17	26	21	90
4.	liczba uczestników, którzy podjęli zatrudnienie po zakończeniu udziału w projekcie	0	15	6	4	8	33

Źródło: dane CIS w Bytowie

Wykres 46: liczba uczestników zajęć reintegracji społeczno-zawodowej gminy Bytów

Głównym zadaniem Centrum Integracji Społecznej w Bytowie w myśl zapisów Ustawy o zatrudnieniu socjalnym z dnia 13 czerwca 2003 r. jest reintegracja społeczno-zawodowa. Reintegracja społeczna i zawodowa w CIS oznacza działania, w tym również o charakterze samopomocowym, mające na celu odbudowanie i podtrzymanie u osoby uczestniczącej w zajęciach, umiejętności uczestniczenia w życiu społeczności lokalnej i pełnienia ról społecznych w miejscu pracy, zamieszkania lub pobytu oraz społecznej zdolności do samodzielnego świadczenia pracy na rynku pracy.

Działania te realizowane są przy wsparciu z różnego rodzaju programów, projektów i innych. Na przełomie ostatnich pięciu lat, analizując zapisy powyższej tabeli, obserwuje się stabilność w ilości realizowanych działań. Jest ona w dużej mierze zależna od ilości ogłoszonych konkursów, w których CIS może złożyć swoje wnioski czy od dostępności środków na preferowane projekty. W chwili obecnej oczekiwane są informacje o podziale środków unijnych na kolejny okres programowania 2021 - 2027.

Co do ilości uczestników biorących udział w proponowanych przez centrum działaniach wykazuje ona tendencje wzrostowe. Sytuacja panująca w kraju i na świecie, związana z rozprzestrzenianiem się choroby zakaźnej COVID-19 wywołanej wirusem SARS-CoV-2 oraz polecenie Wojewody Pomorskiego doprowadziły 12 marca 2020 r. do zamknięcia centrum i zawieszenia zajęć dla uczestników. Zostały one wznowione dopiero 1 czerwca 2020 r. Pomimo jednak zawieszenia działalności uczestnicy wrócili do zajęć i większa ich część udział w programach w roku 2020 zakończyła. Część z nich kontynuuje jeszcze programy w roku 2021 i dopiero w tym roku je ukończy. Zadać należy sobie pytanie, co wydarzy się po zakończeniu pandemii? Czy osób, które potrzebować wsparcie będzie więcej i czy będą one chciały skorzystać z pomocy oferowanej im przez centrum?

Zadaniem wszystkich działań prowadzonych przez CIS jest doprowadzenie do podjęcia przez uczestników zatrudnienia. Jest to zawsze najtrudniejszy etap w całym procesie reintegracji. Niestety nie sprzyja jej obecnie sytuacja panująca na rynku pracy. Większa część naszych uczestników znajdowała zatrudnienie w gastronomii jako pomoc kuchenna, w hotelarstwie jako obsługa hotelowa, w handlu jako sprzedawcy czy inne. Branże te objęte restrykcjami związanymi z pandemią nadal pozostają zamknięte. Pracodawcy podejmują trudne decyzje zamknięcia swoich działalności, ponieważ nie są w stanie utrzymać nawet swoich stałych pracowników. Cierpliwie należy zatem oczekiwać kolejnych wydarzeń. Być może sytuacja ta doprowadzi do zwiększenia liczby uczestników zainteresowanych udziałem w programach centrum. Być może słyszalny będzie głos dyrektorów i kierowników tych placówek, aby pojawiły się możliwości pozyskania dodatkowych środków na działania, wynikające z potrzeby sytuacji. Trudno jednak mówić o tym, że uczestnicy będą podejmować zatrudnienie, skoro osoby dotąd zatrudnione zaczynają tracić pracę.

XII. Edukacja, opieka i wychowanie

1. Dostępność do przedszkoli i żłobków

1.1. Opieka nad dziećmi do lat 3

Na terenie Gminy Bytów obecnie funkcjonuje 9 placówek świadczących opiekę nad dziećmi do lat 3. Wszystkie wspomniane placówki to żłobki prowadzone przez inne podmioty:

- Żłobek „Bolek i Lolek” w Udorpiu;
- Niepubliczny Żłobek Językowy Montessori w Bytowie;

- Żłobek „Chatka Puchatka” w Rzepnicy, wcześniej „Pozytywne Smerfy nr 1” (2019-2020);
- Żłobek Nr 66 Fundacji Pozytywne Inicjatywy (2013-2019);
- Słoneczny Żłobek Językowy w Bytowie;
- Żłobek „Jaś i Małgosia” s.c;
- Żłobek „Pozytywne Smerfy” w Bytowie, wcześniej „Pozytywne Smerfy nr 2” (2019-2020);
- Żłobek Nr 68 Fundacji Pozytywne Inicjatywy (2013-2019);
- Żłobek „miniBambini” w Bytowie;
- Niepubliczny Żłobek "Przyjaciele Myszki Miki";
- Żłobek „FOR KIDS” w Bytowie.

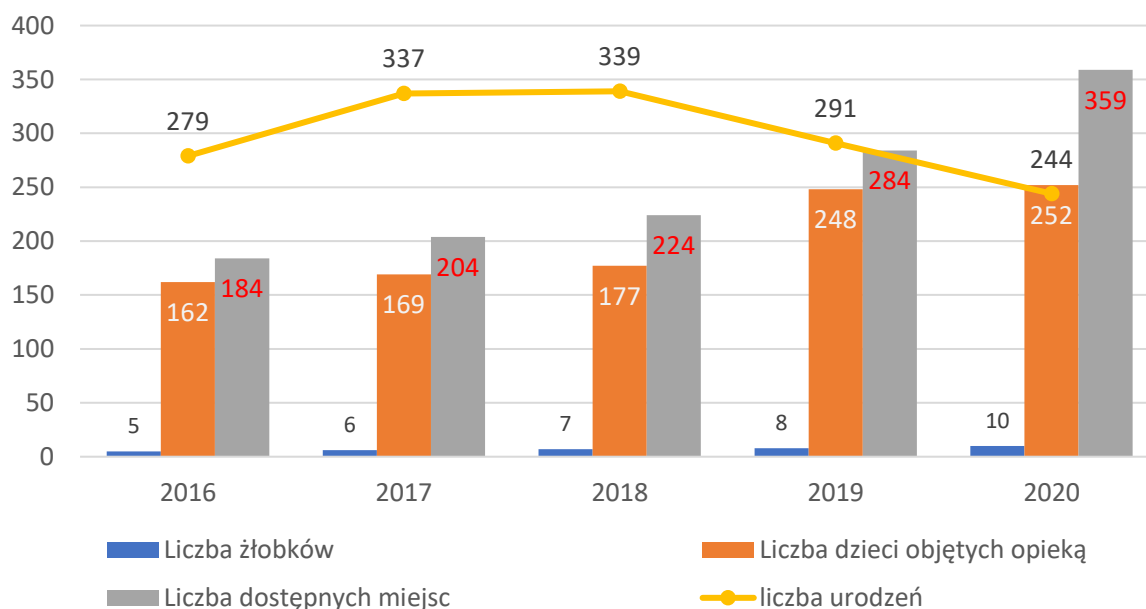
W 2017 r. został wpisany do rejestru żłobków Żłobek „Słoneczne Stacyjkowo”. Od początku działalności nie została tam przeprowadzona rekrutacja.

Tabela 72: opieka nad dziećmi do lat 3

	2016	2017	2018	2019	2020
liczba żłobków	5	6	7	8	10
liczba dzieci objętych opieką	162	169	177	248	252
liczba dostępnych miejsc	184	204	224	284	359
liczba urodzeń	279	337	339	291	244

Źródło: rejestr żłobków stan na 30 września danego roku

Wykres 47: opieka nad dziećmi do lat 3

Dostępność do żłobków w gminie Bytów jest bardzo dobra. W gminie jest dostępnych więcej miejsc w żłobku niż wynosi liczba dzieci uczęszczających do żłobka oraz ogólna liczba urodzeń dzieci w gminie.

1.2. Udział dzieci w wieku 3-5 lat w opiece przedszkolnej

W gminie Bytów funkcjonuje obecnie 11 przedszkoli, w tym 2 przedszkola publiczne:

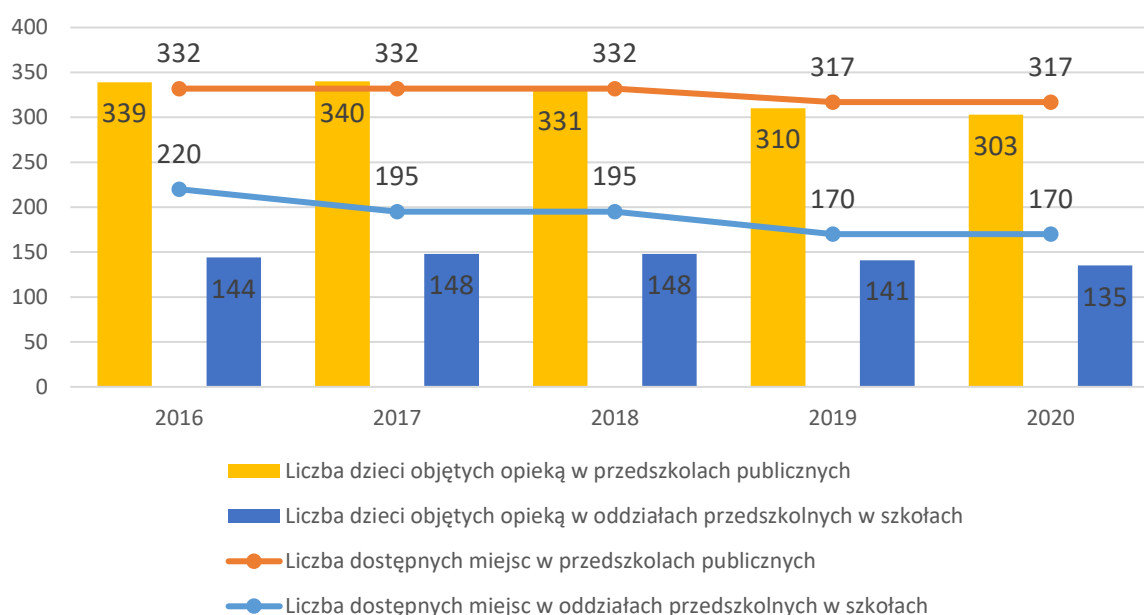
- Przedszkole nr 1 w Bytowie;
- Przedszkole nr 2 w Bytowie;
- Niepubliczne Przedszkole Bolek i Lolek w Udorpiu;
- Niepubliczne Przedszkole Językowe Montessori w Bytowie, od 2019 r.;
- Przedszkole Niepubliczne "Miś Puchatek" w Bytowie;
- Niepubliczne Przedszkole Słoneczne Stacyjkowo w Bytowie;
- Niepubliczne Przedszkole "Świętego Filipa" w Bytowie;
- Przedszkole Językowe FOR KIDS w Bytowie, od 2019 r.;
- ATELIER Niepubliczne Przedszkole "SMYKI" w Bytowie;
- Niepubliczne Przedszkole "Przyjaciele Myszki Miki" w Rzepnicy, do 2018 r. punkt przedszkolny;
- Niepubliczne Przedszkole Bolek i Lolek z oddziałem Słonecznego Przedszkola Językowego w Bytowie.

Tabela 73: dostępność miejsc w przedszkolach publicznych

	2016	2017	2018	2019	2020
liczba przedszkoli	2	2	2	2	2
liczba dzieci objętych opieką	339	340	331	310	303
liczba dostępnych miejsc	332	332	332	317	317

Źródło: UM w Bytowie – wydział EKS

Wykres 48: dostępność miejsc w przedszkolach publicznych

W Przedszkolu nr 2 w Bytowie funkcjonowały do 2020 r. 2 oddziały integracyjne, natomiast od września 2020 r. 3 oddziały.

Tabela 74: dostępność miejsc w przedszkolach niepublicznych

	2016	2017	2018	2019	2020
liczba przedszkoli	7	7	7	9	9
liczba dzieci objętych opieką	615	640	698	779	807
liczba dostępnych miejsc	681	681	706	849	799

Źródło: UM w Bytowie – wydział EKS

Z powyższych danych wynika, że w publicznych i niepublicznych przedszkolach gminy Bytów zaznacza się tendencja spadkowa w stosunku do wolnych miejsc dla dzieci. Należy wziąć pod uwagę dzieci spoza gminy uczęszczające do bytowskich przedszkoli. Spadek miejsc wolnych w przedszkolach spowodowany jest m. in. tym, że niektóre organy prowadzące przedszkola niepubliczne zdecydowały się na likwidację oddziału przedszkolnego na rzecz sprawowania opieki nad dziećmi do lat 3 (żłobki).

Tabela 75: dostępność miejsc w oddziałach przedszkolnych w szkołach

	2016	2017	2018	2019	2020
liczba szkół z oddziałami przedszkolnymi	4	3	3	3	3
liczba oddziałów przedszkolnych	9	8	8	7	7
liczba dzieci objętych opieką	144	148	148	141	135
liczba dostępnych miejsc	220	195	195	170	170

Źródło: UM w Bytowie – wydział EKS

Oddziały przedszkolne są zlokalizowane w następujących szkołach: w Szkole Podstawowej w Gostkowie, w Szkole Podstawowej w Niezabyszewie z filią w Rekowie oraz w Szkole Podstawowej w Pomysku Wielkim. Liczba miejsc w oddziałach przedszkolnych zlokalizowanych w szkołach jest wystarczająca. Od 2017 r. Szkoła Podstawowa w Rekowie została włączona do Szkoły Podstawowej w Niezabyszewie i stała się jej filią.

Z usług przedszkoli, dla których organem prowadzącym lub rejestrującym jest gmina Bytów, korzystają dzieci z innych gmin, przede wszystkim gmin ościennych. Liczba dzieci w 2020 r. z innych gmin uczęszczająca do przedszkoli publicznych to 15, do przedszkoli niepublicznych – 107, natomiast do oddziałów przedszkolnych przy szkołach podstawowych – 7.

Tabela 76: dzieci spoza gminy Bytów uczęszczające do przedszkoli z terenu tej gminy

	gmina Brusy	gmina Borzytuchom	gmina Czarna Dąbrówka	gmina Dębica Kaszubska	gmina Dziemiany	gmina Kołczygłowy	gmina Lipnica	gmina Miastko	gmina Parchowo	gmina Studzienice	gmina Sulęcyno	gmina Trzebielino	gmina Tuchomie	razem
przedszkola publiczne		7					1		1	6				15
przedszkola niepubliczne	1	43	5	2	1	6	6	1	13	20	1	1	7	107
oddziały przedszkolne w szkołach							2		3				2	7
ogółem	1	50	5	2	1	6	9	1	17	26	1	1	9	129

Źródło: UM w Bytowie – wydział EKS

Tabela 77: dzieci z gminy Bytów uczęszczające do przedszkoli w innych gminach

	gmina Borzytuchom	gmina Dębica Kaszubska	gmina Parchowo	gmina Studzienice	gmina Tuchomie	miasto Słupsk	ogółem
liczba dzieci	2	1	2	3	3	2	13

Źródło: UM w Bytowie – wydział EKS

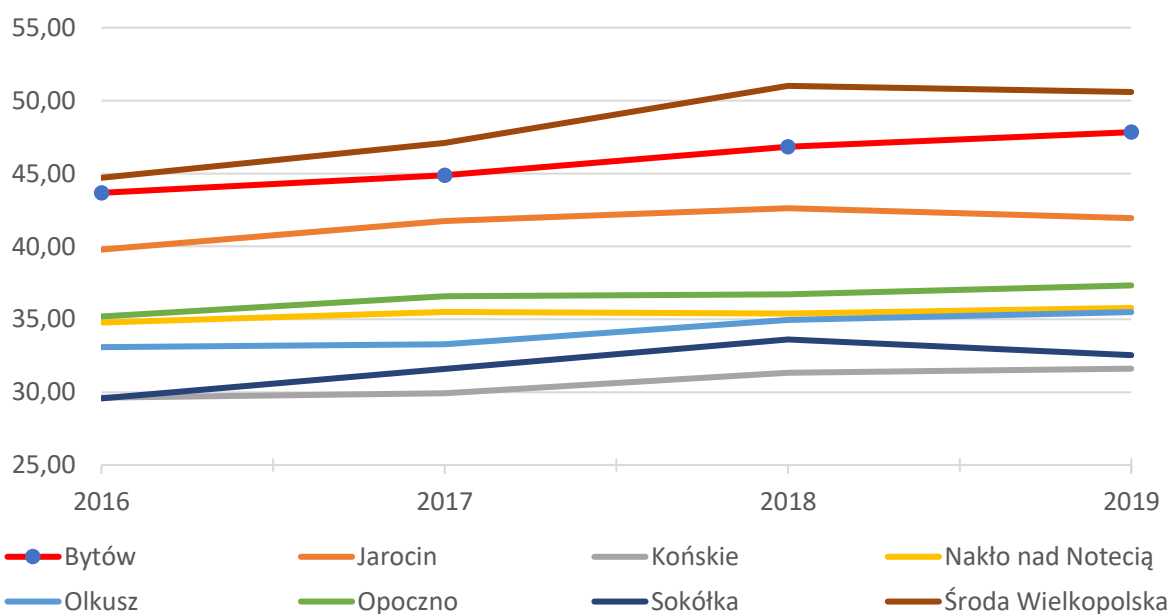
Powyższe dane pochodzą z 2020 r. z informacji uzyskanych z wydziału EKS, tendencja jest wzrostowa. Duże znaczenie ma miejsce pracy rodziców dzieci. Rodzice zamieszkujący gminy ościennie korzystają z przedszkoli na terenie miejsca swojego zatrudnienia. To zjawisko można zauważyć też w odwrotną stronę, czyli rodzice zamieszkujący gminę Bytów wożą swoje dzieci do przedszkoli, gdzie znajduje się ich miejsce pracy. Jednak z danych wynika, że zjawisko to ma miejsce na dużo mniejszą skalę.

Tabela 78: liczba wychowanków przedszkoli przypadających na 1000 mieszkańców gminy - porównanie

l.p.	nazwa gminy	2016	2017	2018	2019
1	Bytów	43,68	44,87	46,84	47,84
2	Jarocin	39,78	41,74	42,62	41,94
3	Końskie	29,62	29,92	31,34	31,61
4	Nakło nad Notecią	34,78	35,50	35,39	35,78
5	Olkusz	33,09	33,28	34,96	35,49
6	Opoczno	35,19	36,58	36,71	37,32
7	Sokółka	29,57	31,59	33,62	32,54
8	Środa Wielkopolska	44,71	47,11	51,01	50,60

Źródło: system analiz samorządowych

Wykres 49: liczba wychowanków przedszkoli przypadających na 1000 mieszkańców gminy - porównanie

Liczba dzieci w przedszkolach w poszczególnych gminach wykazuje tendencję wzrostową. W gminie Bytów zauważa się bardziej dynamiczny przyrost dzieci w przedszkolach. Może mieć to związek z szeroką dostępnością miejsc w przedszkolach oraz z niewygórowaną ceną.

Wykres 50: liczba przedszkoli przypadających na 1000 mieszkańców gminy- porównanie

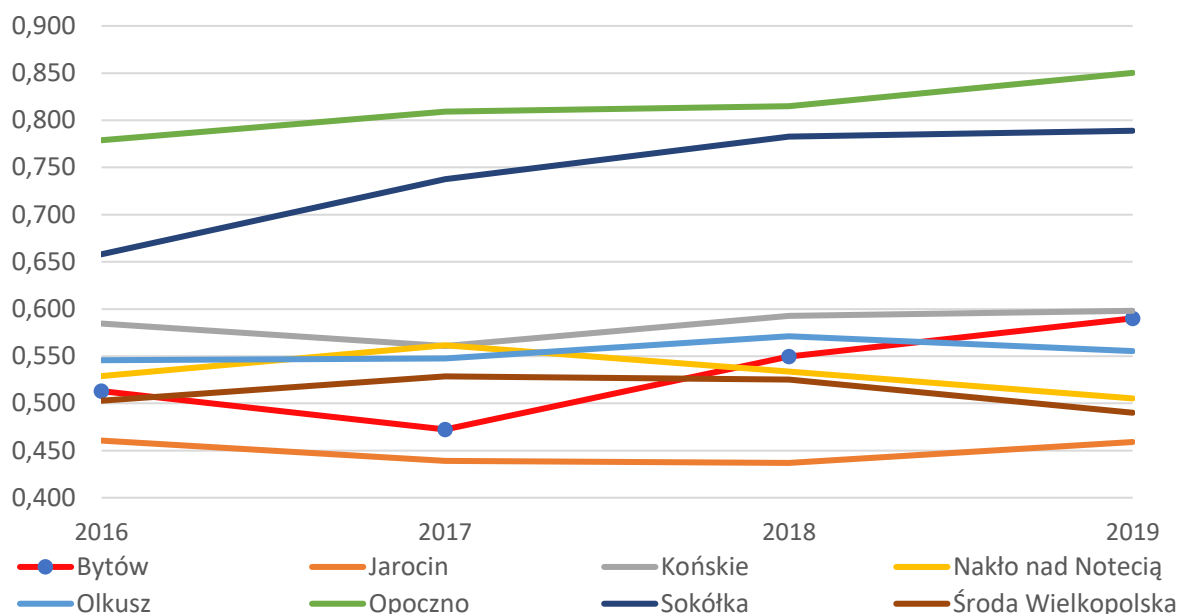

Tabela 79: liczba przedszkoli przypadających na 1000 mieszkańców gminy - porównanie

lp.	nazwa gminy	2016	2017	2018	2019
1	Bytów	0,513	0,472	0,550	0,590
2	Jarocin	0,461	0,439	0,437	0,459
3	Końskie	0,585	0,561	0,593	0,598
4	Nakło nad Notecią	0,529	0,562	0,534	0,505
5	Olkusz	0,546	0,548	0,571	0,556
6	Opoczno	0,779	0,809	0,815	0,850
7	Sokółka	0,658	0,737	0,783	0,789
8	Środa Wielkopolska	0,503	0,529	0,525	0,490

Źródło: system analiz samorządowych

Liczba przedszkoli w poszczególnych gminach kształtuje się na stałym poziomie lub z niewielką tendencją wzrostową. Gmina Bytów, jako jedna z gmin z najmniejszą liczbą mieszkańców wśród zestawionych gmin, w poszczególnych latach wykazuje podobny trend, czyli różnicę jednego przedszkola.

1.3. Prognoza

Na terenie gminy Bytów w kolejnych latach liczba urodzeń nieznacznie zmienia się. Duży wzrost urodzeń (blisko 20 %) w porównaniu do lat poprzednich odnotowano w latach 2017 i 2018, natomiast w następnych latach odnotowujemy spadek urodzeń, co tym samym nie powinno zachwiać dostępnością do przedszkoli.

Wykres 51: liczba dzieci w wieku przedszkolnym zameldowanych w gminie Bytów

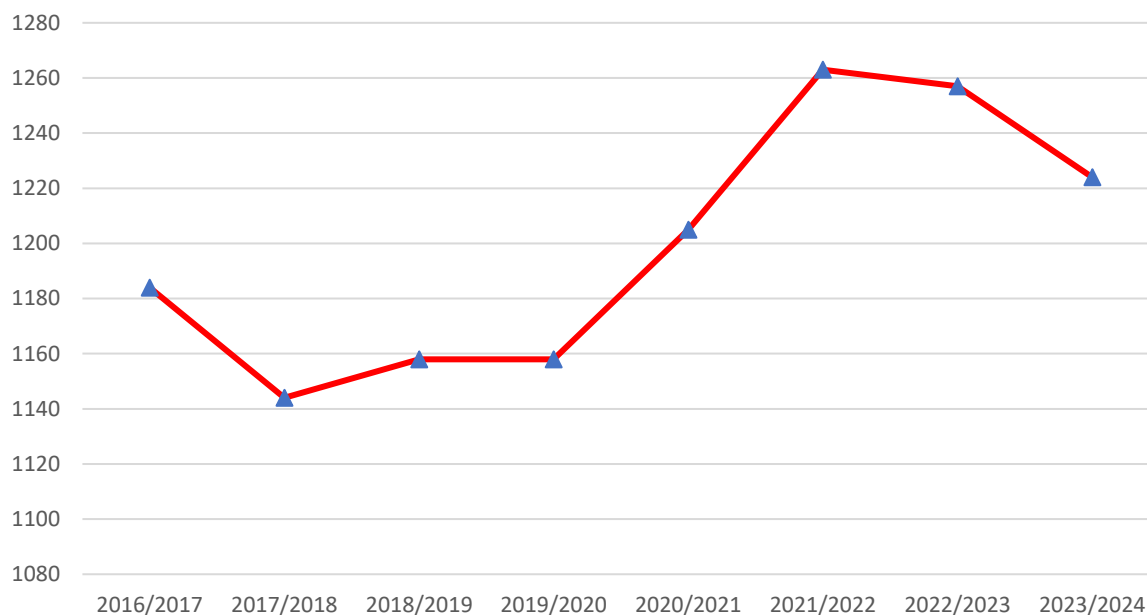

Tabela 80: porównanie liczby urodzin do liczby miejsc w przedszkolach

rok urodzenia	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
liczba dzieci zameldowanych w gminie Bytów	1184	1144	1158	1158	1205	1263	1257	1224
rok szkolny	16/17	17/18	18/19	19/20	20/21	21/22	22/23	23/24
liczba dzieci w wieku przedszkolnym zameldowanych w gminie Bytów	1184	1144	1158	1158	1205	1263	1257	1224
liczba dzieci objętych opieką	1098	1128	1177	1230	1245	-	-	-
liczba dostępnych miejsc	1233	1208	1233	1336	1286	-	-	-

Źródło: dane UM w Bytowie

2. Szkolnictwo w gminie Bytów

W gminie Bytów funkcjonują następujące szkoły:

- Gimnazjum nr 1 w Bytowie – zakończenie działalności 2019 r.
- Gimnazjum nr 2 w Bytowie – wygaszenie 2019 r.
- Szkoła Podstawowa nr 1 w Bytowie – utworzenie 2017 r.
- Szkoła Podstawowa nr 2 w Bytowie
- Szkoła Podstawowa nr 5 im. mjr H. Sucharskiego w Bytowie
- Szkoła Podstawowa im. gen. J. Wybickiego w Gostkowie
- Szkoła Podstawowa im. Marszałka J. Piłsudskiego w Niezabyszewie z filią w Rekowie
- Szkoła Podstawowa im. św. Jana Pawła II w Pomysku Wielkim.

Tabela 81: liczba uczniów szkół podstawowych i gimnazjów gminy Bytów

szkoła		2016	2017	2018	2019	2020
Gimnazjum nr 1 w Bytowie	uczniowie	514	345	158	0	0
	oddziały	23	16	8	0	0
Gimnazjum nr 2 w Bytowie	uczniowie	319	199	86	0	0
	oddziały	14	9	4	0	0
Szkoła Podstawowa nr 1 w Bytowie	uczniowie	0	199	421	523	535
	oddziały	0	9	20	25	25
Szkoła Podstawowa nr 2 w Bytowie	uczniowie	770	770	759	684	699
	oddziały	34	34	34	31	32
Szkoła Podstawowa nr 5 w Bytowie	uczniowie	672	707	720	668	661
	oddziały	30	32	32	30	29
Szkoła Podstawowa w Gostkowie	uczniowie	76	92	100	103	101
	oddziały	6	7	8	8	8
Szkoła Podstawowa w Niezabyszewie z filią w Rekowie	uczniowie	74	109	120	124	125
	oddziały	6	9	9	10	11
Szkoła Podstawowa w Pomysku Wielkim	uczniowie	103	123	135	139	148
	oddziały	7	8	9	9	9
Szkoła Podstawowa w Rekowie	uczniowie	26	0	0	0	0
	oddziały	5	0	0	0	0
ogółem	uczniowie	2873	2743	2585	2241	2269
	oddziały	125	124	124	113	114

Źródło: system informacji oświatowej

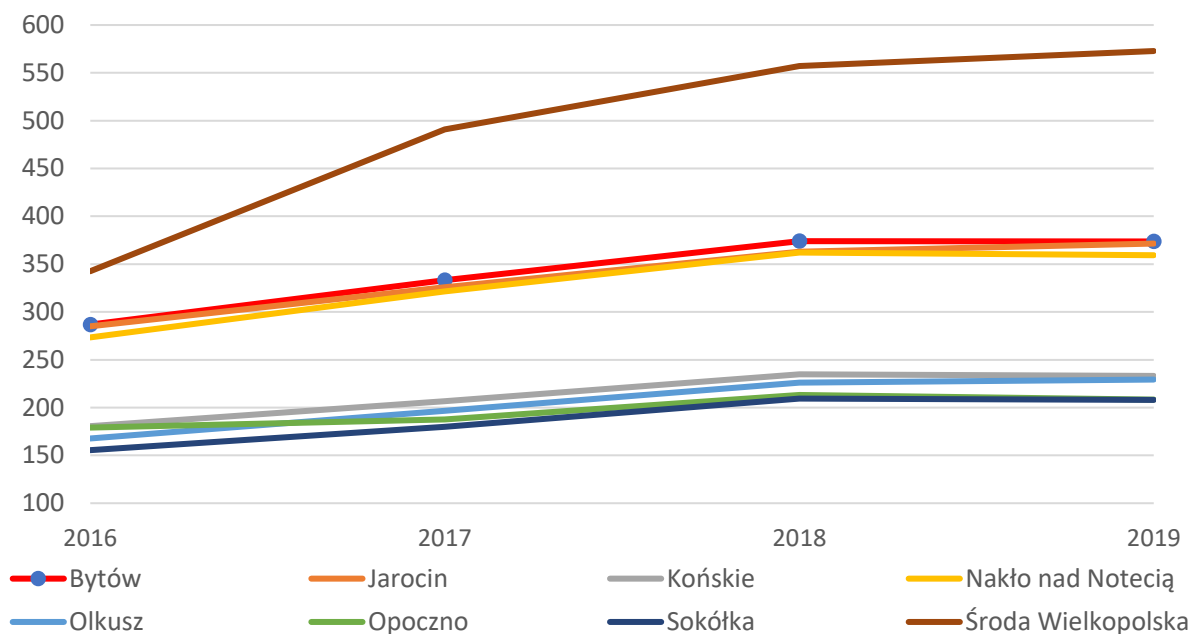
W 2017 r. została utworzona Szkoła Podstawowa nr 1 w Bytowie na bazie Gimnazjum nr 1 w Bytowie – szkoła podstawowa z oddziałami gimnazjalnymi. Tego samego roku doszło do przekształcenia Szkoły Podstawowej w Rekowie w trójklasową (kl. I-III i oddział przedszkolny) filię Szkoły Podstawowej im. marsz. J. Piłsudskiego w Niezabyszewie. W gminie Bytów liczba uczniów w szkołach, dla których gmina jest organem prowadzącym, wykazywała tendencję spadkową. Po wygaśnięciu gimnazjów w roku 2019 zauważa się bardzo dużą różnię w liczbie uczniów i oddziałów w szkołach. Dzięki analizom, które zostały wcześniej wykonane, podjęto decyzję o nieprzekształcaniu Gimnazjum nr 2 w Bytowie w szkołę podstawową. Z analiz wynikało, że sześć szkół podstawowych będzie stanowiło odpowiednią wielkość, aby pomieścić uczniów w nowych ośmiociągowych szkołach.

Tabela 82: średnia liczba uczniów w szkole podstawowej - porównanie

lp.	nazwa gminy	2016	2017	2018	2019
1	Bytów	286,8	333,3	374,0	373,7
2	Jarocin	285,0	325,9	362,9	371,5
3	Końskie	180,6	206,8	234,8	233,0
4	Nakło nad Notecią	273,4	321,6	362,1	359,4
5	Olkusz	167,7	196,7	226,2	229,3
6	Opoczno	179,1	187,6	213,2	208,4
7	Sokółka	155,5	180,0	209,4	208,1
8	Środa Wielkopolska	342,6	491,0	557,0	572,8

Źródło: system analiz samorządowych

Wykres 52: średnia liczba uczniów w szkole podstawowej - porównanie

Średnia liczba uczniów w szkole kształtuje się na średnim poziomie. W gminie Bytów zlokalizowane są trzy szkoły podstawowe wiejskie i trzy miejskie. W szkołach miejskich uczy się po ok. 600 uczniów natomiast w wiejskich ok. 120. Średnia liczba uczniów w gminie Bytów jest bardzo zbliżona do średniej liczby uczniów w szkołach jarocińskich.

Tabela 83: średnia liczba uczniów w oddziale szkoły podstawowej - porównanie

l.p.	nazwa gminy	2016	2017	2018	2019
1	Bytów	19,56	20,20	20,22	19,84
2	Jarocin	21,31	21,73	21,19	20,78
3	Końskie	18,06	18,14	17,79	17,65
4	Nakło nad Notecią	20,58	21,04	21,30	20,29
5	Olkusz	17,59	17,66	17,76	17,55
6	Opoczno	19,72	18,76	18,33	16,83
7	Sokółka	16,59	16,94	16,11	15,14
8	Środa Wielkopolska	22,54	22,84	23,21	22,91

Źródło: system analiz samorządowych

W gminie Bytów od wielu lat stosowany jest wskaźnik 24 uczniów w oddziale. W wyjątkowych sytuacjach, kiedy nie jest to możliwe, ponieważ liczba uczniów w szkołach podstawowych wiejskich jest niższa, bądź liczba uczniów w szkołach miejskich w danym roczniku jest wyższa, ta liczba jest różna od 24. Z ekonomicznego punktu widzenia im wyższa liczba uczniów w oddziale, tym jest to korzystniejsze dla samorządu, tym samym komfort (jakość) pracy nauczycieli i uczniów zostaje znacznie obniżony.

3. Struktura kadry pedagogicznej w gminie Bytów

Procentowy rozkład nauczycieli ze względu na stopień awansu zawodowego w poszczególnych gminach kształtuje się bardzo różnie.

Tabela 84: nauczyciele ze stopniem awansu zawodowego nauczyciela dyplomowanego (%) - porównanie

lp.	nazwa gminy	2016	2017	2018
1	Bytów	67,07	71,08	70,11
2	Jarocin	39,14	42,45	44,97
3	Końskie	73,40	74,59	75,96
4	Nakło nad Notecią	71,63	71,10	72,28
5	Olkusz	77,31	74,87	73,01
6	Opoczno	66,81	65,97	66,01
7	Sokółka	70,56	68,96	67,26
8	Środa Wielkopolska	35,43	35,21	36,19

Źródło: system analiz samorządowych

Wykres 53: nauczyciele ze stopniem awansu zawodowego nauczyciela dyplomowanego (%) - porównanie

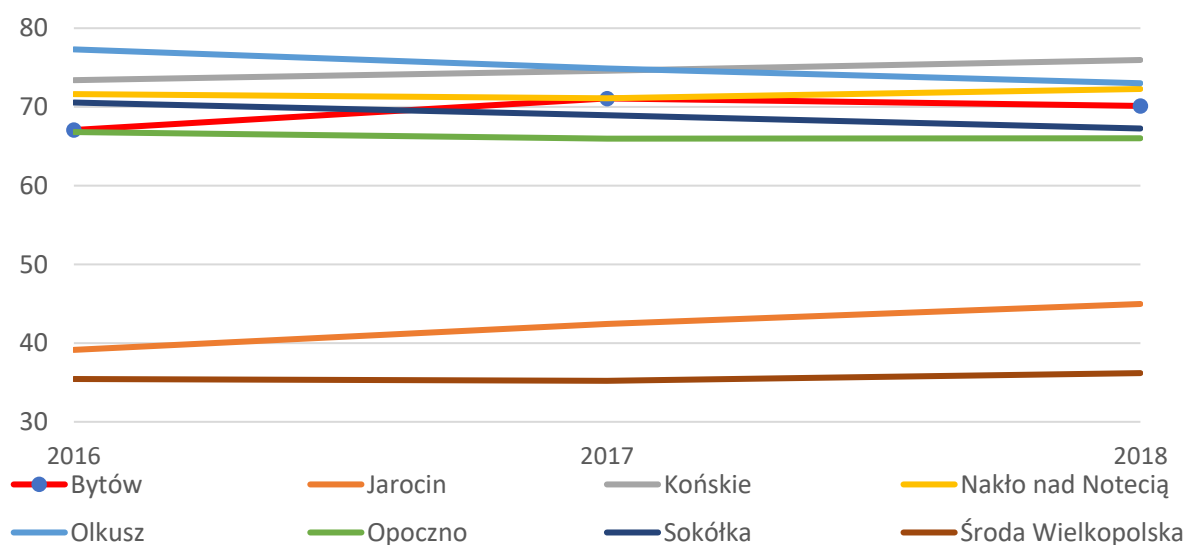

Tabela 85: nauczyciele ze stopniem awansu zawodowego nauczyciela mianowanego (%) - porównanie

lp.	nazwa gminy	2016	2017	2018
1	Bytów	16,53	18,13	17,45
2	Jarocin	47,00	43,30	39,58
3	Końskie	16,44	14,68	10,49
4	Nakło nad Notecią	14,41	14,31	14,26
5	Olkusz	12,81	13,98	13,05
6	Opoczno	19,42	18,30	17,04
7	Sokółka	15,45	13,62	13,26
8	Środa Wielkopolska	44,99	45,43	43,14

Źródło: system analiz samorządowych

Wykres 54: nauczyciele ze stopniem awansu zawodowego nauczyciela mianowanego (%) - porównanie

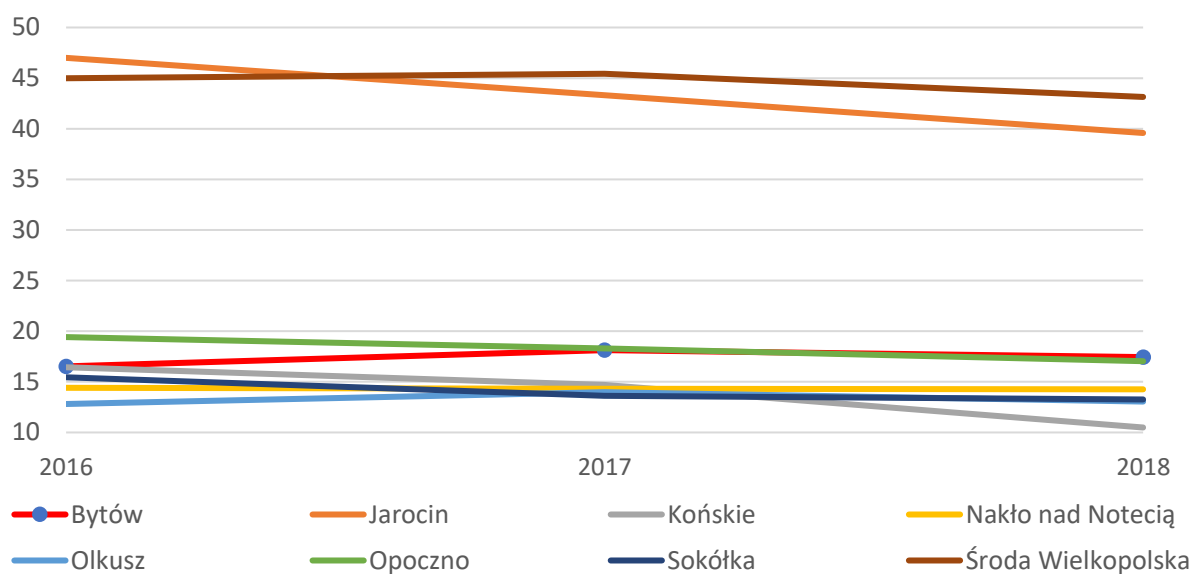
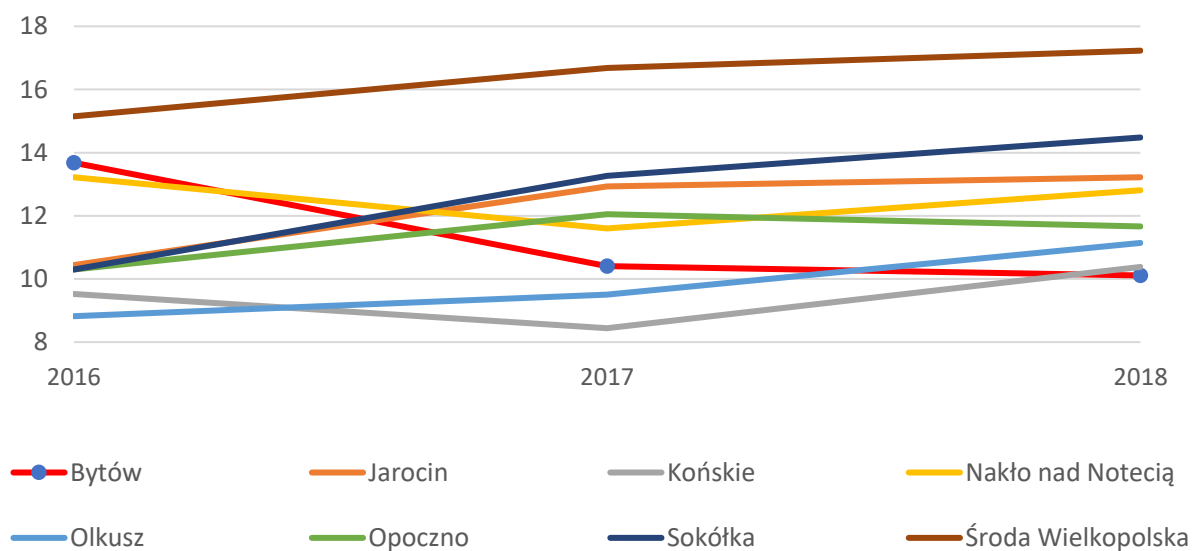

Tabela 86: nauczyciele ze stopniem awansu zawodowego nauczyciela kontraktowego (%) - porównanie

lp.	nazwa gminy	2016	2017	2018
1	Bytów	13,68	10,41	10,11
2	Jarocin	10,44	12,93	13,22
3	Końskie	9,52	8,44	10,38
4	Nakło nad Notecią	13,22	11,60	12,81
5	Olkusz	8,82	9,50	11,14
6	Opoczno	10,30	12,05	11,66
7	Sokółka	10,30	13,27	14,48
8	Środa Wielkopolska	15,15	16,68	17,23

Źródło: system analiz samorządowych

Wykres 55: nauczyciele ze stopniem awansu zawodowego nauczyciela kontraktowego (%) - porównanie

Pozostali nauczyciele to nauczyciele stażyści.

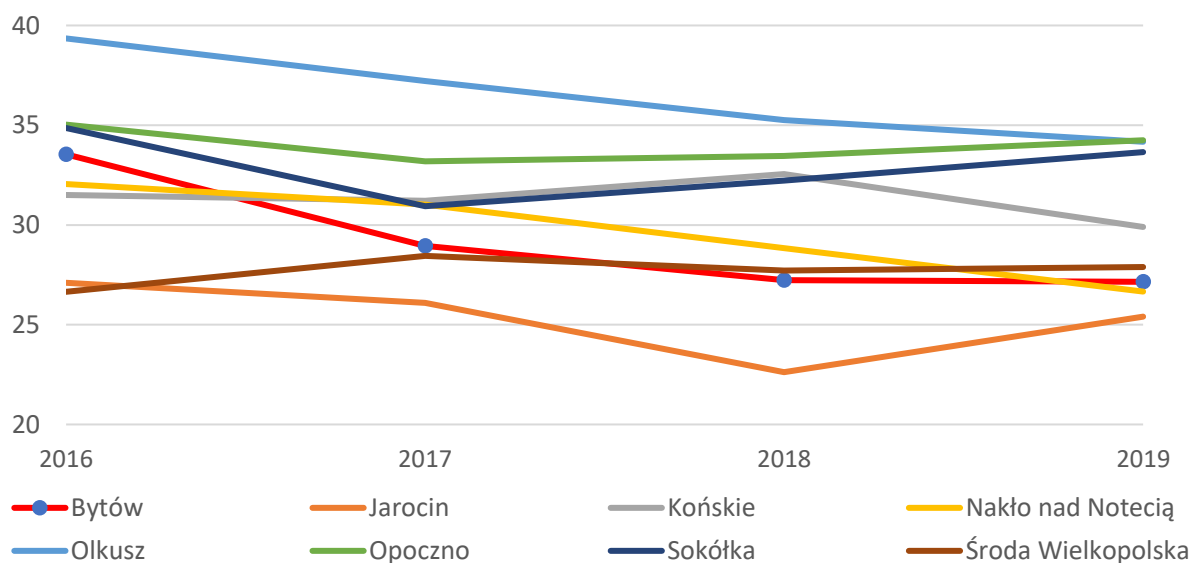
Gmina Bytów charakteryzuje się dużą liczbą nauczycieli dyplomowanych i mianowanych w stosunku do pozostałych gmin, co wskazuje na bardzo dobre wykształcenie kadry pedagogicznej. Gmina Bytów ma jednych z najlepiej wykształconych nauczycieli, jednak co się z tym wiąże, utrzymanie tej kadry jest drogie. Należy zwrócić uwagę na to, że gminy województwa wielkopolskiego mają prawie o połowę mniej nauczycieli dyplomowanych niż gmina Bytów, co może być spowodowane funkcjonowaniem tam szkół niepublicznych na prawach szkół publicznych.

Tabela 87: wydatki z budżetu na oświatę i wychowanie w wydatkach budżetu jst (%) - porównanie

lp.	nazwa gminy	2016	2017	2018	2019
1	Bytów	33,54	28,95	27,24	27,15
2	Jarocin	27,10	26,10	22,62	25,40
3	Końskie	31,50	31,22	32,55	29,90
4	Nakło nad Notecią	32,05	31,02	28,84	26,66
5	Olkusz	39,35	37,21	35,26	34,17
6	Opoczno	35,03	33,19	33,46	34,25
7	Sokółka	34,86	30,94	32,23	33,65
8	Środa Wielkopolska	26,65	28,45	27,71	27,89

Źródło: system analiz samorządowych

Wykres 56: udział wydatków z budżetu na oświatę i wychowanie w wydatkach budżetu jst (%) - porównanie

Udział procentowy wydatków na oświatę w gminie Bytów kształtuje się mniej więcej na tym samym poziomie, co w pozostałych gminach. Należy zwrócić uwagę na zależność pomiędzy liczbą nauczycieli dyplomowanych, a wydatkami na oświatę. Dobrze wykształcona kadra pedagogiczna generuje większe wydatki gminy na oświatę.

4. Subwencja oświatowa w wydatkach z budżetu na oświatę

Wykres 57: udział subwencji oświatowej w wydatkach z budżetu na oświatę jst - porównanie

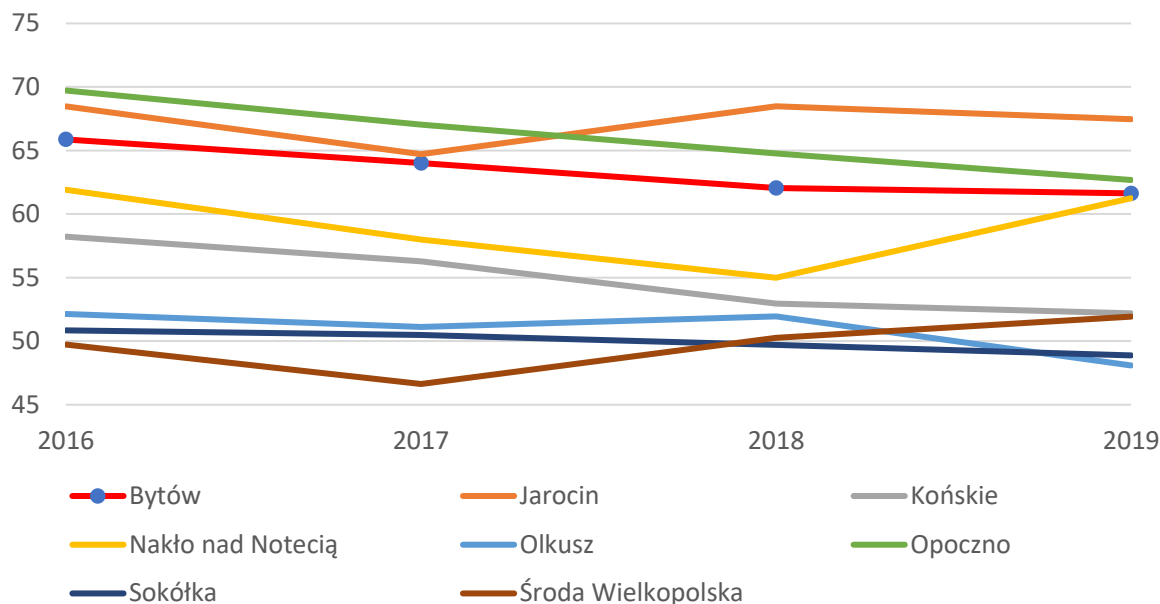

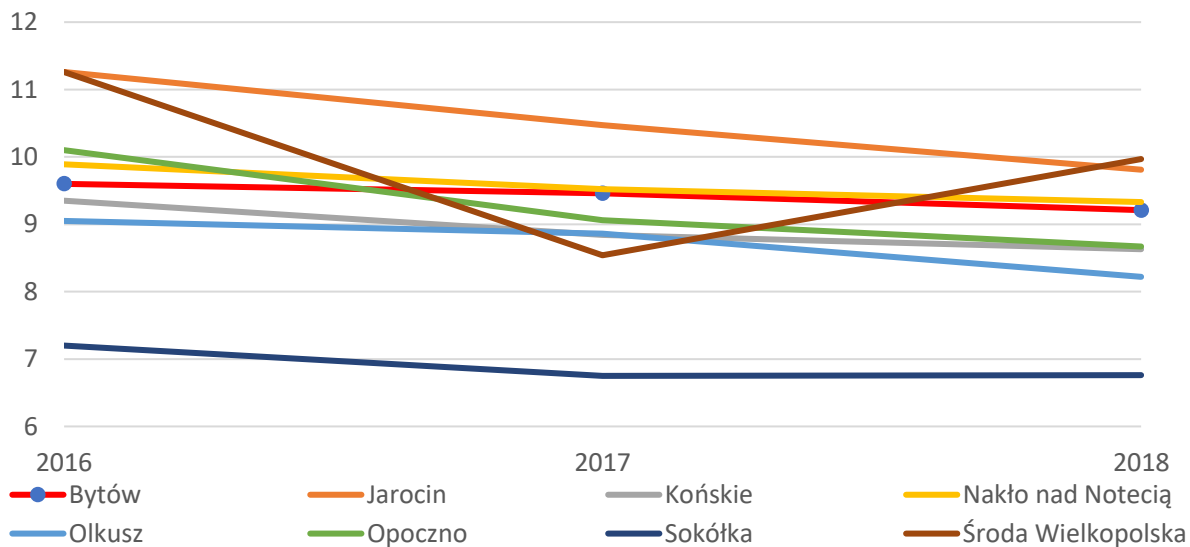
Tabela 88: udział subwencji oświatowej w wydatkach z budżetu na oświatę jst - porównanie

lp.	nazwa jednostki	2016	2017	2018	2019
1	Bytów	65,87	64,02	62,05	61,63
2	Jarocin	68,46	64,71	68,48	67,46
3	Końskie	58,22	56,27	52,96	52,19
4	Nakło nad Notecią	61,91	58	54,99	61,24
5	Olkusz	52,14	51,13	51,96	48,09
6	Opoczno	69,72	67,04	64,78	62,68
7	Sokółka	50,85	50,5	49,7	48,88
8	Środa Wielkopolska	49,74	46,63	50,27	51,93

Źródło: system analiz samorządowych

Udział subwencji oświatowej w wydatkach gminy Bytów ma tendencję malejącą, co może budzić niepokój, gdyż wskazuje to na rosnący udział środków gminnych w wydatkach na oświatę. Porównując rok 2016 do 2019 gmina Bytów uplasowała się na trzecim miejscu, biorąc pod uwagę wzrost udziału wydatków gminy na oświatę. Subwencja pokrywa wydatki edukacyjne tylko w ok. 60%.

Wykres 58: liczba uczniów przypadających na 1 nauczycielski etat przeliczeniowy w szkole podstawowej - porównanie

W gminie Bytów liczba uczniów przypadających na 1 nauczycielski etat przeliczeniowy w poszczególnych latach kształtuje się na wyrównanym poziomie z lekką tendencją spadkową. Może być to spowodowane malejącą liczbą uczniów w szkole. W szkołach następuje szybszy spadek liczby uczniów niż nauczycieli. Należy również wziąć pod uwagę zwiększone zatrudnienie kadry pedagogicznej w celu realizacji zadań wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy dla dzieci i młodzieży oraz proces wygaszania gimnazjów.

Tabela 89: liczba uczniów przypadających na 1 nauczycielski etat przeliczeniowy w szkole podstawowej - porównanie

lp.	nazwa gminy	2016	2017	2018
1	Bytów	9,6	9,46	9,21
2	Jarocin	11,26	10,47	9,81
3	Końskie	9,35	8,84	8,63
4	Nakło nad Notecią	9,89	9,52	9,33
5	Olkusz	9,05	8,86	8,22
6	Opoczno	10,10	9,06	8,67
7	Sokółka	7,20	6,75	6,76
8	Środa Wielkopolska	11,26	8,54	9,97

Źródło: system analiz samorządowych

Tabela 90: liczba nauczycieli oraz administracji i obsługi w szkołach i przedszkolach, dla których organem prowadzącym jest gmina Bytów

	liczba	2016	2017	2018	2019
nauczyciele	osób	317	375	367	295
	etatów	341,63	346,62	335,47	315,59
administracja	osób	27	28	26	22
	etatów	25	25,75	23,65	20,25
obsługa	osób	75	75	71	69
	etatów	72,5	72	67,25	67,25

Źródło: UM Bytów- wydział EKS - arkusze organizacyjne szkół - Progman

W 2017 r. w gminie Bytów można zauważyć duży wzrost liczby nauczycieli, co nie ma przełożenia na liczbę etatów. Spowodowane jest to tym, iż wielu nauczycieli przedmiotowców (fizyka, chemia, biologia, geografia) z gimnazjów znalazło dodatkowe zatrudnienie w szkołach podstawowych. W 2019 r. po wygaśnięciu gimnazjów nastąpił duży spadek liczby nauczycieli i ich etatów. W powyższym roku odnotowano również spadek liczby administracji i obsługi wynikający przede wszystkim ze zlikwidowania Gimnazjum nr 2 w Bytowie.

Tabela 91: liczba uczniów kończąca naukę egzaminem przed Izbą Rzemieślniczą, Okręgową Komisją Egzaminacyjną lub u pracodawcy – szkoły branżowe

	2016	2017	2018	2019	2020
przyuczenie do wykonywania określonej pracy	7	6	8	14	8
nauka zawodu	59	69	51	48	53

Źródło: UM Bytów – wydział EKS

XIII. Bezpieczeństwo

1. Przestępczość w gminie Bytów w latach 2016-2020

Tabela 92: przestępczość w gminie Bytów w latach 2016-2020

		2016	2017	2018	2019	2020
liczba odnotowanych przestępstw w gminie Bytów:		566	497	865	667	626
w porównaniu do średniej	kraju	bd	bd	bd	822777	786303
	województwa pomorskiego	47149	45301	45811	49540	50284
	powiatu bytowskiego	1138	943	1375	1254	1318
		2016	2017	2018	2019	2020
liczba odnotowanych przestępstw w gminie Bytów:		566	497	865	667	626
w tym	z udziałem nieletnich	24	26	5	10	26
	przestępstwa kryminalne	369	309	677	455	417
	przestępstwa gospodarcze	49	74	76	77	80
	przestępstwa drogowe	113	85	88	96	98
wskaźnik wykrywalności sprawców		84,5%	83,1%	89,14%	100%	100%

Źródło: dane KPP Bytów

Analizując przedstawione w powyższych tabelach dane można wyciągnąć następujące wnioski:

1. Liczba odnotowanych na terenie gminy Bytów przestępstw w ubiegłym roku nieznacznie spadła w porównaniu do roku 2019, niemniej na przestrzeni ostatnich 5 lat utrzymuje się tendencja wzrostowa w tej kategorii. Sytuacja ta wpisuje się zarówno w stan przestępczości na terenie powiatu bytowskiego, województwa pomorskiego, jak i całego kraju.

2. Porównując dane o liczbie odnotowanych przestępstw na terenie gminy Bytów do całości powiatu bytowskiego należy zauważyć, że proporcja ta spadła z 53,20% w roku 2019 do 47,50% w roku 2020 i aktualnie utrzymuje się na najniższym poziomie od 2016 roku. Jest to tendencja pozytywna, która wskazuje na konieczność dalszego intensywnego prowadzenia działań prewencyjnych zmierzających do minimalizowania liczby przestępstw.
3. Spośród wszystkich kategorii przestępstw, do jakich doszło na terenie gminy Bytów, największą liczbę stanowią przestępstwa o charakterze kryminalnym. Aktualnie czyny te stanowią 66% ogółu przestępstw.
4. Analizując zaprezentowane dane należy wskazać, że ciągły systematyczny wzrost na przestrzeni ubiegłych 5 lat odnotowano jedynie w kategorii przestępstw gospodarczych. Pozostałe kategorie przestępstw plasują się na podobnych poziomach.
5. Pozytywną tendencją jest utrzymywany od 2 lat 100% poziom wykrywalności przestępstw, którego wzrost nastąpił po roku 2018. Należy dążyć do utrzymania tego poziomu wykorzystując wypracowane w tym zakresie metody i techniki.
6. W celu przeciwdziałania popełnianiu przestępstw na terenie gminy Bytów należy wciąż podejmować szereg działań prewencyjnych, takich jak kontrolowanie wszelkich miejsc, które mogą być atrakcyjne dla sprawców przestępstw (obiekty handlowe, ogródki działkowe itp.) oraz prowadzić szeroko rozumianą działalność profilaktyczną podnoszącą świadomość mieszkańców w kwestii zachowania czujności w sytuacjach prowadzących do umożliwienia popełnienia przestępstwa (np. wyłudzenia metodami „na wnuczka”, „na policjanta” itp.).
7. W celu zwiększenia poziomu bezpieczeństwa na terenie gminy należy ponadto dążyć do zwiększania liczby patroli prewencyjnych, ruchu drogowego, dzielnicowych oraz operacyjnych, a także do podnoszenia jakości i ilości posiadanej floty i sprzętu techniki policyjnej, takiego jak urządzenia pomiarowe, noktowizory itp.

2. Wspieranie gminy w działaniach policji

Gmina Bytów rokrocznie przekazuje policji narkotesty kaset testowych do elektronicznego analizatora DRUGTEST w celu prowadzenia kontroli mieszkańców gminy Bytów, co przyczynia się do zwiększenia poziomu bezpieczeństwa

Tabela 93: liczba przekazanych narkotestów kaset testowych do elektronicznego analizatora DRUGTEST 5000 dla komendy Powiatowej Policji w Bytowie

	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba przekazanych kaset testowych do narkotyków	40	40	40	60	40

Źródło: dane KPP Bytów

Mieszkańcy gminy Bytów od grudnia 2019 roku (średnio 5-6 osób miesięcznie) w sytuacjach wskazanych korzystają z ośrodka rozwiązywania problemów alkoholowych w Słupsku, co pozytywnie wpływa na sprawność działania policji, a jednocześnie wskazuje potrzebę zorganizowania podobnego ośrodka na terenie gminy lub powiatu bytowskiego.

Urząd Miejski w Bytowie każdego roku wspiera finansowo i organizacyjnie działania prewencyjne policji, angażując się w takie przedsięwzięcia, jak „Bezpieczni w ruchu drogowym”, „Prewencja, ale inaczej”, czy „Bezpieczne lato”. Nakłady na te akcje ze strony samorządu oscylują w granicach 3500 zł do 4000 zł rocznie.

Elementem wspierającym bezpieczeństwo mieszkańców jest monitoring wizyjny, instalowany przez Urząd Miejski lub podległe mu jednostki organizacyjne. Obiektywy zainstalowanych kamer rejestrują zdarzenia w przestrzeni publicznej.

Tabela 94: wykaz kamer monitorujących przestrzeń publiczną

miejsce (obiekt) zainstalowanych kamer	liczba kamer
Bytowskie Centrum Kultury	7
Szkoła Podstawowa nr 1	3
Szkoła Podstawowa nr 2	7
Szkoła Podstawowa nr 5	8
Szkoła Podstawowa Gostkowo	5
Szkoła Podstawowa Niezabyszewo	7
Szkoła Podstawowa Pomysk Wielki	16
Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	11
Kompleks Basenowo - Rekreacyjny	10
miasto (rynek, ul. Podzamcze)	6
park przy ul. Nad Borują	7
most zabytkowy	4
os. Jeziorki - park	3
zamek	7
razem	101

XIV. Kultura, sport i turystyka

1. Poziom czytelnictwa w gminie Bytów

Na poziom czytelnictwa składają się różne dane, m.in. liczba czytelników w przeliczeniu na 1000 mieszkańców oraz wypożyczenia na jednego mieszkańca. Jednak nie bez znaczenia jest także księgozbiór, jakim dysponuje biblioteka. W roku 2019 na jednego mieszkańca gminy wskaźnik wypożyczenia wyniósł 2,1. Na tle bibliotek województwa pomorskiego obejmujących swoim zasięgiem populację 20001-50000, wskaźnik utrzymuje się na wysokim poziomie. Średnia wypożyczeń w tych bibliotekach na jednego mieszkańca w roku 2019 wyniosła 2,9 (max. 6,3; min. 0,3). Porównując ww. wskaźnik w latach 2016-2019 można stwierdzić, że utrzymuje się on na tym samym poziomie. Wynosi średnio 2,1 książek wypożyczonych na jednego mieszkańca gminy Bytów.

Tabela 95: wypożyczenia na mieszkańca w latach 2016-2019

zakres danych	2016	2017	2018	2019
wypożyczenia na jednego mieszkańca	2,2	2,2	2,0	2,1

Źródło: ogólnopolski system Analizy Funkcjonowania Bibliotek

Istotnym wskaźnikiem obrazującym poziom czytelnictwa jest przede wszystkim liczba czytelników korzystających z biblioteki na 1000 mieszkańców. Dokonując porównania tego wskaźnika z innymi gminami miejsko-wiejskimi w Polsce zamieszkałymi przez podobną liczbą mieszkańców, można stwierdzić, że powyższy wskaźnik utrzymuje się na średnim poziomie. W grupie porównawczej ośmiu podobnych gmin Bytów zajmuje 4 pozycję ze średnią

154,67 czytelników na 1000 mieszkańców. Liczba czytelników ściśle wiąże się z księgozbiorem, co też można dostrzec dokonując analizy wskaźnika liczby książek przypadających na 1000 mieszkańców.

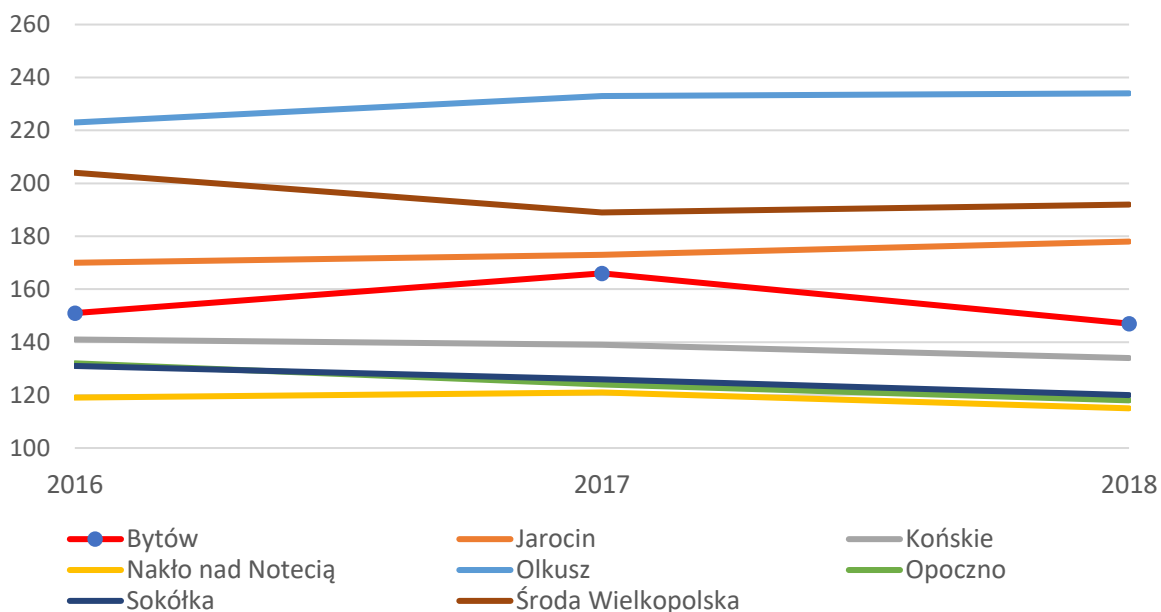
Bogaty i stale aktualizowany księgozbiór sprzyja wzrostowi liczby czytelników. Widać to na przykładzie gminy Środa Wielkopolska, która w przypadku wskaźnika liczby czytelników oraz księgozbioru przypadającego na 1000 mieszkańców zajęła 2 pozycję. Gmina Bytów w grupie porównawczej wskaźnika liczby książek zajęła 6 pozycję. Mimo mniej licznego księgozbioru na tle innych gmin wskaźnik liczby czytelników uplasował się na średnim poziomie, co sugeruje, że mimo mniejszej liczby książek na 1000 mieszkańców, posiada większą liczbę czytelników. Takiego stanu rzeczy można upatrywać we właściwym doborze literatury do potrzeb jej użytkowników. Niemniej jednak 6 miejsce w analizie liczby książek przypadających na 1000 mieszkańców jest niepokojące. Spowodowany jest małą liczbą kupowanych nowości wydawniczych w danym roku. Szczegółowe dane porównawcze przedstawiają poniższe tabele.

Tabela 96: liczba czytelników w gminach miejsko-wiejskich na 1000 mieszkańców w latach 2016-2018 - porównanie

nazwa jednostki	2016 r.	2017 r.	2018 r.	Średnia
Bytów	151,00	166,00	147,00	154,67
Jarocin	170,00	173,00	178,00	173,67
Końskie	141,00	139,00	134,00	138,00
Nakło nad Notecią	119,00	121,00	115,00	118,33
Olkusz	223,00	233,00	234,00	230,00
Opoczno	132,00	124,00	118,00	124,67
Sokółka	131,00	126,00	120,00	125,67
Środa Wielkopolska	204,00	189,00	192,00	195,00
Grupa porównawcza	158,88	158,88	154,75	157,50

Źródło: system analiz samorządowych

Wykres 59: liczba czytelników w gminach miejsko-wiejskich na 1000 mieszkańców w latach 2016-2018 - porównanie

Wykres 60: księgozbiór na 1000 mieszkańców w gminach miejsko-wiejskich w latach 2016-2018 - porównanie

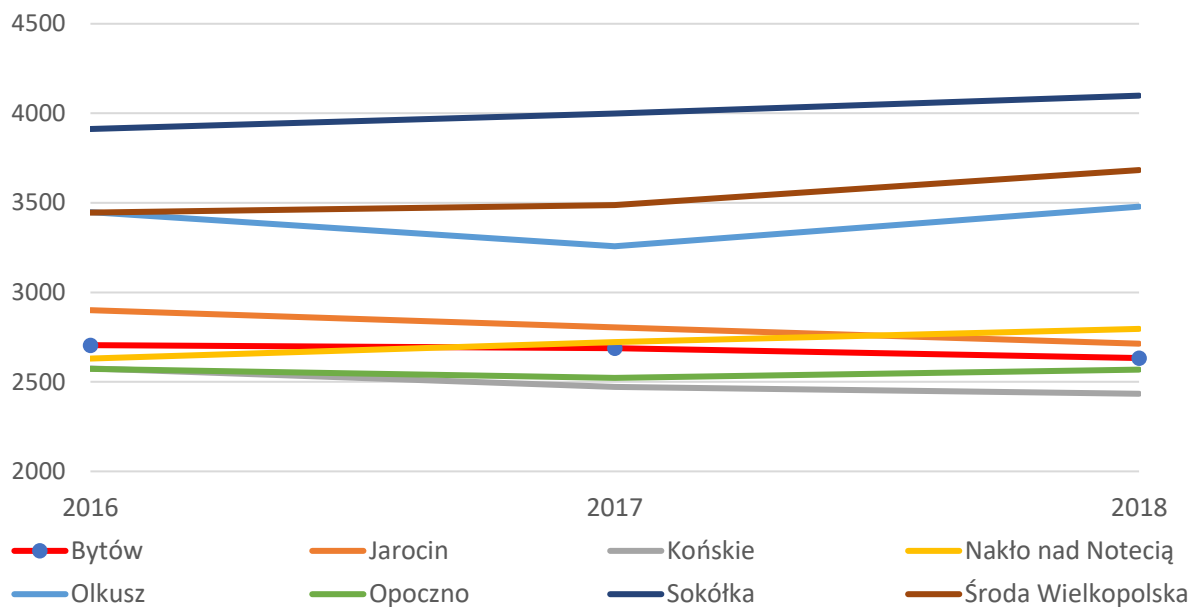

Tabela 97: księgozbiór na 1000 mieszkańców w gminach miejsko-wiejskich w latach 2016-2018 - porównanie

nazwa jednostki	2016	2017	2018	średnia
Bytów	2704,9	2688,9	2632,9	2675,57
Jarocin	2900,3	2804,9	2713,1	2806,10
Końskie	2574,8	2472,3	2433,5	2493,53
Nakło nad Notecią	2630,1	2721,6	2795,8	2715,83
Olkusz	3448,5	3257,3	3478,5	3394,77
Opoczno	2572,5	2522,1	2567,9	2554,17
Sokółka	3912,3	3997,9	4098,6	4002,93
Środa Wielkopolska	3445,3	3486,9	3682,8	3538,33
Grupa porównawcza	3023,59	2993,99	3050,39	3022,65

Źródło: system analiz samorządowych

2. Bytowskie Centrum Kultury

Liczba osób korzystających z zajęć (sekcje, zespoły, kluby i koła zainteresowań) w Bytowskim Centrum Kultury w poszczególnych latach:

- 2015 – 388 osób

- 2016 – 392 osoby
- 2017 – 407 osób
- 2018 – 466 osób
- 2019 – 449 osób
- 2020 – 443 osoby

Tabela 98: zbiorcze porównanie osób korzystających z oferty głównego ośrodka kultury w danym mieście

lp.	nazwa jednostki	2015	2016	2017	2018
1	Bytów	0,2	0,24	0,59	0,71
2	Jarocin	0	0,15	0,18	0,13
3	Końskie	0,55	0,42	0,42	0,34
4	Nakło nad Notecią	0,28	0,44	0,53	0,91
5	Olkusz	0,36	0,65	0,65	0,51
6	Opoczno	1,41	1,47	1,47	1,51
7	Sokółka	0,46	0,43	0,39	0,51
8	Środa Wielkopolska	0,38	0,09	0,12	1,11

Źródło: dane GUS

Skupiając się na diagnozie tylko wskazanego w powyższej tabeli statystycznego wycinka osób korzystających z zajęć w Bytowskim Centrum Kultury należy wskazać, że w zależności od danego roku i ilości zaproponowanych zajęć (każdy z tych ośrodków ma jednak swoją indywidualną specyfikę i ofertę) – liczba osób korzystających z programu edukacyjnego BCK nie odbiega i jest wręcz porównywalna z ośrodkami miejskimi wielkości naszego miasta. Czemu ma służyć ta diagnoza? Po pierwsze powinniśmy wiedzieć, jak jest. Parametry liczbowe określone powyżej, zarówno w odniesieniu do osób korzystających z oferty zajęć w Bytowskim Centrum Kultury, jak i te wskazane porównawczo w tabelce pokazują pewien swego rodzaju bilans otwarcia i punkt odniesienia. Po drugie, by współdziałać. Celem jest nie tylko pokazanie konkretnych liczb, przypisanych działalności poszczególnych ośrodków, ale także docelowa próba stworzenia połączeń pomiędzy różnorodnymi aktorami życia kulturalnego w miejscowości. Po trzecie, by wywołać zmianę. Nie oznacza to jednak, iż efektem porównania wyników z powyższej tabeli musi być konieczne transformowanie istniejącej oferty. Zmiana może polegać jednak na podejmowaniu nieobecnych dotąd działaniach, których celem jest np. powstrzymanie przed modyfikowaniem tego, co dana społeczność lokalna uznaje za szczególnie cenne, warte kontynuowania.

3. Muzeum Zachodniokaszubskie w Bytowie

Liczba osób odwiedzających Muzeum Zachodniokaszubskie w Bytowie z roku na roku jest coraz wyższa. W 2020 roku z powodu pandemii muzeum było przez część roku zamknięte, stąd liczba osób odwiedzających była niższa niż w poprzednich latach.

Tabela 99: liczba osób odwiedzających Muzeum Zachodniokaszubskie w Bytowie

	2016	2017	2018	2019	2020
liczba sprzedanych biletów	29 690	25 687	26 424	28 362	19 410

Źródło: dane uzyskane z Muzeum Zachodniokaszubskiego w Bytowie

Działalność wystawiennicza muzeum skierowana bezpośrednio do zwiedzających - głównie turystów opiera się na ekspozycjach stałych i wystawach czasowych. W ostatnich latach zorganizowano:

- rok 2018

Ekspozycje stałe:

- 1) W siedzibie głównej muzeum:
 - a) Zabytki kultury materialnej Kaszubów Bytowskich,
 - b) Współczesna sztuka ludowa Kaszub i Pomorza,
 - c) Dzieje miasta i zamku w okresie państwa krzyżackiego i panowania książąt zachodniopomorskich Gryfitów,
 - d) Portrety Gryfitów - książąt zachodniopomorskich.
- 2) W Muzeum Szkoły Polskiej w Płotowie:
 - a) Wystawa poświęcona działalności Związku Polaków w Niemczech w okresie międzywojennym,
 - b) Zrekonstruowana izba szkolna z lat 20. ub. wieku.
- 3) W Zagrodzie Styp-Rekowskich w Płotowie:
 - a) Stała wystawa poświęcona dziejom Płotowa i historii rodu Styp-Rekowskich,
 - b) Stała ekspozycja wielkogabarytowych sprzętów rolniczych i rybackich.

Przygotowano 12 wystaw czasowych - 9 w siedzibie głównej i 3 w Zagrodzie Styp-Rekowskich, ponadto przeprowadzono w siedzibie głównej 112 lekcji muzealnych i warsztatów z udziałem 2059 dzieci i młodzieży, natomiast w Zagrodzie Styp-Rekowskich - 68 lekcji muzealnych dla 3040 osób.

- rok 2019

Ekspozycje stałe:

- 1) W siedzibie głównej muzeum:
 - a) Zabytki kultury materialnej Kaszubów Bytowskich,
 - b) Współczesna sztuka ludowa Kaszub i Pomorza,
 - c) Dzieje miasta i zamku w okresie państwa krzyżackiego (1404 – 1454) i panowania książąt zachodniopomorskich Gryfitów (1466 – 1637),
 - d) Portrety Gryfitów – książąt zachodniopomorskich,
 - e) w oddziale muzeum, w Gotyckiej Wieży św. Katarzyny prezentowana była ekspozycja archeologiczna dotycząca najstarszych dziejów miasta oraz historyczna, odnosząca się do historii kościoła św. Katarzyny.
- 2) W Muzeum Szkoły Polskiej w Płotowie:
 - a) wystawa poświęcona działalności programowej Związku Polaków w Niemczech (ZPwN) na terenie ziemi bytowskiej w okresie międzywojennym,
 - b) zrekonstruowana izba szkolna z lat 20. ubiegłego stulecia.
- 3) W Zagrodzie Styp-Rekowskich w Płotowie:
 - a) Stała wystawa poświęcona dziejom Płotowa i historii rodu Styp-Rekowskich,
 - b) Stała ekspozycja wielkogabarytowych sprzętów rolniczych i rybackich.

Pracownicy muzeum przygotowali i zaprezentowali również 14 wystaw czasowych – 11 w siedzibie głównej i 3 w Zagrodzie Styp-Rekowskich, a także przeprowadzili 116 lekcji muzealnych i warsztatów z udziałem 1729 osób (dzieci przedszkolnych, ze szkół podstawowych i średnich). W Zagrodzie Styp-Rekowskich w Płotowie przeprowadzono 121 lekcji muzealnych i warsztatów z udziałem 2929 dzieci i młodzieży szkolnej oraz dorosłych; z innych form działalności edukacyjnej skorzystało w Zagrodzie 1867 osób.

- rok 2020

W siedzibie głównej muzeum w okresach dostępności instytucji dla zwiedzających prezentowano następujące ekspozycje stałe: Zabytki kultury materialnej Kaszubów Bytowskich, Współczesna sztuka ludowa Kaszub i Pomorza, Dzieje miasta i zamku w okresie państwa krzyżackiego (1404 -1454) i panowania książąt zachodniopomorskich Gryfitów (1466 – 1637), Portrety Gryfitów – książąt zachodniopomorskich. W oddziale Muzeum, w Gotyckiej Wieży św. Katarzyny prezentowana była ekspozycja archeologiczna dotycząca najstarszych dziejów miasta oraz historyczna, odnosząca się do historii kościoła św. Katarzyny. W Muzeum Szkoły Polskiej w Płotowie prezentowane były dwie ekspozycje stałe: wystawa poświęcona działalności programowej Związku Polaków w Niemczech (ZPwN) na terenie ziemi bytowskiej w okresie międzywojennym oraz zrekonstruowana izba szkolna z lat 20. ubiegłego stulecia. W Zagrodzie Styp-Rekowskich w Płotowie: stała wystawa poświęcona dziejom Płotowa i historii rodu Styp-Rekowskich oraz stała ekspozycja wielkogabarytowych sprzętów rolniczych i rybackich.

Wystawy czasowe:

1. „Chrzest. Wystawa świąteczna”; ze zbiorów własnych i Muzeum Mikołaja Kopernika we Fromborku (24.01 - 8.03 – dostępna dla zwiedzających); kuratorzy: K. Juchiewicz, M. Kwaśkiewicz,
2. „Od A do...B – retrospektywa twórczości Aleksandry Baliszewskiej-Walickiej”, malarstwo, grafika, plakat, projekty kostiumów teatralnych, ilustracje (7.02 - 22.03 - dostępna dla zwiedzających); kurator J. Szroeder,
3. „Wyciągnięte z szuflady”. Wystawa bytowskiego fotografika Kazimierza Rolbieckiego (25.03 - 26.07 – przed 19 maja niedostępna dla zwiedzających, tylko on-line); kurator B. Borzyszkowska,
4. „Zofia Mucha – artystka zainspirowana naturą” (18.08 -16.11 – dostępna dla zwiedzających); kurator J. Szroeder,
5. „Kufry i skrzynie w zbiorach Muzeum Zachodniokaszubskiego w Bytowie” (17.11.2020 – 31.03.2021 – niedostępna dla zwiedzających w 2020 r., tylko on-line); kurator M. Kwaśkiewicz,
6. „Czesław Marczał. Mistrz drewna” (27.11. 2020 – 31.03 2021 – niedostępna dla zwiedzających w 2020 r., tylko on-line); kurator J. Szroeder,
7. „Bytowiacy na starej fotografii” (10.12. 2020 – 31.03.2021 – niedostępna dla zwiedzających w 2020 r., tylko on-line), wspólnie z Bytowskim Oddziałem Zrzeszenia Kaszubsko-Pomorskiego; kurator ze strony ZK-P, J. Turzyńska,

Zaplanowane zajęcia muzealne na rok 2020 z powodu pandemii zostały zrealizowane w mniejszym zakresie. Od 11 marca odwołano działalność edukacyjną.

4. Kompleks basenowo – rekreacyjny w Bytowie sp. z o. o. 2016-2020

Liczbę osób korzystających z usług kompleksu basenowo – rekreacyjnego w Bytowie przedstawia poniższa tabela:

Tabela 100: rzeczywista liczba wejść w kompleksie basenowo – rekreacyjnym w Bytowie sp. z o. o. 2016 - 2020

rok	basen	siłownia	solarium	szkółki pływackie	szkoły	sauna	grupy	razem
2016	125659	27721	649	9791	35439	27304	6052	232615
2017	136445	29147	828	10688	36087	28338	4789	246322
2018	125774	17079	1050	11035	34229	24792	4498	218457
2019	138137	21769	1105	12014	30969	27262	6322	237578
2020	56839	9658	654	3334	5888	11818	1702	89893
suma	582854	105374	4286	46862	142612	119514	23363	1024865

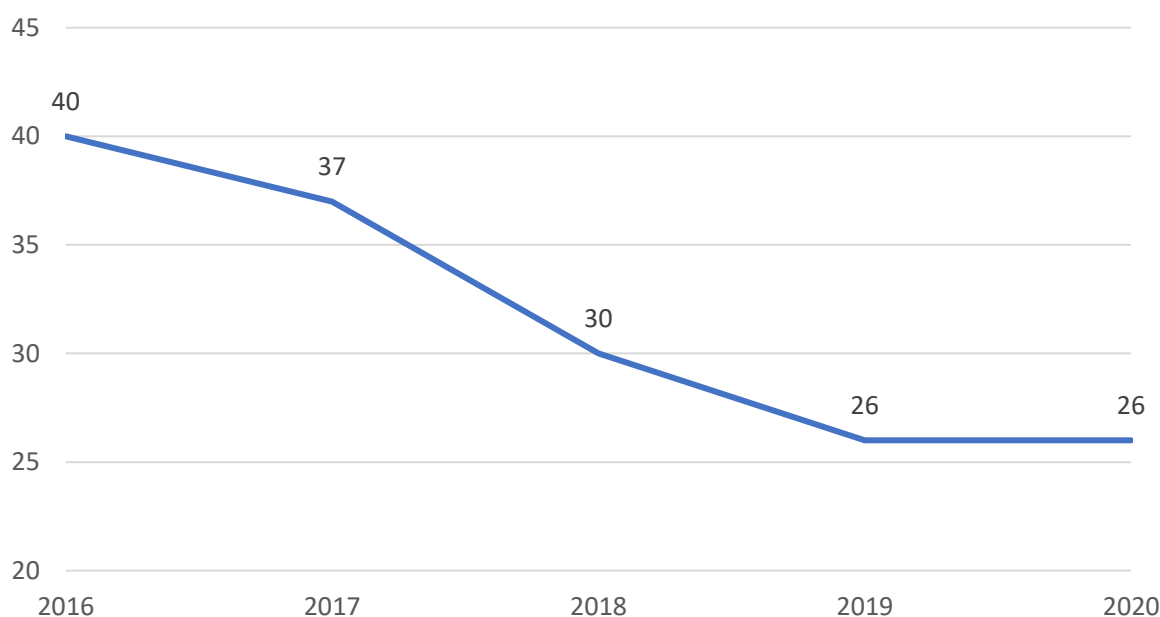
Źródło: kompleks basenowo – rekreacyjny w Bytowie sp. z o. o.

W latach 2016-2019 liczba osób korzystających z kompleksu oscylowała powyżej 200 tysięcy, przy czym najwyższą wartość zanotowano w roku 2017. W roku 2019 odnotowano drugą najwyższą wartość. Najchętniej korzystano z basenu, kolejno z sauny oraz z siłowni. Przez obostrzenia spowodowane pandemią COVID-19 liczba osób korzystających z kompleksu w roku 2020 spadła ponad dwukrotnie i osiągnęła wartość 89 893.

5. Działalność sportowa

Aktywność sportowa mieszkańców gminy jest realizowana w oparciu o działalność klubów i stowarzyszeń sportowych. Liczba organizacji mających w celach statutowych działalność z zakresu sportu zmienia się przede wszystkim w zależności od stopnia zainteresowania ich członków uczestnictwem w formułowanej ofercie.

Wykres 61: liczba klubów sportowych w gminie Bytów

Wykres 62: liczba ćwiczących w klubach sportowych w gminie Bytów

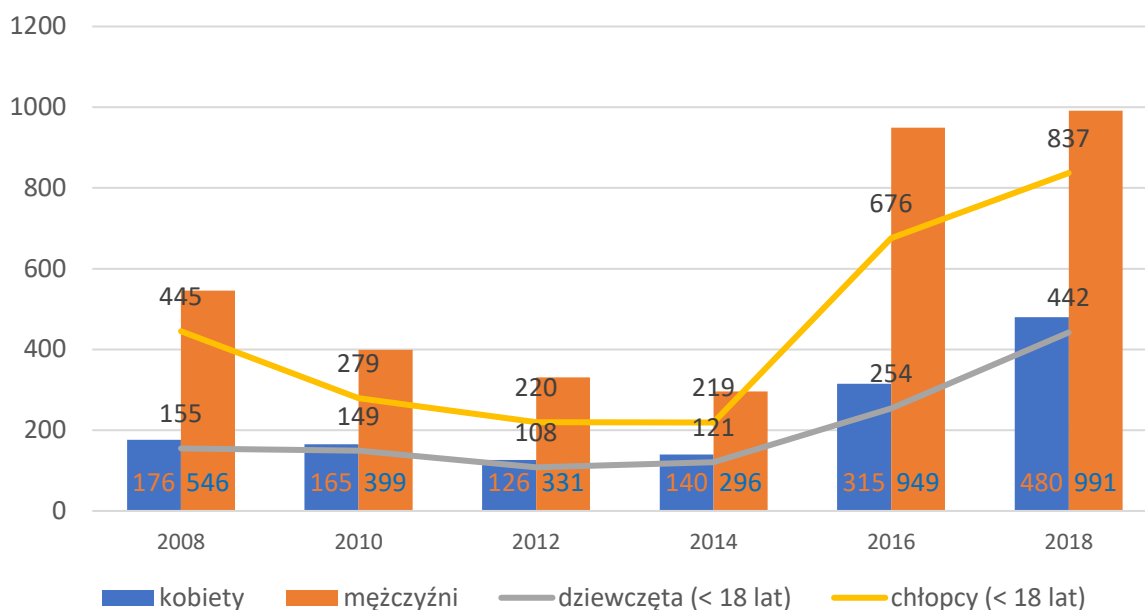

Tabela 101: liczba klubów sportowych w gminie Bytów

	2016	2017	2018	2019	2020
liczba klubów sportowych w gminie Bytów	40	37	30	26	26

Źródło: dane Starostwa Powiatowego w Bytowie

Tabela 102: liczba ćwiczących w klubach sportowych w gminie Bytów

	2008	2010	2012	2014	2016	2018
kobiety	176	165	126	140	315	480
mężczyźni	546	399	331	296	949	991
dziewczęta (< 18 lat)	155	149	108	121	254	442
chłopcy (< 18 lat)	445	279	220	219	676	837
razem	992	785	776	776	2194	2750

Źródło: dane ze strony www.polskawliczbach.pl

Tabela 103: wykazy istniejących na terenie gminy obiektów rekreacyjno-sportowych

lp.	place / parki	elementy
1.	Bytów, ul. gen. L. Mierosławskiego (ogród Jordanowski)	zielona siłownia, plac zabaw, mała architektura
2.	Bytów, ul. gen. L. Mierosławskiego (SP 1)	sala gimnastyczna, kompleks boisk Orlik-2012, plac zabaw
3.	Bytów, ul. J. Bauera	plac zabaw, mała architektura
4.	Bytów, ul. Młyńska (SP 5)	sala gimnastyczna, plac zabaw, boisko wielofunkcyjne ze sztuczną nawierzchnią
5.	Bytów, ul. H. Derdowskiego (ZSEU)	sala gimnastyczna
6.	Bytów, ul. Pochyła	plac zabaw, mała architektura

7.	Bytów, ul. Nad Borują	plac zabaw, siłownia zewnętrzna
8.	Bytów, ul. Kwiatowa	plac zabaw, boisko
9.	Bytów, ul. Przemysłowa	plac zabaw
10.	Bytów, ul. ks. dr B. Domańskiego (SP 2)	sala gimnastyczna, kompleks boisk Orlik-2012, plac zabaw
11.	Bytów, ul. M. Dąbrowskiej	zielona siłownia, plac zabaw, mała architektura, boisko
12.	Bytów, ul. Pochyła - ul. Miła	plac zabaw
13.	Bytów, ul. Gdańska (ZSO)	sala gimnastyczna, kompleks boisk Orlik-2012
14.	Bytów, ul. Gdańska (BTBS)	plac zabaw, boisko sportowe
15.	Bytów, ul. A. Naruszewicza	plac zabaw, plac rekreacyjny, plac sportowy
16.	Bytów, ul. A. Mickiewicza	licencjonowane stadiony piłkarskie z nawierzchnią trawiastą i sztuczną, sala gimnastyczna, kompleks basenowo – rekreacyjny, siłownia na ścieżce zdrowia
17.	Bytów, ul. Brzozowa	stadion lekkoatletyczny z licencjonowanym boiskiem piłkarskim, skatepark
18.	Bytów, ul. gen. W. Sikorskiego (ZSP)	trzy sale gimnastyczne, dwa kompleksy boisk wielofunkcyjnych ze sztuczną nawierzchnią
19.	Bytów, ul. Konwaliowa	plac zabaw
20.	Pomysk Wielki	sala gimnastyczna oraz boisko sportowe i plac zabaw przy szkole podstawowej, mała architektura - plac rekreacyjny, zielona siłownia, licencjonowane boisko piłkarskie
21.	Rzepnica ul. H. Wieniawskiego	plac zabaw, zielona siłownia
22.	OW Jeleń	plac biesiadny z placem zabaw, plac rekreacyjny – siłownia, boisko sportowe, dzika plaża - plac zabaw, kąpielisko na jeziorze Jeleń
23.	Udorpie	plac zabaw z boiskiem, zielona siłownia, licencjonowane boisko piłkarskie
24.	Udorpie, ul. Leśna	plac zabaw, zielona siłownia
25.	Grzmiąca	plac zabaw, boisko
26.	Płotowo	plac zabaw, boisko, zielona siłownia
27.	Pomysk Mały	boisko, zielona siłownia
28.	Mokrzyn	plac zabaw, boisko, zielona siłownia
29.	Ząbinowice	plac zabaw, boisko, zielona siłownia
30.	Nieczulice	plac zabaw, zielona siłownia
31.	Niezabyszewo	sala gimnastyczna oraz plac zabaw przy szkole podstawowej, plac zabaw, zielona siłownia
32.	Sierzno	plac zabaw, boisko
33.	Rekowo	plac zabaw, zielona siłownia
34.	Dąbie	plac zabaw, zielona siłownia, boisko, plac rekreacyjny, ścieżka pieszo-rowerowa
35.	Mądrzechowo	plac zabaw – wieś, plac zabaw, plac rekreacyjny zielona siłownia, plac zabaw, boisko
36.	Gostkowo	sala gimnastyczna oraz plac zabaw przy szkole podstawowej, plac zabaw, plac rekreacyjny, zielona siłownia, licencjonowane boisko piłkarskie

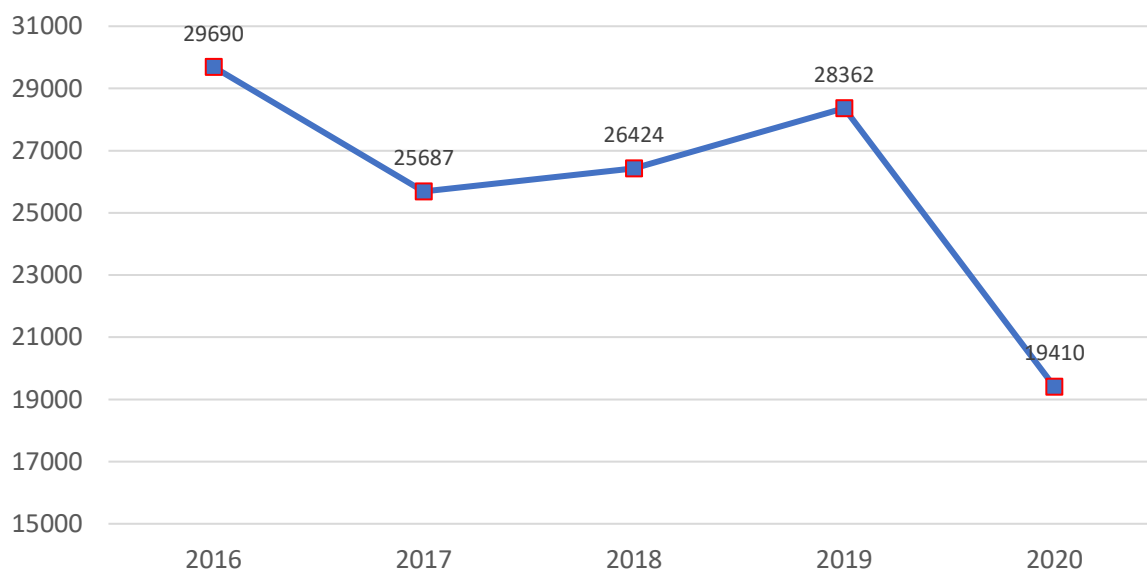
Źródło: dane Urzędu Miejskiego w Bytowie

Wyróżnione kolorem żółtym tereny i obiekty (zarządzane przez gminę Bytów) wymagają doinwestowania, celem uzupełnienia ich funkcjonalności.

6. Turystyka

Jednym z wymiennych parametrów wskazującym na liczbę turystów odwiedzających Bytów jest liczba sprzedanych biletów do muzeum (tabela 97).

Wykres 63: liczba sprzedanych biletów do muzeum

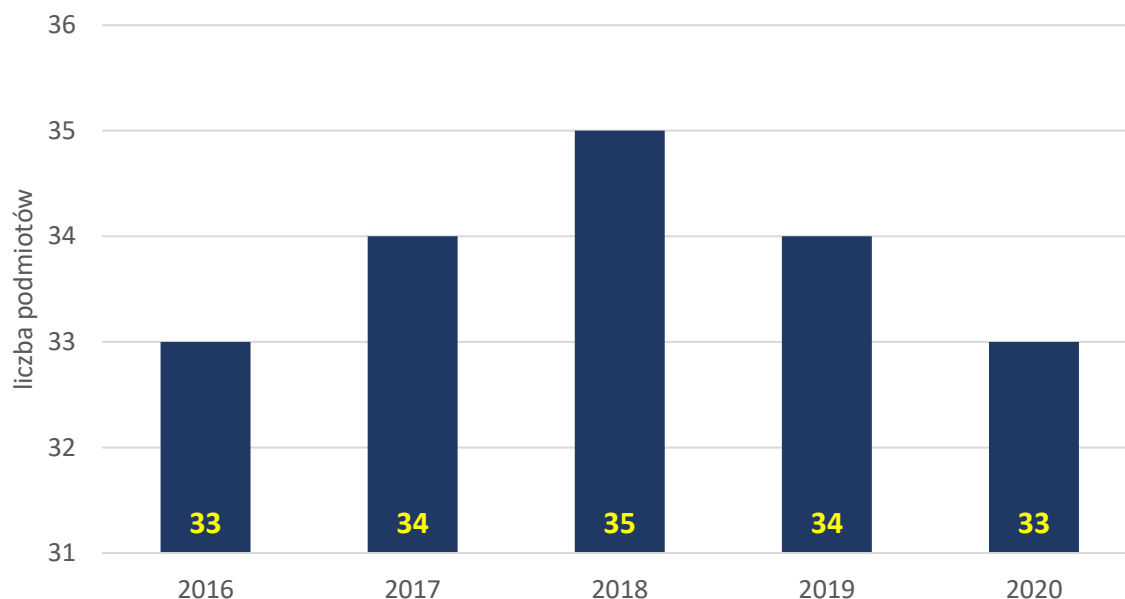
W gminnej ewidencji obiektów świadczących usługi hotelarskie, obiektu niebędącego obiektem hotelarskim od 1999 roku dokonano 66 wpisów. Występują następujące rodzaje obiektów: pokoje gościnne, gospodarstwo agroturystyczne, domek letniskowy, inny obiekt noclegowy, pole namiotowe.

Tabela 104: liczba podmiotów wpisanych do ewidencji obiektów świadczących usługi hotelarskie, prowadzonej przez Burmistrza Bytowa

rok	2016	2017	2018	2019	2020
liczba podmiotów	33 (+3)	34 (+1)	35 (+1)	34 (-1)	33 (-1)

Źródło: UM Bytów – wydział RLP

Wykres 64: liczba podmiotów wpisanych do ewidencji obiektów świadczących usługi hotelarskie, prowadzonej przez Burmistrza Bytowa

6.1. Ścieżki przyrodnicze na terenie gminy Bytów

1. Leśne uroczysko, 4 km, 1:30 h, piesza
2. Szlakiem bytowskich jezior lobeliowych, 6 km, 3 h, pieszo-rowerowa
3. Szlakiem Otto Smaliana w las, 6 km, 2 h, piesza
4. Wśród leśnych jezior i bagien, 8 km, 4 h, pieszo-rowerowa
5. Atrakcje przyrodnicze okolic Rekowa i Płotowa, 8 km, 4 h, piesza
6. Dąbrowa Rzepnicka, 2 km, 1 h, piesza
7. Gołębia Góra, 3 km, 1:30 h, piesza
8. Las nad jeziorem Mądrzechowskim, 1 km, 45 min., piesza

6.2. Szlaki rowerowe i piesze

- Szlak rowerowy pn. Szlak Zwiniętych Torów (161 km) z Miastka przez Tuchomie, Bytów, Kozin, Lębork do Łeby. Na terenie gminy Bytów trasa ma długość ok. 24 km. Szlak powstał na bazie starych nasypów kolejowych, po których jeszcze przed wojną poprowadzono linię kolejową łączącą Miastko z Lęborkiem. Do naszych czasów przetrwał jedynie urokliwie wijący się utwardzony szlak. Na terenie gminy Bytów szlak oznaczony jest kolorem niebieskim, ma długość 24 km i prowadzi od jeziora Długiego w okolicach Niezabyszewa przez Chomice, Bytów (ul. Szarych Szeregów, Stary Dworzec, Wolności, 1-go Maja), Pomysk Wielki do Soszycy.
- Szlak rowerowy pn. Szlak Elektrowni Wodnych w Dorzeczu Słupi z Soszycy przez Gałąźnię Małą, Konradowo, Krzynię, Skarszów Dolny (elektrownia na rzece Skotawie) do Słupska. Szlak rozpoczyna się przy elektrowni wodnej w Soszycy. Na wyznaczonym szlaku możemy podziwiać unikatowy w skali europejskiej system hydroenergetyczny dorzecza Słupi.
- Szlak pieszy niebieski pn. Kraina lasów i jezior (112 km) z Żydowa przez Miastko, Rekowo, Płotowo, Sierzno, Bytów, Pomysk Wielki, Parchowo, Parchowo do Jasienia. Atrakcją szlaku jest zabytkowe miasto Bytów, wsie letniskowe Parchowo i Jasień, duży kompleks leśny

i największe jeziora Parku Krajobrazowego Dolina Słupi. W Bytowie szlak biegnie ulicami Leśną, Miasteczką, Dworcową, Wolności, 1-go Maja, Mierosławskiego do Jeziora Jeleń. Jednym z charakterystycznych punktów na szlaku jest bytowski zamek.

- Szlak pieszy żółty pn. Dolina Słupi (95 km) z Bytowa przez Gostkowo, Gałąźnię Małą, Dębnicę Kaszubską, Słupsk do Ustki. Szlak rozpoczyna się w Bytowie przy XIV-wiecznym gotyckim zamku. W większości szlak prowadzi przez polne drogi. Atrakcją tej trasy jest rzeka Słupia, jej dolina i towarzyszące jej krajobrazy, pomniki przyrody.

Szlaków wodnych brak.

6.3. Atrakcje turystyczne - obiekty zabytkowe

1. Zamek krzyżacki
2. Gotycka wieża kościoła pw. św. Katarzyny
3. Kościół pw. św. Katarzyny
4. Cerkiew pw. św. Jerzego
5. Most kolejowy nad rzeką Borują
6. Cmentarz przy ulicy Nad Borują - lapidarium
7. Klasycystyczny budynek Poczty Konnej
8. Zespół kamienic wielorodzinnych
9. Willa mieszkalna
10. Budynek Zespołu Szkół Ponadpodstawowych
11. Zespół kamienic mieszczańskich
12. Budynek banku PKO S.A.
13. Kościół pw. św. Mikołaja w Niezabyszewie
14. Klasycystyczny dwór w Gostkowie
15. Kościół w Pomysku Wielkim
16. Cmentarz leśników niemieckich

6.4. Urządzenia turystyczne / miejsca rekreacji

- kąpielisko nad jeziorem Jeleń
- zielone siłownie - 21 miejsc w gminie
- fontanna przy rynku
- skatepark
- Trakt Młyński
- Basen Nimfa
- boisko lekkoatletyczne

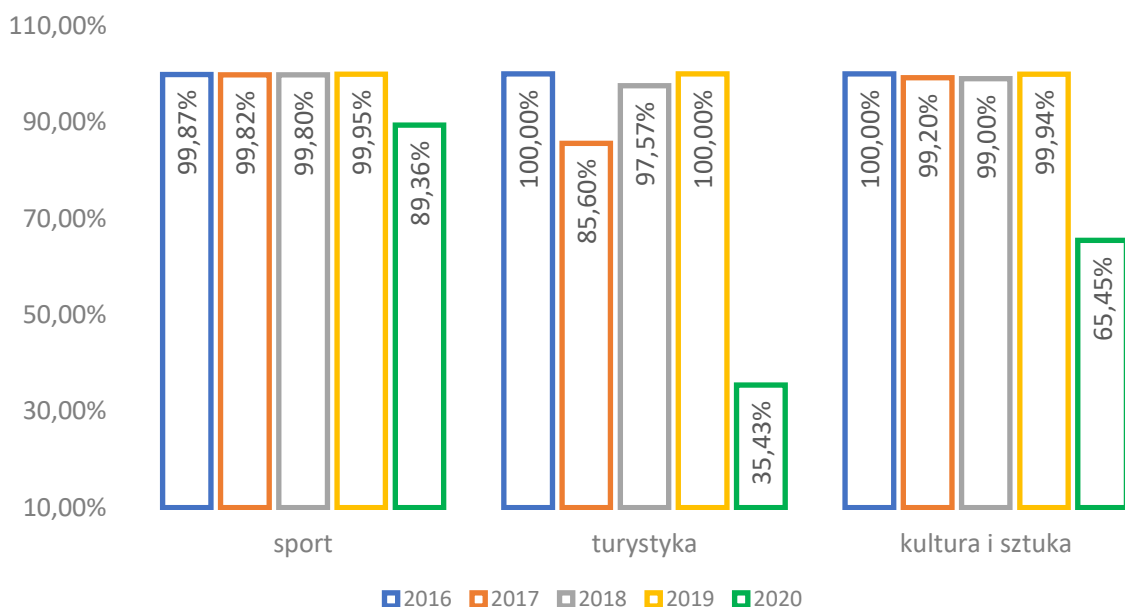
7. Dotacje gminy na sport, turystykę i kulturę

Tabela 105: wielkość dotacji na sport, turystykę i kulturę

		sport	turystyka	kultura
2016	przyznane dotacje	488800	12000	75200
	wykorzystane dotacje	488181,96	12000	75200
2017	przyznane dotacje	498000	12150	74552
	wykorzystane dotacje	497112,82	10400	73952
2018	przyznane dotacje	500000	12150	90000
	wykorzystane dotacje	498981	11855	89100
2019	przyznane dotacje	516000	12400	139000
	wykorzystane dotacje	515753,01	12400	138915,2
2020	przyznane dotacje	578500	12700	94000
	wykorzystane dotacje	516931,56	4500	61519,91

Źródło: dane Urzędu Miejskiego w Bytowie

Wykres 65: wykorzystanie dotacji na sport, turystykę i kulturę

XV. Profilaktyka prozdrowotna

1. Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii corocznie uchwalany jest przez Radę Miejską w Bytowie na dany rok kalendarzowy / budżetowy. Obejmuje prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracją społeczną osób uzależnionych od alkoholu, należących do zadań własnych gminy, określonych w ustawie z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. Informacja z realizacji Programu corocznie przedkładana jest Radzie Miejskiej Bytowie za rok poprzedni.

Tabela 106: środki finansowe przeznaczone na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych, uzależnień oraz przeciwdziałanie przemocy

wielkość wydatków (w zł)	2016	2017	2018	2019	2020
na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych	383610	388013	374227	419415	549093
na profilaktykę i rozwiązywanie problemów narkomanii	32033	31640	26595	30935	17451
na przeciwdziałanie przemocy w rodzinie	12400	45403	47379	50621	50975
w tym środki własne	12400	20751	20997	22000	22544
w tym dotacje celowe, inne zewnętrzne źródła finansowania	0,00	24652	26382	28621	28430

Źródło: dane Urzędu Miejskiego w Bytowie

Na przestrzeni lat wydatki poniesione na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych i przeciwdziałanie narkomanii w latach 2016 – 2018 utrzymują się na zbliżonym poziomie, natomiast od 2018 r. zauważalna jest tendencja wzrostowa. W 2020 r. uwzględniono realizację działań związanych z przeciwdziałaniem COVID-19.

Od roku 2017 środki finansowe na przeciwdziałanie przemocy w rodzinie uległy zwiększeniu - MOPS pozyskuje rokrocznie środki finansowe w ramach Programu Ostonowego „Wspieranie JST w tworzeniu systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie”.

2. Działania związane z uzależnieniami od środków psychoaktywnych i przeciwdziałaniem przemocy

Tabela 107: działania związane z uzależnieniami od środków psychoaktywnych i przeciwdziałaniem przemocy

	2016	2017	2018	2019	2020
liczba osób zgłoszonych do GKRPA, wobec których wszczęto postępowanie w sprawie podjęcia leczenia odwykowego	44	45	51	37	21
liczba wydanych opinii przez biegłych sądowych dot. osób skierowanych na badania w zakresie uzależnienia od alkoholu	30	17	18	30	5
liczba zakończonych postępowań w sprawie podjęcia leczenia odwykowego	44	29	28	26	25
liczba skierowanych wniosków do Sądu Rejonowego w Bytowie w sprawie zastosowania obowiązku leczenia odwykowego	23	21	18	14	4
liczba dyżurów w Punkcie Konsultacyjno – Informacyjnym w Bytowie w sprawie uzależnienia od alkoholu	145	131	132	130	98
liczba dyżurów w Punkcie Konsultacyjno – Informacyjnym w Bytowie w sprawie uzależnienia od narkotyków	38	46	45	43	39

liczba dyżurów w Punkcie Konsultacyjno – Informacyjnym w Bytowie radcy prawnego	46	43	49	46	46
liczba zaproszeń do Punktu Konsultacyjno - Informacyjnego wystosowanych do osób związanych z problemem nadużywania alkoholu i przemocy	495	360	389	285	174
liczba rozmów w Punkcie Konsultacyjno - Informacyjnym z osobami zaproszonymi w sprawach nadużywania alkoholu i przemocy	215	158	172	94	65
liczba porad / konsultacji udzielanych w Punkcie Konsultacyjno - Informacyjnym w sprawach nadużywania alkoholu i przemocy dla osób dodatkowych wcześniej nie umówionych.	33	14	7	13	2
liczba konsultacji w Punkcie Konsultacyjno - Informacyjnym w sprawie rozwiązywania problemów narkomanii	137	93	87	108	76

Źródło: dane Urzędu Miejskiego w Bytowie

Na przestrzeni lat 2016 – 2020 w ramach Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii prowadzony był Punkt Konsultacyjno – Informacyjny dla osób mających problemy z uzależnieniem od alkoholu, narkotyków i przemocą. Liczba dyżurów w Punkcie Konsultacyjno – Informacyjnym w latach 2016 - 2019 utrzymywała się na zbliżonym poziomie, zaś wyraźny spadek liczby dyżurów odnotowany został w roku 2020 z powodu podjęcia działań ograniczających rozprzestrzenianie się wirusa SARS-CoV-2. Natomiast w związku z wprowadzonymi obostrzeniami uruchomiono bezpłatne telefoniczne porady specjalistyczne dla mieszkańców gminy Bytów. Ponadto znacząco spada w latach 2016 - 2020 liczba zaproszeń osób na spotkania w PK-I, co związane jest z malejącą liczbą wniosków dot. wszczęcia postępowania w sprawie podjęcia leczenia odwykowego.

Również spada liczba zakończonych postępowań w sprawie podjęcia leczenia odwykowego z uwagi na spadek liczby prowadzonych postępowań w sprawie podjęcia leczenia odwykowego. Postępowania zakańczane są głównie z powodu podjęcia leczenia przez klientów oraz ustania przesłanek ustawowych będących podstawą prowadzenia postępowań wobec osób uzależnionych od alkoholu.

Warto zwrócić uwagę, że wykazane w powyższej tabeli spadki w 2020 r. można przypisać wpływowi epidemii COVID – 19, tj. wprowadzonym obostrzeniom ustanowionym przepisami prawa określającymi ograniczenia.

3. Działania profilaktyczne skierowane do dzieci, młodzieży i dorosłych

Tabela 108: liczba działań profilaktyczno - edukacyjnych skierowanych do mieszkańców gminy w ramach Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii

	2016	2017	2018	2019	2020
liczba działań profilaktyczno - edukacyjnych skierowanych do dzieci i młodzieży	10	12	15	16	19
liczba działań profilaktyczno - edukacyjnych skierowanych do dorosłych	5	7	7	8	5

Źródło: dane Urzędu Miejskiego w Bytowie

Należy zauważyć, że na przestrzeni lat 2016-2020 wzrosła blisko dwukrotnie liczba działań profilaktyczno - edukacyjnych skierowanych do dzieci i młodzieży. Działania profilaktyczno – edukacyjne mają duży wpływ na wzrost świadomości w zakresie uzależnień oraz są jednym z czynników chroniących przed uzależnieniami.

4. Placówki wsparcia dziennego i świetlice opiekuńcze

Tabela 109: prowadzone placówki wsparcia dziennego w Bytowie i świetlice opiekuńczych w Gostkowie i Niezabyszewie

	2016	2017	2018	2019	2020
liczba placówek wsparcia dziennego	1	1	1	1	1
liczba świetlic opiekuńczych	3	3	3	2	2

Źródło: dane Urzędu Miejskiego w Bytowie

W 2018 roku zakończyła swoją działalność świetlica opiekuńcza w Pomysku Wielkim.

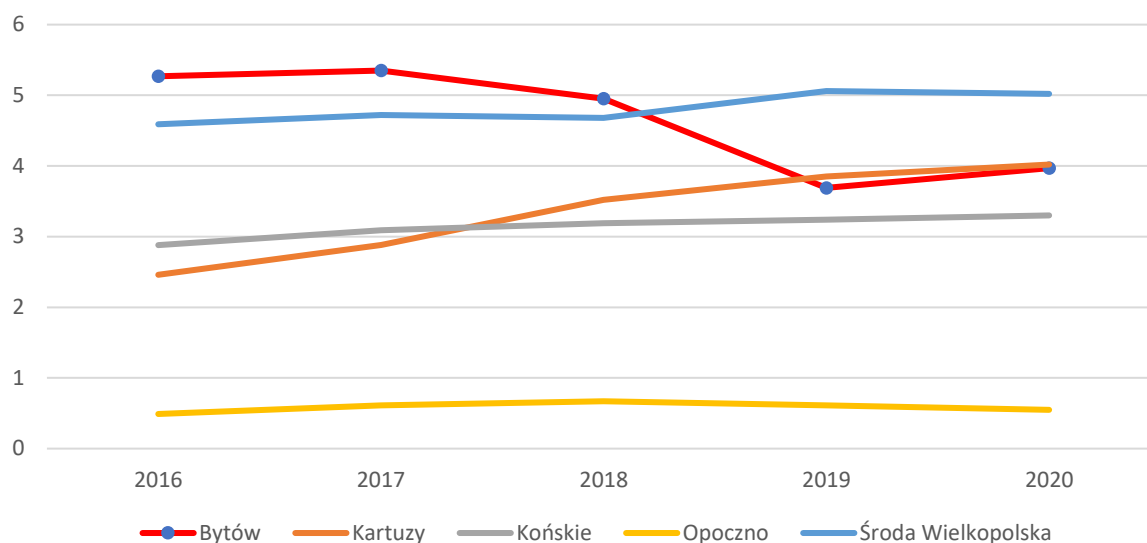
XVI. Organizacje pozarządowe

Tabela 110: liczba organizacji działających na terenie gminy w gminach miejsko-wiejskich na 1000 mieszkańców

	2016	2017	2018	2019	2020	Średnio
Bytów	5,27	5,35	4,95	3,69	3,97	4,65
Kartuzy	2,46	2,88	3,52	3,85	4,02	3,34
Końskie	2,88	3,09	3,19	3,24	3,30	3,14
Opoczno	0,49	0,61	0,67	0,61	0,55	2,93
Środa Wielkopolska	4,59	4,72	4,68	5,06	5,02	4,81
Grupa porównawcza	3,14	3,33	3,4	3,29	3,37	3,77

Źródło: dane pochodzą z UM Bytów oraz z ww. gmin

Wykres 66: liczba organizacji działających na terenie gminy na 1000 mieszkańców

Z powyższych danych wynika, że liczba organizacji działających na terenie gminy na tle wskazanych miast utrzymuje się na średnim poziomie. Warto nadmienić, że w latach 2016-2018 zajmowaliśmy pierwsze miejsce na tle wybranych gmin. W analizowanym okresie na 1000 mieszkańców zamieszkujących naszą gminę przypada niespełna 5 organizacji pozarządowych. Pomimo dość wysokiej liczby zarejestrowanych organizacji pozarządowych stałą aktywność wykazuje około połowa z nich. Od 2018 r. w gminie Bytów można zauważyć niewielki spadek zarejestrowanych organizacji pozarządowych.

Tabela 111: liczba organizacji pozarządowych, która przystąpiła do realizacji zadań publicznych w gminach miejsko-wiejskich na 1000 mieszkańców

	2016	2017	2018	2019	2020	średnio
Bytów	1,8	1,9	1,6	1,7	2	1,8
Kartuszy	0,85	1,06	0,74	0,94	0,91	0,7
Końskie	0,68	0,52	0,52	0,58	0,58	0,58
Olkusz	1,22	1,19	1,11	1,05	0,57	1,03
Sokółka	2,6	2,84	2,48	1,73	1,38	2,13
Środa Wielkopolska	1,28	0,64	0,68	0,94	0,47	0,8
Grupa porównawcza	1,41	1,36	1,19	1,16	0,99	1,17

Źródło: dane pochodzą z UM Bytów oraz z ww. gmin

Z danych zawartych w powyższej tabeli wynika, że najwięcej aktywnych organizacji pozarządowych jest w gminie Sokółka i w gminie Bytów. W analizowanym okresie na 1000 mieszkańców zamieszkujących naszą gminę przypadają niespełna 2 organizacje pozarządowe.

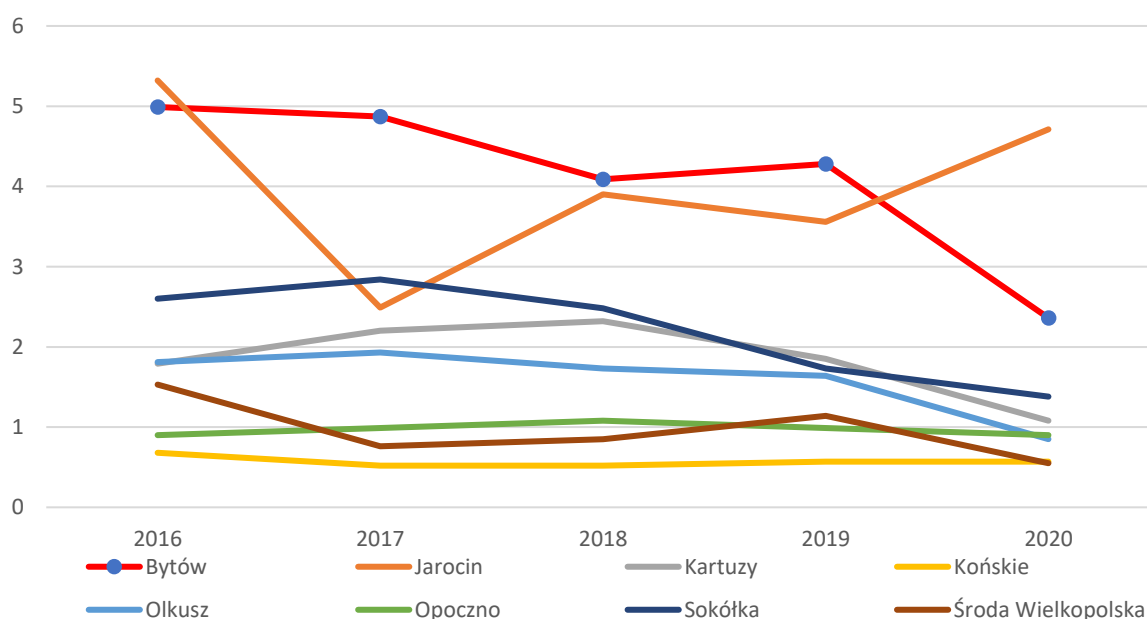
Warto zaznaczyć, że organizacje pozarządowe często realizują po kilka zadań publicznych w danym roku, dlatego też liczba podjętych zadań publicznych jest wyższa niż liczba organizacji.

Tabela 112: liczba zrealizowanych zadań publicznych przez organizacje pozarządowe w gminach miejsko-wiejskich na 1000 mieszkańców - porównanie

	2016	2017	2018	2019	2020	Średnio
Bytów	4,99	4,87	4,09	4,28	2,36	4,12
Jarocin	5,32	2,49	3,9	3,56	4,71	4
Kartuzy	1,79	2,20	2,32	1,85	1,08	1,85
Końskie	0,68	0,52	0,52	0,57	0,57	0,57
Olkusz	1,81	1,93	1,73	1,64	0,85	1,59
Opoczno	0,9	0,99	1,08	0,99	0,9	0,97
Sokółka	2,6	2,84	2,48	1,73	1,38	2,13
Środa Wielkopolska	1,53	0,76	0,85	1,14	0,55	0,96
Grupa porównawcza	2,45	2,08	2,12	1,97	1,55	2,02

Źródło: dane pochodzą z UM Bytów oraz z ww. gmin

Wykres 67: liczba zrealizowanych zadań publicznych przez organizacje pozarządowe

Z przedstawionej tabeli można wnioskować, że liczba zrealizowanych zadań publicznych przez organizacje pozarządowe w gminie Bytów jest najwyższa prawie w każdym badanym roku. W analizowanym okresie na 1000 mieszkańców zamieszkujących naszą gminę przypadają 4 zadania publiczne. W roku 2020 widoczny jest spadek zrealizowanych zadań publicznych w niemal każdej z badanych gmin. Można domniemywać, że spowodowane to było panującą w kraju epidemią. W 2020 r. zrezygnowano z około połowy zadań publicznych, które miały być realizowane przez

organizacje pozarządowe działające na terenie gminy Bytów. Największą popularnością w gminie Bytów cieszą się zadania realizowane z zakresu kultury fizycznej oraz pomocy społecznej.

XVII. Gospodarka i przedsiębiorczość

1. Kierunki działalności gospodarczej

Bytów jako największy ośrodek miejski w promieniu 50 km koncentruje szereg instytucji i zakładów życia publicznego, a mianowicie: służby zdrowia, wymiaru sprawiedliwości, oświaty, kultury, administracji, a także instytucji finansowych i ubezpieczeniowych. Nie bez znaczenia jest jego wpływ na życie społeczne, gospodarcze i kulturalne regionu. Jest godny uwagi jako rynek zbytu towarów i usług, tak dla ludności miejscowej, jak i dla zwiększającej się liczby turystów.

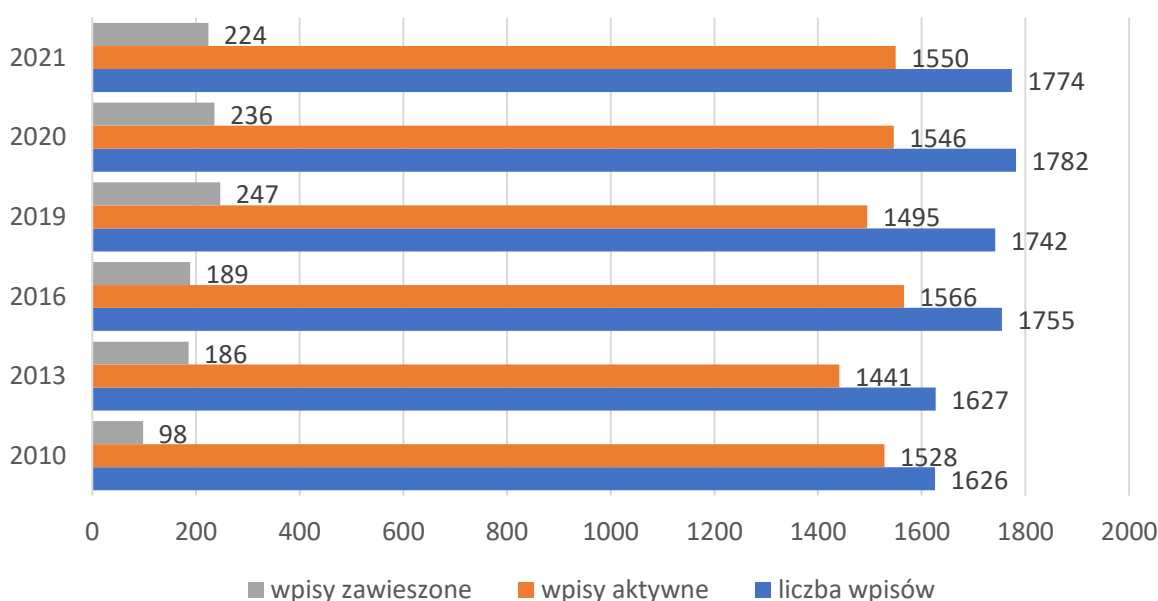
W gminie Bytów działalność gospodarczą jako osoby fizyczne i w formie spółki cywilnej, prowadzi ponad 1550 przedsiębiorców, działających głównie w sektorach budownictwa, handlu, przetwórstwa przemysłowego, działalności profesjonalnej, opieki zdrowotnej i pomocy społecznej oraz transportu. Na dzień 9 kwietnia 2021 r. w Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej na terenie gminy Bytów zarejestrowanych było 1 774 przedsiębiorców.

Tabela 113: stan wpisów do ewidencji działalności gospodarczej w latach 2010-2021

	2010	2013	2016	2019	2020	2021
liczba wpisów	1626	1627	1755	1742	1782	1774
wpisy aktywne	1528	1441	1566	1495	1546	1550
wpisy zawieszone	98	186	189	247	236	224

Źródło: raport gminny CEIDG z dn. 09. 04. 2021r.

Wykres 68: liczba wpisów do ewidencji działalności gospodarczej w latach

Szczegółowe dane zaprezentowano w tabelach i na wykresach zamieszczonych poniżej, z których wynika, że pomimo okresowych spadków w ostatnim dziesięcioleciu systematycznie rośnie liczba podmiotów gospodarczych, wzrost o blisko 10%. Warto zauważyć znaczny wzrost liczby podmiotów w sekcji M (zgodnie z klasyfikacją PKD), która obejmuje pozaprodukcyjną i handlową działalność profesjonalną, naukową i techniczną, a w tym:

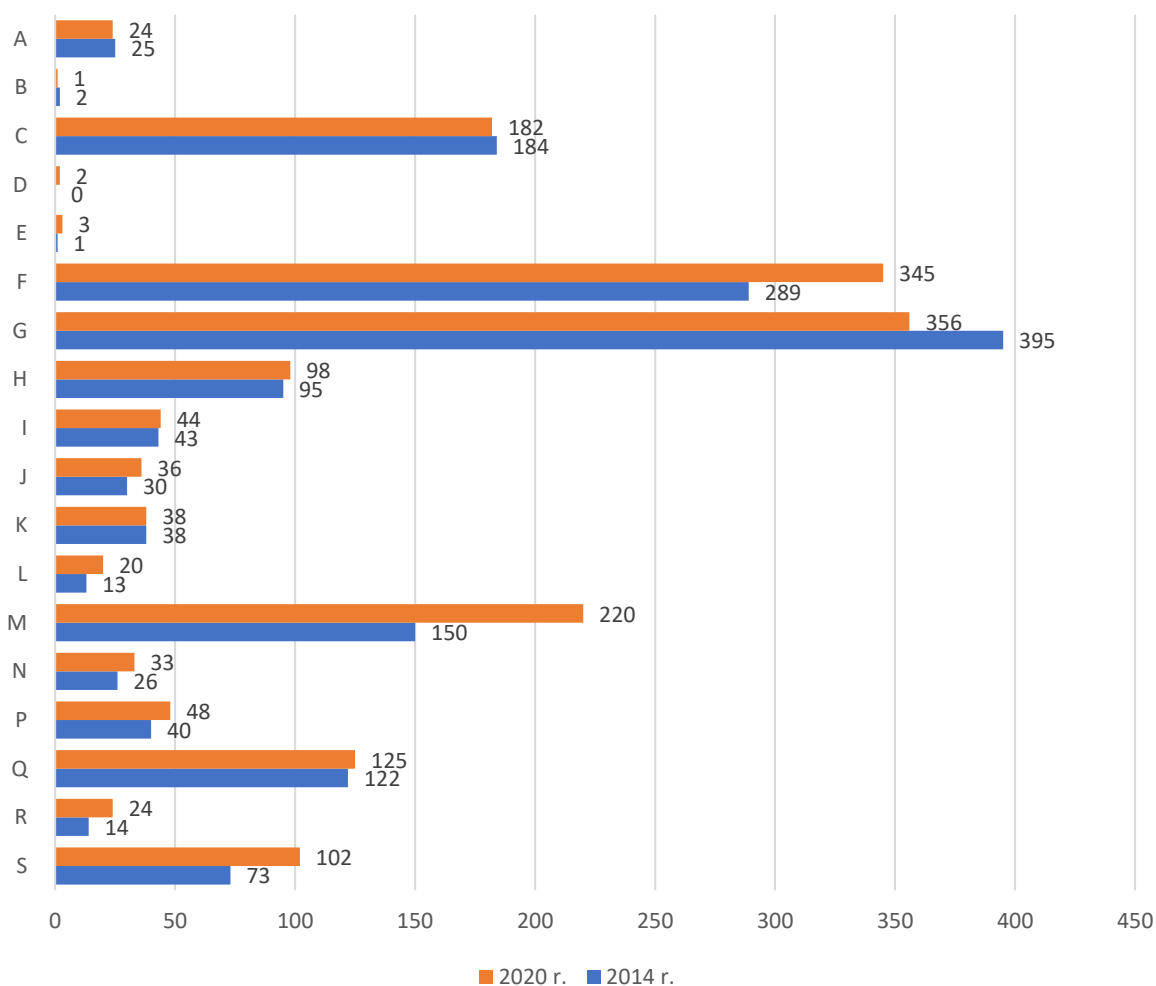
- działalność prawnicza, rachunkowo - księgowa i doradztwo podatkowe
- działalność firm centralnych (head offices); doradztwo związane z zarządzaniem
- działalność w zakresie architektury i inżynierii; badania i analizy techniczne
- badania naukowe i prace rozwojowe
- reklama, badanie rynku i opinii publicznej
- pozostała działalność profesjonalna, naukowa i techniczna
- działalność weterynaryjna

Tabela 114: liczba wpisów wg sekcji działalności gospodarczej w CEIDG

kod sekcji	nazwa sekcji	2014	2020	wzrost/ spadek
A	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	25	24	-4,00%
B	Górnictwo i wydobywanie	2	1	-50,00%
C	Przetwórstwo przemysłowe	184	182	-1,09%
D	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	-	2	-
E	Dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	1	3	200,00%
F	Budownictwo	289	345	19,38%
G	Handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych	395	356	-9,87%
H	Transport i gospodarka magazynowa	95	98	3,16%
I	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	43	44	2,33%
J	Informacja i komunikacja	30	36	20,00%
K	Działalność finansowa i ubezpieczenia	38	38	0,00%
L	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	13	20	53,85%
M	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	150	220	46,67%
N	Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	26	33	26,92%
P	Edukacja	40	48	20,00%
Q	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	122	125	2,46%
R	Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	14	24	71,43%
S	Pozostała działalność usługowa	73	102	39,73%
	Wpisy niesklasyfikowane	76	73	-3,95%
razem:		1616	1774	9,78%

Źródło: raport gminny CEIDG

Wykres 69: liczba wpisów wg sekcji działalności gospodarczej w CEIDG

W strukturze własności zdecydowana większość podmiotów gospodarczych to firmy osób fizycznych, co nie odbiera znaczenia istniejącym w gminie przedsiębiorstwom komunalnym i spółkom prawa handlowego zarejestrowanym w Krajowym Rejestrze Sądowym.

Rozkład podmiotów gospodarki narodowej według klas wielkości (Źródło: GUS, 31.XII.2019):

- Mikroprzedsiębiorstwa (0-9 zatrudnionych) 2 564
- Małe przedsiębiorstwa (10-49 zatrudnionych) 93
- Średnie przedsiębiorstwa (50-249 zatrudnionych) 26
- Duże przedsiębiorstwa (250-999 zatrudnionych) 2
- Duże przedsiębiorstwa (1000 i więcej zatrudnionych) 1
- Razem mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa (<250 zatrudnionych) 2 683

Podmioty gospodarki narodowej posiadające osobowość prawną wpisane do rejestru REGON według formy prawnej (Źródło: GUS, 31.XII.2019):

- Spółdzielnie ogółem 7
- Spółki handlowe ogółem 118
- Spółki handlowe - z udziałem kapitału zagranicznego 12
- Spółki handlowe - akcyjne 6
- Spółki handlowe - z ograniczoną odpowiedzialnością 91

- Spółki handlowe - z o. o. z udziałem kapitału zagranicznego 12
- Spółki cywilne ogółem 147

Na terenie gminy funkcjonują również przedsiębiorstwa komunalne, zabezpieczające potrzeby mieszkańców w zakresie mieszkalnictwa, zaopatrzenia w wodę, gospodarowania odpadami oraz w zakresie rekreacyjno-sportowym:

- Bytowskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o. – 100% udziałów gminy,
- Wodociągi Miejskie Bytów Sp. z o.o. – 100% udziałów gminy Bytów,
- Kompleks Basenowo-Rekreacyjny Sp. z o.o. – 100% udziałów gminy Bytów,
- Zakład Zagospodarowania Odpadów Sierzno Sp. z o.o. – gmina Bytów jest właścicielem 52% udziałów,

2. Działania gminy wspierające lokalnych przedsiębiorców

2.1.1. Gospodarka przestrzenna

Charakterystyczne dla gminy Bytów jest wykształcenie się w strukturze przestrzennej Bytowa obszaru przemysłowego, zlokalizowanego w północnej części miasta. Jest to obszar w części już zagospodarowany wzdłuż ulicy Lęborskiej. Możliwy jest także dalszy rozwój tego terenu, co świadczy o szansach dla rozwoju przedsiębiorczości w gminie. Zgodnie z zapisami studium uwarunkowań jest to obszar produkcyjno-składowy, na którym w pierwszej kolejności przewiduje się lokalizację zabudowy produkcyjnej, składowej oraz usługowej. Możliwe jest zatem zarówno rozwijanie dotychczasowej działalności, jak i uruchamianie nowych inwestycji.

Tabela 115: tereny inwestycyjne wskazane w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego

	2016 (ha)	2019 (ha)
tereny zainwestowane	142	171
tereny wskazane do zabudowy	151	220
razem	293	391

Źródło: dane Urzędu Miejskiego w Bytowie

Tabela 116: tereny inwestycyjne ustalone decyzjami o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu

tereny wskazane do zabudowy w latach 2016 – 2020 (ha)	10,5
tereny produkcji energii elektrycznej z promieni słonecznych - farmy fotowoltaiczne w latach 2016 – 2020 (ha)	27,5

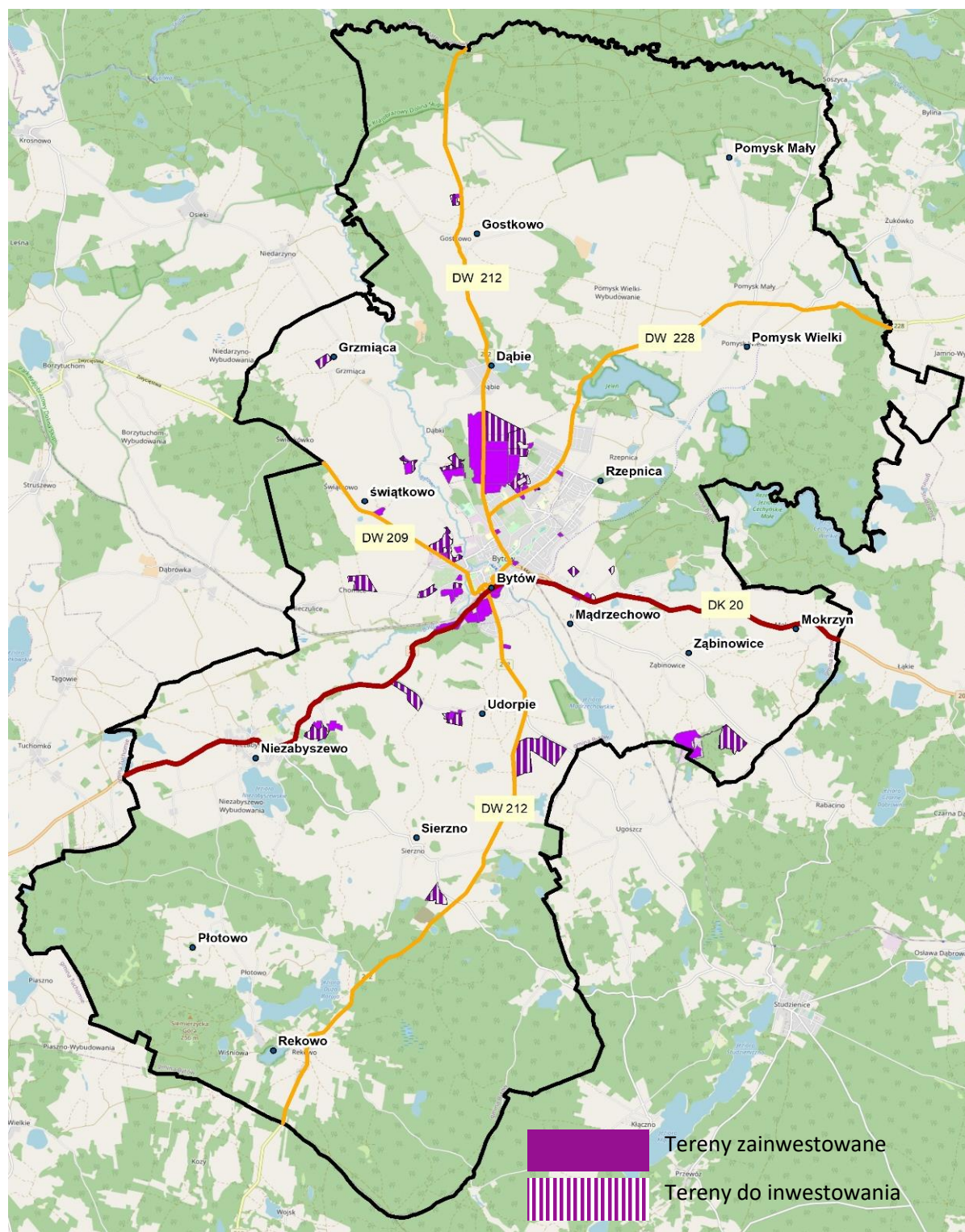
Źródło: dane Urzędu Miejskiego w Bytowie

Tabela 117: liczba wydanych decyzji lokalizacyjnych na terenie gminy Bytów w latach 2016-2020

	2016	2017	2018	2019	2020
decyzje o warunkach zabudowy	116	126	138	117	86
decyzje o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego	28	37	21	39	21
razem	144	163	159	156	107

Źródło: dane Urzędu Miejskiego w Bytowie

Mapa 7: obszary dedykowane przedsiębiorcom

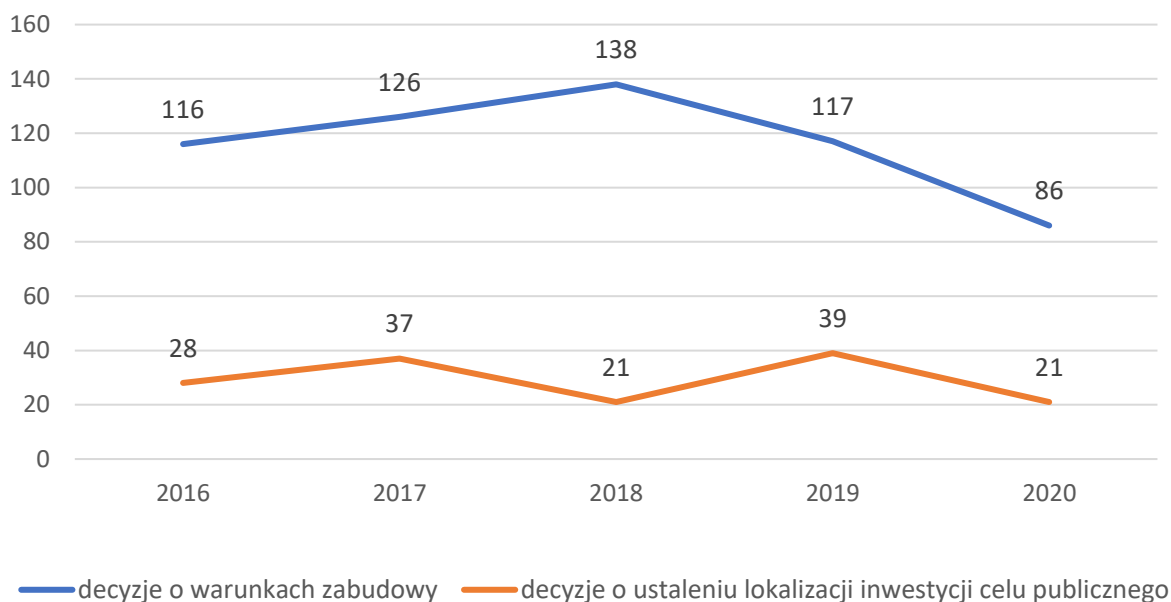

Źródło: studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Bytów oraz decyzje lokalizacyjne

W latach 2016-2020 nastąpił znaczący wzrost terenów inwestycyjnych o przeznaczeniu produkcyjno-usługowym, dedykowanych przedsiębiorcom. W analizowanym okresie największe zainwestowanie nastąpiło w części północnej miasta. Nowe tereny przeznaczone pod rozwój

funkcji produkcyjno-usługowej zostały wyznaczone głównie w południowej części gminy, dla części z tych terenów sporządzono miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

Wykres 70: liczba wydanych decyzji lokalizacyjnych na terenie gminy Bytów w latach 2016-2020

Polityka przestrzenna gminy oparta o miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego niesie ze sobą wiele korzyści i dla mieszkańców, i dla samej jednostki samorządu terytorialnego. Plan miejscowy pozwala w sposób bezpośredni realizować kierunki zagospodarowania określone w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, które nie jest aktem prawa miejscowego. W odróżnieniu od decyzji o warunkach zabudowy plan miejscowy dotyczy zazwyczaj większego obszaru (od kilku do nawet kilkuset hektarów), najczęściej o czytelnych w przestrzeni granicach. Daje to większe możliwości w utrzymaniu ładu przestrzennego, ochrony krajobrazu oraz planowaniu sieci i układów komunikacyjnych. Plan miejscowy znacznie przyspiesza proces inwestycyjny – inwestor nie musi występować o decyzję o ustaleniu warunków zabudowy. Z drugiej strony gmina, która w znacznym stopniu pokryta jest planami miejscowymi, nie jest obciążona prowadzeniem licznych postępowań administracyjnych związanych z wydawaniem decyzji.

Sporządzenie, a następnie realizacja planu miejscowego wiąże się jednak z ponoszeniem przez samorządy znacznych kosztów wynikających z uchwalania tych planów, takich jak np.: wykupy gruntów na cele publiczne (drogi, przestrzeń ogólnodostępna itd.), czy budowa dróg wraz z uzbrojeniem terenu (wodociągi, kanalizacja, oświetlenie itd.).

Decyzje o ustaleniu warunków zabudowy, w założeniu ustawodawcy, miały stanowić alternatywę dla terenów, na których gminy nie uchwaliły miejscowych planów, lecz dla większości samorządów stały się stałym rozwiązaniem i odstępstwem od uchwalania nowych planów. Jednak mimo konieczności spełnienia przesłanek wynikających z przepisów ustawowych, w tym ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, decyzje o warunkach zabudowy nie stanowią na tyle pewnego instrumentu planistycznego, który zapobiegałby powstawaniu chaosu w przestrzeni i rozlewaniu się zabudowy. To właśnie nadmierne rozlewanie się zabudowy stanowi duży problem

dla gmin, nie tylko ze względów ochrony ładu przestrzennego, ale również z powodu konieczności budowy rozległej infrastruktury sieciowej oraz dróg.

2.2. Ulgi w podatkach

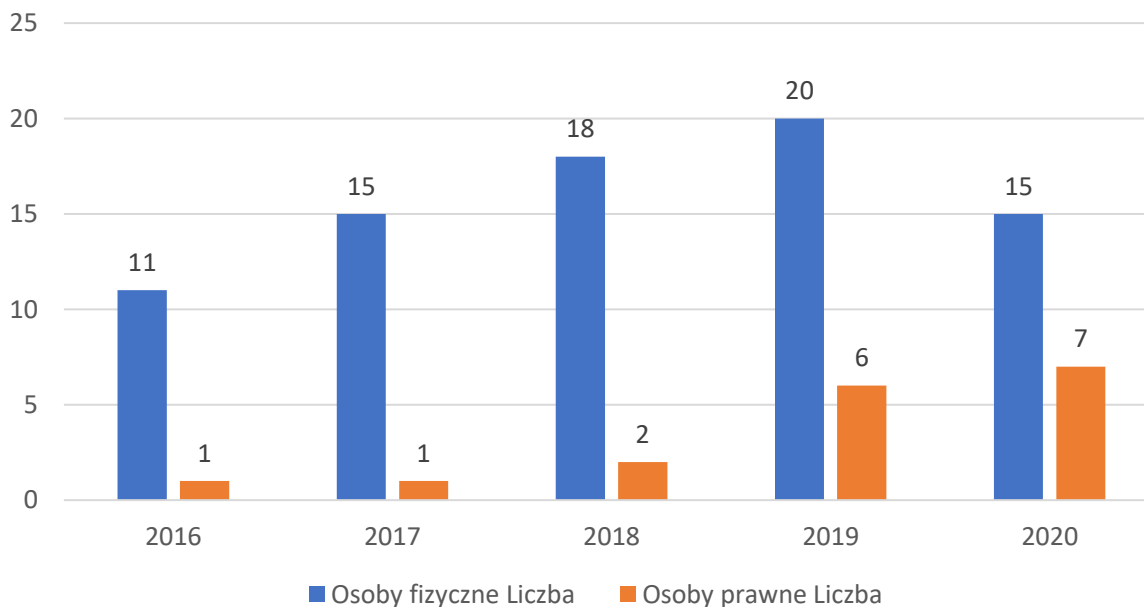
Liczbę podmiotów (przedsiębiorców) korzystających z ulg podatkowych w podatku od nieruchomości dla nowo wybudowanych budynków lub ich części, budowli oraz dla nowo nabytych gruntów, budynków lub ich części i budowli, pod warunkiem wykorzystywania ich do prowadzenia działalności gospodarczej przedstawia poniższa tabela:

Tabela 118: ulgi w podatkach w latach 2016-2020

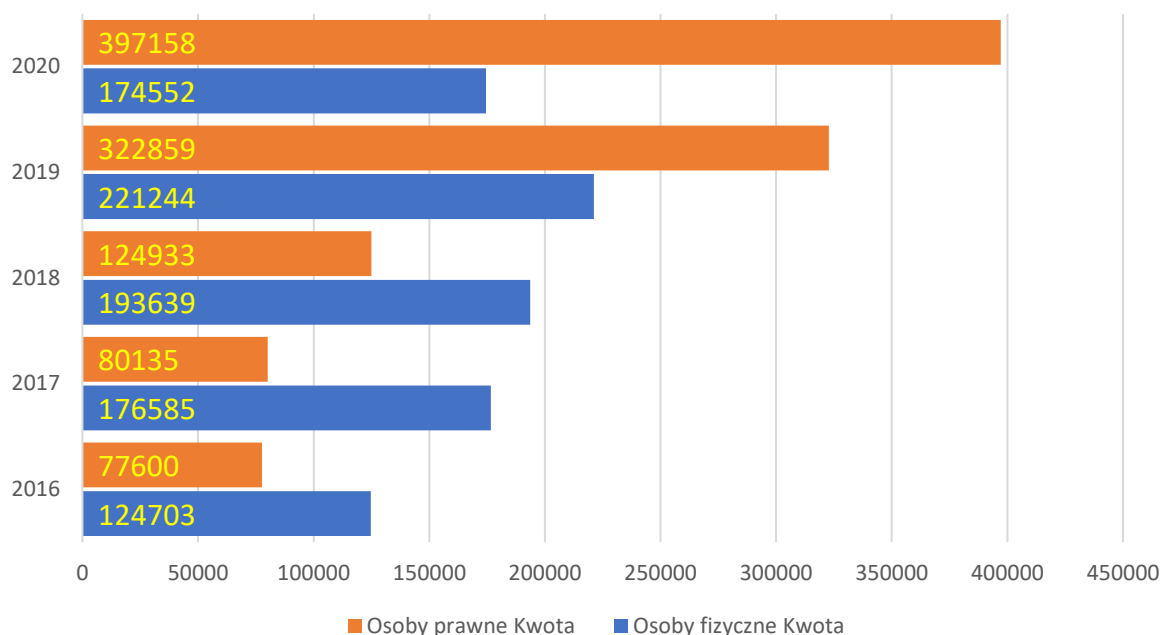
rok	osoby fizyczne		osoby prawne		razem
	liczba	kwota	liczba	kwota	
2016	11	124 703,00 zł	1	77 600,00 zł	202 303,00 zł
2017	15	176 585,00 zł	1	80 135,00 zł	256 720,00 zł
2018	18	193 639,00 zł	2	124 933,00 zł	318 572,00 zł
2019	20	221 244,00 zł	6	322 859,00 zł	544 103,00 zł
2020	15	174 552,00 zł	7	397 158,00 zł	571 710,00 zł
razem	-	890 723,00 zł	-	1 002 685,00 zł	1 893 408,00 zł

Źródło: dane Urzędu Miejskiego w Bytowie

Wykres 71: liczba podmiotów korzystających z ulg podatkowych

Wykres 72: kwoty ulg podatkowych(PLN)

2.3. Kaszubski Inkubator Przedsiębiorczości

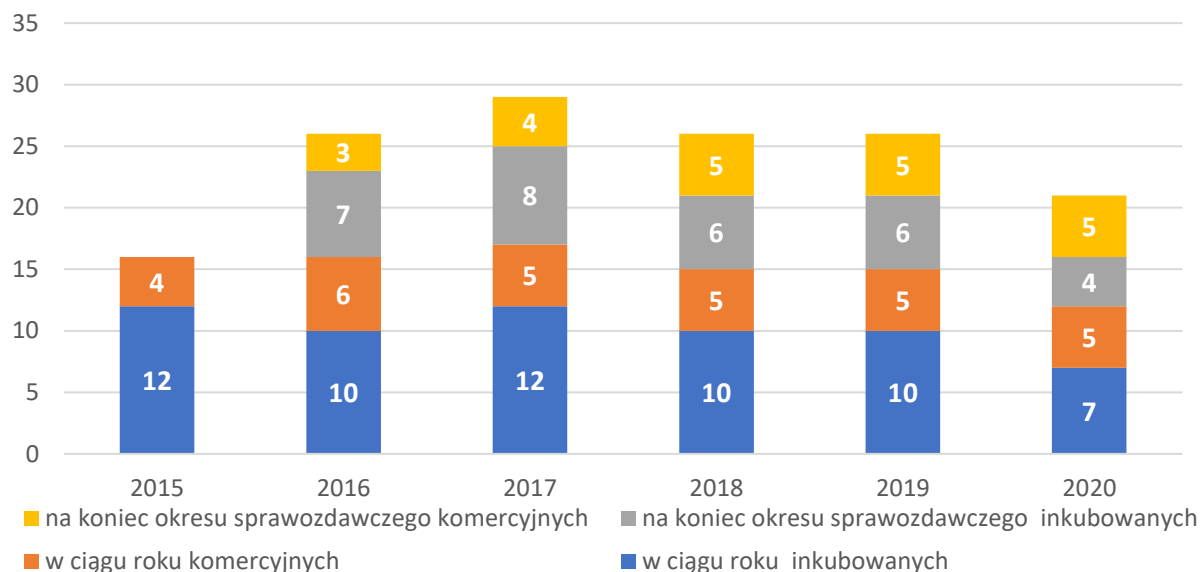
Ważną rolę we wspieraniu przedsiębiorczości na terenie gminy Bytów pełni Kaszubski Inkubator Przedsiębiorczości, zlokalizowany przy ul. Podzamcze 34 w Bytowie. Budowa obiektu zrealizowana została w ramach partnerskiego projektu „Kaszubski Inkubator Przedsiębiorczości szansą rozwoju innowacyjnych przedsiębiorstw w Bytowie, Kościerzynie, Lęborku i Kartuzach” realizowanego ze środków Unii Europejskiej. W dniu 27 marca 2014 roku zakończono roboty budowlane, natomiast Inkubator rozpoczął funkcjonowanie 25 czerwca 2014 roku. Operatorem Inkubatora jest Fundacja Rozwoju Lokalnego „PARASOL”. Inkubator oferuje pomieszczenia do prowadzenia działalności gospodarczej z nowoczesnym wyposażeniem, wirtualne biura, sale szkoleniowe i konferencyjne, a także usługi szkoleniowe, prawne i doradcze.

Tabela 119: liczba podmiotów korzystających z Kaszubskiego Inkubatora Przedsiębiorczości

	w ciągu roku		na koniec okresu sprawozdawczego	
	inkubowanych	komercyjnych	inkubowanych	komercyjnych
2015	12	4	-	-
2016	10	6	7	3
2017	12	5	8	4
2018	10	5	6	5
2019	10	5	6	5
2020	7	5	4	5

Źródło: FRL „Parasol”

Wykres 73: liczba podmiotów korzystających z Kaszubskiego Inkubatora Przedsiębiorczości

Kaszubski Inkubator Przedsiębiorczości STOLEM, którego operatorem jest Fundacja Rozwoju Lokalnego „Parasol”, w dotychczasowej działalności w pełni realizuje zadania wspierające rozwój lokalnej przedsiębiorczości. Uzyskiwane wyniki (liczba podmiotów inkubowanych i komercyjnych) przewyższają wyznaczone wskaźniki i są dużo lepsze od wyników samorządów - partnerów projektu. Liczba inicjatyw mogąca skorzystać z usług inkubatora jest ograniczona zasobami, jakimi dysponuje operator, natomiast słabszy wynik uzyskany w 2020 roku jest skutkiem pandemii.

Fundacja „Parasol” jest organizacją non profit, a koszty prowadzenia inkubatora i eksploatacji budynku pokrywają właściciele podmiotów korzystających z obiektu. Doświadczenia kilku lat tej inwestycji społecznej pokazują potrzebę jej kontynuowania jako istotnego wsparcia dla powstających inicjatyw gospodarczych.

2.4. Spotkania informacyjno - konsultacyjne z przedsiębiorcami

W ramach potkań samorządu z lokalnymi przedsiębiorcami przekazywane są informacje na temat bieżących działań samorządu oraz wyrażane są oczekiwania prowadzonych działalność gospodarczą. Aktualne wnioski przedsiębiorców obejmują zagadnienia:

- wyznaczenie i uzbrojenie nowych terenów przeznaczonych na cele produkcyjno-składowe w obrębie Bytowa w uzgodnieniu z właścicielami gruntów;
- stworzenie lepszych, bardziej atrakcyjnych możliwości nabywania gruntów na cele produkcyjno-składowe poprzez rezygnację z części renty planistycznej ustalonej w nowych planach miejscowych;
- poprawa atrakcyjności osiedleńczej Bytowa zapewniającej dopływ wykwalifikowanej kadry produkcyjnej oraz zatrzymanie emigracji zarobkowej;
- stworzenie lepszych warunków kulturalno-edukacyjnych dla osób z zagranicy podejmujących pracę na terenie gminy Bytów;

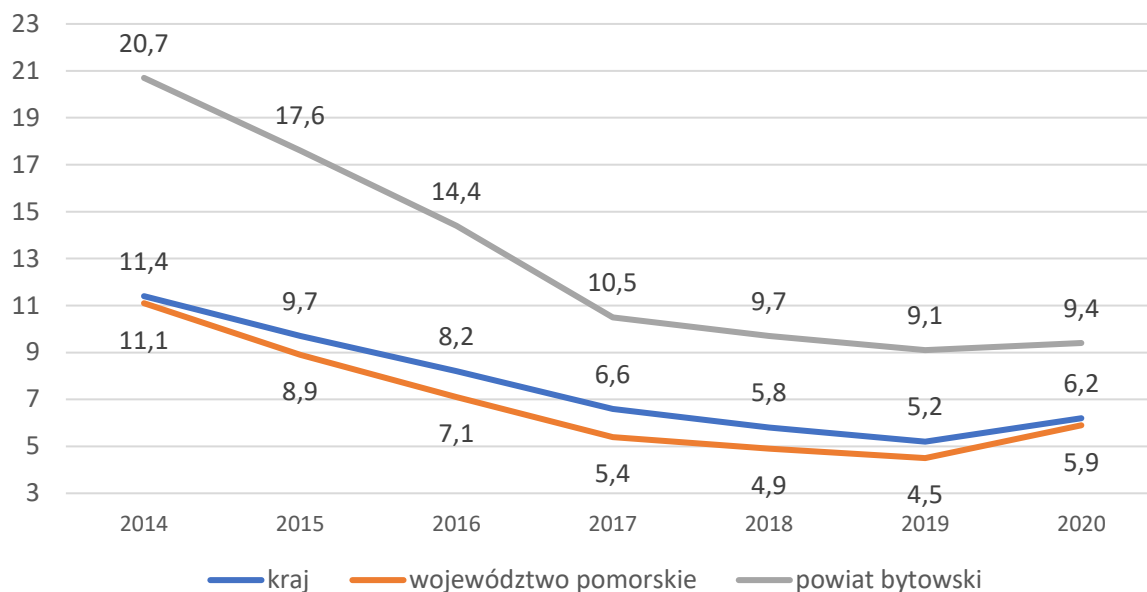
- zwiększenie gminnego zasobu mieszkaniowego stymulującego ofertę mieszkaniową dla osób rozpoczynających pracę zawodową;
- poprawa warunków komunikacyjnych Bytowa poprzez budowę bypassów drogowych umożliwiających bardziej sprawny przejazd przez miasto;
- współdziałanie jst (gminy i powiatu) ze szkołami i przedsiębiorcami w celu lepszej promocji zawodów deficytowych na rynku bytowskim;
- współdziałanie gminy z władzami regionu i sąsiednimi samorządami w celu utworzenia południkowego korytarza komunikacyjnego łączącego Słupsk - Bytów - Chojnice;
- intensyfikowanie starań gminy Bytów i przedsiębiorców bytowskich mających na celu rewitalizację linii kolejowej Bytów – Kościerzyna;
- stworzenie lepszych warunków do rozwoju sieci gazowniczej i internetowej zwłaszcza na obszarach przeznaczonych na działalność produkcyjną i składową;
- powołanie zespołu roboczego, który będzie inicjował współdziałanie i propagowanie wiedzy o przedsiębiorcach już od pierwszych klas szkoły podstawowej.

Tabela 120: wielkości opisujące zjawisko bezrobocia

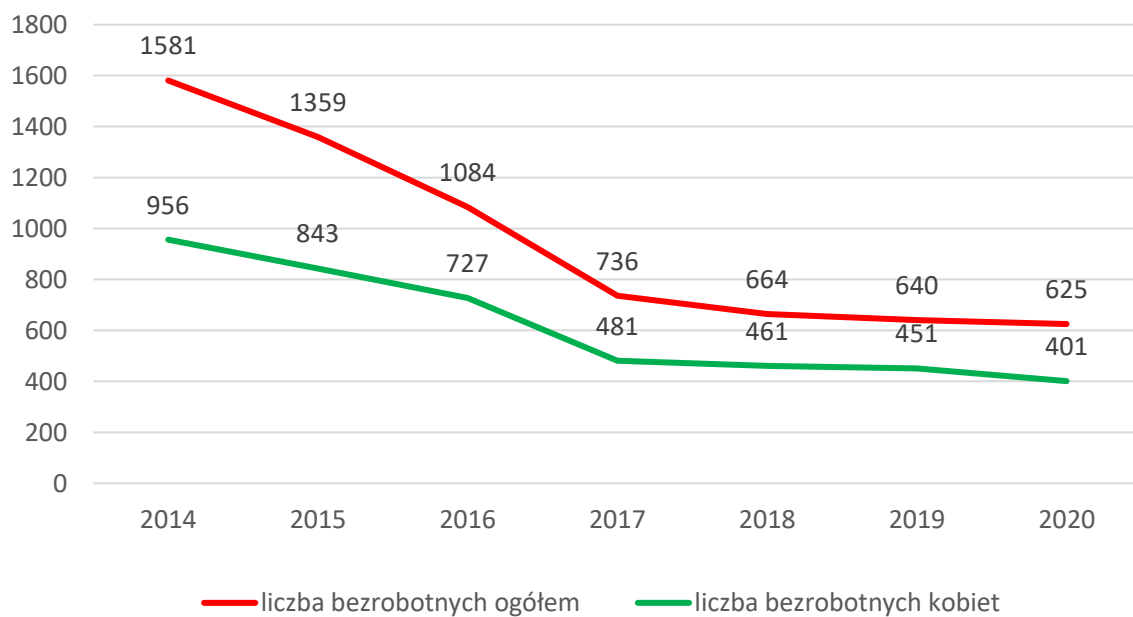
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
kraj							
liczba bezrobotnych	1 825 180	1 563 339	1 335 155	1 081 746	968 888	866 374	1 046 432
w tym kobiety	939 648	816 138	712 227	595 530	542 642	479 415	561 606
stopa bezrobocia	11,4	9,7	8,2	6,6	5,8	5,2	6,2
województwo pomorskie							
liczba bezrobotnych	96 752	77 662	64 132	49 653	46 082	41 817	56 216
w tym kobiety	54 077	44 573	38 481	30 909	29 111	26 270	33 263
stopa bezrobocia	11,1	8,9	7,1	5,4	4,9	4,5	5,9
powiat bytowski							
liczba bezrobotnych	6 312	5 302	4 317	3 104	2 907	2 739	2 838
w tym kobiety	3 672	3 113	2 685	1 910	1 869	1 758	1 757
stopa bezrobocia	20,7	17,6	14,4	10,5	9,7	9,1	9,4
gmina Bytów							
liczba bezrobotnych	1 581	1 359	1 084	736	664	640	625
w tym: kobiety	956	843	727	481	461	451	401

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Bytowie

Wykres 74: stopa bezrobocia

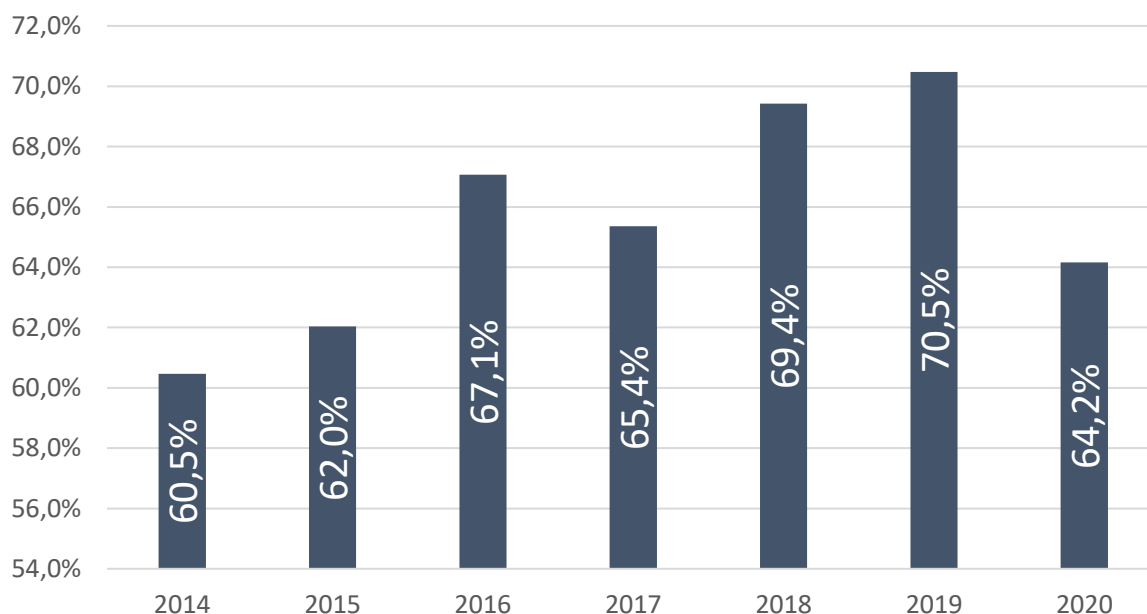

Wykres 75: liczba bezrobotnych w gminie Bytów

Urzędy Pracy nie prowadzą na poziomie gmin statystyk obrazujących stopę bezrobocia. Warty podkreślenia jest to, że stopa bezrobocia w kraju, w województwie i powiecie w roku pandemii wzrosła, a na terenie gminy Bytów liczba bezrobotnych spadła. Wyraźny spadek bezrobocia w latach 2014-2020 (o ponad 60%) jest efektem zjawiska wzrostu gospodarczego, w tym niewątpliwie rozwoju lokalnych przedsiębiorstw.

Wykres 76: procent bezrobotnych kobiet do ogółu bezrobotnych

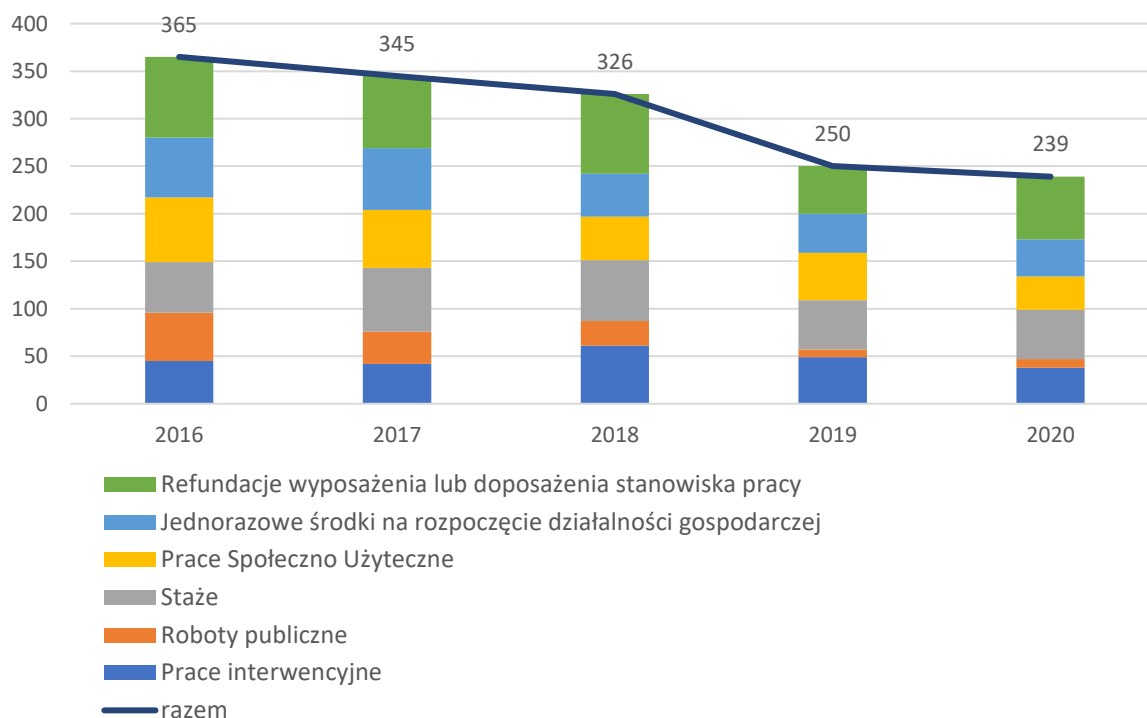
Zjawisko bezrobocia jest pomniejszane przez działania Powiatowego Urzędu Pracy, polegające na organizowaniu i finansowaniu lub współfinansowaniu robót publicznych lub prac interwencyjnych, a także na wspieraniu działań w zakresie uruchamiania działalności gospodarczych lub tworzenia nowych miejsc pracy.

Tabela 121: liczba bezrobotnych korzystających z pomocy PUP

	2016	2017	2018	2019	2020
prace interwencyjne	45	42	61	49	38
roboty publiczne	51	34	26	8	9
staże	53	67	64	52	52
prace społeczno-użyteczne	68	61	46	50	35
jednorazowe środki na rozpoczęcie działalności gospodarczej	63	65	45	41	39
refundacje wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy	85	76	84	50	66
razem	365	345	326	250	239

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Bytowie

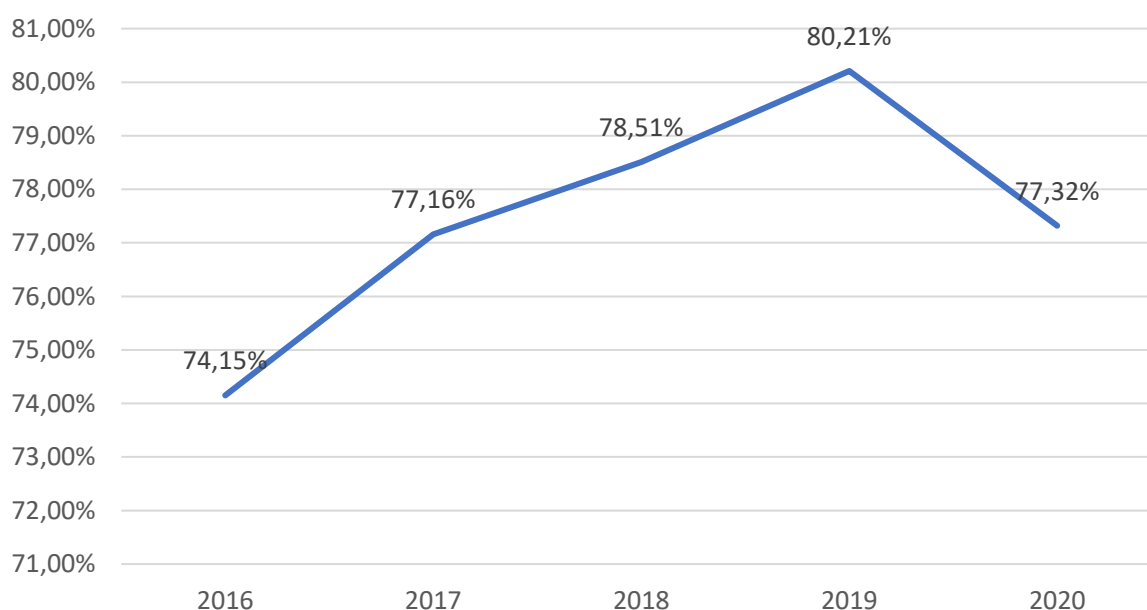
Wykres 77: liczba osób wspierana działaniami PUP

Źródło: na podstawie danych PUP w Bytowie

Zmniejszająca się liczba osób korzystających z programów Powiatowego Urzędu Pracy skierowanych do bezrobotnych jest efektem spadającej liczby bezrobotnych, czyli dużej skuteczności tych programów, co daje tzw. efektywność zatrudnieniową.

Wykres 78: efektywność zatrudnieniowa - powiat bytowski

Źródło: na podstawie danych PUP w Bytowie

Tabela 122: efektywność zatrudnieniowa - powiat bytowski

	2016	2017	2018	2019	2020
efektywność zatrudnieniowa - powiat bytowski	74,15%	77,16%	78,51%	80,21%	77,32%

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Bytowie

3. Organizacje przedsiębiorców

Wśród bytowskich pracodawców, reprezentujących różne branże, nie działają lokalne organizacje, zrzeszenia ich skupiające w celu reprezentowania wspólnych stanowisk dotyczących m.in. kierunków rozwoju miasta (gminy). Większość rzemieślników, małych przedsiębiorców skupionych jest wokół Cechu Rzemiosł Różnych, który jest wsparciem dla jego członków w zakresie administrowania i zarządzania działalnością.

Wykres 79: liczba członków zrzeszonych w Cechu Rzemiosł Różnych w Bytowie

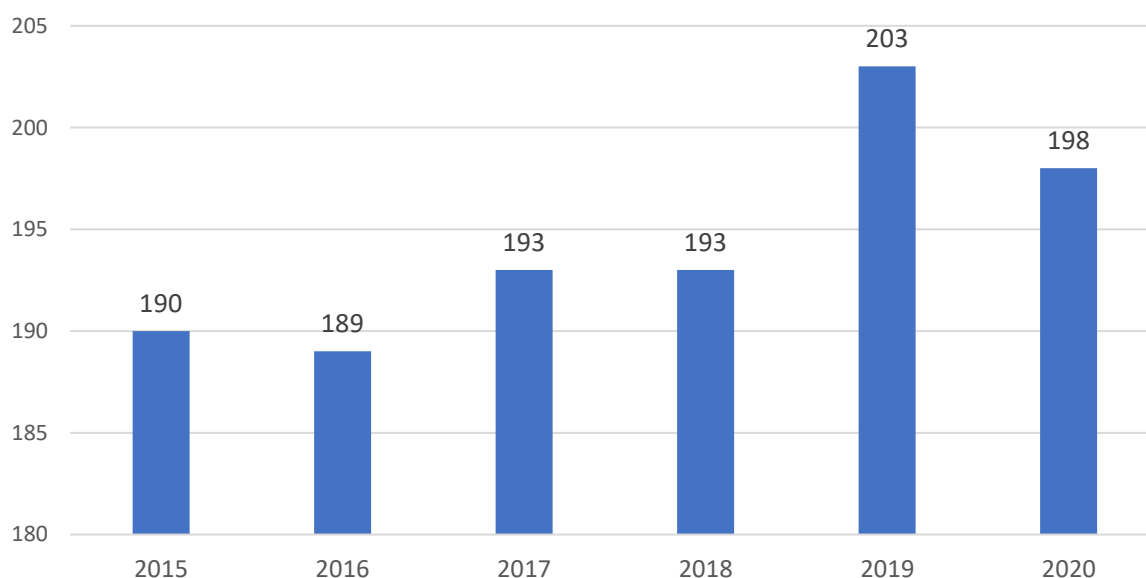

Tabela 123: liczba członków zrzeszonych w Cechu Rzemiosł Różnych w Bytowie

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
liczba członków zrzeszonych w Cechu Rzemiosł Różnych w Bytowie	190	189	193	193	203	198

Źródło: Cech Rzemiosł Różnych w Bytowie

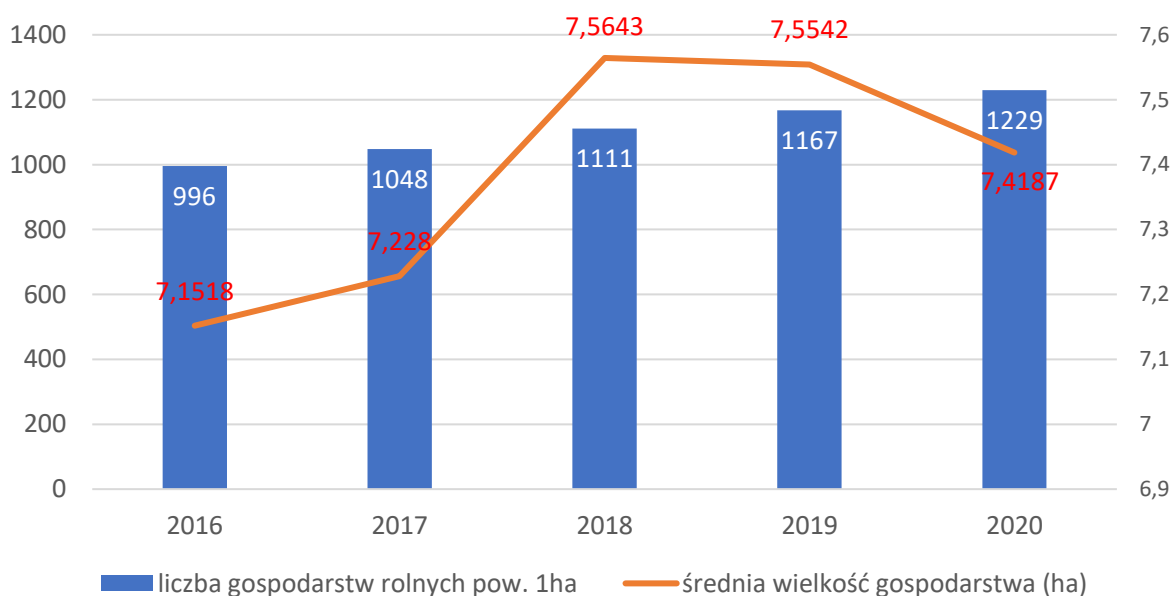
4. Dane ilustrujące rolnictwo w gminie Bytów

Tabela 124: liczba i wielkość gospodarstw rolnych

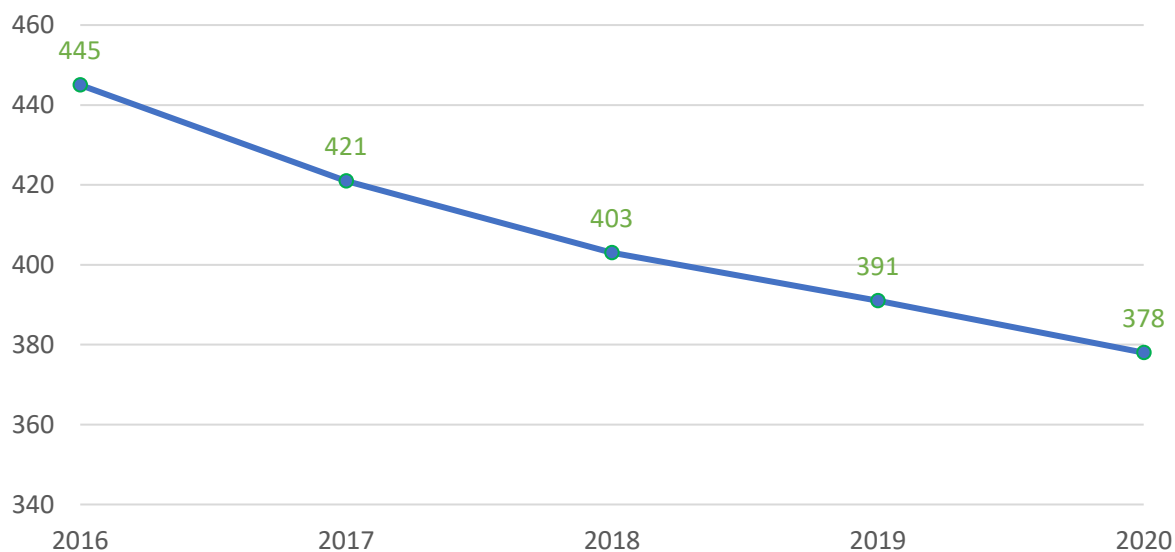
	liczba gospodarstw rolnych pow. 1ha	średnia wielkość gospodarstwa (ha)	łączna powierzchnia gruntów rolnych
2016	996	7,1518	7123,187
2017	1048	7,228	7574,9357
2018	1111	7,5643	8403,8895
2019	1167	7,5542	8815,6972
2020	1229	7,4187	9117,6212

Źródło: dane wydziału finansowego Urzędu Miejskiego w Bytowie

Wykres 80: średnia wielkość gospodarstwa rolnego

Wykres 81: liczba rolników zarejestrowanych w KRUS

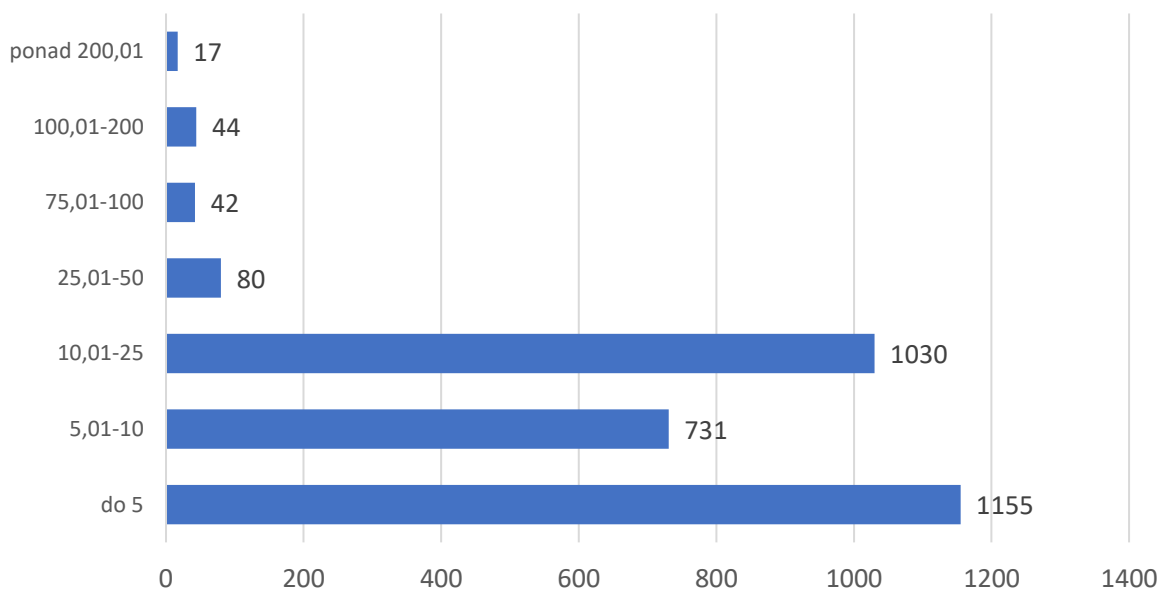
Źródło: dane Placówka Terenowa KRUS w Bytowie

Tabela 125: wielkość gospodarstw rolnych

powierzchnia użytku rolnego (ha)	liczba gospodarstw
do 5	1155
5,01-10	731
10,01-25	1030
25,01-50	80
75,01-100	42
100,01-200	44
ponad 200,01	17

Źródło: dane biura powiatowego ARiMR w Bytowie

Wykres 82: liczba i wielkość gospodarstw rolnych wg ARiMR

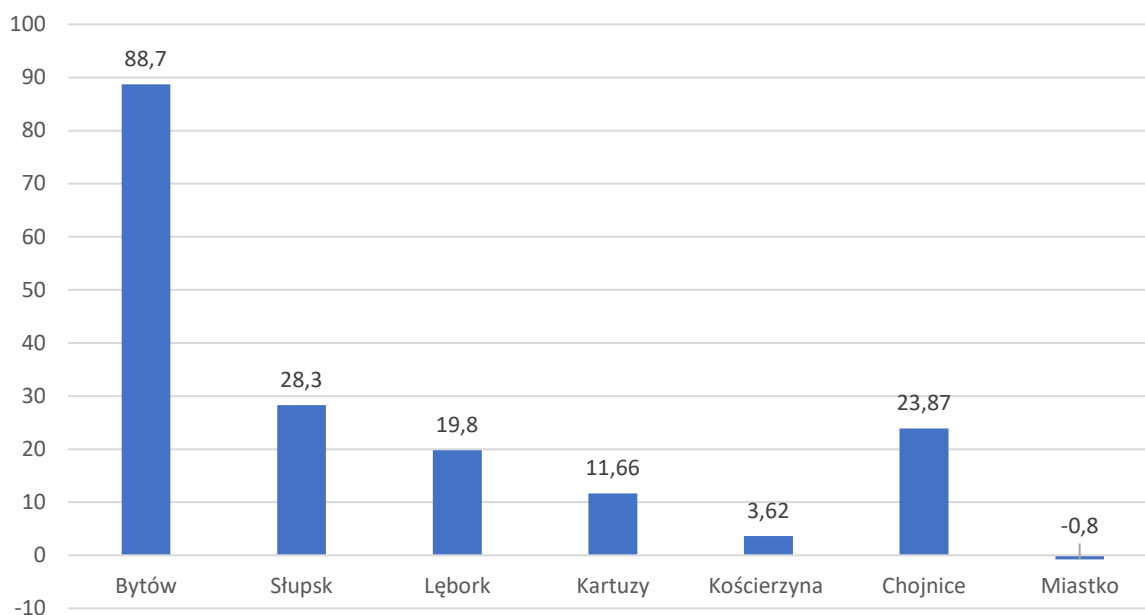
5. Liczba osób przyjeżdżających i wyjeżdżających do pracy

Tabela 126: informacja dotycząca liczby osób przyjeżdżających i wyjeżdżających do pracy

lp.	miasta	przyjeżdżający do pracy	wyjeżdżający do pracy	różnica (saldo)	liczba mieszkańców	różnica/na 1000 mieszkańców
1.	Bytów	1 941	443	1 498	16 881	88,7
2.	Słupsk	6 171	3 609	2 562	90 681	28,3
3.	Lębork	1 889	1 191	698	35 283	19,8
4.	Kartuzy	1 278	1 109	169	14 483	11,66
5.	Kościerzyna	1 423	1 337	86	23 742	3,62
6.	Chojnice	2 122	1 172	950	39 804	23,87
7.	Miastko	439	447	-8	10 384	-0,8

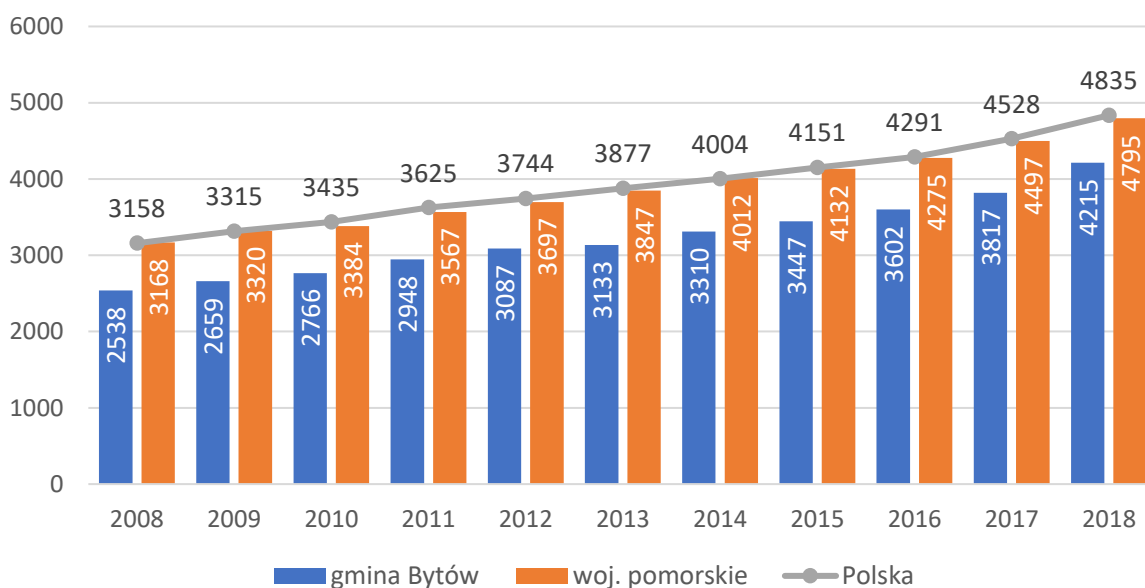
Źródło: folder „Polska w liczbach” 2018 r.

Wykres 83: saldo liczby osób przyjeżdżających(+) lub wyjeżdżających(-) do pracy w mieście przypadające na 1000 jego mieszkańców

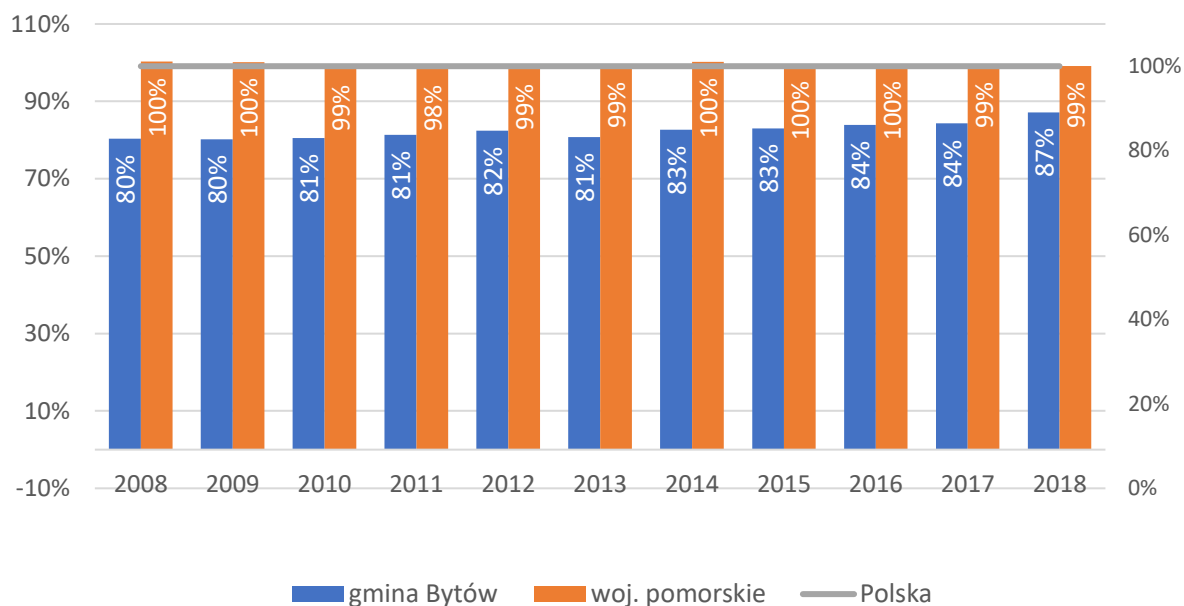

6. Przeciętne wynagrodzenie

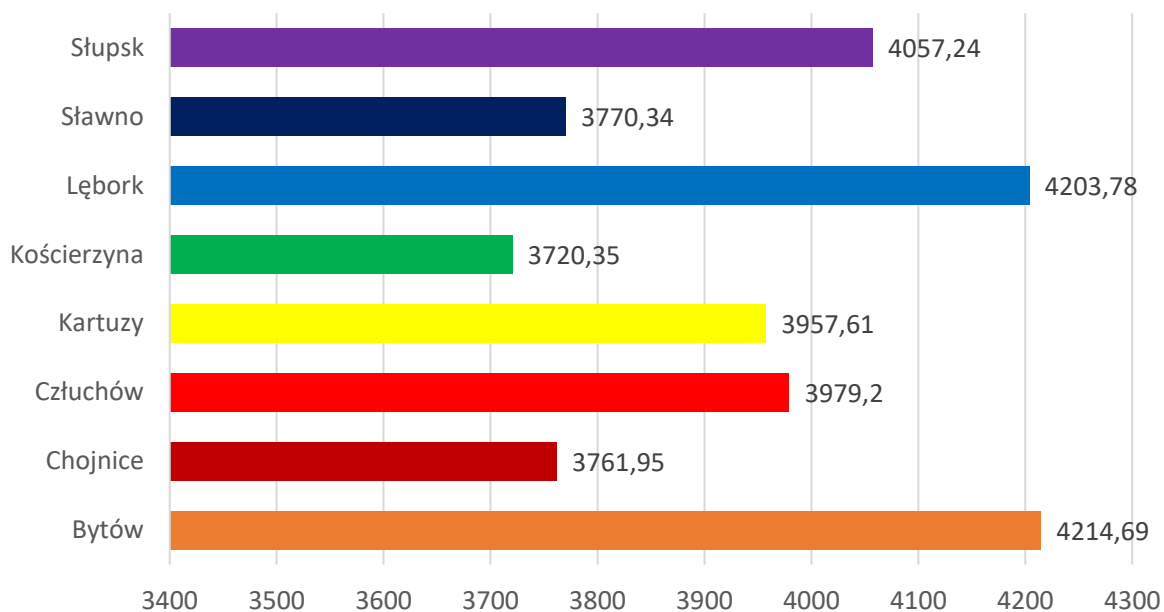
Wykres 84: przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w gminie Bytów

Wykres 85: przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w gminie Bytów w relacji do średniej krajowej

Wykres 86: średnie miesięczne wynagrodzenie brutto (zł) w 2018 roku

Źródło: dane z portalu „Polska w liczbach”

7. Dochody gminy

Wykres 87: struktura dochodów gminy

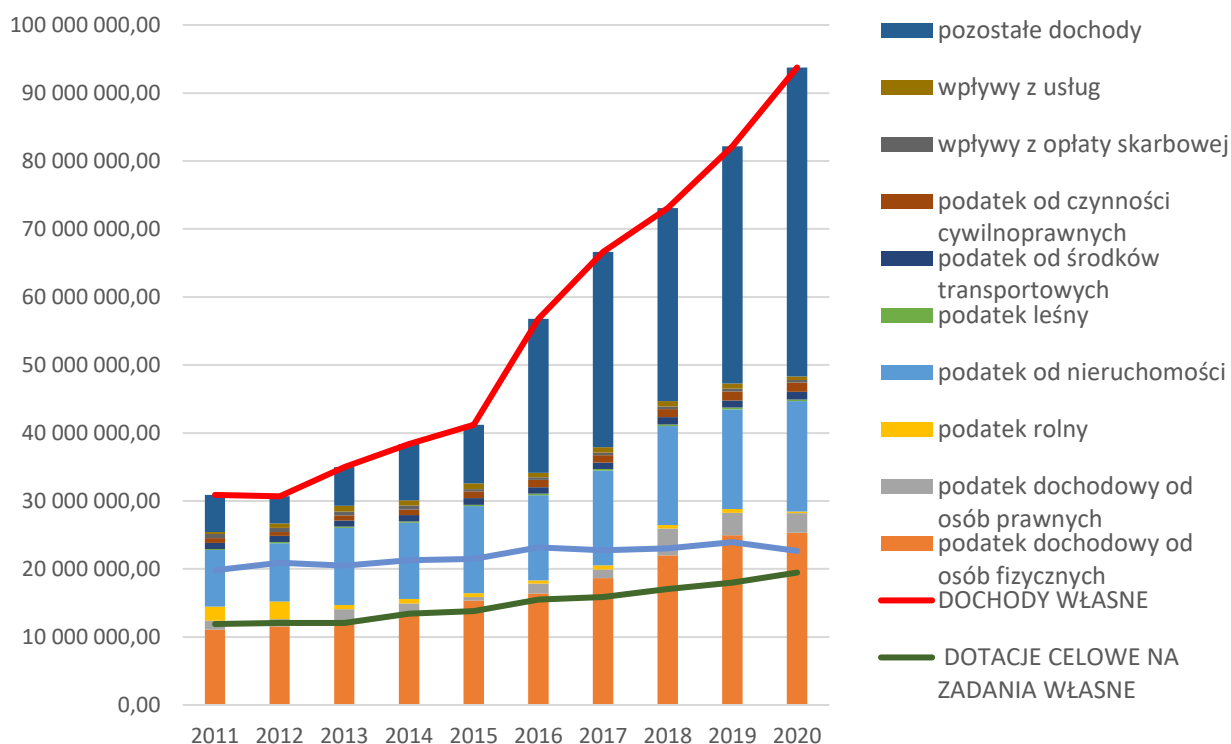

Tabela 127: dochody gminy

	2016	2017	2018	2019	2020
dochody własne	56 794 336	66 645 777	73 062 473	82 180 473	93 755 984
podatek dochodowy od osób fizycznych	16 407 420	18 665 536	22 016 956	24 972 408	25 351 395
podatek dochodowy od osób prawnych	1 434 475	1 271 939	3 927 168	3 301 598	2 840 345
podatek rolny	473 304	596 829	550 329	557 830	244 549
podatek od nieruchomości	12 529 085	13 926 401	14 528 632	14 654 093	16 258 704
podatek leśny	226 496	236 328	244 566	240 796	234 134
podatek od środków transportowych	964 920	958 107	1 081 563	1 065 206	1 135 113
podatek od czynności cywilnoprawnych	1 068 284	1 099 833	1 159 172	1 314 179	1 365 032
wpływy z opłaty skarbowej	370 452	370 293	389 084	411 454	379 897
wpływy z usług	647 636	768 163	814 208	745 845	522 667
pozostałe dochody	22 672 264	28 752 348	28 350 795	34 917 064	45 424 148
dotacje celowe na zadania bieżące	15 517 136	15 857 667	17 049 549	18 018 055	19 477 071
subwencja ogólna	23 158 683	22 740 770	23 036 798	23 945 212	22 680 481
dochody bieżące razem:	95 470 155	105 244 214	113 148 820	124 143 740	135 913 536
dotacje celowe na zadania inwestycyjne	528 036	662 898	756 727	515 517	410 280
środki na inwestycje uzyskane z innych źródeł	126 752	2 875 751	6 641 100	5 730 232	14 130 925
dochody ze sprzedaży majątku	783 610	3 151 797	5 400 706	2 627 054	1 381 858
dochody majątkowe razem:	1 438 398	6 690 446	12 798 533	8 872 803	15 923 063
dochody razem:	96 908 553	111 934 660	125 947 353	133 016 543	151 836 599

Źródło: dane UM Bytów - wydź. finansowy

Znaczny wzrost dochodów własnych gminy po roku 2015 jest wynikiem wprowadzenia rządowego programu 500+, na którego realizację środki przekazywane z budżetu państwa zawarte są w tzw. pozostałych dochodach. W analizowanym okresie obserwujemy także wyraźny wzrost dochodów z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych, co świadczy o wzroście gospodarczym, spadku bezrobocia, a także o rozwoju lokalnej przedsiębiorczości.

8. Wydatki gminy

Wykres 88: wydatki gminy

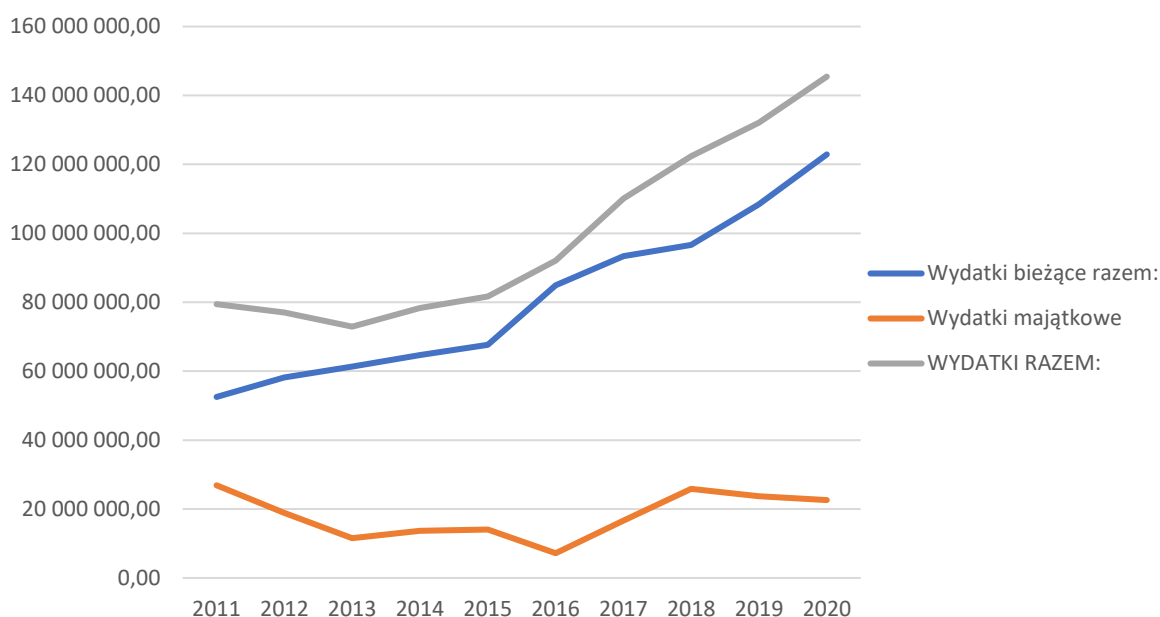

Tabela 128: wydatki gminy

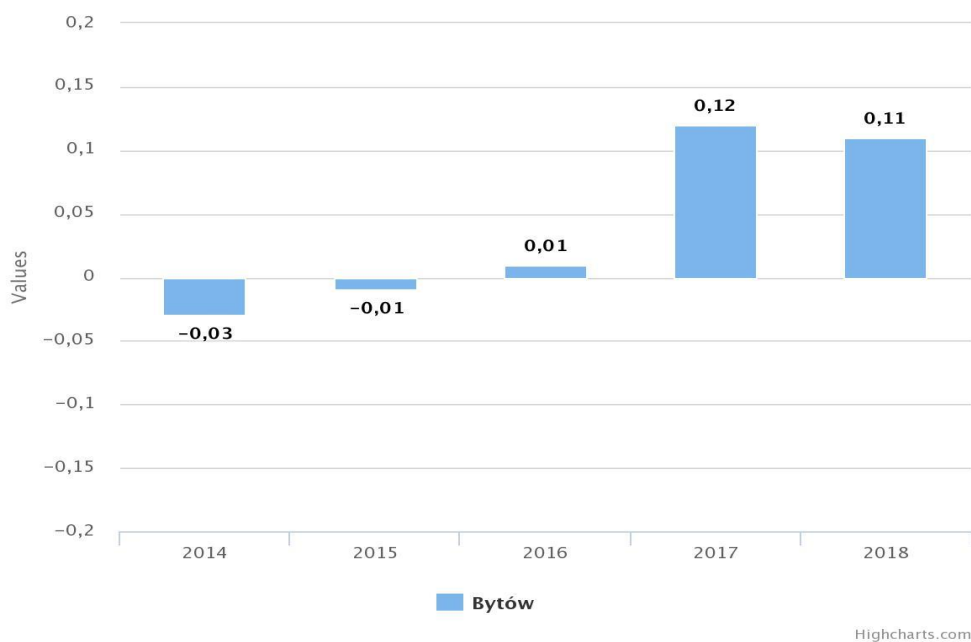
	2016	2017	2018	2019	2020
wynagrodzenia i pochodne od wynagrodzeń	31 069 437	32 355 554	34 112 085	35 909 645	37 528 180
dotacje	8 096 391	8 702 526	9 174 611	11 273 416	12 549 646
obsługa długu	680 133	608 805	485 594	460 415	298 654
pozostałe wydatki bieżące	45 036 024	51 725 993	52 814 763	60 739 186	72 513 770
wydatki bieżące razem:	84 881 985	93 392 878	96 587 053	108 382 662	122 890 250
wydatki majątkowe	7 176 636	16 674 564	25 811 973	23 747 791	22 568 973
wydatki razem:	92 058 621	110 067 442	122 399 026	132 130 453	145 459 223

XVIII. Wskaźniki rozwoju gminy

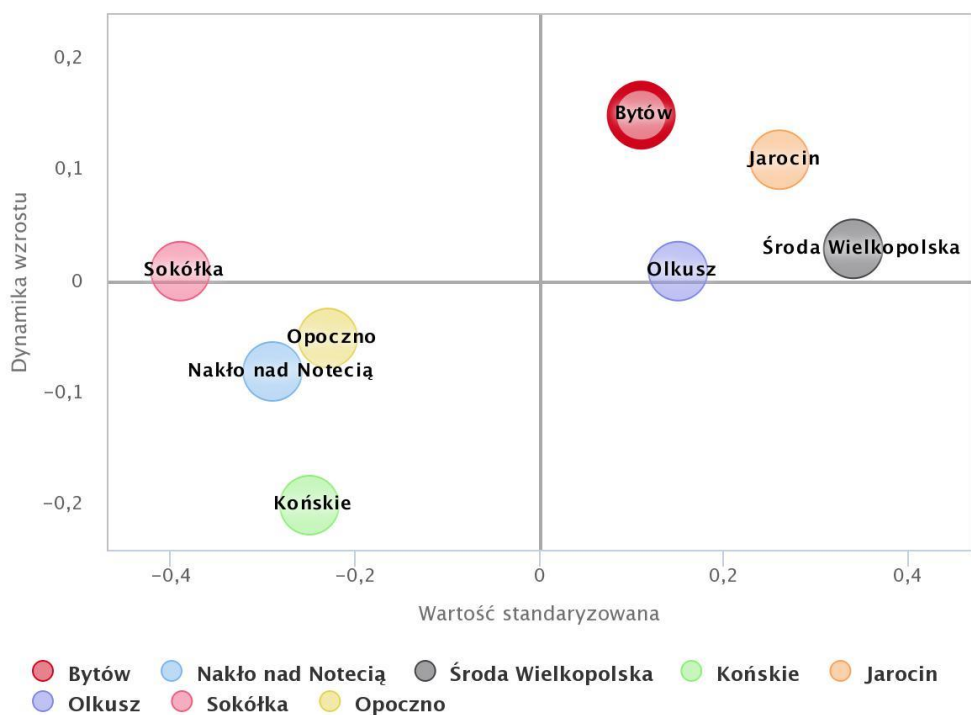
Poniżej prezentujemy wskaźniki rozwoju gminy, które zostały sporządzone za pomocą systemu analiz samorządowych, publikowanych na stronie internetowej <https://systemanaliz.pl>. Dla celów porównawczych zestawiono wyniki gmin miejsko-wiejskich wskazanych przez system. Są to: Jarocin, Końskie, Nakło nad Notecią, Środa Wielkopolska, Opoczno, Olkusz, Sokółka.

1. Ogólny wskaźnik rozwoju gminy

Wykres 89: ogólny wskaźnik rozwoju gminy Bytów

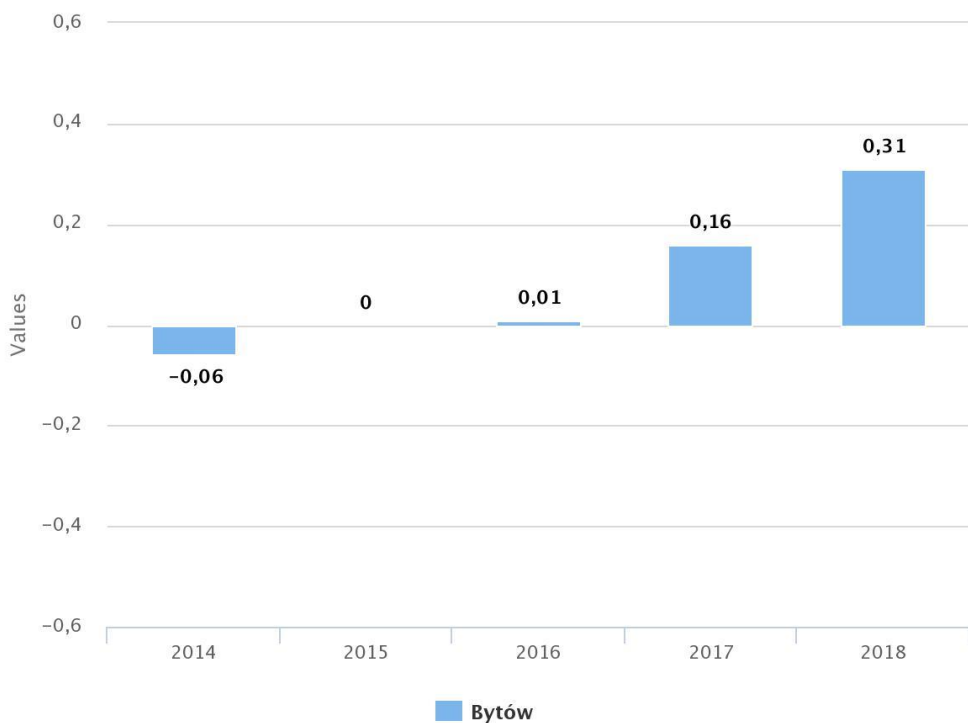
Wykres 90: dynamika zmian w czasie ogólnego wskaźnika rozwoju na tle grupy porównawczej

Na ogólny wskaźnik rozwoju w zdecydowanej mierze wpływ mają czynniki związane z obszarem gospodarczym, społecznym i środowiskowym. Dlatego też poniżej prezentujemy wykresy dotyczące usytuowania gminy Bytów w tych poszczególnych obszarach.

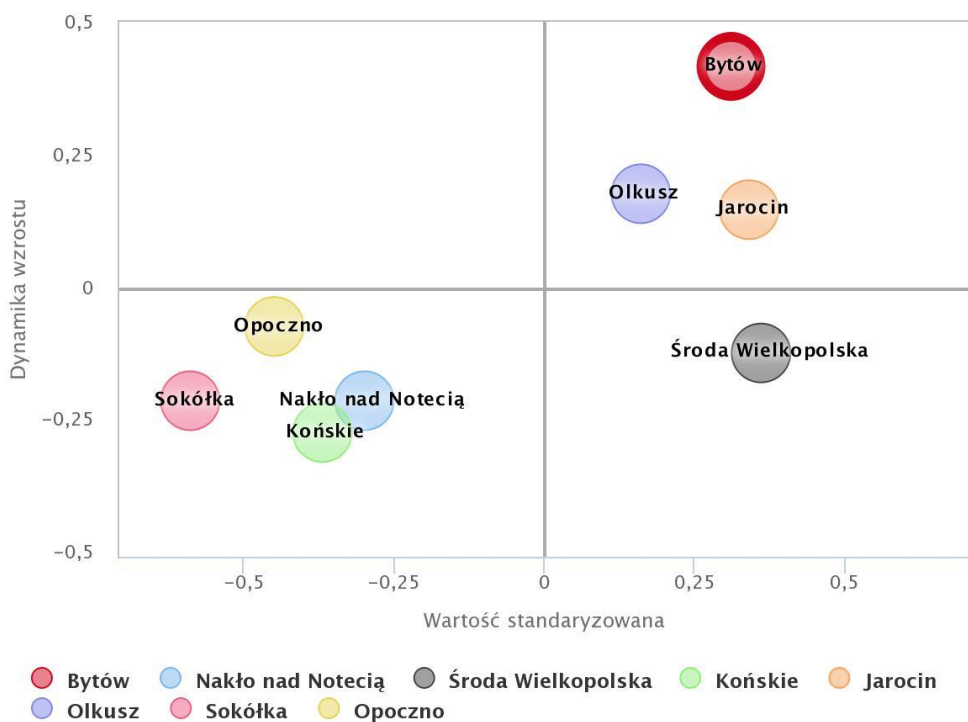
2. Wskaźnik rozwoju - wymiar gospodarczy

Wykres 91: wskaźnik rozwoju gminy Bytów -wymiar gospodarczy

Highcharts.com

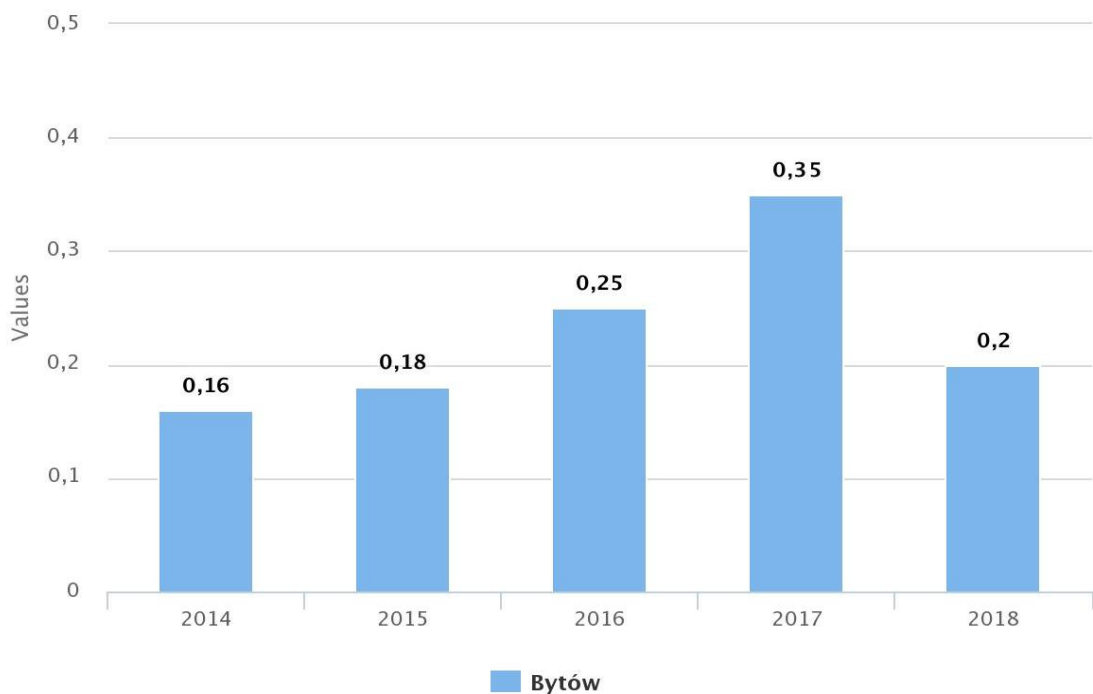
Wykres 92: dynamika zmian w czasie wskaźnika rozwoju w wymiarze gospodarczym na tle grupy porównawczej

Highcharts.com

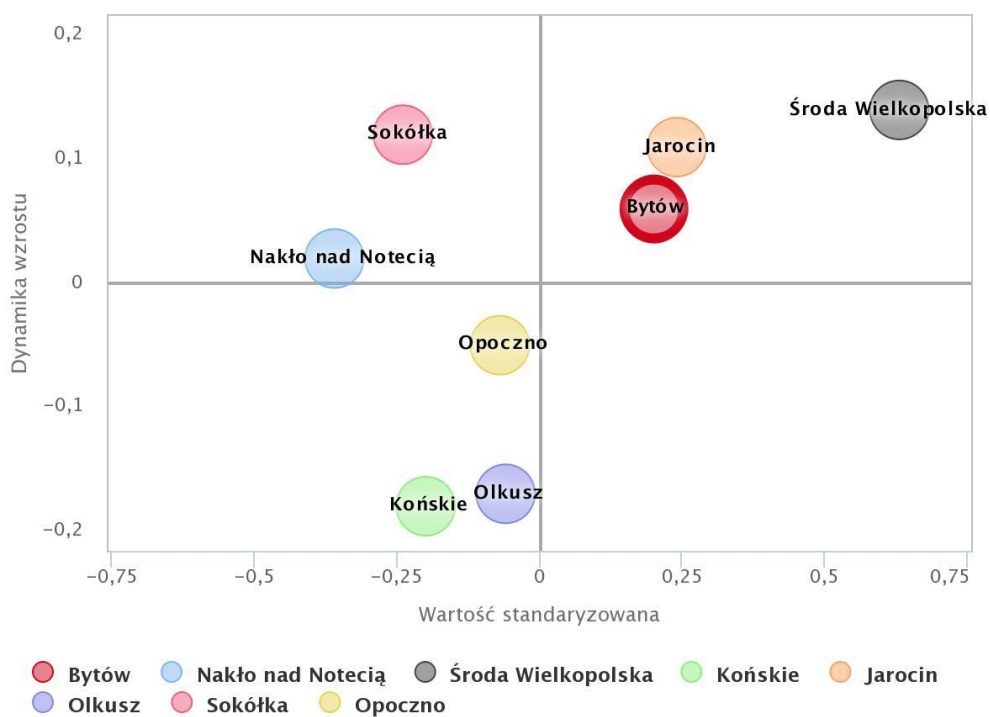
3. Wskaźnik rozwoju - wymiar społeczny

Wykres 93: wskaźnik rozwoju gminy Bytów - wymiar społeczny

Highcharts.com

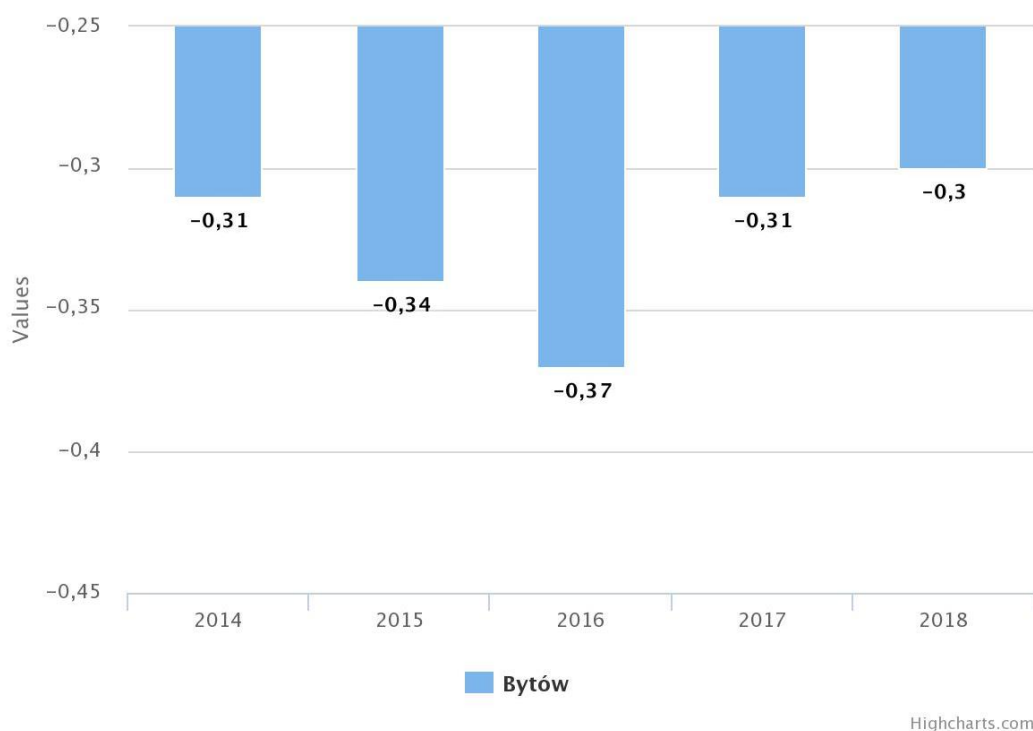
Wykres 94: dynamika zmian w czasie wskaźnika rozwoju w wymiarze społecznym na tle grupy porównawczej

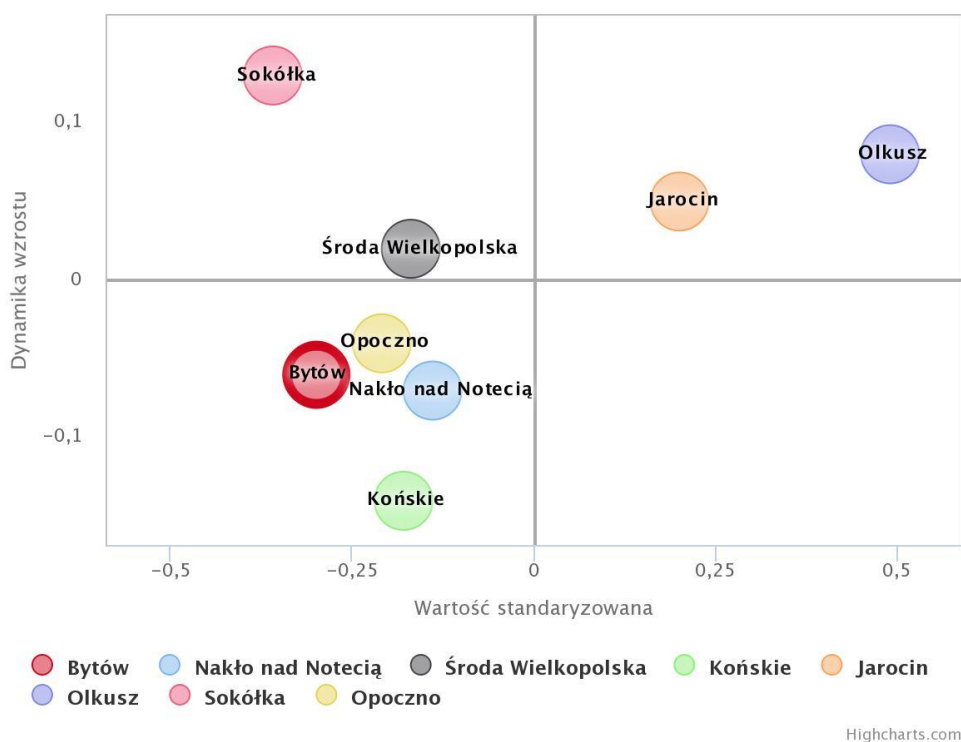
Highcharts.com

4. Wskaźnik rozwoju - wymiar środowiskowy

Wykres 95: wskaźnik rozwoju gminy Bytów -wymiar środowiskowy

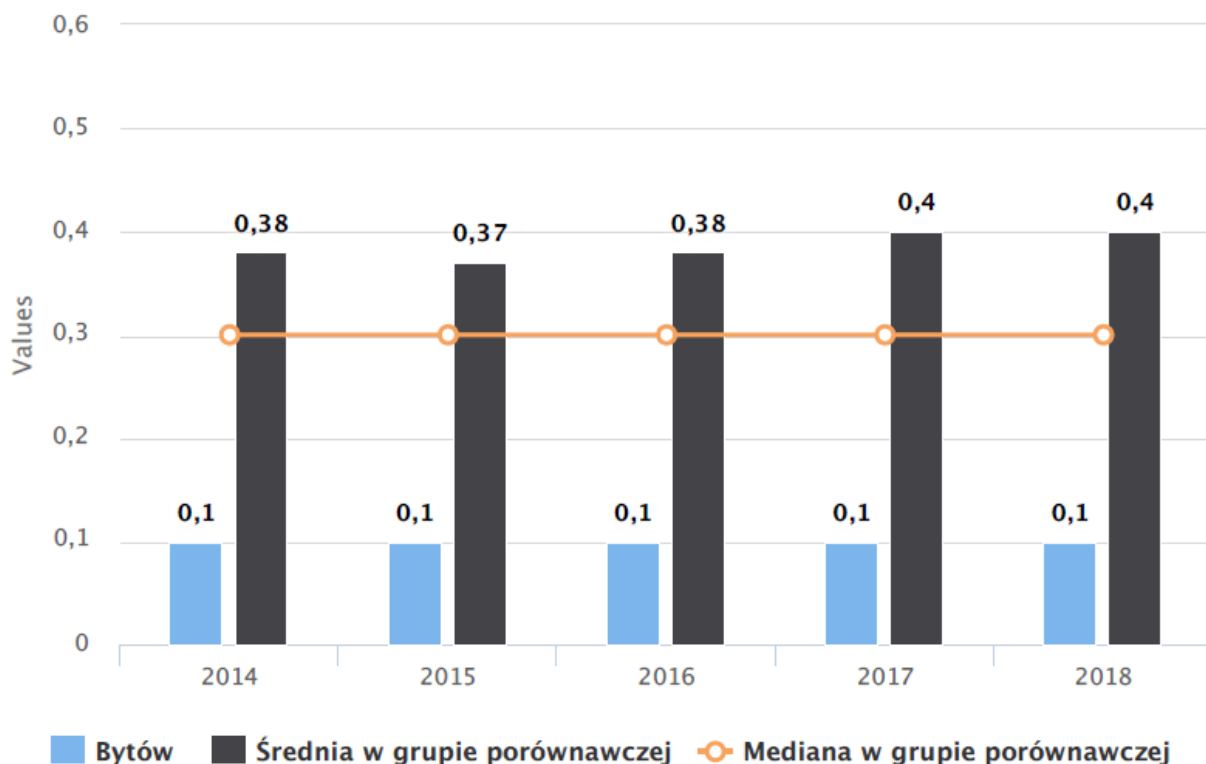

Wykres 96: dynamika zmian w czasie wskaźnika rozwoju w wymiarze środowiskowym na tle grupy porównawczej

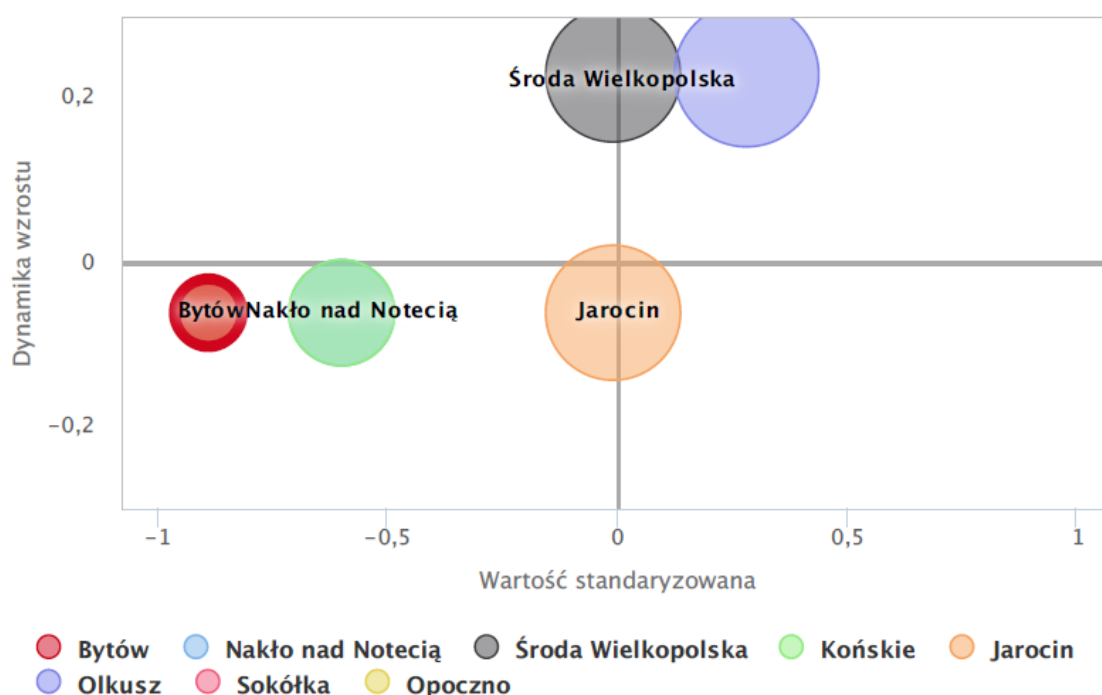

Niekorzystne wartości przypisane gminie Bytów w zakresie środowiskowym obniżają ogólny wskaźnik rozwoju i są one spowodowane przede wszystkim niezbyt korzystnym wskaźnikiem udziału powierzchni parków zieleńców i terenów zieleni osiedlowej w powierzchni gminy.

Wykres 97: udział powierzchni parków, zieleńców i terenów zieleni osiedlowej w powierzchni gminy Bytów

Wykres 98: udział powierzchni parków, zieleńców i terenów zieleni osiedlowej w powierzchni gminy – porównanie

XIX. Badania ankietowe mieszkańców

Dla potrzeb aktualizacji strategii rozwoju postanowiono skorzystać podobnie, jak to miało miejsce przy opracowaniu dotychczasowego dokumentu – z badania ankietowego mieszkańców. Uznano, że w sytuacji ograniczonych (z powodu SARS – COV 2) możliwości bezpośrednich spotkań, warsztatów i konsultacji, ten instrument diagnostyczny jest niezwykle istotny dla tworzenia kolejnych etapów aktualizowanej strategii, a ponadto uzyskano możliwość konfrontacji aktualnych opinii na temat różnych elementów rozwoju społeczno-gospodarczego gminy Bytów z wynikami ankiety sprzed 7 lat.

Generalnie głównym celem badania było poznanie opinii mieszkańców na temat atrakcyjności osiedleńczej gminy, jej silnych i słabych stron oraz proponowanych kierunków rozwoju, czy też realizacji konkretnych zadań.

Ankieta została zamieszczona w wersji elektronicznej na portalu UM w dniach od 9 grudnia 2020 r. do dnia 23 stycznia 2021 r. Druki ankiet wyłożono również w biurze podawczym UM. Zarówno w prasie lokalnej, jak i za pośrednictwem portalu internetowego urzędu poinformowano mieszkańców gminy o sposobie wypełnienia i dostarczenia ankiety. Ankieta miała charakter anonimowy, respondenci zostali jedynie poproszeni o wypełnienie metryczki zawierającej wskazanie odpowiedniego przedziału wiekowego, płci, związku z gminą, poziomu wykształcenia oraz wskazania, czy jest się mieszkańcem wsi czy miasta.

Poniżej prezentujemy zastosowany formularz ankietowy.

1. Który z wymienionych czynników ma największy wpływ na atrakcyjność osiedleńczą w naszej gminie? (zaznacz max. 6 poprzez postawienie znaku X)

CZYNNIK	
1) dostępność do rynku pracy	
2) oferta mieszkań na sprzedaż	
3) oferta mieszkań czynszowych	
4) dostępność do wysokostandardowej edukacji	
5) dostępność do żłobków	
6) dostępność do przedszkoli	
7) oferta sportowo-rekreacyjna	
8) oferta kulturalna	
9) dostępność do kościołów	
10) dostępność do podstawowej opieki zdrowotnej	
11) wysoki poziom bezpieczeństwa	
12) oferta pomocy dla osób starszych	
13) dostępność do obiektów i miejsc handlowych	
14) zewnętrzna dostępność komunikacyjna	
15) dostępność przestrzeni publicznej dla osób niepełnosprawnych	
16) bliskość uporządkowanych terenów zielonych	
17) czysta i estetyczna przestrzeń publiczna	
18) poziom zanieczyszczeń środowiska	
19) inny... (jaki?)	

2. Który z wymienionych w pytaniu nr 1 czynników powinien w naszej gminie ulec zdecydowanej poprawie? (wymień max. 3, zaznaczając poniżej nr ich pozycji)

.....

3. Które elementy przestrzeni publicznej wymagają szczególnej interwencji? (zaznacz max. 3 poprzez postawienie znaku X)

ELEMENT PRZESTRZENI PUBLICZNEJ	
modernizacja układu komunikacyjnego w obrębie miasta	
poprawa stanu dróg na terenie sołectw gminy Bytów	
rozwój systemu ścieżek rowerowych w wewnętrznym układzie komunikacyjnym	
poprawa systemu zagospodarowania wód opadowych	
poprawa dostępności do oferty kulturalnej poprzez wybudowanie nowego Domu Kultury	
zwiększenie dostępności osób niepełnosprawnych do przestrzeni publicznej	
dostępność do szerokopasmowego Internetu	
zwiększanie oferty mieszkań czynszowych	
rewitalizacja zdegradowanych fragmentów miasta i gminy	
inny... (jaki?)	

4. Realizacja których przedsięwzięć Twoim zdaniem miałaby największy wpływ na rozwój społeczno-gospodarczy gminy Bytów? (zaznacz max. 6 poprzez postawienie znaku X)

PRZEDSIĘWZIĘCIE	
rewitalizacja linii kolejowej w kierunku Kościerzyny przez Lipusz	
rewitalizacja linii kolejowej w kierunku Słupska przez Korzybie	
korekta przebiegu drogi krajowej nr 20 w obrębie miasta	
budowa nowej drogi od ul. Przemysłowej do ul. Bauera w Bytowie	
czynszowe budownictwo komunalne	
rozbudowa sieci gazowej na terenach wiejskich	
budowa nowego Domu Kultury w Bytowie	
rewitalizacja placu Krofeya oraz jego otoczenia	
realizacja programu poprawiającego stan środowiska	
inwestycje poprawiające sprawność sieci kanalizacji deszczowej	
dokończenie modernizacji obiektów Ośrodka Sportu i Rekreacji w Bytowie	
wyznaczanie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego nowych terenów pod działalność produkcyjną i usługową	
budowa infrastruktury ułatwiającej rozwój przedsiębiorczości	
budowa infrastruktury ułatwiającej rozwój budownictwa mieszkaniowego	
rozwój komunikacji zbiorowej na obszarze gminy Bytów	
inny... (jaki?)	

5. Który z wymienionych czynników może mieć znaczący wpływ na rozwój naszej gminy (zaznacz max. 3 odpowiedzi poprzez postawienie znaku X)

CZYNNIK	
starzejące się społeczeństwo	
brak wykwalifikowanych pracowników	
wzrost liczby chorych i niepełnosprawnych	
niedostateczny dostęp do specjalistycznych usług medycznych	
nieadekwatny do potrzeb poziom finansowania służby zdrowia	
wykluczenie cyfrowe i techniczne	
słaba dostępność do mieszkań czynszowych	
brak wystarczającej liczby atrakcyjnych miejsc dla integracji szczególnie młodych mieszkańców gminy	
brak wystarczających miejsc pracy dla kobiet	
brak zdecydowanych działań ze strony rządu zwiększających dostępność transportową bytowszczyzny do krajowego systemu	
inny... jaki?	

6. Oceń, jakie są główne problemy społeczne mieszkańców gminy Bytów? (zaznacz max. 3 odpowiedzi poprzez postawienie znaku X):

PROBLEM SPOŁECZNY				
przestępczość		przestępczość młodocianych		bezrobocie
ubóstwo i bieda		przemoc w rodzinie		alkoholizm
narkomania		złe warunki bytowe		słabe więzi rodzinne i społeczne
głębokie dysproporcje społeczne		inny...jaki?		

METRYCZKA

1. Płeć:	Kobieta		Mężczyzna	
-----------------	---------	--	-----------	--

2. Wiek:	18-25 lat		26-35 lat		36-50 lat		51-65 lat		66 lat i więcej	
-----------------	-----------	--	-----------	--	-----------	--	-----------	--	-----------------	--

3. Wykształcenie:	podstawowe		gimnazjalne		średnie		zawodowe		wyższe	
--------------------------	------------	--	-------------	--	---------	--	----------	--	--------	--

4. Miejsce zamieszkania:	miasto		wieś	
---------------------------------	--------	--	------	--

5. Związek z gminą Bytów:	tu mieszkam i pracuję lub się uczę		tylko tu mieszkam	
	tylko tu pracuję		tylko tu się uczę	

W wyniku realizacji badania uzyskano łącznie 802 ankiety, z czego w wersji elektronicznej 688 szt., a w wersji papierowej 114 szt. Dane z kwestionariuszy zostały poddane analizie statystycznej i merytorycznej. Przygotowane ankiety przeznaczone były do samodzielnego wypełnienia. Struktura kwestionariuszy uwzględniała przede wszystkim pytania zamknięte. Przeprowadzenie ankietowania za pomocą serwisu internetowego Urzędu Miejskiego spowodowało, że ankiety wypełniały w głównej mierze osoby młodsze zainteresowane gminą Bytów. Do tego efektu przyczynić się też mogła współpraca w realizacji tego przedsięwzięcia, jaką nawiązano ze szkołami ponadpodstawowymi z terenu Bytowa.

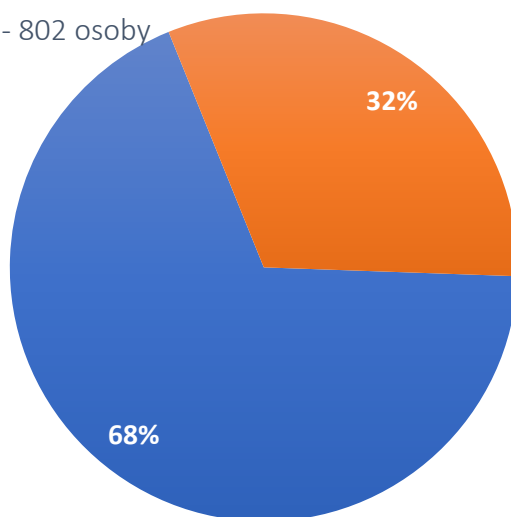
W związku z tym, że badania nie były przeprowadzone na reprezentatywnej grupie mieszkańców, ich interpretacja wymagała często odrębnego podejścia do poszczególnych grup wyodrębnionych przy pomocy ankietowej metryczki.

Podział i udział tych grup w badaniu ankietowym zaprezentowano poniżej.

Wykres 99: liczba ankietowanych

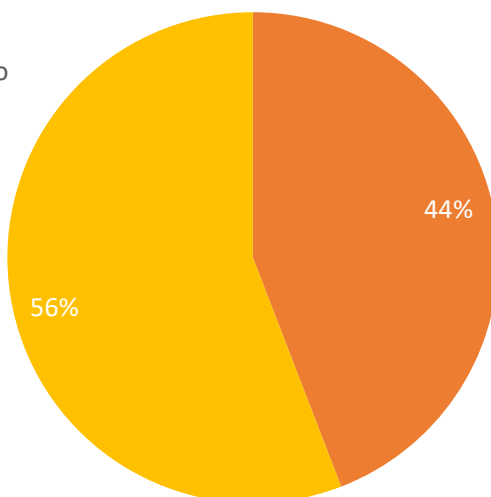
łączna liczba ankietowanych - 802 osoby

- kobieta
- mężczyzna

Wykres 100: ankietowani - miejsce zamieszkania

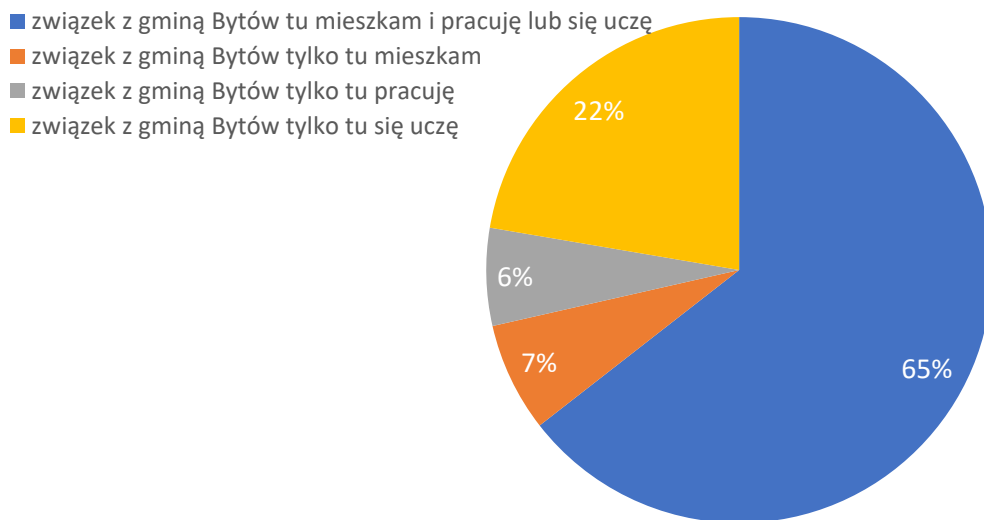
- miejsce zamieszkania miasto
- miejsce zamieszkania wieś

Jak wynika z powyższego zestawienia, reprezentanci wsi biorący udział w ankietowaniu stanowią prawie 60% respondentów - to bardzo dużo zważywszy, że w strukturze mieszkańców naszej gminy w/g danych GUS z 2019 roku mieszkańcy wsi stanowią około 34%.

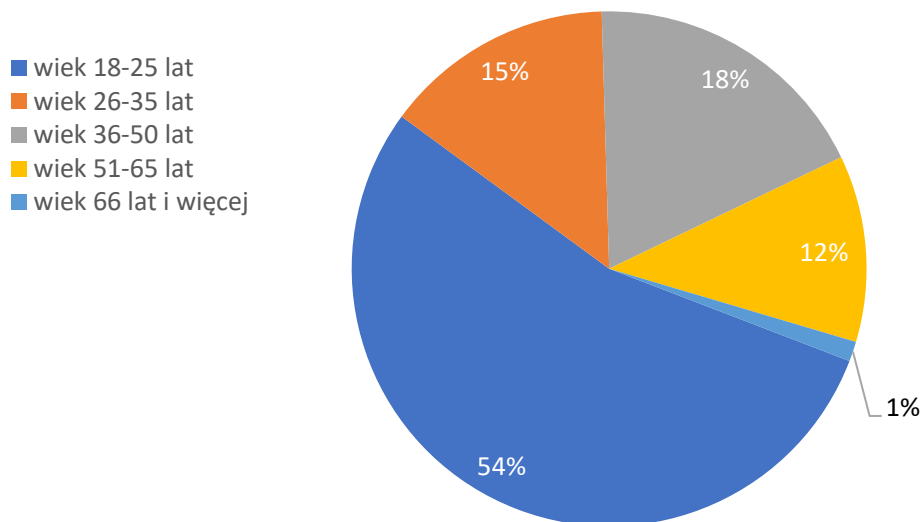
Taki wysoki wskaźnik respondentów ze wsi jest wynikiem dużej liczby respondentów zaznaczającej w metryczce – tylko tu się uczę (patrz wykres poniżej). To prawdopodobnie uczniowie dojeżdżający do szkół ponadpodstawowych z terenów wiejskich usytuowanych poza granicami gminy Bytów.

Wykres 101: ankietowani - związek z gminą Bytów

Gdyby wyeliminować ankiety tej grupy – to pozostałe odzwierciedlałyby obecną strukturę zamieszkania. Ta uwaga jest bardzo istotna dla dalszej interpretacji wyników ankiety w układzie całościowym. Kolejne spostrzeżenie – to duża liczba respondentów biorących udział w badaniu z przedziału wiekowego 18 - 25 lat. 54,2% to wynik zdecydowanie przewyższający procentowo populację tej grupy wiekowej w ogólnej liczbie mieszkańców gminy Bytów.

Wykres 102: ankietowani - wiek

Analizując odpowiedzi należy również wziąć pod uwagę tę nadreprezentatywność wiekową. W dalszej kolejności prezentujemy odpowiedzi na poszczególne pytania pokazując ich wyniki w wartościach bezwzględnych i procentowych dla poszczególnych grup. Pytanie pierwsze dotyczyło wskazania najważniejszych czynników mających wpływ na atrakcyjność osiedleńczą w naszej gminie. Jest to standardowe pytanie formułowane w procesie opracowywania większości strategii

miast i gmin. Odpowiedzi na te pytania najbardziej wpływają na treść redagowanych celów strategicznych i szczegółowych.

Od atrakcyjności osiedleńczej generalnie zależy, czy dane miasta i gminy rozwijają się, czy też stagnują, bądź się marginalizują. Dlatego też biorąc pod uwagę różne uwarunkowania należy w miarę rzetelnie przeanalizować odpowiedzi na to pytanie. W pytaniu pierwszym spośród wymienionych 18 czynników mających wpływ na atrakcyjność osiedleńczą poproszono o zaznaczenie najwyżej 6, bez ustalania hierarchizacji tych wskazań. Najwięcej, bo aż 65,1% respondentów wskazało na dostępność do rynku pracy (patrz wykres 91). Ten czynnik jest również najwyżej notowany w poszczególnych grupach z tym, że respondenci z miasta wskazują ten czynnik trochę wyżej niż respondenci z terenów wiejskich (patrz wykres 92), a respondenci w wieku powyżej 25 lat znacznie wyżej niż ci z grupy 18-25 lat (patrz wykres 93).

Kolejnymi wysoko uplasowanymi w zestawieniach dla wszystkich poszczególnych grup (ponad 30% wskazań) były następujące czynniki: czysta i estetyczna przestrzeń publiczna, bliskość uporządkowanych terenów zielonych, dostępność do obiektów i miejsc handlowych, oferta sportowo-rekreacyjna, a powyżej 25% wskazań w grupach uzyskały ponadto takie czynniki: wysoki poziom bezpieczeństwa, dostępność do podstawowej opieki zdrowotnej, dostępność do przedszkoli, oferta mieszkań na sprzedaż. Ponadto zauważyć należy, że wśród ludzi młodych bardzo wysoko ceniona jest dostępność do wysokostandardowej edukacji i ofert sportowo-rekreacyjnych (patrz wykres 93).

Analizując odpowiedzi na drugie pytanie zauważyć można, że ponad 25% respondentów wskazało, że zewnętrzna dostępność komunikacyjna i dostępność do podstawowej opieki zdrowotnej to najważniejsze czynniki mogące poprawić atrakcyjność osiedleńczą. Tylko w niewielkim zakresie od poziomu tych wskazań odbiega grupa wiekowa 18-24 lata (patrz wykres 96).

Kolejnym ważnym czynnikiem, który należałoby poprawić jest oferta kulturalna (szczególnie wysokie notowania ten czynnik ma w grupie respondentów miejskich i w grupie powyżej 24 lat) oraz dostępność przestrzeni publicznej dla osób niepełnosprawnych (wysokie wskazania osób zamieszkujących na wsi oraz z populacji 18-24 lat). W tym miejscu odnotować należy niewielką liczbę wskazań dotyczących dostępności do kościołów, żłobków, przedszkoli we wszystkich grupach, co zinterpretować można, że te problemy w gminie Bytów, póki co, są dobrze rozwiązane.

Trzecie pytanie dotyczyło wskazań elementów przestrzeni publicznej, które zdaniem ankietowanych wymagają szczególnej interwencji. Zdecydowanie we wszystkich grupach wskazano, że dotyczą one poprawy stanu dróg na terenie sołectw gminy Bytów. Ponadto zdaniem ponad 25% respondentów z grupy ogółem wskazało, że szczególnej interwencji wymagają również następujące elementy przestrzeni: modernizacja układu przestrzennego w obrębie miasta; rozwój systemu ścieżek rowerowych w wewnętrznym układzie komunikacyjnym; zwiększenie dostępności do szerokopasmowego internetu; poprawa dostępności do oferty kulturalnej poprzez wybudowanie nowego Domu Kultury; rewitalizacja zdegradowanych fragmentów miasta i gminy.

Odpowiadając na czwarte pytanie respondenci wskazali, że dla rozwoju społeczno-gospodarczego gminy Bytów największy wpływ miałaby realizacja następujących przedsięwzięć: rewitalizacja linii kolejowej w kierunku Kościerzyny przez Lipusz oraz rozwój komunikacji zbiorowej na obszarze gminy Bytów (ponad 35% wskazań w każdej grupie). Na wysokim miejscu umiejscowiona została również rewitalizacja linii kolejowej do Korzybia. Pozycję tego zadania obniżają jedynie respondenci z grupy powyżej 24 lat.

W katalogu wskazywanych innych zadań wysoko plasują się jeszcze:

- budowa nowego Domu Kultury,
- budowa nowej drogi od ul. Przemysłowej do ul. Bauera w Bytowie,
- dokończenie modernizacji obiektów Ośrodka Sportu i Rekreacji w Bytowie.

Spośród czynników, mogących mieć znaczący wpływ na rozwój naszej gminy, zawartych w pytaniu piątym, respondenci wyraźnie wskazali na niedostateczny dostęp do specjalistycznych usług medycznych, a w następnej kolejności na brak wystarczającej liczby atrakcyjnych miejsc dla integracji szczególnie młodych mieszkańców gminy. Wysoko też usytuowano w tych wskazaniach – brak zdecydowanych działań ze strony rządu – zwiększających dostępność transportową bytowszczyzny do krajowego systemu.

W pytaniu 6 poproszono o ocenę, co jest głównym problemem mieszkańców gminy Bytów. Ponad 25% respondentów wskazało na: alkoholizm, słabe więzi rodzinne i społeczne oraz głębokie dysproporcje społeczne.

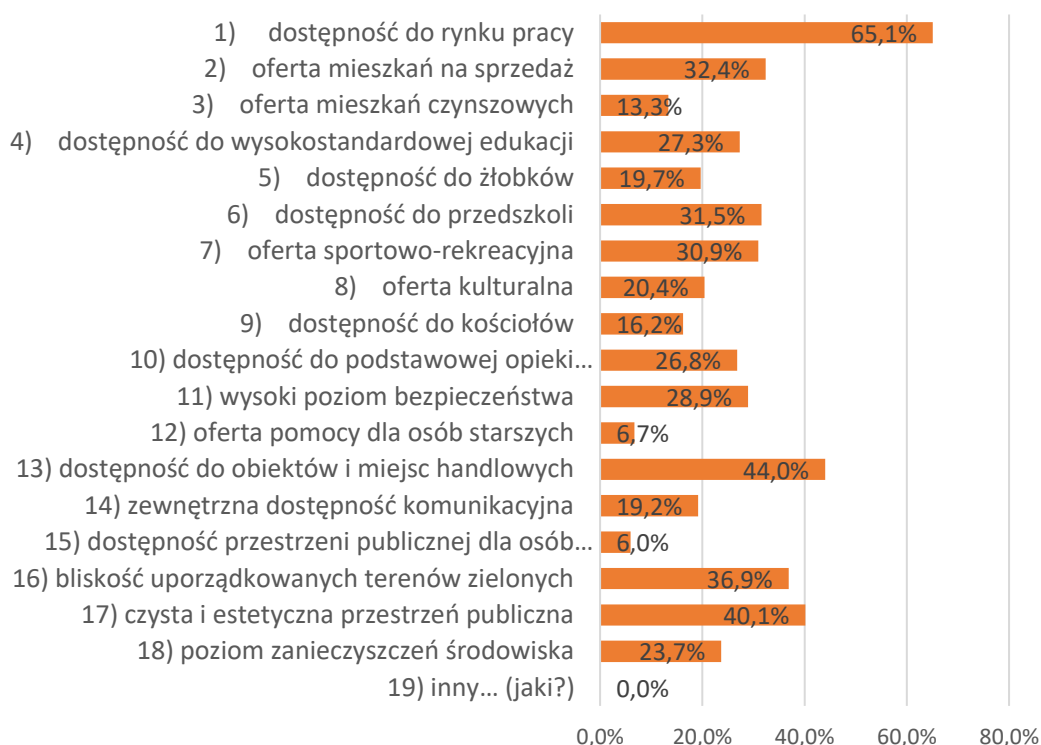
1. Wyniki ankietowania

Pytanie 1. Który z wymienionych czynników ma największy wpływ na atrakcyjność osiedleńczą w naszej gminie?

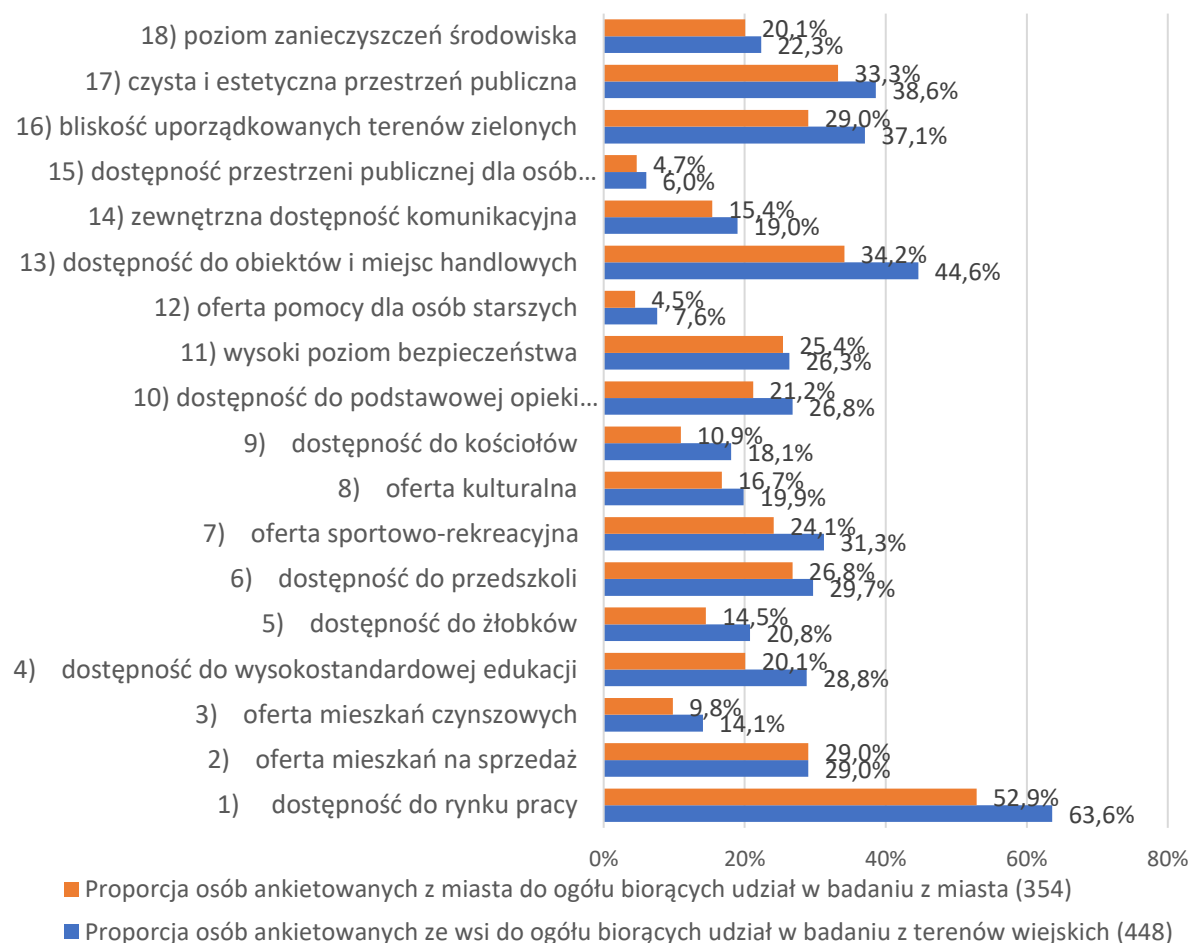
Tabela 129: odpowiedzi w pytaniu nr 1 ankiety

1) dostępność do rynku pracy	522
2) oferta mieszkań na sprzedaż	260
3) oferta mieszkań czynszowych	107
4) dostępność do wysokostandardowej edukacji	219
5) dostępność do żłobków	158
6) dostępność do przedszkoli	253
7) oferta sportowo-rekreacyjna	248
8) oferta kulturalna	164
9) dostępność do kościołów	130
10) dostępność do podstawowej opieki zdrowotnej	215
11) wysoki poziom bezpieczeństwa	232
12) oferta pomocy dla osób starszych	54
13) dostępność do obiektów i miejsc handlowych	353
14) zewnętrzna dostępność komunikacyjna	154
15) dostępność przestrzeni publicznej dla osób niepełnosprawnych	48
16) bliskość uporządkowanych terenów zielonych	296
17) czysta i estetyczna przestrzeń publiczna	322
18) poziom zanieczyszczeń środowiska	190
19) inny... (jaki?)	0

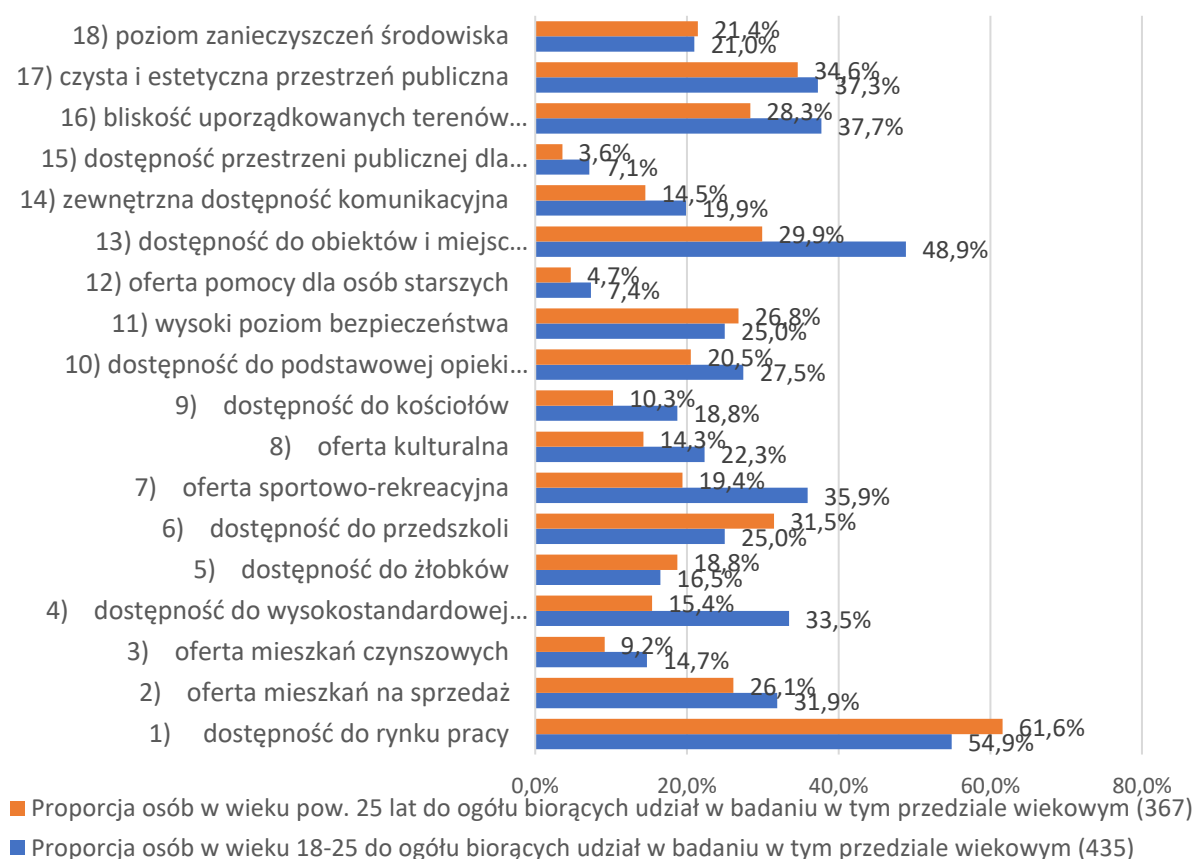
Wykres 103: odpowiedzi na pytanie 1

Wykres 104: odpowiedzi na pytanie 1 – wg miejsca zamieszkania

Wykres 105: odpowiedzi na pytanie 1 – wg wieku

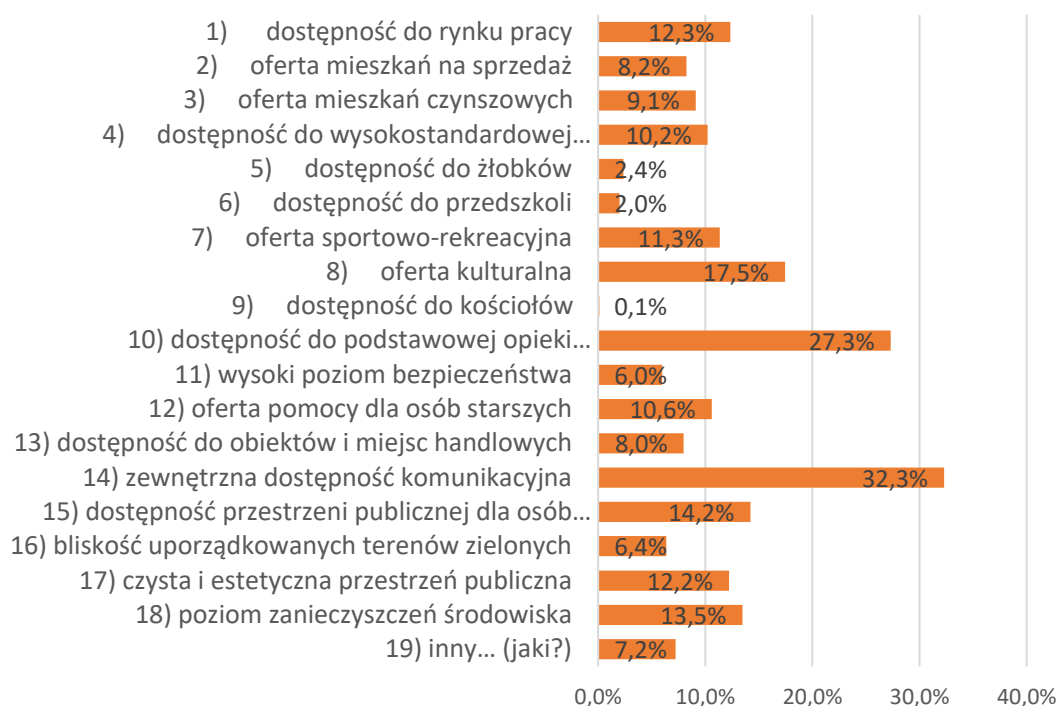

Pytanie 2. Który z wymienionych w pytaniu nr 1 czynników powinien w naszej gminie ulec zdecydowanej poprawie?

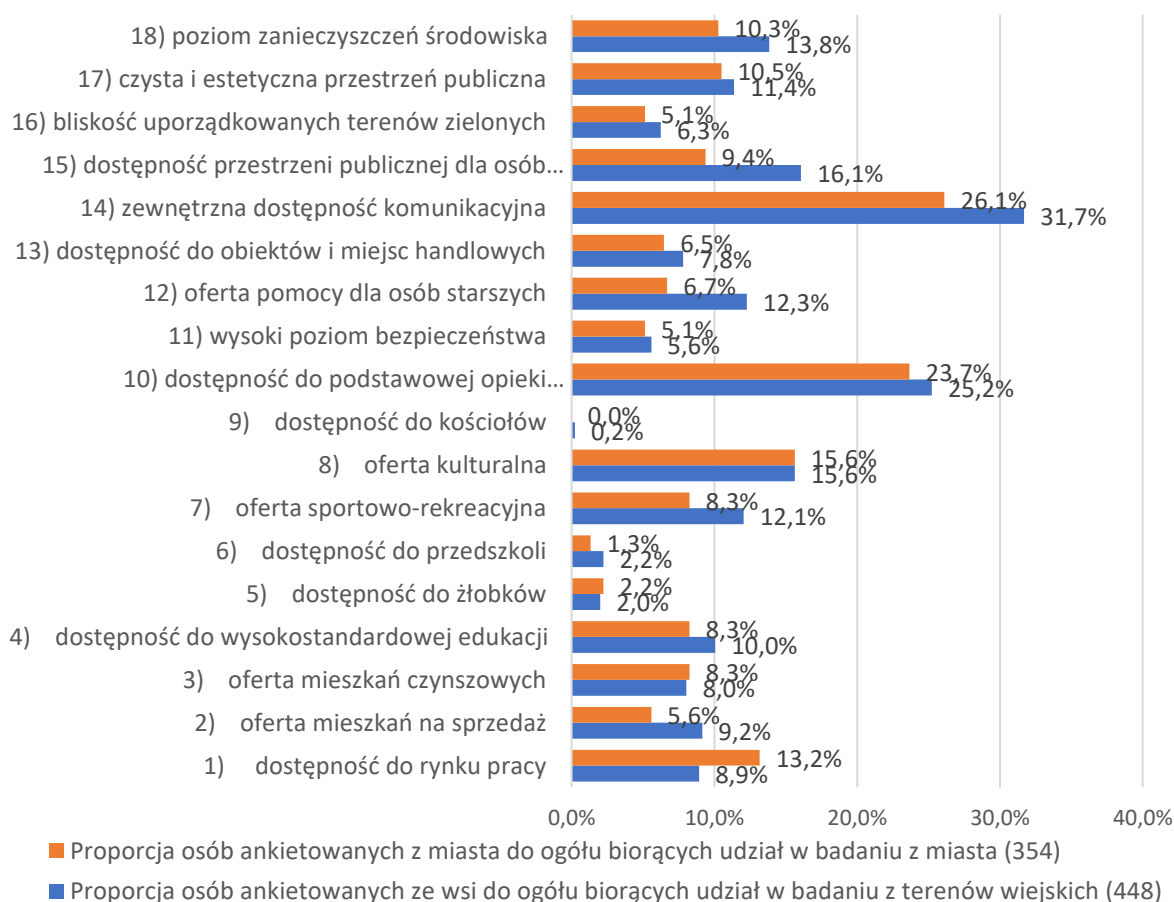
Tabela 130: odpowiedzi w pytaniu nr 2 ankiety

1) dostępność do rynku pracy	99
2) oferta mieszkań na sprzedaż	66
3) oferta mieszkań czynszowych	73
4) dostępność do wysokostandardowej edukacji	82
5) dostępność do żłobków	19
6) dostępność do przedszkoli	16
7) oferta sportowo-rekreacyjna	91
8) oferta kulturalna	140
9) dostępność do kościołów	1
10) dostępność do podstawowej opieki zdrowotnej	219
11) wysoki poziom bezpieczeństwa	48
12) oferta pomocy dla osób starszych	85
13) dostępność do obiektów i miejsc handlowych	64
14) zewnętrzna dostępność komunikacyjna	259
15) dostępność przestrzeni publicznej dla osób niepełnosprawnych	114
16) bliskość uporządkowanych terenów zielonych	51
17) czysta i estetyczna przestrzeń publiczna	98
18) poziom zanieczyszczeń środowiska	108
19) inny... (jaki?)	58

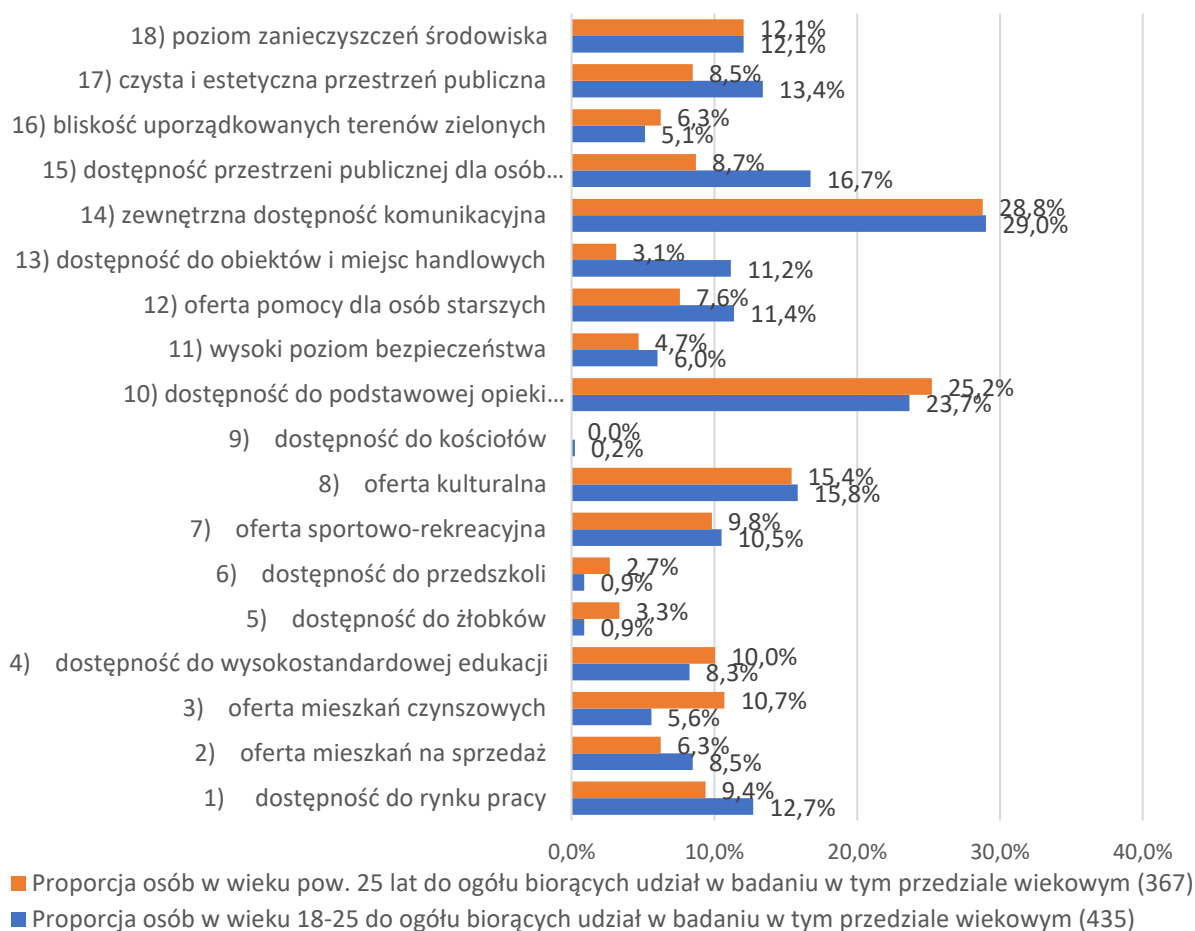
Wykres 106: odpowiedzi na pytanie 2

Wykres 107: odpowiedzi na pytanie 2 – wg miejsca zamieszkania

Wykres 108: odpowiedzi na pytanie 2 – wg wieku

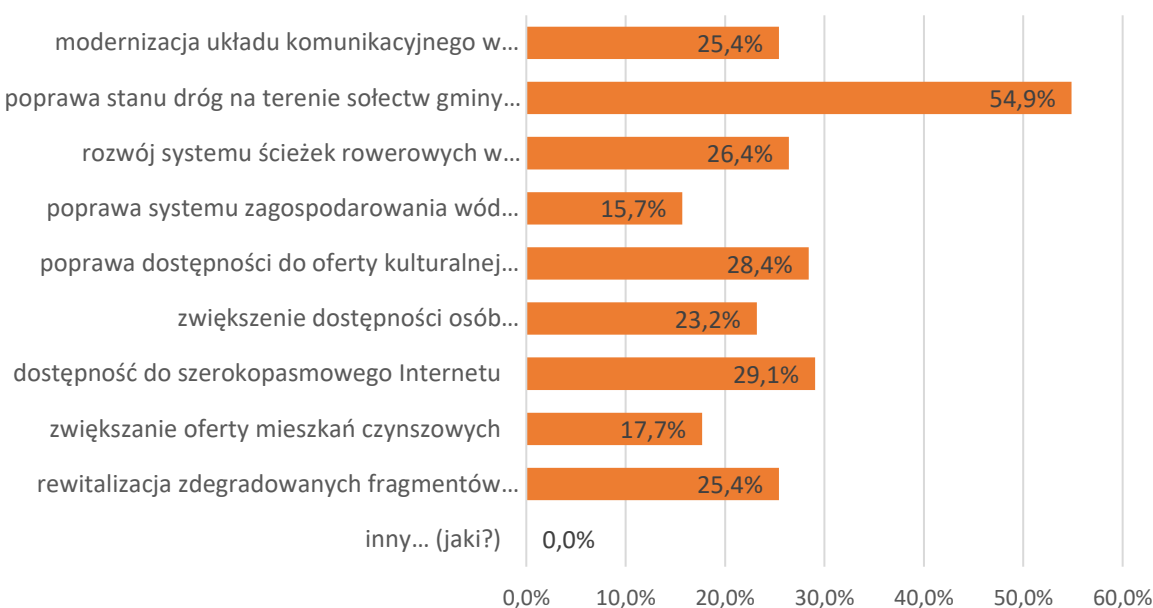

Pytanie 3. Które elementy przestrzeni publicznej wymagają szczególnej interwencji?

Tabela 131: odpowiedzi w pytaniu nr 3 ankiety

modernizacja układu komunikacyjnego w obrębie miasta	204
poprawa stanu dróg na terenie sołectw gminy Bytów	440
rozwój systemu ścieżek rowerowych w wewnętrznym układzie komunikacyjnym	212
poprawa systemu zagospodarowania wód opadowych	126
poprawa dostępności do oferty kulturalnej poprzez wybudowanie nowego Domu Kultury	228
zwiększenie dostępności osób niepełnosprawnych do przestrzeni publicznej	186
dostępność do szerokopasmowego Internetu	233
zwiększanie oferty mieszkań czynszowych	142
rewitalizacja zdegradowanych fragmentów miasta i gminy	204
inny... (jaki?)	0

Wykres 109: odpowiedzi na pytanie 3

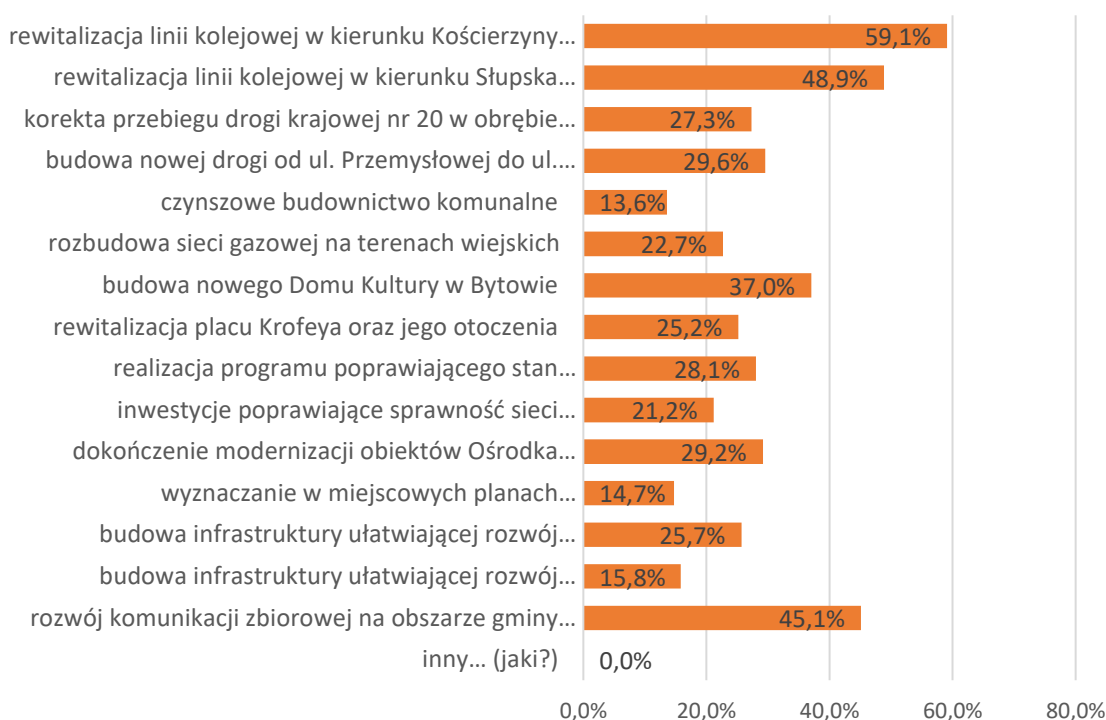

Pytanie 4. Realizacja których przedsięwzięć, Twoim zdaniem, miałaby największy wpływ na rozwój społeczno-gospodarczy gminy Bytów?

Tabela 132: odpowiedzi w pytaniu nr 4 ankiety

rewitalizacja linii kolejowej w kierunku Kościerzyny przez Lipusz	474
rewitalizacja linii kolejowej w kierunku Słupska przez Korzybie	392
korekta przebiegu drogi krajowej nr 20 w obrębie miasta	219
budowa nowej drogi od ul. Przemysłowej do ul. Bauera w Bytowie	237
czynszowe budownictwo komunalne	109
rozbudowa sieci gazowej na terenach wiejskich	182
budowa nowego Domu Kultury w Bytowie	297
rewitalizacja placu Krofeya oraz jego otoczenia	202
realizacja programu poprawiającego stan środowiska	225
inwestycje poprawiające sprawność sieci kanalizacji deszczowej	170
dokończenie modernizacji obiektów Ośrodka Sportu i Rekreacji w Bytowie	234
wyznaczanie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego nowych terenów pod działalność produkcyjną i usługową	118
budowa infrastruktury ułatwiającej rozwój przedsiębiorczości	206
budowa infrastruktury ułatwiającej rozwój budownictwa mieszkaniowego	127
rozwój komunikacji zbiorowej na obszarze gminy Bytów	362
inny... (jaki?)	0

Wykres 110: odpowiedzi na pytanie 4

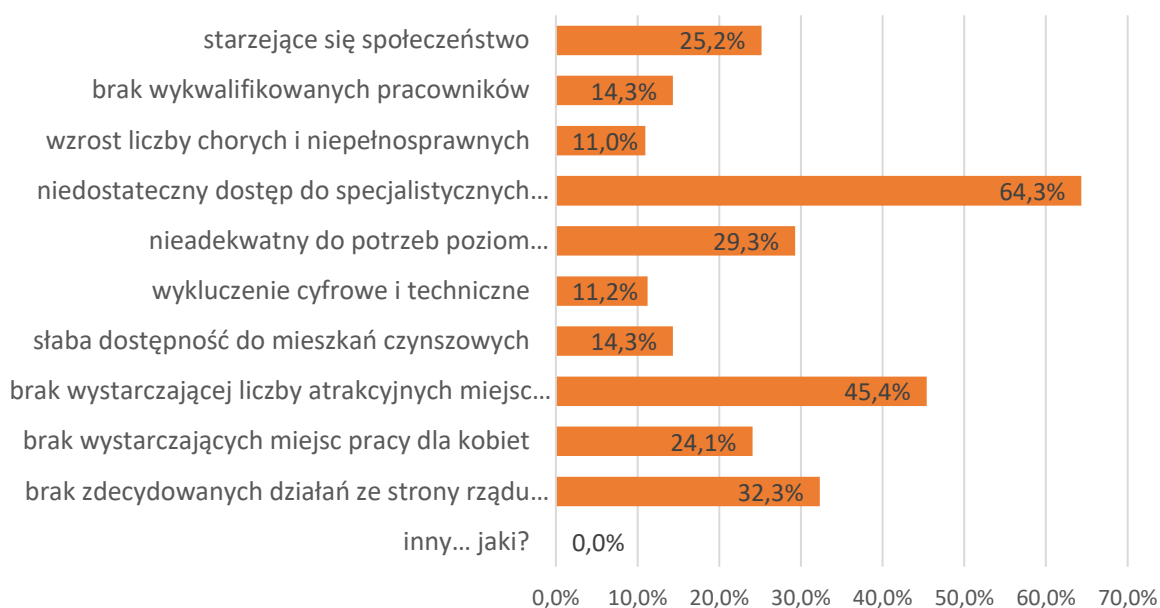

Pytanie 5. Który z wymienionych czynników może mieć znaczący wpływ na rozwój naszej gminy?

Tabela 133: odpowiedzi w pytaniu nr 5 ankiety

starzejące się społeczeństwo	202
brak wykwalifikowanych pracowników	115
wzrost liczby chorych i niepełnosprawnych	88
niedostateczny dostęp do specjalistycznych usług medycznych	516
nieadekwatny do potrzeb poziom finansowania służby zdrowia	235
wykluczenie cyfrowe i techniczne	90
słaba dostępność do mieszkań czynszowych	115
brak wystarczającej liczby atrakcyjnych miejsc dla integracji szczególnie młodych mieszkańców gminy	364
brak wystarczających miejsc pracy dla kobiet	193
brak zdecydowanych działań ze strony rządu zwiększających dostępność transportową bytowszczyzny do krajowego systemu	259
inny... jaki?	0

Wykres 111: odpowiedzi na pytanie 5

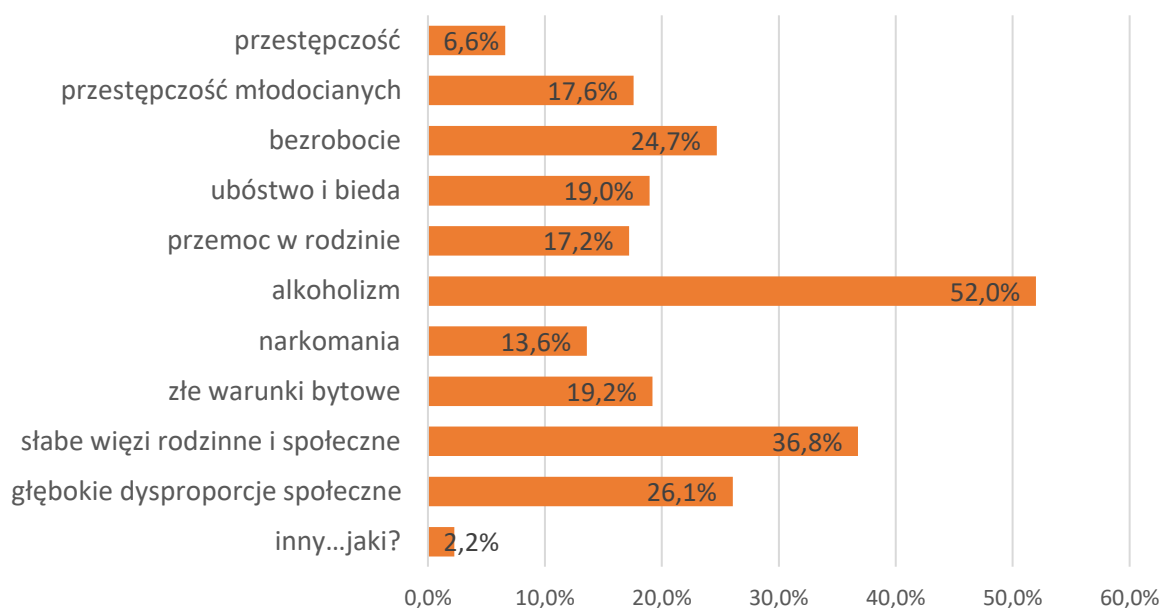

Pytanie 6. Oceń, jakie są główne problemy społeczne mieszkańców gminy Bytów.

Tabela 134: odpowiedzi w pytaniu nr 6 ankiety

przestępczość	53
przestępczość młodocianych	141
bezrobocie	198
ubóstwo i bieda	152
przemoc w rodzinie	138
alkoholizm	417
narkomania	109
słabe więzi rodzinne i społeczne	295
złe warunki bytowe	154
inny...jaki?	18

Wykres 112: odpowiedzi na pytanie 6

XX. Analiza SWOT

Analiza SWOT (z ang. strengths, weaknesses, opportunities, threats) polega na przeciwstawieniu mocnych i słabych stron z przyszłymi możliwymi szansami i zagrożeniami. Jest ona podstawową metodą analizy rozwojowej wykorzystywaną w procesie planowania strategicznego. Analiza SWOT powstała w oparciu o diagnozę bieżącej sytuacji społeczno-ekonomicznej oraz analizę obszarów problemowych sporządzoną na spotkaniu warsztatowym grup roboczych. Przy sporządzaniu analizy wykorzystano także wyniki badania ankietowego przeprowadzonego wśród mieszkańców oraz uwagi zgłaszane przez przedstawicieli przedsiębiorstw funkcjonujących na terenie gminy Bytów. Pod uwagę wzięto również obiektywne założenia rozwojowe dokonane na poziomie samorządu.

Mocne i słabe strony stanowią zestaw czynników wewnętrznych oddziałujących bezpośrednio na gminę. Mocne strony należy wykorzystywać, będą sprzyjać rozwojowi gminy, pozytywnie wyróżniać ją w otoczeniu oraz budować przewagę konkurencyjną w stosunku do innych podmiotów. Warunkiem rozwoju jest jednoczesna eliminacja bądź zniwelowanie oddziaływania stron słabych.

1. Mocne strony

1. **Walory przyrodnicze i krajobrazowe** – obszary cenne przyrodniczo, jeziora lobeliowe, lasy, pomniki przyrody.
2. **Walory środowiska kulturowego i historycznego** – liczne zabytki o randze lokalnej i ponadlokalnej.
3. **Dobrze rozwinięta podstawowa infrastruktura techniczna** - wysoki stopień zwodociągowania i skanalizowania gminy, gazyfikacja miasta.
4. **Dobra baza sportowo-rekreacyjna.**

5. **Atrakcyjny potencjał dla rozwoju przedsięwzięć turystycznych**, w tym bazy agroturystycznej.
6. **Bogata oferta kulturalno-rozrywkowa** – liczne wydarzenia i imprezy kulturalne, festiwale organizowane na terenie gminy.
7. **Korzystna struktura gospodarki** – duża aktywność inwestorów prywatnych, duże i renomowane przedsiębiorstwa, brak uciążliwego przemysłu.
8. **Przychylny klimat dla inwestorów** - funkcjonowanie inkubatora przedsiębiorczości, ulgi i ułatwienia w prowadzeniu działalności gospodarczej.
9. **Atrakcyjność inwestycyjna** – dostępność terenów przeznaczonych pod inwestycje oraz zabudowę mieszkaniową.
10. **Dobrze rozwinięta sfera mieszkalnictwa** – systematyczny wzrost liczby mieszkańców.
11. **Dostępność opieki żłobkowej i przedszkolnej.**
12. **Sieć placówek oświatowych** odpowiadająca lokalnym potrzebom - szkoły podstawowe, ponadpodstawowe, specjalne oraz dla dorosłych.
13. **Stabilna liczba mieszkańców.**
14. **Aktywność społeczności lokalnej** - liczne organizacje pozarządowe, związki i stowarzyszenia.
15. **Wysoki poziom bezpieczeństwa** – niska skala przestępczości na terenie gminy.
16. **Aktywny samorząd lokalny** – pozyskujący dotacje na realizację inwestycji.
17. **Czystość i estetyka gminy.**
18. **Szeroki dostęp do obiektów handlowych i usługowych.**
19. **Dobrze rozwinięty system integracji i pomocy społecznej.**
20. **Dobrze funkcjonujący system Ochotniczych Straży Pożarnych.**

2. Słabe strony

1. **Niefunkcjonalny układ komunikacyjny** w obrębie miasta.
2. **Niezadowalający stan techniczny dróg** przebiegających przez obszar gminy.
3. **Ograniczona dostępność komunikacyjna** – brak połączeń kolejowych.
4. **Niedostateczny poziom zagospodarowania wód opadowych.**
5. **Brak spójnego systemu ścieżek rowerowych.**
6. **Słabe warunki rozwoju rolnictwa** – niska bonitacja gleby.
7. **Duży stopień degradacji społeczno-gospodarczej** w punktowych obszarach miasta i terenu wiejskiego.
8. **Niedostatecznie rozwinięta baza hotelowa.**
9. **Niewystarczająca baza lokalowa instytucji kultury** - głównie Bytowskiego Centrum Kultury.
10. **Wymagające renowacji obiekty zabytkowe.**
11. **Brak w zasobach gminnych terenów** przeznaczonych na cele inwestycyjne.
12. **Słaby poziom dostępu do specjalistycznej opieki zdrowotnej** finansowanej przez NFOZ.
13. **Niedostateczny poziom dostosowania infrastruktury technicznej** do potrzeb osób niepełnosprawnych.
14. **Brak dostatecznej oferty mieszkań komunalnych.**
15. **Brak zadowalającego rynku pracy dla kobiet.**
16. **Brak wystarczającego lokalnego przetwórstwa** rolno - spożywczego i obiektów do magazynowania płodów rolnych.
17. **Niekorzystny wskaźnik czasowej dostępności** transportowej do stolicy województwa.
18. **Niewystarczające mechanizmy** wspierające idee wolontariatu.
19. **Niewystarczająca oferta** w zakresie wspomagania rodzin, seniorów i osób niepełnosprawnych.

3. Szanse

1. **Możliwość wykorzystania środków unijnych** w ramach programów nowej perspektywy finansowej (2021-2027).
2. **Zwiększające się znaczenie Bytowa** w strukturze gospodarczej powiatu.
3. **Uruchomienie kolejowych połączeń pasażerskich i towarowych** z regionalnym systemem transportowym i siecią ogólnokrajową.
4. **Dalszy rozwój infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej** umożliwiający zwiększenie oferty turystycznej.
5. **Realizacja przez samorząd województwa pomorskiego projektowanej międzynarodowej trasy rowerowej Berlin-Kłajpeda**, przebiegającej przez obszar gminy Bytów.
6. **Rozwój przedsiębiorczości wspierany przez Słupską specjalną Strefę Ekonomiczną** zarządzaną przez Pomorską Agencję Rozwoju Regionalnego S.A.(PARR) z siedzibą w Słupsku.
7. **Sprzyjające warunki do rozwoju rolnictwa ekologicznego.**
8. **Rosnące tempo rozwoju gmin ościennych** – wpływające na podniesienie atrakcyjności całego regionu.
9. **Rządowe programy wsparcia dla rozwoju budownictwa komunalnego.**
10. **Pozyskanie dodatkowych środków** w ramach polityki odpowiedzialnego rozwoju, w szczególności z programów dedykowanych miastom średnim tracącym swoje funkcje społeczno-gospodarcze.
11. **Aktywność rodzimych przedsiębiorców w zakresie** rozbudowy potencjału gospodarczego.

4. Zagrożenia

1. **Niekorzystne zmiany demograficzne** – starzenie się społeczeństwa.
2. **Kryzys gospodarczy obniżający potencjał dużych przedsiębiorstw** skutkujący zachwianiem rynku pracy.
3. **Przedłużające się stany epidemiologiczne zagrażające działalności** małych firm nastawionych na obsługę konsumencką.
4. **Niezadowalające tempo poprawy stanu infrastruktury drogowej związanej** z brakiem precyzyjnych planów na szczeblu krajowym, eliminujących bariery dostępności transportowej naszej części regionu.
5. **Dalsze obniżanie kondycji finansowej samorządu** poprzez nieadekwatne przekazywanie środków na zadania zlecone przez administrację rządową.
6. **Anomalie pogodowe** powodujące występowanie niepożądanych skutków, w tym zalewanie i podtapianie miasta.
7. **Niewystarczająca i niekonsekwentna oferta programów krajowych** oraz niski poziom ich finansowania w zakresie ochrony środowiska.
8. **Nieefektywna polityka społeczna** skutkująca brakiem zainteresowania aktywizacją zawodową.
9. **Brak realnego wsparcia z poziomu krajowego** eliminującego zagrożenia związane z marginalizacją obszaru Pomorza Środkowego.
10. **Narastające podziały wywołane konfliktami politycznymi i społecznymi** skutkujące eskalacją postaw roszczeniowych.
11. **Brak konsekwencji w polityce energetycznej kraju** dotyczącej rozwijania sieci gazowych ułatwiających dostarczenie taniego gazu.

12. **Brak wyrazistej i właściwej polityki zdrowotnej** w zakresie funkcjonowania szpitali powiatowych, skutkującej obniżeniem bezpieczeństwa zdrowotnego.
13. **Brak wystarczających środków odtworzeniowych** dotyczących kanalizacji ściekowej i deszczowej.
14. **Rozpad związków małżeńskich i samotne rodzicielstwo.**
15. **Pojawianie się nowych zagrożeń związanych z uzależnieniami** oraz nasilanie się zjawiska przemocy.

XXI. Najważniejsze wnioski i rekomendacje wynikające z diagnozy przeprowadzonej na potrzeby opracowania aktualizacji strategii rozwoju gminy Bytów.

Diagnostując sytuację społeczno-gospodarczą gminy Bytów poprzez analizę wszystkich dostępnych danych informacji, opracowań, ekspertyz wskaźników nie sposób pominąć różnych uwarunkowań, w tym zewnętrznych, mających istotny wpływ na dynamikę rozwoju. W szczególności pominąć nie można tych oddziaływań, które są pochodnymi położenia geograficznego, potencjału przyrodniczego, zasobów naturalnych, jak i tych związanych z dziedzictwem historycznym.

Pewnego dystansu wymaga podejście wprost do pokazujących się rankingów, porównań usytuowań, gdyż nie zawsze uwzględniają one wszystkie, wydaje się ważne informacje i dostępne wskaźniki. Jaskrawym przykładem pewnej dysproporcji jest umieszczenie miasta Bytowa w katalogu miast średnich, zagrożonych utratą funkcji społeczno-gospodarczych wg wskaźników zaakceptowanych przez Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej, w stosunku do wysokiej pozycji rozwoju gminy Bytów, jaki można odnaleźć w systemie analiz samorządowych (<https://systemanaliz.pl>). Niemniej na potrzeby formułowania najbardziej trafnych konkluzji i wniosków warto skorzystać z tych różnych opracowań i narzędzi (pamiętając o zachowaniu mechanizmów ostrożnościowych). Ogólny wskaźnik Rozwoju Gminy w Systemie Analiz Samorządowych przedstawiono na wykresie nr 89. Na tej samej stronie pokazano, jak gmina Bytów prezentuje się na tle grupy porównawczej (wykres nr 90).

Usytuowanie gminy Bytów w pierwszej ćwiartce układu współrzędnych oznacza, że rozwój gminy jest na zadawalającym poziomie, a dynamika wzrostu ostatnich lat (najwyższa w grupie porównawczej) może wskazywać, że ogólne wskaźniki w najbliższych latach jeszcze bardziej się poprawią. Ta pozytywna dynamika jest szczególnie zauważalna w wymiarze gospodarczym (wykresy nr 91 i 92).

W wymiarze społecznym wartości wskaźników są również na dobrym poziomie, a wpływ na to mają przede wszystkim dane dotyczące sytuacji materialnej mieszkańców (patrz wykresy nr 93 i 94 oraz 84, 85, 86).

W tym ogólnym dobrym obrazie rozwoju gminy najmniej korzystnie wyglądają wskaźniki dotyczące wymiaru środowiskowego (patrz wykresy nr 95 i 96). Ujemne wartości (choć należy odnotować ich pozytywną dynamikę zmian od roku 2016) spowodowane są przede wszystkim niezadawalającym wskaźnikiem dotyczącym udziału powierzchni parków, zieleńców i terenów zieleni osiedlowej w powierzchni gminy, co pokazano na wykresach 97, 98.

Na potrzeby realizacji Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego stworzono katalog 139 miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze. Bytów w tym katalogu umiejscowiony jest na pozycji 88 w grupie miast stagnujących (patrz <https://www.gov.pl/web/fundusze-regiony/krajowa-strategia-rozwoju-regionalnego>). Kwestia umiejscowienia Bytowa na tej liście ma ważny wymiar w zakresie dostępności środków unijnych w nowej perspektywie 2021-2027, gdyż określona ich część ma być właśnie dedykowana miastom z tej listy.

Dokonując dogłębnej analizy SWOT – należy stwierdzić, że bardzo istotnym hamulcem dalszego dynamicznego rozwoju gminy Bytów może się stać coraz bardziej dokuczliwy problem ograniczonej dostępności transportowej naszego obszaru (tzw. Pomorza Środkowego). Znaczna odległość od lotnisk, głównych portów morskich, intermodalnych węzłów transportowych, utrudniony ze względu na stan i klasę dróg dostęp do autostrad i „ekspresówek”, brak pasażerskich i towarowych połączeń kolejowych z regionalnym i krajowym systemem powodują, że obszar gminy Bytów, jak i całego powiatu bytowskiego staje się nieatrakcyjny dla inwestorów zewnętrznych. Duża czasochłonność dojazdu do najważniejszych ośrodków regionalnych i pozaregionalnych sprawia, że utrzymanie na wysokim poziomie atrakcyjności osiedleńczej zarówno w mieście Bytowie, jak i na całym gminnym obszarze będzie niezwykle trudne.

W przeprowadzonym badaniu ankietowym wprowadzie tylko ok. 19% (patrz wykres nr 103) respondentów wskazało ten czynnik jako istotny dla atrakcyjności osiedleńczej, niemniej rozwiązanie tego problemu jest konsekwentnie poruszane na różnych spotkaniach, w szczególności z przedstawicielami kręgów gospodarczych, z młodzieżą kontynuującą edukację w odległych ośrodkach akademickich, czy też z przedstawicielami Rady Seniorów. W przeprowadzonych badaniach ankietowych znacznie więcej respondentów wskazało na powiązanie dostępności transportowej z rozwojem społeczno-gospodarczym. W wielu sytuacjach wskazuje się, że brak kolejowych połączeń Bytowa z resztą kraju może być czynnikiem, który w dłuższej perspektywie osłabi potencjał rozwojowy nie tylko Bytowa, ale też negatywnie wpłynie na kondycję gospodarczą całego powiatu bytowskiego. Kolejowe połączenia pasażerskie nie tylko ułatwiłyby dostęp do chłonnego rynku pracy, ale w przypadku przewozów towarowych kolej w układzie południkowym mogłaby wzmocnić niewydolny południkowy korytarz drogowy, przyczyniając się do rozwoju nie tylko Bytowa, ale również wielu gmin sąsiednich – często zagrożonych marginalizacją (patrz <https://www.gov.pl/web/fundusze-regiony/krajowa-strategia-rozwoju-regionalnego>).

Tak więc rewitalizacja linii kolejowej 212 staje się strategicznym wyzwaniem. Realizacja tego zadania zależy przede wszystkim od decyzji na szczeblu krajowym i regionalnym. Analizując cele transportowe określone w dokumentach programowych Unii Europejskiej na obecną perspektywę finansową oraz priorytety rozwojowe zawarte w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego należy mieć nadzieję, że zadanie to w najbliższej perspektywie zostanie rozpoczęte w szczególności na odcinku Bytów -Lipusz i dalej do Kościerzyny. Ten fragment linii kolejowej 212 i 211 jest obecnie na etapie przedrealizacyjnych opracowań.

Uruchomienie kolejowych przewozów towarowych i pasażerskich byłoby zdecydowanie działaniem komplementarnym wobec zrealizowanego w tym roku w Bytowie nowego węzła transportu zbiorowego i uruchomionej darmowej komunikacji miejskiej.

Pomimo wymienionych, związanych z dostępnością transportową ograniczeń zauważa się symptomy pozytywnego rozwoju gospodarczego opartego przede wszystkim na rodzimym kapitale i aktywnej nie bojącej się ryzyka przedsiębiorczości mieszkańców.

Powiat bytowski w kolejnych latach transformacji borykał się z bardzo poważnymi problemami bezrobocia. Bezpośrednią przyczyną wyjątkowo wysokich wskaźników charakteryzujących bezrobocie był upadek Państwowych Gospodarstw Rolnych i brak dedykowanych byłym pracownikom programów restrukturyzacyjnych. W związku z tym, że duża część terenów wiejskich z gminy Bytów obarczona była tym problemem, należało przez wiele lat przykładać szczególną uwagę do działań związanych z aktywizacją społeczno- zawodową.

Jednakże od paru lat rynek pracy - szczególnie w Bytowie stał się na tyle chłonny, że kwestia bezrobocia przestała być problemem palącym. Obecnie obserwujemy problem odwrotny. Podaż siły roboczej maleje, a ofert pracy przybywa. Doprowadziło to do sytuacji coraz głębszego wysysania rynku pracy z otoczenia zewnętrznego oraz do zatrudniania coraz większej liczby cudzoziemców (w szczególności z Ukrainy). Obecny napływ siły roboczej z gmin ościennych znacznie przerasta tych, którzy do pracy wyjeżdżają poza gminę Bytów. Ten wskaźnik w porównaniu do miast sąsiednich jest wyjątkowo korzystny, co świadczy, że Bytów stał się ważnym ośrodkiem wzrostu gospodarczego (patrz wykres 83).

O tym, że Bytów stał się atrakcyjnym miejscem pracy świadczy chociażby porównanie średniej płacy, jaką otrzymują zatrudnieni w tym mieście w stosunku do średniej płacy występującej w miastach sąsiednich (patrz wykres 86).

Innymi symptomami poprawy zasobności portfela związanej zapewne z dobrze funkcjonującym rynkiem pracy są pojawiające się w ostatnich latach wielkopowierzchniowe sklepy oraz niezwykle przyrost zarejestrowanych pojazdów samochodowych (patrz tabela 17).

Rozwój gospodarczy, oprócz korzyści wymienionych powyżej, niesie też za sobą wzrost lokalnych podatków, czyli staje się gwarantem stabilności gminnych finansów, co zauważyć można we wzroście dochodów własnych (patrz wykres 87).

Jednakże oprócz profitów związanych z pozytywnymi trendami gospodarczymi - rozwój niesie za sobą szereg problemów, które już zaistniały, bądź się potęgują. Wśród nich wymienić należy przede wszystkim:

- a) problem drożności układu komunikacyjnego obsługującego tereny przemysłowe i usługowe,
- b) konieczność sporządzania nowych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego,
- c) problem ponoszenia coraz większych nakładów na działania związane z zagospodarowaniem terenów dedykowanych pod inwestycje w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego,
- d) problem dostępu do w miarę taniego rynku mieszkalnego,
- e) wysoki poziom cen mieszkań w obrocie pierwotnym i wtórnym spowodowany brakiem wystarczającej podaży mieszkań na wynajem,
- f) dokuczliwy poziom hałasu oraz niskiej emisji w obrębie głównych arterii transportowych w szczególności śródmieścia Bytowa, związany z dużą zmotoryzowaną mobilnością mieszkańców gminy i sąsiadującego z nią obszaru oraz coraz większą masą przewożonych produktów przemysłowo-konsumpcyjnych.

Wszystkie wymienione problemy przymuszają do podejmowania szeregu działań, których celem będzie znaczne ograniczenie ich oddziaływania – w przeciwnym razie staną się doskwierającym hamulcem dalszego oczekiwanego rozwoju. Jednym z takich działań jest określenie właściwych kierunków zagospodarowania przestrzennego.

W 2017 r. Rada Miejska w Bytowie podjęła uchwałę w sprawie aktualności studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Bytów i miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. W wyniku przeprowadzonej analizy na potrzeby ww. dokumentu sformułowane zostały wnioski odnoszące się do struktury przestrzennej gminy oraz określone zostały kierunki dalszych działań w planowaniu przestrzennym gminy, które mają swoje odzwierciedlenie w obowiązującym studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania uchwalonym w 2019 r. W związku z tym w studium wyznaczonych zostało 12 terenów wymagających opracowania nowych planów miejscowych o łącznej powierzchni 689,32 ha, z czego 2 zostały już uchwalone („Udorpie-Południe” oraz „Udorpie-Zachód II”). Poza tym studium wskazuje potrzebę weryfikacji i aktualizacji obowiązującego planu miejscowego dla strefy równowagi przyrodniczo-krajobrazowej zespołu jezior Płoczyca – Boruja Mała – Boruja ze szczególną koniecznością zachowania stref ochrony wyłączonych z intensywnego zainwestowania wokół jezior lobeliowych jako stref równowagi przyrodniczo-krajobrazowej wraz z wytycznymi wynikającymi z obowiązującego miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, a także zasad i ograniczeń wskazanych w planach zadań ochronnych obszarów Natura 2000.

Biorąc pod uwagę wskaźnik pokrycia obszaru gminy miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego i porównując go ze wskaźnikami z grup porównawczych (wykres 5, tabela 12) należy dołożyć wszelkich starań, aby zrealizować zaplanowane w tym zakresie przedsięwzięcia.

Nowe rozwiązania w obrębie tradycyjnego dworca kolejowego związanego z budową węzła transportu zbiorowego wymagają uporządkowania całego pokolejowego terenu, łącznie z budową tzw. drogowej obwodnicy południowej. Byłby to nowy fragment drogi krajowej nr 20, pozwalający na wyprowadzenie ruchu tranzytowego ze śródmieścia Bytowa i częściowe uspokojenie ruchu wewnętrznego. To rozwiązanie ułatwiłoby również bardziej optymalne zagospodarowanie terenów sąsiadujących z obecnym przebiegiem drogi.

Obecnie GDDKiA zaangażowana jest w budowę 100 obwodnic – trudno będzie oczekiwać realizacji tej inwestycji w najbliższej perspektywie w ramach Krajowego Programu Drogowego, tym bardziej, że w przyjętej nowej strategii rozwoju województwa pomorskiego został wprowadzony zapis uwzględniający postulat budowy nowego południkowego korytarza drogowego o znaczeniu krajowym, którego trasa prawdopodobnie może przebiegać przez obszar gminy Bytów. Jednakże w tej koncepcji nie mieści się tzw. „południowa obwodnica Bytowa”. Ze względu na koszt nie jest to zadanie możliwe do wykonania ze środków własnych gminy. Należy jednak zabiegać o wydzielenie dodatkowych środków na realizację tego zadania w ramach programów dedykowanych miastom średnim.

Bytów ze względu na swoje położenie geograficzne, bogate dziedzictwo historyczno-kulturowe oraz różnorodność i atrakcyjność środowiska przyrodniczego stał się miejscem ważnym na turystycznej mapie Polski. W szczególności zafunkcjonował jako ważny węzeł ponadlokalnych i regionalnych szlaków turystycznych - zarówno pieszych, jak i rowerowych.

W najbliższej perspektywie ma być realizowana przebiegająca przez Bytów i część terenów wiejskich naszej gminy nowa międzynarodowa trasa rowerowa, której planowany początek ma mieć miejsce w Berlinie, a koniec ostatniego etapu w litewskim portowym mieście Kłajpedzie. Jest to projekt pilotowany między innymi przez Pomorski Urząd Marszałkowski w Gdańsku, jako że część tej trasy zahaczająca o południowe tereny naszego województwa ma być realizowana zgodnie z porozumieniem zawartym przez zainteresowane gminy, powiaty i województwo pomorskie. Przyjęto, że standard techniczny infrastruktury znajdującej się na jej

przebiegu będzie zgodny z Europejskim Standardem Certyfikacji EuroVelo. Część planowanej trasy w gminie Bytów ma przebiegać śladem nieczynnej linii kolejowej od Niezabyszewa do dworca kolejowego w Bytowie. W tym kontekście istotne są rozstrzygnięcia dotyczące przyszłości terenów pokolejowych otaczających teren dworca.

Przebieg nowej projektowanej trasy przez zurbanizowane tereny miejskie, a w szczególności przez obszar nowego węzła transportu zbiorowego sprawia, że należy podjąć dalsze działania modernizacyjne w obrębie całego układu komunikacyjnego miasta – ułatwiające bezpieczne poruszanie się rowerzystów, szczególnie tych, którzy skorzystać chcą z krzyżujących się w naszym mieście szlaków rowerowych.

Tworzenie spójnego systemu ścieżek rowerowych na obszarze gminy, a w szczególności w układzie komunikacyjnym miasta wymaga opracowania kompleksowej koncepcji ich przebiegu. To zadanie należy potraktować priorytetowo, gdyż należy spodziewać się coraz większego zainteresowania formą rowerowego przemieszczania się, zarówno ze strony mieszkańców, jak i turystów.

Topograficzne ukształtowanie terenu Bytowa, a przede wszystkim duże różnice wysokościowe sprawiają, że realizacja wielu inwestycji drogowych jest i będzie stosunkowo droga. Dotyczy to już wspomnianej tzw. południowej obwodnicy, obecnie realizowanego połączenia ul. Prostej z drogą wojewódzką 209, planowanego w najbliższej perspektywie połączenia ul. Przemysłowej z ul. Proszą - przez przebudowaną ul. Brzozową oraz nowej ul. Kwiatowej (potrzebnej do obsługi planowanego w jej obrębie osiedla mieszkaniowego).

Również dużych nakładów wymaga kontynuacja zapisanego w dotychczasowej strategii zadania pn. „Połączenie drogi wojewódzkiej nr 228 z drogą krajową nr 20 z wykorzystaniem miejskiej ulicy ks. dr. B. Domańskiego. Stąd też ich realizacja prawdopodobnie będzie możliwa tylko przy znaczącym zewnętrznym wsparciu finansowym. Dużą część własnych środków finansowych należy rezerwować na realizację bardzo znaczącego katalogu budowy nowych dróg zarówno w mieście, jak i obszarze wiejskim, wynikających z intensywnego powierzchniowo zagospodarowania nowych terenów, zarówno pod kątem rozwoju budownictwa mieszkaniowego, jak i infrastruktury usługowo-przemysłowej. Spośród wielu wyzwań inwestycyjnych te zadania powinny pozostawać w grupie priorytetowej, gdyż oprócz tworzenia utwardzonej powierzchni, ich realizacja pozwala również na poprawę elementów sieci infrastruktury technicznej. Analizując wskaźniki należy zauważyć, że pomimo ponoszonych w ostatnich latach znaczących nakładów na ten obszar inwestycyjny, pozostaje tu jeszcze znaczny zakres prac do wykonania.

W układzie komunikacyjnym miasta szczególną rolę odgrywają miejsca postojowe i parkingowe. Pomimo wprowadzenia darmowej komunikacji miejskiej i związanych z tym oczekiwań zmniejszenia natężenia ruchu należy kontynuować planowane przedsięwzięcia związane ze zwiększeniem liczby miejsc parkingowych i postojowych tak, aby ten wskaźnik znacznie poprawić. Jest to konieczne nie tylko ze względu na wyjątkowo dużą liczbę zarejestrowanych samochodów w gminie Bytów, ale przede wszystkim ze względu na ułatwienie dostępu do wielu instytucji, kościołów, cmentarzy i miejsc szczególnie atrakcyjnych dla turystów.

Gmina Bytów posiada w miarę nowoczesną oczyszczalnię ścieków oraz dobrze rozwiniętą sieć kolektorów sanitarnych. Plany inwestycyjne przewidują dalsze rozwijanie tej sieci na tereny nowo zurbanizowane oraz zadania związane z modernizacją dotychczasowych jej odcinków,

a w szczególności kolektora ciśnieniowego w ul. Brzozowej. W najbliższych latach nastąpi również konieczność modernizacji oczyszczalni pod kątem technicznym i technologicznym. Obecnie wdrażany jest proces inwestycyjny dotyczący budowy urządzeń pozwalających na właściwe zagospodarowanie osadów ściekowych.

Również w zakresie rozwijania sieci wodociągowej przygotowywane są kolejne projekty realizacyjne. W przeważającej części dotyczą one terenów wiejskich oraz zagospodarowywanych zgodnie z wydanymi warunkami zabudowy, bądź ustaleniami miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Dużą część tych zadań realizuje Spółka „Wodociągi Miejskie”. Posiada ona plan działań do roku 2024 przyjęty Uchwałą Rady Miejskiej w Bytowie. Ponadto zgłaszane są potrzeby inwestycyjne, których ten plan nie obejmuje. Do najpoważniejszych zaliczyć można potrzebę budowy nowej stacji uzdatniania wody.

Istotną kwestią w zakresie właściwej gospodarki ściekowej jest uporządkowanie struktury własnościowej coraz większego stanu posiadania. Ten problem ze względu na konieczność odpisów amortyzacyjnych mających w konsekwencji wpływ na podwyższenie opłat za odprowadzanie ścieków nie może być ciągle odkładany, gdyż starzejąca się sieć kanalizacyjna będzie wymagała coraz kosztowniejszych remontów, tudzież modernizacji, a trudno sobie wyobrazić, że będzie to obciążało budżet gminy zamiast budżet spółki.

Innym obszarem wymagającym uporządkowania jest system zagospodarowania wód odpadowych. Pilnego uregulowania wymagają kwestie dotyczące właściwego gospodarowania i zarządzania tym systemem.

Wyzwania wynikające z coraz większego ryzyka wystąpienia nawałnic, intensywnych opadów implikują do podjęcia intensywniejszych działań na rzecz właściwej retencji i zabezpieczenia najbardziej narażonych na podtopienia części miasta. Ukształtowanie terenu, a przede wszystkim zdecydowanie niższe położenie Śródmieścia w stosunku do pozostałej części Bytowa powoduje, że to w tym obszarze problem podtopień jest najbardziej dokuczliwy. W związku z tym należy pilnie wdrożyć katalog działań eliminujących, bądź ograniczających zjawiska podtopień w dolnej części miasta. W tym zakresie uporządkowania wymagają też kwestie prawne dotyczące zarządzania infrastrukturą zagospodarowującą wody opadowe.

Potrzeba właściwego zagospodarowania wód odpadowych wynika również z coraz bardziej zauważalnego obniżania się poziomu wód gruntowych. Poziom lustra wody w znajdujących się na obszarze gminy akwenach w ostatnich latach znacznie się obniżył. Jest to zresztą zjawisko powszechnie odnotowane na znacznej powierzchni naszego kraju. Reperkusje związane z coraz niższym stanem wód gruntowych i występującymi długi czas okresami suszy mogą być bardzo bolesne dla rozwoju gospodarki – w szczególności rolnictwa.

Doceniając wagę problemu należy opracować cały kompleks działań i przedsięwzięć ograniczających ubytek wód opadowych jak i zmierzających do oszczędnego gospodarowania zasobami zasilającymi sieć wodociągową.

Na terenie Bytowa funkcjonuje system ciepłowniczy, którego podstawowym elementem jest eksploatowana przez Veolia Północ Sp. z o.o. – Zakład Ciepłowniczy w Bytowie – ciepłownia wraz z rozwiniętą siecią o długości prawie 19 km. Długość sieci (w zasadniczej części wysokoparametrowej) umożliwia na podłączanie nowych odbiorców, tym bardziej, że całkowita moc nominalna ciepłowni wynosi 33,54 MWt, a moc cieplna zamówiona 24,21 MWt.

Bytów posiada bardzo dobrze rozwiniętą sieć infrastruktury gazowej, co sprawia, że gmina plasuje się powyżej średniej krajowej w dostawie gazu na terenie miejskim. Znacznie słabiej ten wskaźnik kształtuje się na terenie wiejskim, co skutkuje tym, że wskaźnik dla wszystkich zamieszkałych w gminie i korzystających z dostaw gazu jest już porównywany do średniej wojewódzkiej i niewiele różniący się od średniej krajowej. Niemniej istniejąca już infrastruktura sieci gazowej umożliwia dalszy wzrost dystrybucji gazu ziemnego nie tylko na obszarze miasta, ale również rozwój sieci na terenie wiejskim. W pierwszej kolejności dotyczyć to będzie miejscowości położonych najbliżej miasta, tj. Rzepnicy, Mądrzechowa i Udorpia.

Dynamika rozwoju uzależniona będzie generalnie od wielkości zgłaszanego zapotrzebowania na to źródło energii. Nie trudno zauważyć, że wielkość zapotrzebowania będzie pochodną kalkulacji kosztów tego nośnika energii w porównaniu do źródeł alternatywnych oraz wprowadzanych z jednej strony obostrzeń w zakresie spalania paliw stałych, a z drugiej uruchamiania programów dotacyjnych zachęcających do instalowania urządzeń wykorzystujących bardziej ekologiczne nośniki energii.

Zapotrzebowanie na energię elektryczną w gminie Bytów jest zaspokojone w 100 proc., gdyż istniejąca sieć elektroenergetyczna zapewnia stałe, względnie bezawaryjne dostarczanie mocy i energii elektrycznej na poziomie aktualnych potrzeb miasta i gminy. Zasilanie w energię elektryczną odbywa się z dwóch stacji GP2 110/15 kV: Bytów i Gałąźnia Mała. W obu stacjach istnieją duże rezerwy mocy czynnej, możliwej do dostarczenia bez konieczności rozbudowy stacji. Stan sieci oceniany jest jako dobry, a dostawy energii odbywają się generalnie bez zakłóceń. Energia do mieszkańców dostarczana jest poprzez sieć stacji transformatorowych 15/04 kV zasilanych z sieci średniego napięcia. Stan sieci średniego napięcia oceniany jest jako dobry.

Doświadczenia związane z restrykcjami epidemiologicznymi unaocznily potrzebę bardziej intensywnego zwrócenia uwagi nie tylko na infrastrukturę związaną z ochroną zdrowia, ale również na rozwój nowych technologii ułatwiających funkcjonowanie w warunkach dystansu społecznego. W tym zakresie największym wyzwaniem będzie podjęcie działań na rzecz poprawy dostępu do szerokopasmowego internetu. Ten kierunek sprzyjał będzie podejmowaniu pracy, kontynuacji kształcenia, zaspokajaniu dużej gamy potrzeb społecznych i materialnych bez konieczności przemieszczania się. W sytuacji pozostawienia gminy Bytów w obszarze dokuczliwego wykluczania komunikacyjnego poprawa mobilności elektronicznej staje się nad wyraz pilna. Pochodną rozwiniętej infrastruktury ułatwiającej komunikację zdalną będzie możliwość wzbogacenia oferty edukacyjnej o nowe formy kształcenia oraz stworzenie bardziej atrakcyjnego systemu wsparcia dla osób starszych i niepełnosprawnych.

Należy zauważyć, że upowszechnianie nowych produktów z branży ICT możliwe jest w dużym stopniu dzięki niezawodnemu dostępowi do Internetu. Zwiększenie mobilności sieci uruchomi też możliwość wprowadzenia nowych rozwiązań dla tworzenia tzw. inteligentnego miasta (Smart City), czyli wprowadzenia wielu rozwiązań ułatwiających poruszanie się, załatwianie spraw, pozyskiwanie informacji itp. Dla Bytowa jako miejsca usytuowania ważnych instytucji publicznych istotne jest również doskonalenie usług związanych z e-administracją.

Gmina Bytów od wielu lat konsekwentnie dba o rozwój bazy związanej z edukacją, wychowaniem i opieką. Stan techniczny obiektów z tego obszaru jest generalnie zadowalający. Wysokość nakładów finansowych przeznaczanych na infrastrukturę oświatową (patrz tabela 29) wystarczała na utrzymywanie dobrego standardu pod kątem funkcjonalności, estetyki i wyposażenia, pomimo braku wystarczającego zewnętrznego dofinansowania związanego z reformą oświaty w 2017 r.

Tematem jednak dotąd nie załatwionym jest modernizacja układu komunikacyjnego w Szkole Podstawowej nr 5 oraz zwiększenie metrażu dydaktycznego w Szkole Podstawowej w Pomysku Wielkim. Ponadto powinna zostać do końca zrealizowana planowana infrastruktura sportowa w SP Niezabyszewo oraz zagospodarowany teren wokół SP 1. W najbliższym dziesięcioleciu występuje też potrzeba realizacji innych inwestycji oświatowych, pozostających w sferze koncepcji. Dotyczy to zwłaszcza terenów sportowych przy SP 5 i SP Gostkowo.

Gmina Bytów poszczycić się może dużym wskaźnikiem uczestnictwa dzieci w wieku 3-5 lat w wychowaniu przedszkolnym. Pokazujące się oferty związane z dostępnością w pełni zabezpieczającą zapotrzebowanie na ten rodzaj wychowania i opieki. Mankamentem jest jednak standard funkcjonalny obiektu przedszkolnego przy ul. Bauera. Wszelkie plany modernizacyjne pod kątem większego dostosowania tego obiektu do potrzeb przedszkola nie mają uzasadnienia ze względu na konstrukcję obiektu nie pozwalającą na dowolne kształtowanie powierzchni i ciągów komunikacyjnych oraz, co istotniejsze, na usytuowanie tego budynku w obszarze planowanego w niedalekiej przyszłości nowego węzła drogowego. W związku z powyższym należy rozważyć budowę nowego obiektu, który gwarantowałby utrzymanie dobrego, dotychczasowego wskaźnika dostępności do opieki i wychowania przedszkolnego.

Analizując stan pozostałej infrastruktury społecznej nie sposób nie zauważyć pilnego problemu budowy nowego Domu Kultury. Wynika to nie tylko z badań ankietowych przeprowadzonych na potrzeby opracowania aktualizacji strategii rozwoju (patrz tabela 130), ale przede wszystkim z bardzo zaawansowanego procesu przygotowawczego. Ta kwestia już w okresie obowiązywania dotychczasowej strategii była przedmiotem dużego zaangażowania władz gminy. Wykonano koncepcję oraz projekt I etapu budowy i obecnie trwają procedury mające umożliwić rozpoczęcie tej inwestycji.

Potrzeba budowy wynika z dwóch podstawowych powodów. Pierwszy dotyczy dużej dekapitalizacji obecnego budynku i niespełnienia już wymogów bezpieczeństwa, a drugi z potrzeby zwiększenia standardów jego funkcjonalności. Mieszkańcy gminy Bytów, jak i gmin sąsiednich wobec braku wygodnej zewnętrznej dostępności komunikacyjnej, dużej transportowej czasochłonności dojazdu do ważnych regionalnych i ponadregionalnych ośrodków kultury, oczekują bardzo dobrej oferty kulturalnej w lokalnym ośrodku – a to jest możliwe jedynie pod warunkiem wybudowania wspomnianego obiektu.

Z innych postulatów i analiz wynika potrzeba budowy nowej świetlicy w Mądrzechowie. Wobec przewidywanego wzrostu inwestycji mieszkaniowych w tym sołectwie i już zauważalnej tendencji wzrostu liczby mieszkańców (patrz tabela 47), należy ten postulat uznać za zasadny.

Wychodząc naprzeciw postulatowi dotyczącemu zwiększenia wykorzystania w ofercie kulturalnej, rekreacyjnej i promocyjnej potencjału historyczno-kulturowego należy przede wszystkim zadbać o kontynuację dobrego wizerunku najbardziej historycznej budowli, jaką jest zamek krzyżacki w Bytowie. W realizacji tego zadania należy wziąć pod uwagę nie tylko przedsięwzięcia promocyjne, ale również te, które wiążą się poprawą funkcjonalności obiektu i przede wszystkim zwiększa standardy dostępności i bezpieczeństwa.

W nawiązaniu do wspomnianego postulatów i mając na uwadze dotychczasowe, dobre opinie o estetyce i ogólnym wyglądzie miasta należy z większą troską zadbać o utrzymanie wysokiego standardu już odnowionych, zrewitalizowanych i urządzonych miejsc przeznaczając odpowiednie

środki na ich utrzymanie, pielęgnację i konserwację. Ponadto w trosce o historyczny, kulturowy i materialny potencjał należy kontynuować Program wspierania remontów obiektów pozostających w rejestrze zabytków oraz wykorzystywać szansę aplikowania do zapowiadanych w projekcie „Umowy Partnerstwa” programów rewitalizacyjnych.

Kolejnym tematem, do którego tradycyjnie w gminie Bytów przykłada się szczególną uwagę są przedsięwzięcia z zakresu sportu i rekreacji. Pomimo bogatej już infrastruktury pozostaje kilka zadań czekających od dłuższego czasu na realizację. Są to między innymi przedsięwzięcia związane z optymalnym zagospodarowaniem terenów sportowych zlokalizowanych w Ośrodku przy ul. Mickiewicza oraz terenów i urządzeń znajdujących się wokół jeziora Jeleń. Ponadto pod uwagę należy wziąć potrzeby remontowe w istniejącej wiejskiej infrastrukturze sportowej oraz potrzebę jej uzupełnienia poprzez realizację już gotowych projektów.

Gmina Bytów z racji swojego położenia geograficznego i związanych z tym uwarunkowań oraz z powodu wykorzystania w planach rozwoju silnej strony, jaką jest naturalny potencjał przyrodniczy, przywiązuje szczególną uwagę do realizacji zadań z zakresu ogólnie pojętej ochrony środowiska. Uporządkowana gospodarka wodno-ściekowa oraz rozbudowany i unowocześniany system gospodarki odpadami stanowią istotny element tych działań. Ponadto podejmuje się działania związane z racjonalnym wykorzystaniem istniejących atrakcyjnych zasobów przyrodniczych dbając o ich stan i przeciwdziałając ewentualnym zagrożeniom. W szczególności dotyczy to Parku Krajobrazowego Dolina Słupi, rezerwatów przyrody, użytków ekologicznych, pomników przyrody, czy też obszarów Natura 2000, w ramach których występuje unikatowy na skalę europejską zespół 12 jezior lobeliowych. Odpowiedzialność i wyzwania z tym związane wymagają stałego monitoringu tych zasobów oraz dbałości o utrzymywanie w należytym stanie standardu dostępności do tych miejsc. Bacząc o zachowanie tego cennego przyrodniczego dziedzictwa, gmina Bytów będzie podejmować starania, aby możliwie wszystkie formy przyrodniczego krajobrazu były zachowane i właściwie zagospodarowane. Ponadto starania o przyrost powierzchni zieleni urzędzonej powinien towarzyszyć rozwojowi gminy w trendzie rosnącym.

Ochrona środowiska jest wyzwaniem również istotnym w całym obszarze związanym z produkcją rolną, a w szczególności w zakresie ułatwień dla organizacji ekologicznych upraw i dobrostanu zwierząt. Szczególnej ochronie powinien też podlegać narażony na działanie środków chemicznych potencjał pszczelarski. Skuteczna ochrona środowiska wymaga podejmowania wielu działań informacyjnych, edukacyjnych i motywujących. Szczególnie ważna jest w tym zakresie współpraca z kompetentnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi.

Istotnym elementem działań w zakresie ochrony środowiska będzie właściwie prowadzona gospodarka niskoemisyjna. Gmina Bytów opracowała i wdrożyła Plan Gospodarki Niskoemisyjnej, który obejmował lata 2015-2020. Plan zakładał realizację zadań dla osiągnięcia strategicznego celu, jakim była redukcja emisji gazów cieplarnianych oraz zadań dla realizacji celów dodatkowych, dotyczących zwiększenia udziału energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych oraz redukcji zużycia energii finalnej poprzez podniesienie efektywności energetycznej. W roku 2019 sporządzono raport obrazujący efekty i postęp rzeczowy w jego wdrażaniu do roku 2018. W końcowych wnioskach dotyczących realizacji tego planu można odnotować między innymi pozytywny trend dotyczący osiągnięcia celu strategicznego.

Kompleksowa realizacja programów, o których mowa w PON, miała przynieść w perspektywie roku 2020 zmniejszenie emisji dwutlenku węgla na terenie gminy, w stosunku do

roku bazowego (1999) o ponad 39,8 tys. Mg, czyli do poziomu 66329 CO₂, tj. obniżenie emisji o około 37,5 proc., natomiast ich realizacja do 2018 r. przyniosła już redukcję emisji o około 33,8 proc. – co świadczy, że do osiągnięcia zakładanego celu pozostało zaledwie 3,7 punktu procentowego. Zapewne po upływie już ponad dwóch lat ten cel został osiągnięty. Niemniej jednak w kolejnej dziesięcioletniej perspektywie należy w dalszym ciągu podejmować działania na rzecz jeszcze większej redukcji emisji CO₂ do atmosfery, gdyż jest to wyzwanie globalne, jedno z ważniejszych dla obecnej cywilizacji.

W kolejnych konkluzjach odnotowanych w przytoczonym raporcie widnieją wskazania dotyczące celowości podejmowania dalszych działań na rzecz ograniczenia niskiej emisji oraz wzrostu produkcji energii ze źródeł odnawialnych. W tym kontekście do racjonalnych przedsięwzięć wpiszą się te działania, które mogą być wspomagane przez mechanizmy dotacyjne zarówno ze środków własnych, jak i zewnętrznych.

Przy kreowaniu działań na najbliższą perspektywę należy wziąć pod uwagę możliwość wykorzystania niemałych środków unijnych rezerwowanych na przedsięwzięcia dotyczące ochrony klimatu.

24.02.2021 r. Uchwałą Rady Miejskiej przyjęta została do realizacji Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Bytów na lata 2021 – 2025. Strategia powyższa zawiera szczegółową diagnozę sfery społecznej, która koresponduje w pełnym zakresie z diagnozą zawartą w dokumentach przygotowanych na potrzeby aktualizacji strategii rozwoju gminy Bytów na lata 2015 – 2025 z perspektywą do roku 2030. W obu dokumentach diagnoza odnosi się do aspektów demograficznych, do kwestii bezrobocia, do zakresu, form udzielanej pomocy społecznej, do problemów związanych z coraz liczniejszą grupą osób starszych i niepełnosprawnych.

Ponadto analizie poddano sytuację związaną z edukacją, wychowaniem i opieką oraz całym obszarem dotyczącym sportu, rekreacji i turystyki. Przeanalizowano również dane dotyczące bezpieczeństwa, ochrony zdrowia, przemocy w rodzinie i problemów związanych z uzależnieniami.

Wnioski wynikające z tego materiału diagnostycznego są następujące:

1. W analizowanych wskaźnikach demograficznych zaznacza się wyraźnie wzrost udziału w strukturze wiekowej osób w wieku poprodukcyjnym (patrz tabela 46). Ten stan rzeczy należy z dużą uwagą potraktować przy planowaniu coraz bardziej potrzebnych zadań wspomagających osoby starsze, niepełnosprawne i wymagające opieki. Należy z dużą starannością i konsekwencją realizować przedsięwzięcia dotyczące większej dostępności tych osób do dobrze zagospodarowanej przestrzeni publicznej. Należy wspólnie z różnymi partnerami dążyć do podejmowania działań zapobiegającym wykluczeniu społecznemu. Z dużym zaangażowaniem i determinacją należy rozwijać system wspomagający zdrowie i godziwe warunki leczenia.
2. W ciągu ostatnich lat liczba mieszkańców gminy Bytów utrzymuje się na podobnym poziomie. (patrz tabela 43), aczkolwiek odnotować należy jej wzrost o 8,8% liczony w perspektywie od roku 2002 do 2019. Niepokojącym jest natomiast fakt odnotowanego w 2020 r. ujemnego wskaźnika przyrostu naturalnego. Taka sytuacja na przestrzeni ostatnich lat nie miała miejsca (patrz wykres 32; przyrost naturalny od 1995 portal „Polska w liczbach”). Nie można

wykluczyć, że taka sytuacja będzie się powtarzała w kolejnych latach. Niemniej analizując obszar demografii stwierdzić należy, że gmina Bytów na tle grupy porównawczej prezentuje się nad wyraz korzystnie (patrz wykres 30). Jednakże biorąc pod uwagę pewne trendy makro, należy konsekwentnie zabiegać o wzrost atrakcyjności osiedleńczej ze szczególnym uwzględnieniem czynników ją determinujących wskazanych w badaniach ankietowych. To jedyna skuteczna recepta oddziałująca na podejmowanie decyzji o osiedleniu się na stałe na obszarze gminy, w szczególności przez młodych mieszkańców.

3. W związku z kurczącym się zasobem osób w wieku produkcyjnym i pojawiającym się z tego powodu otwartym rynkiem pracy dla cudzoziemców, należy podejmować przedsięwzięcia dla właściwej asymilacji tej grupy w miejscowym środowisku społecznym.
4. Dla podnoszenia atrakcyjności osiedleńczej, w instytucjach edukacyjno-wychowawczo-opiekuńczych należy dążyć do podnoszenia standardów funkcjonalnych i jakościowych w całym procesie edukacyjno-wychowawczym.
5. Wobec nie zmieniających się przyczyn w zakresie przyznawania świadczeń w zakresie pomocy społecznej należy wzmocnić działania na rzecz poprawy sytuacji wśród osób i rodzin nie radzących sobie z problemami w szczególności dotyczącymi bezradności, alkoholizmu i wykluczenia społecznego. Respondenci badania ankietowego wyraźnie wskazali na te dwa ostatnie czynniki jako najważniejsze społeczne problemy gminy Bytów (patrz wykres 112).
6. Realizując ideę solidarności pokoleniowej wzmocnić działania na rzecz rozwoju instytucji wolontariatu, zarówno wśród osób starszych, jak i młodszych. Ten postulat wielokrotnie poruszany był na spotkaniach konsultacyjnych z przedstawicielami instytucji i organizacji społecznych.
7. Wykorzystując bogaty potencjał sportowo-rekreacyjny - podejmować działania promujące kulturę fizyczną i zdrowy styl życia. W szczególności preferować dyscypliny gier zespołowych – pozwalając na większą integrację uczestników, wykorzystując optymalnie będącą do dyspozycji bazę sportową.

Zestawienie tabel

Tabela 1: pierwsza grupa porównawcza	5
Tabela 2: drogi wojewódzkie i powiatowe położone na terenie gminy	8
Tabela 3: pozysk drewna z terenu gminy w obrębie Nadleśnictwa Bytów.....	14
Tabela 4: zmiany w strefie wiejskiej gminy Bytów w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania z lat 2012 i 2019	15
Tabela 5: zmiany w strefie miejskiej gminy Bytów w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania z lat 2012 i 2019	16
Tabela 6: powierzchnia gruntów rolnych (w ha)	17
Tabela 7: lesistość (w procentach)	18
Tabela 8: powierzchnia lasów (w ha)	19
Tabela 9: złoża naturalne występujące na obszarze gminy Bytów	19
Tabela 10: zabytki nieruchome wpisane do rejestru zabytków gminy Bytów	20
Tabela 11: udział poszczególnych funkcji w planach miejscowych w gminie Bytów	26
Tabela 12: procent pokrycia miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego	27
Tabela 13: drogi gminne (w km).....	30
Tabela 14: wykaz parkingów i miejsc postojowych w mieście	31
Tabela 15: udział wydatków na drogi w wydatkach ogółem gminy (%)	34
Tabela 16: rzeczywisty rozwój ścieżek rowerowych na terenie gminy.....	35
Tabela 17: rzeczywisty rozwój ścieżek rowerowych - długość w km.....	36
Tabela 18: dynamika wzrostu liczby pojazdów w gminie Bytów	37
Tabela 19: liczba rejestrowanych pojazdów w gminie Bytów	38
Tabela 20: korzystający z sieci wodociągowej i kanalizacyjnej - porównania.....	39
Tabela 21: podstawowe dane dotyczące sieci wodociągowej i kanalizacyjnej (dane: 2019 r.)	42
Tabela 22: korzystający z sieci gazowej (%) - porównania	45
Tabela 23: liczba zbiorników i urządzeń retencjonujących wody opadowe	49
Tabela 24: sprzedaż mieszkań z zasobu gminy Bytów.....	49
Tabela 25: lokale mieszkalne z zasobu gminy Bytów	50
Tabela 26: lokale mieszkalne z zasobu komunalnego przykładowych gmin miejsko-wiejskich z kraju	50
Tabela 27: zasoby mieszkaniowe w gminie Bytów w latach 2015-2019	51
Tabela 28: zasoby mieszkaniowe w gminach miejsko-wiejskich z kraju w 2019 roku	53
Tabela 29: zasoby mieszkaniowe w gminach miejsko-wiejskich z regionu w 2019 roku.....	54
Tabela 30: nakłady inwestycyjne poniesione na budynki szkół w latach 2015 - 2020	58
Tabela 31: nakłady inwestycyjne poniesione na budynki przedszkoli w latach 2015 – 2020 (w zł)	58
Tabela 32: nakłady inwestycyjne poniesione na obiekt zamku w latach 2016 – 2020 (w zł)	59
Tabela 33: wydatki remontowe i inwestycyjne poniesione na budynki remiz i świetlic (w zł)	61
Tabela 34: emisja dwutlenku węgla dla roku 2020	69
Tabela 35: wielkość emisji dwutlenku węgla w latach 2014 i 2020.....	69
Tabela 36: niska emisja dwutlenku węgla dla roku 2020	70
Tabela 37: wielkość niskiej emisji dwutlenku węgla w latach 2014 i 2020.....	70
Tabela 38: ilość i rodzaj zamontowanych opraw oświetleniowych	73
Tabela 39: nieczynne cmentarze ewangelickie na terenie sołectw gminy Bytów	76
Tabela 40: gospodarka zielenią na terenach miejskich	77
Tabela 41: liczba nieruchomości zamieszkałych i niezamieszkałych objętych systemem gospodarowania odpadami komunalnymi w gminie Bytów	78
Tabela 42: masa niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych.....	79
Tabela 43: masa selektywnie zebranych i odebranych odpadów komunalnych w gminie Bytów w latach ..	80

Tabela 44: liczba ludności gminy Bytów w latach 2016-2020	81
Tabela 45: liczba stałych mieszkańców	82
Tabela 46: liczba ludności dla gmin z grupy porównawczej wg faktycznego miejsca zamieszkania.....	83
Tabela 47: struktura wiekowa mieszkańców - dane z rejestru mieszkańców Urzędu Miejskiego w Bytowie	84
Tabela 48: liczba ludności gminy Bytów – podział na sołectwa.....	85
Tabela 49: przyrost naturalny w gminie Bytów	85
Tabela 50: liczba urodzeń - zgonów	86
Tabela 51: ruch migracyjny wg gminnej ewidencji ludności	87
Tabela 52: katalog trudnych sytuacji życiowych, liczba rodzin i osób objętych pomocą z powodu wystąpienia tych sytuacji	88
Tabela 53: liczba mieszkańców objętych pomocą społeczną MOPS	89
Tabela 54: liczba rodzin korzystających z pomocy MOPS z powodu alkoholizmu	90
Tabela 55: liczba osób korzystających z pomocy MOPS z powodu narkomanii	90
Tabela 56: dane dotyczące przemocy w rodzinie w gminie Bytów	91
Tabela 57: formy udzielanej pomocy społecznej przez MOPS	92
Tabela 58: wydatki poniesione w latach 2016 – 2020	93
Tabela 59: świadczenia pieniężne na rzecz rodziny wypłacane przez MOPS	95
Tabela 60: wydatki poniesione na wypłatę świadczeń na rzecz rodziny	96
Tabela 61: pomoc materialna dla uczniów.....	96
Tabela 62: wydatki związane z pomocą materialną dla uczniów	97
Tabela 63: dane ilustrujące świadczenia w zakresie pobytu w Domach Pomocy Społecznej.....	98
Tabela 64: liczba dzieci umieszczonych w systemie pieczy zastępczej oraz wydatki	99
Tabela 65: liczba programów realizowanych przez MOPS oraz wartość pozyskanych środków dla beneficjentów z gminy Bytów	100
Tabela 66: programy wspierające dla osób starszych i osób niepełnosprawnych	101
Tabela 67: liczba rodzin oraz liczba wydanych kart w gminie Bytów w latach 2016-2020 w ramach ustawy o Karcie Dużej Rodziny	103
Tabela 68: wydatki związane z pomocą finansową w formie dodatków mieszkaniowych i energetycznych	104
Tabela 69: średnia wysokość wypłaconych dodatków mieszkaniowych w danym roku	104
Tabela 70: średnia wysokość wypłaconych dodatków mieszkaniowych w danym roku	104
Tabela 71: liczba uczestników zajęć reintegracji społeczno-zawodowej gminy Bytów w latach 2016-2020	105
Tabela 72: opieka nad dziećmi do lat 3	107
Tabela 73: dostępność miejsc w przedszkolach publicznych	108
Tabela 74: dostępność miejsc w przedszkolach niepublicznych	109
Tabela 75: dostępność miejsc w oddziałach przedszkolnych w szkołach.....	109
Tabela 76: dzieci spoza gminy Bytów uczęszczające do przedszkoli z terenu tej gminy	109
Tabela 77: dzieci z gminy Bytów uczęszczające do przedszkoli w innych gminach	110
Tabela 78: liczba wychowanków przedszkoli przypadających na 1000 mieszkańców gminy - porównanie	110
Tabela 79: liczba przedszkoli przypadających na 1000 mieszkańców gminy - porównanie	111
Tabela 80: porównanie liczby urodzin do liczby miejsc w przedszkolach.....	112
Tabela 81: liczba uczniów szkół podstawowych i gimnazjów gminy Bytów	113
Tabela 82: średnia liczba uczniów w szkole podstawowej - porównanie.....	113
Tabela 83: średnia liczba uczniów w oddziale szkoły podstawowej - porównanie.....	114
Tabela 84: nauczyciele ze stopniem awansu zawodowego nauczyciela dyplomowanego (%) - porównanie	115
Tabela 85: nauczyciele ze stopniem awansu zawodowego nauczyciela mianowanego (%) - porównanie .	115

Tabela 86: nauczyciele ze stopniem awansu zawodowego nauczyciela kontraktowego (%) - porównanie	116
Tabela 87: wydatki z budżetu na oświatę i wychowanie w wydatkach budżetu jst (%) - porównanie	117
Tabela 88: udział subwencji oświatowej w wydatkach z budżetu na oświatę jst - porównanie	118
Tabela 89: liczba uczniów przypadających na 1 nauczycielski etat przeliczeniowy w szkole podstawowej - porównanie	119
Tabela 90: liczba nauczycieli oraz administracji i obsługi w szkołach i przedszkolach, dla których organem prowadzącym jest gmina Bytów	119
Tabela 91: liczba uczniów kończąca naukę egzaminem przed Izbą Rzemieślniczą, Okręgową Komisją Egzaminacyjną lub u pracodawcy – szkoły branżowe	120
Tabela 92: przestępczość w gminie Bytów w latach 2016-2020	120
Tabela 93: liczba przekazanych narkotestów kaset testowych do elektronicznego analizatora DRUGTEST 5000 dla komendy Powiatowej Policji w Bytowie	121
Tabela 94: wykaz kamer monitorujących przestrzeń publiczną	122
Tabela 95: wypożyczenia na mieszkańca w latach 2016-2019	122
Tabela 96: liczba czytelników w gminach miejsko-wiejskich na 1000 mieszkańców w latach 2016-2018 - porównanie	123
Tabela 97: księgozbiór na 1000 mieszkańców w gminach miejsko-wiejskich w latach 2016-2018	124
Tabela 98: zbiorcze porównanie osób korzystających z oferty głównego ośrodka kultury	125
Tabela 99: liczba osób odwiedzających Muzeum Zachodniokaszubskie w Bytowie	125
Tabela 100: rzeczywista liczba wejść w kompleksie basenowo – rekreacyjnym w Bytowie sp. z o. o. 2016 - 2020	128
Tabela 101: liczba klubów sportowych w gminie Bytów	129
Tabela 102: liczba ćwiczących w klubach sportowych w gminie Bytów	129
Tabela 103: wykazy istniejących na terenie gminy obiektów rekreacyjno-sportowych	129
Tabela 104: liczba podmiotów wpisanych do ewidencji obiektów świadczących usługi hotelarskie, prowadzonej przez Burmistrza Bytowa	131
Tabela 105: wielkość dotacji na sport, turystykę i kulturę	134
Tabela 106: środki finansowe przeznaczone na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych, uzależnień oraz przeciwdziałanie przemocy	135
Tabela 107: działania związane z uzależnieniami od środków psychoaktywnych i przeciwdziałaniem przemocy	135
Tabela 108: liczba działań profilaktyczno - edukacyjnych skierowanych do mieszkańców gminy w ramach Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii	137
Tabela 109: prowadzone placówki wsparcia dziennego w Bytowie i świetlice opiekuńczych w Gostkowie i Niezabyszewie	137
Tabela 110: liczba organizacji działających na terenie gminy w gminach miejsko-wiejskich na 1000 mieszkańców	137
Tabela 111: liczba organizacji pozarządowych, która przystąpiła do realizacji zadań publicznych w gminach miejsko-wiejskich na 1000 mieszkańców	138
Tabela 112: liczba zrealizowanych zadań publicznych przez organizacje pozarządowe w gminach miejsko-wiejskich na 1000 mieszkańców - porównanie	139
Tabela 113: stan wpisów do ewidencji działalności gospodarczej w latach 2010-2021	140
Tabela 114: liczba wpisów wg sekcji działalności gospodarczej w CEIDG	141
Tabela 115: tereny inwestycyjne wskazane w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego	143
Tabela 116: tereny inwestycyjne ustalone decyzjami o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu	143

Tabela 117: liczba wydanych decyzji lokalizacyjnych na terenie gminy Bytów w latach 2016-2020.....	143
Tabela 118: ulgi w podatkach w latach 2016-2020.....	146
Tabela 119: liczba podmiotów korzystających z Kaszubskiego Inkubatora Przedsiębiorczości.....	147
Tabela 120: wielkości opisujące zjawisko bezrobocia	149
Tabela 121: liczba bezrobotnych korzystających z pomocy PUP.....	151
Tabela 122: efektywność zatrudnieniowa - powiat bytowski.....	153
Tabela 123: liczba członków zrzeszonych w Cechu Rzemiosł Różnych w Bytowie	153
Tabela 124: liczba i wielkość gospodarstw rolnych	154
Tabela 125: wielkość gospodarstw rolnych.....	155
Tabela 126: informacja dotycząca liczby osób przyjeżdżających i wyjeżdżających do pracy.....	155
Tabela 127: dochody gminy	158
Tabela 128: wydatki gminy	159
Tabela 129: odpowiedzi w pytaniu nr 1 ankiety.....	171
Tabela 130: odpowiedzi w pytaniu nr 2 ankiety.....	173
Tabela 131: odpowiedzi w pytaniu nr 3 ankiety.....	175
Tabela 132: odpowiedzi w pytaniu nr 4 ankiety.....	176
Tabela 133: odpowiedzi w pytaniu nr 5 ankiety.....	177
Tabela 134: odpowiedzi w pytaniu nr 6 ankiety.....	178

Spis wykresów

Wykres 1: pozysk drewna z terenu gminy w obrębie Nadleśnictwa Bytów	14
Wykres 2: łączna powierzchnia gruntów rolnych (w ha).....	17
Wykres 3: powierzchnia lasów (w ha) - gmina Bytów	18
Wykres 4: udział poszczególnych funkcji w planach miejscowych w gminie Bytów.....	26
Wykres 5: odsetek pokrycia miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego 2019 roku	27
Wykres 6: udział wydatków na drogi w wydatkach ogółem gminy (wskaźnik procentowy)	34
Wykres 7: rzeczywisty rozwój ścieżek rowerowych na terenie gminy	35
Wykres 8: rzeczywisty rozwój ścieżek rowerowych (km) gmina Bytów - grupa porównawcza	36
Wykres 9: dynamika wzrostu liczby pojazdów (%) w gminie Bytów w porównaniu do powiatu bytowskiego	37
Wykres 10: liczba rejestrowanych pojazdów w gminie Bytów	38
Wykres 11: odsetek mieszkańców korzystających z sieci wodociągowej.....	41
Wykres 12: odsetek mieszkańców korzystających z instalacji kanalizacyjnej.....	42
Wykres 13: odsetek ogółu ludności korzystających z instalacji gazowej - porównania.....	46
Wykres 14: liczba mieszkań.....	52
Wykres 15: przeciętna powierzchnia mieszkania.....	52
Wykres 16: zasoby mieszkaniowe w gminach miejsko-wiejskich z kraju w 2019 roku - porównania	53
Wykres 17: zasoby mieszkaniowe w gminach miejsko-wiejskich z regionu w 2019 roku	55
Wykres 18: liczba mieszkań oddanych do użytku w 2019 roku.....	55
Wykres 19: Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę w 2019 r.	56
Wykres 20: emisja dwutlenku węgla w roku 2020	69
Wykres 21: wielkość emisji dwutlenku węgla w latach 2014 i 2020	70
Wykres 22: niska emisja dwutlenku węgla w roku 2020.....	71
Wykres 23: wielkość niskiej emisji dwutlenku węgla w latach 2014 i 2020	71
Wykres 24: gospodarka zielenią na terenach miejskich.....	77
Wykres 25: liczba nieruchomości objętych systemem gospodarowania odpadami komunalnymi w gminie Bytów	78

Wykres 26: masa niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych	79
Wykres 27: masa selektywnie zebranych i odebranych odpadów komunalnych w gminie Bytów w latach 2015 – 2020 [Mg].....	80
Wykres 28: liczba ludności gminy Bytów w latach 2016-2020	82
Wykres 29: mieszkańcy gminy Bytów	82
Wykres 30: liczba ludności dla miast z grupy porównawczej	83
Wykres 31: struktura wiekowa mieszkańców gminy Bytów.....	84
Wykres 32: przyrost naturalny	86
Wykres 33: liczba urodzeń - zgonów na 1000 mieszkańców.....	86
Wykres 34: liczba osób, którym przyznano świadczenie.....	89
Wykres 35: liczba rodzin korzystających z pomocy MOPS z powodu alkoholizmu.....	90
Wykres 36: liczba osób korzystających z pomocy MOPS z powodu narkomanii	91
Wykres 37: dane dotyczące przemocy w rodzinie w gminie Bytów	91
Wykres 38: wybrane formy pomocy (świadczenia).....	92
Wykres 39: wydatki poniesione na niektóre formy świadczenia społecznego (zł)	94
Wykres 40: liczba przyznanych świadczeń pieniężnych na rzecz rodziny wypłacane przez MOPS (wybrane formy)	95
Wykres 41: pomoc materialna dla uczniów - liczba świadczeń.....	97
Wykres 42: dane ilustrujące świadczenia w zakresie pobytu w Domach Pomocy Społecznej	99
Wykres 43: liczba programów i beneficjentów	101
Wykres 44: kwoty oraz źródła pozyskanych środków	101
Wykres 45: liczba łącznie wydanych kart dużej rodziny	103
Wykres 46: liczba uczestników zajęć reintegracji społeczno-zawodowej gminy Bytów	105
Wykres 47: opieka nad dziećmi do lat 3.....	107
Wykres 48: dostępność miejsc w przedszkolach publicznych	108
Wykres 49: liczba wychowanków przedszkoli przypadających na 1000 mieszkańców gminy - porównanie	110
Wykres 50: liczba przedszkoli przypadających na 1000 mieszkańców gminy- porównanie	111
Wykres 51: liczba dzieci w wieku przedszkolnym zameldowanych w gminie Bytów	112
Wykres 52: średnia liczba uczniów w szkole podstawowej - porównanie	114
Wykres 53: nauczyciele ze stopniem awansu zawodowego nauczyciela dyplomowanego (%) - porównanie	115
Wykres 54: nauczyciele ze stopniem awansu zawodowego nauczyciela mianowanego (%) - porównanie	116
Wykres 55: nauczyciele ze stopniem awansu zawodowego nauczyciela kontraktowego (%) - porównanie	116
Wykres 56: udział wydatków z budżetu na oświatę i wychowanie w wydatkach budżetu jst (%) - porównanie.....	117
Wykres 57: udział subwencji oświatowej w wydatkach z budżetu na oświatę jst - porównanie	118
Wykres 58: liczba uczniów przypadających na 1 nauczycielski etat przeliczeniowy w szkole podstawowej - porównanie.....	119
Wykres 59: liczba czytelników w gminach miejsko-wiejskich na 1000 mieszkańców w latach 2016-2018 - porównanie.....	123
Wykres 60: księżozbiór na 1000 mieszkańców w gminach miejsko-wiejskich w latach 2016-2018 - porównanie	124
Wykres 61: liczba klubów sportowych w gminie Bytów.....	128
Wykres 62: liczba ćwiczących w klubach sportowych w gminie Bytów.....	129
Wykres 63: liczba sprzedanych biletów do muzeum	131

Wykres 64: liczba podmiotów wpisanych do ewidencji obiektów świadczących usługi hotelarskie, prowadzonej przez Burmistrza Bytowa.....	132
Wykres 65: wykorzystanie dotacji na sport, turystykę i kulturę	134
Wykres 66: liczba organizacji działających na terenie gminy na 1000 mieszkańców	138
Wykres 67: liczba zrealizowanych zadań publicznych przez organizacje pozarządowe	139
Wykres 68: liczba wpisów do ewidencji działalności gospodarczej w latach	140
Wykres 69: liczba wpisów wg sekcji działalności gospodarczej w CEIDG	142
Wykres 70: liczba wydanych decyzji lokalizacyjnych na terenie gminy Bytów w latach 2016-2020	145
Wykres 71: liczba podmiotów korzystających z ulg podatkowych	146
Wykres 72: kwoty ulg podatkowych(PLN)	147
Wykres 73: liczba podmiotów korzystających z Kaszubskiego Inkubatora Przedsiębiorczości.....	148
Wykres 74: stopa bezrobocia.....	150
Wykres 75: liczba bezrobotnych w gminie Bytów	150
Wykres 76: procent bezrobotnych kobiet do ogółu bezrobotnych.....	151
Wykres 77: liczba osób wspierana działaniami PUP	152
Wykres 78: efektywność zatrudnieniowa - powiat bytowski	152
Wykres 79: liczba członków zrzeszonych w Cechu Rzemiosł Różnych w Bytowie.....	153
Wykres 80: średnia wielkość gospodarstwa rolnego	154
Wykres 81: liczba rolników zarejestrowanych w KRUS	154
Wykres 82: liczba i wielkość gospodarstw rolnych wg ARiMR	155
Wykres 83: saldo liczby osób przyjeżdżających(+) lub wyjeżdżających(-) do pracy w mieście przypadające na 1000 jego mieszkańców	156
Wykres 84: przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w gminie Bytów	156
Wykres 85: przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w gminie Bytów w relacji do średniej krajowej	157
Wykres 86: średnie miesięczne wynagrodzenie brutto (zł) w 2018 roku.....	157
Wykres 87: struktura dochodów gminy	158
Wykres 88: wydatki gminy	159
Wykres 89: ogólny wskaźnik rozwoju gminy Bytów	160
Wykres 90: dynamika zmian w czasie ogólnego wskaźnika rozwoju na tle grupy porównawczej.....	160
Wykres 91: wskaźnik rozwoju gminy Bytów -wymiar gospodarczy.....	161
Wykres 92: dynamika zmian w czasie wskaźnika rozwoju w wymiarze gospodarczym na tle grupy porównawczej.....	161
Wykres 93: wskaźnik rozwoju gminy Bytów - wymiar społeczny	162
Wykres 94: dynamika zmian w czasie wskaźnika rozwoju w wymiarze społecznym na tle grupy porównawczej.....	162
Wykres 95: wskaźnik rozwoju gminy Bytów -wymiar środowiskowy	163
Wykres 96: dynamika zmian w czasie wskaźnika rozwoju w wymiarze środowiskowym na tle grupy porównawczej.....	163
Wykres 97: udział powierzchni parków, zieleńców i terenów zieleni osiedlowej w powierzchni gminy Bytów	164
Wykres 98: udział powierzchni parków, zieleńców i terenów zieleni osiedlowej w powierzchni gminy – porównanie.....	164
Wykres 99: liczba ankietowanych	168
Wykres 100: ankietowani - miejsce zamieszkania.....	168
Wykres 101: ankietowani - związek z gminą Bytów	169
Wykres 102: ankietowani - wiek	169
Wykres 103: odpowiedzi na pytanie 1	172
Wykres 104: odpowiedzi na pytanie 1 – wg miejsca zamieszkania.....	172

Wykres 105: odpowiedzi na pytanie 1 – wg wieku	173
Wykres 106: odpowiedzi na pytanie 2	174
Wykres 107: odpowiedzi na pytanie 2 – wg miejsca zamieszkania.....	174
Wykres 108: odpowiedzi na pytanie 2 – wg wieku	175
Wykres 109: odpowiedzi na pytanie 3	176
Wykres 110: odpowiedzi na pytanie 4	177
Wykres 111: odpowiedzi na pytanie 5	178
Wykres 112: odpowiedzi na pytanie 6	179

Wykaz map

Mapa 1: położenie gminy Bytów na tle województwa pomorskiego	6
Mapa 2: odległości i czasy dojazdu do Gdańska, sąsiednich powiatów oraz Miastka	7
Mapa 3: odległości i czasy dojazdu do stolicy i wybranych metropolii	9
Mapa 4: dostęp do szerokopasmowego internetu w gminie Bytów	13
Mapa 5: granice strefy miejskiej i wiejskiej na tle studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.....	22
Mapa 6: formy ochrony przyrody w gminie Bytów	67
Mapa 7: obszary dedykowane przedsiębiorcom.....	144